

สภาเกษตรกรแห่งชาติ
National Farmers Council

แผนแม่บท เพื่อพัฒนาเกษตรกรรม

ฉบับที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๖๘-๒๕๗๕

Master Plan for Agricultural Development

๑ หลัก

๒ ฐาน

๓ ทิศ

๑๑ ทาง

๓๒ วิถี

National Farmers Council of Thailand

แผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม

ฉบับที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๖๘-๒๕๗๕

การยกระดับศักยภาพเชิงการแข่งขัน

การสร้างรายได้เปรียบเชิงกลยุทธ์

Source: Five Forces Model, Michael E. Porter

แผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม ฉบับที่ ๒
พ.ศ. ๒๕๖๘ - ๒๕๗๕

สภาเกษตรกรแห่งชาติ

คำนำ

พระราชบัญญัติสภาเกษตรกรแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๓ หมวด ๕ แผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม มาตรา ๔๑ ให้สภาเกษตรกรแห่งชาติจัดทำแผนแม่บทโดยผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสีย รวมทั้งเชื่อมโยงกับแผนพัฒนาเกษตรกรรมระดับจังหวัด

ในการจัดทำ “แผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม” ให้เป็นไปตามกฎหมายดังกล่าว โดยจะเป็นแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม ฉบับที่ ๒ ของไทย ที่เกษตรกรรวมกันดำเนินการจัดทำให้มีขึ้นซึ่งตามมาตรา ๔๒ เมื่อสภาเกษตรกรแห่งชาติจัดทำแผนแม่บทแล้ว ให้เสนอนายกรัฐมนตรี พิจารณา วิเคราะห์ และกลั่นกรอง เพื่อเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณาต่อไป จึงหมายความว่า แผนแม่บท จะได้รับการพิจารณาและได้รับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรี นอกจากนี้ มาตรา ๔๓ ให้สภาเกษตรกรแห่งชาติ มีอำนาจหน้าที่ติดตามและตรวจสอบการปฏิบัติงานตามแผนแม่บทและเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาดังกล่าว ให้นายกรัฐมนตรีพิจารณา สภาเกษตรกรแห่งชาติ ได้จัดทำแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม ฉบับที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๖๘ - ๒๕๗๕ ซึ่งแผนแม่บทฉบับนี้มีความสำคัญต่อภาคการเกษตรของไทยอย่างยิ่ง

การจัดทำแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม ได้ผ่านกระบวนการการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนทั้งในระดับพื้นที่ จังหวัดต่าง ๆ ทั่วประเทศ ส่วนราชการ หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม และภาควิชาการ ได้ร่วมกันจัดทำแผนแม่บทฯ ในครั้งนี้จนสำเร็จลุล่วงได้ครบถ้วนสมบูรณ์

วิสัยทัศน์ เป้าหมาย ทิศ (เทียบเคียงกับ "ยุทธศาสตร์" หรือ "หมุดหมาย") และทาง (เทียบเคียงกับ "กลยุทธ์" หรือ "แนวทางปฏิบัติ") ของการพัฒนาตามแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรมฉบับนี้ มีความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๓ สามารถที่จะนำไปเป็นทิศทางเชิงนโยบายในการพัฒนาเกษตรกรรมของประเทศ และแปลงไปสู่การปฏิบัติผ่านแผนปฏิบัติการประจำปีของหน่วยงานที่เป็นกลไกของรัฐและภาคส่วนอื่นๆ ได้

สภาเกษตรกรแห่งชาติขอขอบคุณสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ที่ให้ความเห็นและข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงเพิ่มเติมแผนแม่บทฉบับนี้ให้มีความสมบูรณ์ เพื่อนำไปปฏิบัติและพัฒนาภาคเกษตรกรรมของประเทศ

สภาเกษตรกรแห่งชาติ หวังว่าแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม จะเป็นเครื่องมือของรัฐในการกำหนดทิศทางการพัฒนาภาคเกษตรกรรมของประเทศไทย ในอันที่จะทำให้คุณภาพชีวิตของเกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้น ส่งผลต่อการยกระดับผลิตภัณฑ์มวลรวมภาคเกษตรของประเทศไทยต่อไป

สภาเกษตรกรแห่งชาติ

สารบัญ

	หน้า
บทสรุปผู้บริหาร	(ก)
ส่วนที่ ๑ บทนำ	๑
๑.๑ การประเมินและวิเคราะห์สถานการณ์ภาคเกษตรกรรม	๑
๑.๒ กระบวนการขั้นตอนการจัดทำแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม	๑๗
๑.๓ กรอบธรรมาภิบาลในการจัดทำแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม	๒๔
๑.๔ ความจำเป็นที่ต้องมีแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม	๒๘
๑.๕ ขอบเขตและข้อกำหนดของแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม	๒๙
๑.๖ นิยามคำศัพท์	๓๑
ส่วนที่ ๒ การวิเคราะห์ภาพอนาคตและสภาพแวดล้อมภาคเกษตรกรรม	๓๔
๒.๑ การวิเคราะห์ภาพอนาคต	๓๔
๒.๒ กระบวนการวิเคราะห์	๓๘
๒.๓ แนวทางการวิเคราะห์เชิงยุทธศาสตร์ (Strategic approach)	๔๐
๒.๔ วิเคราะห์สภาพแวดล้อมและศักยภาพ (SWOT analysis)	๔๒
๒.๕ ทิศทางการพัฒนาภาคเกษตรกรรม	๕๐
ส่วนที่ ๓ องค์ประกอบสำคัญของแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม	๕๙
๓.๑ วิสัยทัศน์ (Vision statement)	๕๙
๓.๒ พันธกิจ (Mission statement)	๕๙
๓.๓ ค่านิยมหลัก (Core value)	๖๐
๓.๔ สมรรถนะหลักของแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม	๖๐
ส่วนที่ ๔ เป้าหมายของ ๑ หลัก ๒ ฐาน ๓ ทิศ ๑๑ ทาง ๓๒ วิธี	๖๒
๔.๑ ห่วงโซ่คุณค่า (Value chain)	๖๒
๔.๒ สารสำคัญตาม ๑ หลัก ๒ ฐาน ๓ ทิศ ๑๑ ทาง และ ๓๒ วิธี	๘๐
๔.๓ วัตถุประสงค์	๘๖
๔.๔ เป้าหมายและตัวชี้วัดรวม	๘๖
๔.๕ ทิศที่ ๑ การสร้างความเข้มแข็งของเกษตรกร	๘๗
๔.๖ ทิศที่ ๒ การพัฒนาเกษตรสีเขียว	๙๐
๔.๗ ทิศที่ ๓ การเพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตรสู่ตลาดโลก	๙๒

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ส่วนที่ ๕ การเชื่อมโยงกับแผนอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง	๙๕
๕.๑ ความเชื่อมโยงของแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรมกับยุทธศาสตร์ชาติ และแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ	๙๕
๕.๒ ความเชื่อมโยงของแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรมกับแผนพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๓	๙๙
ส่วนที่ ๖ การนำแผนไปสู่การปฏิบัติ	๑๒๔
๖.๑ การนำแผนไปสู่การปฏิบัติของหน่วยราชการส่วนกลาง	๑๒๔
๖.๒ การนำแผนไปสู่การปฏิบัติของหน่วยราชการส่วนภูมิภาค	๑๒๘
๖.๓ การนำแผนไปสู่การปฏิบัติของหน่วยราชการส่วนท้องถิ่น	๑๓๐
๖.๔ การประสานภาคีร่วมพัฒนาประเทศด้านเกษตรกรรม	๑๓๒
๖.๕ ข้อเสนอต่อรัฐบาลและหน่วยงานกลไกของรัฐในการพัฒนา ภาคเกษตรกรรมในภาพรวม	๑๓๕
ส่วนที่ ๗ การตรวจสอบและติดตามการปฏิบัติงานตามแผนแม่บท เพื่อพัฒนาเกษตรกรรม	๑๔๙
๗.๑ หลักการประเมินและติดตามการดำเนินงานแผนแม่บทฯ	๑๔๙
๗.๒ แนวทางการประเมินและติดตามผลการดำเนินการนำแผนแม่บทฯ ไปปฏิบัติ	๑๕๑
ส่วนที่ ๘ การปรับปรุงแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม	๑๕๗
๘.๑ ความสำคัญและความจำเป็นสำหรับการปรับปรุง แผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม	๑๕๘
๘.๒ แนวทางและขั้นตอนการปรับปรุงแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม	๑๕๘
บรรณานุกรม	๑๖๐
ภาคผนวก	๑๖๑
- พระราชบัญญัติสภาเกษตรกรแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๓	๑๖๒
- รายชื่อคณะผู้จัดทำแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๘ – ๒๕๗๕)	๑๗๗
- ทำเนียบสมาชิกสภาเกษตรกรแห่งชาติ	๑๘๑
- คณะกรรมการจัดทำและขับเคลื่อนแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม	๑๙๘
- ทำเนียบผู้บริหารสำนักงานสภาเกษตรกรแห่งชาติ	๒๐๑
- หนังสือเสนอความคิดเห็น ข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะ และข้อเสนอแนะ จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๘ - ๒๕๗๕)	๒๐๔

สารบัญรูปภาพ

	หน้า
รูปภาพที่ ๑ การลดความยากจนและความเหลื่อมล้ำ Big Data ผู้มีรายได้น้อย	๑๑
รูปภาพที่ ๒ รายได้เฉลี่ยของเกษตรกรไทยเทียบกับรายได้เฉลี่ยค่าแรงขั้นต่ำ	๑๒
รูปภาพที่ ๓ กลุ่มหนี้เกษตรกรไทย	๑๔
รูปภาพที่ ๔ ชีตความสามารถในการแข่งขันของภาคเกษตรไทยเมื่อเทียบกับประเทศอื่น ๆ	๑๕
รูปภาพที่ ๕ ขั้นตอนการจัดทำแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม	๑๙
รูปภาพที่ ๖ ความเชื่อมโยงพระราชบัญญัติสภาเกษตรกรแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๓ ที่สอดคล้องกับอนุมาตรา ๔๑	๓๑
รูปภาพที่ ๗ ตำแหน่งทางยุทธศาสตร์ในปัจจุบันของการพัฒนาเกษตรกร และเกษตรกรรมของประเทศ	๓๙
รูปภาพที่ ๘ ตำแหน่งทางยุทธศาสตร์หลังจากการทำนายของการพัฒนาเกษตรกร และเกษตรกรรมของประเทศ	๓๙
รูปภาพที่ ๙ ปัจจัยการกำหนดทิศทางเชิงยุทธศาสตร์	๔๐
รูปภาพที่ ๑๐ ความสัมพันธ์องค์ประกอบของยุทธศาสตร์	๔๑
รูปภาพที่ ๑๑ ขั้นตอนของกระบวนการจัดทำยุทธศาสตร์	๔๒
รูปภาพที่ ๑๒ แนวคิดในการพัฒนาภาคการเกษตร...สู่โมเดลเกษตรเพิ่มมูลค่า	๕๒
รูปภาพที่ ๑๓ โมเดลการสร้างความเข้มแข็งเกษตรกรและเครือข่ายเกษตรกร	๕๓
รูปภาพที่ ๑๔ อัตราการเติบโตของจีดีพีเกษตรกรไทย ณ ราคาคงที่	๕๗
รูปภาพที่ ๑๕ การจำลอง (simulation) ผลของการเพิ่มการสะสมทุน ต่ออัตราการเพิ่ม ของจีดีพีเกษตรกรและผลิตภาพแรงงานภาคเกษตร	๕๗
รูปภาพที่ ๑๖ ห่วงโซ่อุปทานและห่วงโซ่คุณค่าด้านเกษตร อาหาร และเศรษฐกิจ สู่การค้าในระดับสากล	๖๓
รูปภาพที่ ๑๗ ทิศที่ ๑ การสร้างความเข้มแข็งของเกษตรกร	๖๔
รูปภาพที่ ๑๘ การพัฒนาศักยภาพเกษตรกร	๖๕
รูปภาพที่ ๑๙ การถ่ายทอดเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่เหมาะสมเพื่อประสิทธิภาพการผลิต	๖๖
รูปภาพที่ ๒๐ การพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่น	๖๗
รูปภาพที่ ๒๑ การคุ้มครองสิทธิ การใช้ที่ดินเพื่อเกษตรกรรม	๖๘

สารบัญรูปภาพ (ต่อ)

	หน้า
รูปภาพที่ ๒๒ การสร้างความเข้มแข็งของเกษตรกร	๖๙
รูปภาพที่ ๒๓ คุ่มครองสิทธิ การใช้ที่ดินเพื่อเกษตรกรรม	๗๐
รูปภาพที่ ๒๔ ทิศที่ ๒ การพัฒนาเกษตรสีเขียว	๗๑
รูปภาพที่ ๒๕ การอนุรักษ์และพัฒนาระบบนิเวศน์ทางการเกษตร	๗๒
รูปภาพที่ ๒๖ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน แหล่งน้ำ และระบบชลประทาน	๗๓
รูปภาพที่ ๒๗ การพัฒนาการผลิตสู่พื้นฐานเศรษฐกิจที่ยั่งยืนระดับชุมชน	๗๔
รูปภาพที่ ๒๘ พื้นฟูทรัพยากรต่าง ๆ เพื่อสร้างศักยภาพใหม่ทางการเกษตร	๗๕
รูปภาพที่ ๒๙ ทิศที่ ๓ การเพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตรสู่ตลาดโลก	๗๖
รูปภาพที่ ๓๐ สร้างความเป็นธรรมและยกระดับราคาผลผลิต	๗๗
รูปภาพที่ ๓๑ ทิศที่ ๓ การเพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตรสู่ตลาดโลก	๗๘
รูปภาพที่ ๓๒ ยกระดับการผลิต การตลาด และการขยายโอกาสการเข้าถึงแหล่งทุน	๗๙
รูปภาพที่ ๓๓ บทบาทหน้าที่ของสภาเกษตรกรแห่งชาติในการขับเคลื่อนแผนแม่บท เพื่อพัฒนาเกษตรกรรม	๑๒๕
รูปภาพที่ ๓๔ แนวทางการประเมินผลและติดตามผลการดำเนินงานตามแผนแม่บท เพื่อพัฒนาเกษตรกรรมตามหลักการ PDCA (Plan-Do-Check-Act)	๑๕๑
รูปภาพที่ ๓๕ แสดงกลไกการปรับปรุงอย่างต่อเนื่องสำหรับแผนแม่บทเพื่อพัฒนา เกษตรกรรม	๑๕๗

(ก)

แผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม ฉบับที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๖๘ – ๒๕๗๕

บทสรุปผู้บริหาร

การจัดทำแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม ฉบับที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๖๘ – ๒๕๗๕ ของสภาเกษตรกรแห่งชาติ เป็นการดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ของสภาเกษตรกรแห่งชาติ ที่กำหนดหน้าที่เอาไว้ในพระราชบัญญัติสภาเกษตรกรแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๓ มาตรา ๑๑ อนุ ๔ เพื่อเสนอต่อนายกรัฐมนตรี และให้คณะรัฐมนตรีให้ความเห็นชอบตามบทบัญญัติในมาตรา ๔๒

การจัดทำแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม ได้ดำเนินการมาตั้งแต่เดือนมีนาคม พ.ศ. ๒๕๖๖ แล้วเสร็จ โดยสภาเกษตรกรแห่งชาติ ให้ความเห็นชอบเมื่อวันที่ ๑๑ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๖๗ และได้ดำเนินการตามขั้นตอน วิธีการ หลักการของการจัดทำแผนครบถ้วนเป็นไปตามหลักวิชาการ โดยเน้นหลักการทำงานแบบมีส่วนร่วม เริ่มตั้งแต่การสำรวจความคิดเห็นจากเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง จำนวน ๑,๖๕๖ ตัวอย่าง การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมและศักยภาพภาคเกษตรกรรม (SWOT analysis) และการนำข้อมูลจากแผนพัฒนาเกษตรกรรมระดับจังหวัด ทั้ง ๗๗ จังหวัด มาร่วมสังเคราะห์ เพื่อกำหนดการพัฒนาเป้าหมายของการรับฟังความคิดเห็นจากหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และกลุ่มเกษตรกรทั้ง ๗๗ จังหวัด ทั้งในขั้นตอนการจัดทำ ขึ้นสอบทาน ขึ้นประเมินความเป็นไปได้ในการนำไปเป็นแนวทางในการปฏิบัติ

ซึ่งการจัดทำแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม ฉบับที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๖๘ – ๒๕๗๕ ของสภาเกษตรกรแห่งชาติ แผนฉบับนี้ได้ใช้คำที่มีความหมายเทียบเคียงกับแผนการพัฒนาต่าง ๆ โดยแผนแม่บทฉบับนี้ใช้คำว่า “ทิศ” ซึ่งมีความหมายเดียวกันกับคำว่า ยุทธศาสตร์ หรือเทียบเคียงได้กับคำว่า “หมุดหมาย” ที่ปักหมุด เอาไว้เป็นปลายทาง แต่คำว่าทิศในแผนฉบับนี้หมายถึง ทิศที่มุ่งขับเคลื่อนเดินทางให้ถึงจุดหมายในการจัดทำแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม สภาเกษตรกรแห่งชาติ จึงได้กำหนดการอธิบายคำว่า หลัก ฐาน ทิศ ทาง และวิถี ในการพัฒนาภาคการเกษตรไว้ดังนี้ คือ

๑ พัฒนาเกษตรกรรมตาม “หลัก” ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (Philosophy of Sufficiency Economy) ซึ่งเป็นหลักในการกำหนดทิศทางการพัฒนาของประเทศคือหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม ได้น้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มาเป็นกรอบแนวคิดที่มุ่งเน้นให้ทุกคนสามารถพึ่งตนเอง มีความพอเพียงในการดำเนินชีวิต ซึ่งเป็นเงื่อนไขพื้นฐาน ให้สามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืน ภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์และความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ

๑ “หลัก” ในการพัฒนาเกษตรกรรมตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

การพัฒนาเกษตรกรรมในแผนแม่บทนี้ยึด **ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง** เป็นแนวทางหลักในการกำหนดทิศทางของประเทศ โดยมุ่งเน้นให้เกษตรกรและประชาชนสามารถพึ่งพาตนเอง มีความพอเพียงในการดำเนินชีวิต และสร้างความมั่นคงอย่างยั่งยืน ท่ามกลางกระแสโลกาภิวัตน์และการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็ว ปรัชญานี้ช่วยให้เกษตรกรสามารถปรับตัวและดำรงชีวิตได้อย่างสมดุล โดยใช้ทรัพยากรอย่างมีเหตุผล มีภูมิคุ้มกันต่อความเสี่ยง และสามารถเติบโตได้อย่างมั่นคงในระยะยาว

๒ ฐานสำคัญในการพัฒนาเกษตรกรรม (Foundation)

การขับเคลื่อนแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรมจำเป็นต้องอาศัยรากฐานสำคัญ ๒ ฐานสำคัญ ที่เป็นรากฐานสนับสนุน ได้แก่

ฐานที่ ๑ ฐานความรู้และฐานข้อมูล

ข้อมูลเชิงกลยุทธ์ที่ได้รับการจัดระเบียบอย่างเป็นระบบ ทำให้สามารถเข้าถึงและปรับปรุงข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับภาคเกษตรกรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งยังสะท้อนให้เห็นถึงปัญหาและโอกาสในมิติต่าง ๆ เพื่อการพัฒนาภาคเกษตรกรรมอย่างมีประสิทธิภาพ

ฐานที่ ๒ ฐานคุณธรรม

มุ่งเน้นการกระจายอำนาจภาคเกษตรกรรมอย่างเป็นธรรม มุ่งส่งเสริมความเข้มแข็งของเกษตรกรให้สามารถเข้าถึงกลไกสนับสนุนต่าง ๆ ทั้งในระดับส่วนกลางและท้องถิ่น และสร้างความร่วมมือและความสอดคล้องประสานในการพัฒนาภาคเกษตรกรรมเพื่อประโยชน์สูงสุดของทุกฝ่าย

ทั้งสองฐานนี้ทำให้การพัฒนาเกษตรกรรมมีความสมดุล ตามหลักพอประมาณ รู้เหตุผล และมีภูมิคุ้มกัน ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยฐานความรู้ช่วยให้การพัฒนามีความแม่นยำ และสามารถปรับตัวตามข้อมูลที่ต้องการ ส่วนฐานคุณธรรมช่วยให้ร่วมกันขับเคลื่อนเป็นไปอย่างเป็นธรรม และยั่งยืน ซึ่งจะทำให้ภาคเกษตรไทยสามารถเติบโตและเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงได้อย่างมั่นคงในระยะยาว

๓ ทิศ (Ways) มีความหมายเทียบเคียงคำว่า ยุทธศาสตร์ในการพัฒนา ซึ่งแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม มีจำนวน ๓ ทิศ อันได้แก่ ทิศที่ ๑ คือการสร้างเสริมความเข้มแข็ง ของเกษตรกร ทิศที่ ๒ คือ การพัฒนาเกษตรสีเขียว ทิศที่ ๓ คือ การเพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตรสู่ตลาดโลก

๑๑ ทาง (Means) มีความหมายเทียบเคียงคำว่า กลยุทธ์ในการพัฒนา ซึ่งแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม มีจำนวน ๑๑ ทาง

๓๒ วิธี (Initiatives) มีความหมายเทียบเคียงคำว่า กลยุทธ์ย่อยในการพัฒนา ซึ่งแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม มีจำนวน ๓๒ วิธี

จากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมและศักยภาพภาคเกษตรกรรม สรุปได้เป็นยุทธศาสตร์การพัฒนา โดยใช้คำว่า “ทิศ” จำนวน ๓ ทิศ ได้แก่

ทิศที่ ๑ คือการสร้างความเข้มแข็งของเกษตรกร โดยแบ่งระดับความเข้มแข็งของเกษตรกรออกเป็น ๓ ระดับ **ระดับแรก คือ เกษตรปฐมภูมิ** หมายถึงเกษตรกรผู้ทำการผลิตผลผลิตทางการเกษตรเบื้องต้นในระดับ ไร่ นา สวน ฟาร์ม ฯลฯ เกษตรกรที่มีศักยภาพในระดับนี้จะได้รับการส่งเสริมให้ยกระดับความเข้มแข็งขึ้นเป็น **ระดับที่สอง คือ เกษตรทุติยภูมิ** คือเกษตรกรที่มีศักยภาพสามารถรวมกลุ่มนำผลผลิตผลการเกษตรจากเกษตรกรระดับปฐมภูมิมาทำการแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรเพื่อให้ผลผลิตทางการเกษตรมีมูลค่าสูงขึ้น การยกระดับความเข้มแข็งในขั้นต่อไปคือ ยกระดับเกษตรกรทุติยภูมิที่มีศักยภาพไปสู่ **ระดับที่สามคือ เกษตรตติยภูมิ** หมายถึงเกษตรกรที่สามารถรวมกลุ่มเกษตรกรระดับปฐมภูมิเพื่อนำผลผลิตมาสู่การแปรรูปในระดับทุติยภูมิ และสามารถสร้างเครือข่ายเกษตรกรทุติยภูมิเพื่อบริหารจัดการการตลาดผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร

การขับเคลื่อนแผนมุ่งไปสู่เป้าหมายของทิศที่ ๑ ได้แบ่งเส้นทางของการขับเคลื่อนออกเป็น ๕ ทาง ซึ่งมีความหมายเทียบเคียงได้กับคำว่ากลยุทธ์ ได้แก่

- ๑) ทางที่ ๑ พัฒนาศักยภาพเกษตรกร
- ๒) ทางที่ ๒ ถ่ายทอดเทคโนโลยีและนวัตกรรม
- ๓) ทางที่ ๓ พัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่น
- ๔) ทางที่ ๔ คัดกรองสิทธิเกษตรกร
- ๕) ทางที่ ๕ พัฒนาการบริหารกองทุนด้านการเกษตรและเกษตรกรในพื้นที่ให้มี

ประสิทธิภาพ

ในแต่ละทางที่มุ่งไปสู่ทิศที่ ๑ ได้กำหนดแนวทางการพัฒนาโดยระบุดังออกมาเป็น “วิถี” ของการพัฒนาทั้งหมด ๑๔ วิถีของการพัฒนา

ทิศที่ ๒ คือ การพัฒนาเกษตรสีเขียว มีเป้าหมายที่จะขับเคลื่อนสภาพแวดล้อมสีเขียวเพื่อยกระดับสินค้าเกษตรทั้งระดับเกษตรปฐมภูมิและเกษตรกรทุติยภูมิให้มีคุณภาพมาตรฐานและมีความปลอดภัยเป็นที่ยอมรับตามเงื่อนไข ข้อตกลง หรือกฎหมายต่างๆ ของทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ

การขับเคลื่อนมุ่งไปสู่ทิศที่ ๒ ได้กำหนดเส้นทางพัฒนาเอาไว้ ๔ ทาง ได้แก่

- ๑) ทางที่ ๖ อนุรักษ์และพัฒนาระบบนิเวศน์
- ๒) ทางที่ ๗ พัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน แหล่งน้ำ และระบบชลประทาน
- ๓) ทางที่ ๘ พัฒนาการผลิตสู่พื้นฐานเศรษฐกิจที่ยั่งยืน
- ๔) ทางที่ ๙ พัฒนาทรัพยากรเพื่อสร้างศักยภาพใหม่ทางการเกษตร

ใน ๔ เส้นทางที่มุ่งไปสู่ทิศที่ ๒ ได้กำหนดแนวทางการพัฒนาออกเป็นทั้งหมด ๑๐ วิถี

ทิศที่ ๓ คือ การเพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตรสู่ตลาดโลก มีเป้าหมายคือการเพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตรและยกระดับรายได้ต่อหัวของเกษตรกรให้มีความอยู่ดีกินดี โดยกำหนดเส้นทางที่จะมุ่งสู่ทิศที่ ๓ เอาไว้ ๒ ทาง ได้แก่

- ๑) ทางที่ ๑๐ การสร้างความเป็นธรรมและยกระดับราคาผลผลิต
 - ๒) ทางที่ ๑๑ ยกระดับการผลิต การตลาด และขยายโอกาสเข้าถึงแหล่งทุน
- ใน ๒ เส้นทางที่มุ่งไปสู่ทิศที่ ๓ ได้กำหนดแนวทางการพัฒนาเอาไว้ ๘ วิถี

เมื่อรวมแนวทางการพัฒนา หรือ “วิถี” จากทั้งหมด ๓ ทิศ จะได้ทั้งหมดเป็น ๓๒ วิถี

ในการดำเนินงานจัดทำแผนและการขับเคลื่อนแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม ฉบับนี้ ได้ยึดหลักใหญ่ในการทำงาน ๑ หลัก คือ หลักคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และมุ่งวางรากฐานเพื่อเป็นบริบทสนับสนุนการขับเคลื่อนแผนอยู่ ๒ ฐาน ประกอบด้วย ๑) ฐานข้อมูลเชิงกลยุทธ์ที่รวบรวมข้อมูลจากโครงข่ายเกษตรกรรมจาก ๗๕,๐๓๒ หมู่บ้าน นำมาวิเคราะห์และจัดระบบเป็นข้อมูลเชิงกลยุทธ์ และ ๒) ฐานกลไกการกระจายอำนาจภาคเกษตรกรรมที่เกษตรกรรมในพื้นที่ระดับจังหวัดมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในกระบวนการพัฒนาระดับจังหวัดและระดับท้องถิ่น

กล่าวโดยสรุป กรอบแนวคิดในการขับเคลื่อนการพัฒนาเกษตรกรรมของแผนแม่บท ฉบับนี้ คือ

๑ หลัก

๒ ฐาน

๓ ทิศ

๑๑ ทาง

๓๒ วิถี

การนำเสนอเนื้อหาในแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม ฉบับที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๖๘ – ๒๕๗๕ โดยแบ่งเป็น ๘ ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ ๑ เป็นบทนำที่กล่าวถึงการประเมินและวิเคราะห์สถานการณ์ภาคเกษตรกรรม กระบวนการขั้นตอนการจัดทำแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม ฉบับที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๖๘ – ๒๕๗๕ รวมถึงการนิยามคำศัพท์ที่สำคัญเอาไว้ เพื่อสร้างความเข้าใจเอาไว้ในเบื้องต้น

ส่วนที่ ๒ นำเสนอกระบวนการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมและศักยภาพภาคเกษตรกรรม และผลของการวิเคราะห์ที่นำมากำหนดเป็นทิศ และแนวทางการพัฒนา

ส่วนที่ ๓ เสนอองค์ประกอบสำคัญแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม ฉบับที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๖๘ – ๒๕๗๕ อันประกอบด้วย วิสัยทัศน์ พันธกิจ และค่านิยม รวมถึงสมรรถนะหลักของแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม

ส่วนที่ ๔ เป็นส่วนที่เสนอสาระสำคัญของแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม ฉบับที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๖๘ – ๒๕๗๕ คือเป้าหมายของ ๑ หลัก ๒ ฐาน ๓ ทิศ ๑๑ ทาง ๓๒ วิถี เนื้อหาในส่วนนี้ชี้ให้เห็นถึงวัตถุประสงค์ เป้าหมาย ตัวชี้วัด และรายละเอียดของ ๓ ทิศ ที่สามารถแปลงไปสู่การปฏิบัติ

ส่วนที่ ๕ เป็นการเชื่อมโยงให้เห็นว่าการพัฒนาตามกรอบการพัฒนา ๑ หลัก ๒ ฐาน ๓ ทิศ ๑๑ ทาง ๓๒ วิถี มีความเชื่อมโยงอย่างไรกับแผนยุทธศาสตร์ชาติ แผนแม่บทภายใต้แผนยุทธศาสตร์ชาติ และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๓ พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐

ส่วนที่ ๖ เป็นการชี้แนะแนวทางว่าองค์กรต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและองค์กรนอกภาครัฐจะสามารถร่วมกันขับเคลื่อนการพัฒนาเกษตรกรรมของประเทศได้อย่างไร เป็นการแนะนำทางที่หน่วยราชการทั้งส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค ส่วนท้องถิ่น และภาคนอกภาครัฐจะสามารถแปลงแผนไปสู่การปฏิบัติได้อย่างไร

ส่วนที่ ๗ นำเสนอแนวทางและวิธีการที่จะติดตามตรวจสอบการปฏิบัติตามแผน

ส่วนที่ ๘ นำเสนอช่วงเวลาที่ควรจะทบทวนเพื่อปรับปรุงแผน

สาระสำคัญของแผนตาม ๑ หลัก ๒ ฐาน ๓ ทิศ ๑๑ ทาง ๓๒ วิธี มีสาระสำคัญครบถ้วน
ทุกประการตามกรอบการพัฒนาที่กำหนดเอาไว้ตามมาตรา ๔๑ ของพระราชบัญญัติสภาเกษตรกร
แห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๓ อันได้แก่

๑) การพัฒนาศักยภาพ การส่งเสริม และการสนับสนุนการรวมกลุ่มของเกษตรกร
องค์กรเกษตรกร กลุ่มเกษตรกร และยุวเกษตรกร ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

๒) การส่งเสริม การพัฒนา การคุ้มครองพื้นที่เกษตรกรรม และการแก้ไขปัญหาดินและ
ที่ดินโดยส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิเกษตรกรให้มีกรรมสิทธิ์หรือสิทธิในที่ดิน เพื่อประกอบ
เกษตรกรรมของตนเองอย่างทั่วถึง

๓) การสร้างความเป็นธรรมด้านราคาผลผลิตทางเกษตรกรรมโดยคำนึงถึงการส่งเสริม
ให้สินค้าเกษตรได้รับผลตอบแทนสูงสุด

๔) การพัฒนาแหล่งน้ำและจัดระบบชลประทานเพื่อเกษตรกรรม

๕) การอนุรักษ์ การฟื้นฟู และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม
และความหลากหลายทางชีวภาพเพื่อการเกษตร

๖) การค้นคว้า วิจัย และพัฒนาภูมิปัญญา พันธุกรรมพืชและสัตว์ท้องถิ่น นวัตกรรม
เทคโนโลยีที่เหมาะสม และการถ่ายทอดองค์ความรู้ที่ได้จากการค้นคว้า วิจัย และพัฒนา
เพื่อประโยชน์ทางเกษตรกรรม และเกษตรอุตสาหกรรม

๗) การเสนอแนะแนวทางในการเข้าถึงแหล่งทุน และการแก้ไขปัญหาหนี้สินของ
เกษตรกร

๘) การส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิเกษตรกร และการเพิ่มสิทธิและบทบาทของเกษตรกร
ที่เกี่ยวข้องกับการทำกินและการเข้าถึงแหล่งทรัพยากรที่จำเป็นต่อการประกอบการเกษตร

๙) การสร้างเครือข่ายองค์กรเกษตรกร เชื่อมโยง และพัฒนาความร่วมมือในด้าน
การผลิต ทางเกษตรกรรม การแปรรูป การตลาด และการบริโภคเพื่อการยังชีพระหว่างเครือข่าย
องค์กร เกษตรกรกับภาครัฐ และภาคเอกชน

๑๐) การสนับสนุน ส่งเสริมการให้การศึกษา อบรม ถ่ายทอดความรู้ เทคโนโลยี
ด้านเกษตรกรรม และการจัดการ แก่เกษตรกรและยุวเกษตรกร

๑๑) การปรับปรุงการบริหารจัดการกองทุนที่เกี่ยวกับการเกษตรที่มีอยู่ให้สามารถ
รองรับ การช่วยเหลือเกษตรกรอย่างครบวงจรและลดการซ้ำซ้อน รวมถึงการจัดตั้งกองทุนเพื่อ
วัตถุประสงค์ดังกล่าว

สภาเกษตรกรแห่งชาติ ได้ดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ที่กฎหมายกำหนด ตามมาตรา ๔๒ คือได้เสนอนายกรัฐมนตรีพิจารณาวิเคราะห์ กลับกรอง เพื่อเสนอคณะรัฐมนตรี เมื่อคณะรัฐมนตรีให้ความเห็นชอบแล้ว สภาเกษตรกรแห่งชาติ ยังมีหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดไว้ในมาตรา ๔๓ คือมีหน้าที่ในการติดตามและตรวจสอบการปฏิบัติงานตามแผนแม่บท พร้อมทั้ง รายงานปัญหาและอุปสรรคที่ไม่อาจดำเนินการตามแผนแม่บท และเสนอแนะแนวทางการแก้ไข ปัญหาให้นายกรัฐมนตรีพิจารณา ซึ่งสภาเกษตรกรแห่งชาติ ได้กำหนดแนวทางในการขับเคลื่อนสู่ การปฏิบัติ และแนวทางในการติดตามและตรวจสอบการปฏิบัติตามแผนเอาไว้อย่างครบถ้วน ในแผนฉบับนี้

ส่วนที่ ๑

บทนำ

ในการจัดทำแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม สภาเกษตรกรแห่งชาติ ได้ประเมินและวิเคราะห์สถานการณ์ภาคเกษตรกรรมของโลก และสถานการณ์ปัจจุบันภาคเกษตรกรรมของไทย นำมาฉายภาพฉากทัศน์ (Scenario) ที่มีผลกระทบเกี่ยวข้องกับอนาคตของภาคเกษตรกรรมของประเทศไทย นำเสนอต่อเกษตรกรเพื่อสำรวจความคิดเห็นที่มีต่อการพัฒนาภาคเกษตรกรรมของประเทศไทย นำมาวิเคราะห์สภาพแวดล้อมและศักยภาพ (SWOT analysis) ภาคเกษตรกรรมตามระเบียบวิธีและขั้นตอนการจัดทำแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม การดำเนินการตลอดทุกขั้นตอนอยู่ในกรอบธรรมาภิบาลผ่านการรับฟังความคิดเห็นในหลายระดับจนกระทั่งแล้วเสร็จสมบูรณ์ และได้รับความเห็นชอบจากสภาเกษตรกรแห่งชาติในการนำเสนอต่อนายกรัฐมนตรีและคณะรัฐมนตรี ตามอำนาจหน้าที่ของสภาเกษตรกรแห่งชาติ

๑.๑ การประเมินและวิเคราะห์สถานการณ์ภาคเกษตรกรรม

๑.๑.๑ สถานการณ์ภาคการเกษตรของโลก

๑) เศรษฐกิจการเกษตรของโลก

สถานการณ์ด้านราคาสินค้าเกษตรและอาหารในตลาดโลก สะท้อนจากดัชนีราคาอาหารซึ่งจัดทำโดยองค์การอาหารและการเกษตรแห่งสหประชาชาติ (Food and Agriculture Organization of the United Nation: FAO) พบว่า ดัชนีราคาอาหารเฉลี่ยในปี ๒๕๖๕ (เดือนมกราคมถึงพฤศจิกายน ๒๕๖๕) อยู่ที่ระดับ ๑๔๔.๙ เพิ่มขึ้นจากช่วงเดียวกันของปี ๒๕๖๔ ซึ่งเฉลี่ยอยู่ที่ระดับ ๑๒๕.๐ หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ ๑๕.๙ โดยทุกกลุ่มสินค้า ได้แก่ เนื้อสัตว์ ผลิตภัณฑ์นม ธัญพืช น้ำมันพืช และน้ำตาล มีราคาเฉลี่ยเพิ่มขึ้น

ราคาสินค้ากลุ่มเนื้อสัตว์เฉลี่ยเพิ่มขึ้น โดยราคาเนื้อสัตว์ปีกเพิ่มขึ้นจากความต้องการที่เพิ่มขึ้นในขณะที่ปริมาณผลผลิตทั่วโลกมีจำกัด เนื่องจากการส่งออกของยูเครนหยุดชะงัก ประกอบกับการระบาดของโรคไข้หวัดนกของประเทศในแถบซีกโลกเหนือ ด้านราคาเนื้อสุกรเพิ่มขึ้นจากปริมาณการผลิตเนื้อสุกรในยุโรปตะวันตกยังคงอยู่ในระดับต่ำ ขณะที่การนำเข้าของประเทศผู้นำเข้ารายใหญ่หลายรายเพิ่มขึ้น สำหรับราคาเนื้อวัวเพิ่มขึ้นเนื่องจากปริมาณการผลิตที่ลดลงของบราซิล ส่วนราคาเนื้อแกะเพิ่มขึ้นจากปริมาณการส่งออกของนิวซีแลนด์ที่ลดลง แม้ว่าปริมาณความต้องการจากกลุ่มประเทศเอเชียเหนือจะลดลง

ราคาสินค้ากลุ่มผลิตภัณฑ์นมเฉลี่ยเพิ่มขึ้น โดยราคาเนยแข็งเพิ่มขึ้นตามความต้องการนำเข้าที่เพิ่มขึ้นและความกังวลเกี่ยวกับปริมาณผลผลิตในช่วงปลายปีที่ได้รับผลกระทบจากคลื่นความร้อนในช่วงต้นฤดูร้อนส่งผลให้ผลผลิตน้ำนมในยุโรปอยู่ในระดับต่ำ ด้านราคามันฝรั่งเพิ่มขึ้นจากความต้องการนำเข้าที่เพิ่มขึ้น ประกอบกับการผลิตทั่วโลกที่มีอย่างจำกัดและปริมาณสินค้าคงคลัง

อยู่ในระดับต่ำ สำหรับราคาเนยเพิ่มขึ้นเนื่องจากความไม่แน่นอนของตลาดเกี่ยวกับการส่งมอบนมในอนาคต ทำให้มีความต้องการซื้อเพิ่มขึ้นทั้งจากต่างประเทศและภายในภูมิภาคยุโรป

ราคาสินค้ากลุ่มธัญพืชเฉลี่ยเพิ่มขึ้น โดยราคาข้าวสาลีเพิ่มขึ้นเนื่องจากการประกาศห้ามส่งออกของอินเดียและความกังวลเกี่ยวกับสภาพการเพาะปลูกในประเทศผู้ส่งออกหลายประเทศ รวมถึงแนวโน้มการผลิตของยูเครนที่ลดลงจากสถานการณ์ความขัดแย้งที่ยืดเยื้อ ด้านราคาข้าวบาเลย์เพิ่มขึ้นจากความกังวลเกี่ยวกับสภาพการเพาะปลูกในสหภาพยุโรป สำหรับราคาข้าวโพดเลี้ยงสัตว์เพิ่มขึ้น เนื่องจากยูเครนซึ่งเป็นผู้ส่งออกรายใหญ่มีปริมาณการส่งออกลดลง และราคาข้าวเพิ่มขึ้นเนื่องจากราคาข้าวอินดิกาที่เพิ่มขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงนโยบายการส่งออกของอินเดีย รวมถึงการหยุดชะงักของตลาดและความไม่แน่นอนในการผลิตจากสถานการณ์อุทกภัยที่รุนแรงในปากีสถาน

ราคาสินค้ากลุ่มน้ำมันพืชเฉลี่ยเพิ่มขึ้น โดยราคาเมล็ดดอกทานตะวันเพิ่มขึ้นเนื่องจากปริมาณการส่งออกที่ลดลงจากความขัดแย้งในภูมิภาคทะเลดำ ส่วนราคาน้ำมันปาล์ม น้ำมันถั่วเหลือง และน้ำมันเรพซีด (Rapeseed oil) เพิ่มขึ้นจากความต้องการนำเข้าที่เพิ่มขึ้นทั่วโลก ซึ่งเป็นผลจากอุปทานน้ำมันดอกทานตะวันหยุดชะงัก

นอกจากนี้ ราคาน้ำมันปาล์มที่เพิ่มขึ้นยังได้รับแรงสนับสนุนจากปริมาณการผลิตที่ยังดิ่งตัวในประเทศผู้ผลิตรายใหญ่ ส่วนราคาน้ำมันถั่วเหลืองได้รับแรงสนับสนุนจากความกังวลเกี่ยวกับการส่งออกที่ลดลงในอเมริกาใต้ รวมทั้ง ราคาน้ำมันดิบที่สูงขึ้นยังสนับสนุนให้ราคาน้ำมันพืชเพิ่มขึ้นด้วย

ราคาน้ำตาลเฉลี่ยเพิ่มขึ้น โดยราคาน้ำตาลเพิ่มขึ้นตามราคาเอทานอลในบราซิลที่ปรับตัวสูงขึ้น ประกอบกับการแข็งค่าของเงินเรียลบราซิล เมื่อเทียบกับเงินดอลลาร์สหรัฐ นอกจากนี้ ยังมีความกังวลเกี่ยวกับการเริ่มต้นฤดูเก็บเกี่ยวอ้อยในบราซิลที่ล่าช้ากว่าปี ๒๕๖๕ ส่งผลทำให้ราคาน้ำตาลในตลาดโลกเพิ่มขึ้น อย่างไรก็ตาม ปริมาณน้ำตาลของอินเดียที่มีมากกว่าที่คาดการณ์ไว้ยังคงเป็นปัจจัยกดดันต่อการเพิ่มขึ้นของราคาน้ำตาลในตลาดโลก

๒) วิฤติการณ์อาหารโลก (Global food crisis)

ปัจจุบันวิฤติการณ์อาหารโลกมีแนวโน้มรุนแรงมากขึ้นเรื่อย ๆ ท่ามกลางความเสี่ยงด้านต่าง ๆ ในระบบนิเวศน์ที่เพิ่มสูงขึ้น มีสาเหตุหลักมาจาก ๓ ปัจจัย ได้แก่ ๑) การแพร่ระบาดของโควิด-๑๙ ๒) สงครามรัสเซีย-ยูเครน และ ๓) การเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศโลกส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านอุปทานและอุปสงค์ในตลาดอาหารโลกในวงกว้างอย่างมีนัยสำคัญ อีกทั้งยังส่งผลกระทบต่อห่วงโซ่การผลิตอาหารโลก ตั้งแต่ระดับต้นน้ำถึงปลายน้ำ วิฤติการณ์อาหารโลกดังกล่าวมีแนวโน้มขยายวงกว้างและทวีความรุนแรงมากขึ้นเรื่อย ๆ ท่ามกลางความเสี่ยงด้านต่าง ๆ ในระบบนิเวศน์ที่ส่งผลกระทบต่อห่วงโซ่การผลิตอาหารในระดับต้นน้ำ ทั้งในส่วนของในการทำเกษตรกรรม และปศุสัตว์ ระดับกลางน้ำ อย่างการแปรรูปและผลิตอาหารเรื่อยมาจนถึงปลายน้ำ อย่างการค้าขาย และขนส่งสินค้าต่อไปยังผู้บริโภคขั้นสุดท้ายในห่วงโซ่การผลิตอาหาร ซึ่งวิฤติการณ์ที่กำลังเกิดขึ้นนี้เปรียบเสมือนระเบิดเวลา และสัญญาณเตือนภัยครั้งใหญ่ที่ผู้คนทั่วโลกต้องตระหนัก และเตรียมพร้อมรับมือ สอดคล้องกับรายงานของ Global Report on Food Crises ประจำปี ๒๐๒๒ ซึ่งระบุว่า ประชากร

มากถึงเกือบ ๑๙๓ ล้านคน ใน ๕๓ ประเทศทั่วโลกกำลังเผชิญกับปัญหาความไม่มั่นคงด้านอาหารอย่างเฉียบพลัน

ทั้งนี้ จากการศึกษาข้อมูล พบว่า วิกฤติอาหารโลกรอบนี้ที่เกิดจากสาเหตุหลัก ๓ ประการดังกล่าว กระทบต่ออุปสงค์ แม้ว่าโควิด-๑๙ จะมีผลให้ความต้องการสินค้าอาหารและเครื่องดื่มบางประเภทปรับตัวลดลงโดยเฉพาะสินค้าฟุ่มเฟือยที่ไม่ได้จำเป็นต่อการดำรงชีพ และสินค้าที่มีราคาค่อนข้างแพงท่ามกลางภาวะเศรษฐกิจโดยรวมที่ซบเซาและกำลังซื้อของผู้บริโภคที่ลดลง แต่ในขณะเดียวกันสถานการณ์ดังกล่าวก็ส่งผลให้มีความต้องการสินค้าบางประเภทเพิ่มสูงขึ้นอย่างผิดปกติ ตัวอย่างเช่น น้ำดื่มบรรจุขวด น้ำผลไม้ บะหมี่กึ่งสำเร็จรูป ไข่ไก่ ข้าวสาร อาหารแช่แข็ง อาหารกระป๋อง อาหารแห้ง ผลไม้กระป๋อง ถั่ว และผลไม้อบแห้ง ซีเรียล กาแฟสำเร็จรูป นมข้นหวาน รวมทั้ง เครื่องปรุงรสและผลิตภัณฑ์ที่ใช้ในการประกอบอาหารต่าง ๆ เช่น น้ำมันพืช ซอสปรุงรสต่าง ๆ เป็นต้น ซึ่งเป็นผลิตภัณฑ์อาหารและเครื่องดื่มที่จำเป็นในการดำรงชีพและสามารถเก็บไว้บริโภคได้นานโดยไม่เน่าเสียง่าย ส่งผลให้ผู้บริโภคส่วนใหญ่มีการกักตุนสินค้าประเภทเหล่านี้ไว้สำหรับบริโภคภายในครัวเรือนในช่วงที่มีมาตรการล็อกดาวน์ ส่งผลให้สินค้าอาหารและเครื่องดื่มบางประเภทขาดแคลนในระยะสั้น ๆ

ขณะที่ด้านอุปทาน เป็นผลกระทบต่อเนื่องที่มาจากการที่ห่วงโซ่อุปทานของอุตสาหกรรมอาหารโลกต้องสะดุดลง (Supply chain disruption) ซึ่งเป็นผลมาจากหลายปัจจัย ไม่ว่าจะเป็นการปิดประเทศชั่วคราว มาตรการล็อกดาวน์ การจำกัดการเดินทางหรือการเคลื่อนย้าย และขนส่งสินค้า วัตถุดิบ รวมทั้งแรงงานระหว่างประเทศหรือระหว่างเมืองเพื่อควบคุมการแพร่ระบาดของโควิด-๑๙ จนนำไปสู่ปัญหาการหยุดชะงักของห่วงโซ่อุปทานในอุตสาหกรรมการผลิตอาหาร

สาเหตุประการถัดมา คือ สงครามระหว่างรัสเซีย-ยูเครน ที่เกิดขึ้นยาวนานต่อเนื่องมาตั้งแต่ช่วงปลายเดือนกุมภาพันธ์ ๒๐๒๒ ถึงปัจจุบันและยังไม่มีทีท่าว่าจะจบลงในวันใด ส่งผลกระทบต่อห่วงโซ่อุปทานการผลิตอาหารโลกและทำให้ราคาอาหารพุ่งสูงขึ้นมากจากอุปทานที่หายไปจากตลาด ทั้งนี้ เนื่องจากทั้งสองประเทศเป็นผู้ผลิตและส่งออกธัญพืชที่สำคัญของโลกหลายชนิด โดยรัสเซียเป็นผู้ส่งออกข้าวสาลีรายใหญ่ที่สุดในโลก ขณะที่ยูเครนก็เป็นผู้ส่งออกธัญพืชรายใหญ่อันดับ ๔ ของโลก โดยมีสินค้าส่งออกสำคัญ อาทิ น้ำมันดอกทานตะวัน ข้าวโพด ข้าวบาเลย์ และข้าวสาลี เป็นต้น นอกจากนี้ การสู้รบที่เกิดขึ้นยังทำให้ไม่สามารถเพาะปลูกหรือเก็บเกี่ยวผลผลิตในบางพื้นที่ได้ ยิ่งไปกว่านั้นราคาปุ๋ยและเคมีภัณฑ์ทางการเกษตรต่าง ๆ ปรับตัวสูงขึ้นมากอีกด้วย เนื่องจากรัสเซียเป็นผู้ส่งออกวัตถุดิบสำหรับทำปุ๋ยเคมีรายใหญ่ของโลก ทำให้ต้นทุนการผลิตสินค้าเกษตรและเกษตรแปรรูป รวมทั้งผลิตภัณฑ์อาหารต่าง ๆ ซึ่งเป็นปลายน้ำของห่วงโซ่อุปทานอุตสาหกรรมอาหารแพงขึ้นตามไปด้วย อนึ่ง ภาวะสงครามที่ยืดเยื้อรวมทั้งความเสี่ยงด้านภูมิรัฐศาสตร์ที่มีแนวโน้มขยายวงกว้างขึ้นยังส่งผลให้ประเทศผู้ส่งออกสินค้าเกษตรและอาหารบางประเทศตัดสินใจดำเนินนโยบายระงับหรือจำกัดการส่งออกอาหารเป็นการชั่วคราว โดยเฉพาะอย่างยิ่งสินค้าเกษตรที่เป็นอาหารพื้นฐาน (Staple Food) ในการดำรงชีพและน้ำมันพืช เพื่อไม่ให้กระทบต่อความต้องการบริโภคภายในประเทศตนเอง อีกทั้งยังเป็นการสร้างความมั่นคงด้านอาหาร และสะสมสต็อกไว้รับมือกับความเสี่ยงด้านต่าง ๆ

ที่อาจเพิ่มสูงขึ้นในอนาคต ทั้งนี้ จากข้อมูลล่าสุดของ International Food Policy Research Institute (IFPRI) ณ วันที่ ๔ ตุลาคม ๒๐๒๒ พบว่า ปัจจุบันมีประเทศที่ระงับหรือจำกัดการส่งออกสินค้าเกษตรและอาหาร รวมทั้งสิ้น ๒๒ ประเทศ โดยครอบคลุมสินค้าอาหารพื้นฐานจำนวน ๒๙ รายการ ตัวอย่างเช่น น้ำมันดอกทานตะวัน น้ำมันถั่วเหลือง และน้ำมันพืชชนิดอื่น ๆ ข้าวสาลี ข้าวบาเลย์ ข้าวโอ๊ต ข้าวฟ่าง เส้นพาสต้า น้ำตาล ถั่วเหลือง ข้าวโพด ธัญพืชต่าง ๆ ผักผลไม้สดและแปรรูป เนื้อไก่ เนื้อวัว เป็นต้น

สถานการณ์ดังกล่าวได้ส่งผลให้เกิดปัญหาขาดแคลนอาหารขึ้นในหลายประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศที่ไม่สามารถผลิตอาหารให้เพียงพอต่อความต้องการบริโภคภายในประเทศตนเอง และจำเป็นต้องพึ่งพาการนำเข้าอาหารจากต่างประเทศในสัดส่วนที่สูง อาทิ ประเทศในภูมิภาคตะวันออกกลางและทวีปแอฟริกา อีกทั้งยังกดดันให้ราคาอาหารในตลาดโลกปรับตัวสูงขึ้นอีกด้วย โดยจากข้อมูลพบว่า ดัชนีราคาอาหารโลก (Global Food Price Index) ขององค์การอาหารและการเกษตรแห่งสหประชาชาติ (Food and Agriculture Organization of the United Nations : FAO) ได้ทยอยปรับตัวสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องนับตั้งแต่ช่วงกลางปี ๒๐๒๐ และได้พุ่งขึ้นไปแตะระดับ ๑๕๙.๗ ในเดือนมีนาคม ๒๐๒๒ หรือเพิ่มขึ้นราว ๔๐ % ซึ่งนับเป็นระดับที่สูงที่สุดในรอบ ๓๐ ปีอีกด้วย ซึ่งเป็นผลกระทบจากสงครามรัสเซีย-ยูเครน ที่ทำให้มีการปิดท่าเรือขนส่งสินค้าต่าง ๆ ของยูเครน สถานการณ์ดังกล่าวยิ่งเพิ่มแรงกดดันต่ออัตราเงินเฟ้อ ค่าใช้จ่ายด้านอาหารของครัวเรือนทั่วโลก และส่งผลให้วิกฤติความมั่นคงด้านอาหารยิ่งทวีความรุนแรงมากขึ้นตามลำดับ

ภายใต้สถานการณ์วิกฤติอาหารโลกที่เกิดขึ้นดังกล่าว ในระยะสั้นประเทศไทยจะได้รับประโยชน์ จากการส่งออกสินค้าไปยังตลาดโลกเพิ่มสูงขึ้นในฐานะประเทศผู้ส่งออกผลิตผลทางการเกษตร สินค้าแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหารลำดับต้น ๆ ของโลก อีกทั้งยังมีบทบาทสำคัญในฐานะครัวโลก (Kitchen of the World) มาอย่างยาวนาน เนื่องจากมีผลผลิตทางการเกษตรที่หลากหลายและมีคุณภาพเป็นที่ยอมรับในตลาดโลก รวมทั้งยังมีศักยภาพการผลิตสามารถผลิตได้ในปริมาณที่มากเพียงพอสำหรับป้อนความต้องการบริโภคภายในประเทศและเหลือสำหรับส่งออกอีกด้วย ไม่ว่าจะเป็นสินค้าเกษตรที่เป็นพืชอาหารสำคัญ เช่น ข้าว มันสำปะหลัง น้ำตาล ซึ่งไทยเป็นผู้นำหรือผู้ส่งออกลำดับต้น ๆ ในตลาดโลก นอกจากนี้ ปริมาณการส่งออกสินค้าเกษตรสำคัญบางสินค้า เช่น น้ำมันปาล์ม ซึ่งได้รับประโยชน์โดยตรงในฐานะสินค้าทดแทนและปรับตัวสูงขึ้นมากหลังจากสงครามระหว่างรัสเซีย-ยูเครน ปะทุขึ้นในช่วงปลายเดือนกุมภาพันธ์ ๒๐๒๒ ซึ่งมีผลให้อุปทานน้ำมันดอกทานตะวันจากทั้งสองประเทศหายไปจากตลาดโลก เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม วิกฤติอาหารโลกดังกล่าวกำลังกลายเป็นความเสี่ยงสำคัญที่ต้องจับตาในระยะยาว แม้ว่าในระยะสั้นประเทศไทยจะได้รับอานิสงส์จากการส่งออกสินค้าที่เพิ่มสูงขึ้น แต่ความกังวลในเรื่องความมั่นคงทางอาหาร (Food security) กำลังกลายเป็นจุดเปลี่ยนสำคัญที่ทำให้ประเทศต่าง ๆ หันมาตระหนักถึงความสำคัญในเรื่องนี้ และมีความพยายามที่จะพึ่งพาตนเอง (Self-reliance) ด้านอาหารมากขึ้นเพื่อลดความเสี่ยงจากการพึ่งพาการนำเข้าอาหารจากต่างประเทศ

ท่ามกลางความเสี่ยงด้านภูมิรัฐศาสตร์ที่สูงขึ้น โดยได้เริ่มมีการวางแผนงาน (Roadmap) เรื่องนโยบายความมั่นคงด้านอาหารกันอย่างจริงจังมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วง ๒-๓ ปีที่ผ่านมาไม่ว่าจะเป็นการบริหารจัดการพื้นที่ทำเกษตรกรรมและการทำฟาร์มปศุสัตว์อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น รวมไปถึงการนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาปรับใช้ในภาคเกษตรเพื่อเอาชนะข้อจำกัดทางธรรมชาติ และอุปสรรคต่าง ๆ ตัวอย่างของประเทศที่ให้ความสำคัญกับเรื่องนโยบายความมั่นคงด้านอาหารที่น่าจับตามองคือ ประเทศจีน โดยรัฐบาลจีนกำลังเดินหน้าปฏิรูปด้านอุปทานภาคการเกษตรแบบครบวงจรในเชิงรุก เพื่อเร่งพัฒนาศักยภาพการผลิตทรัพยากรอาหารให้มากเพียงพอสำหรับความต้องการของประชากรในประเทศกว่า ๑,๔๐๐ ล้านคน โดยได้กำหนดให้ “นโยบายเรื่องความมั่นคงทางด้านอาหาร” เป็นนโยบายที่มีความสำคัญลำดับต้น ๆ ของประเทศ เพื่อยกระดับความสามารถในการพึ่งตนเองทางด้านอาหารในระยะยาวทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพโดยใช้นวัตกรรมและความก้าวหน้าทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการเกษตรสมัยใหม่ (Modern agriculture) เป็นเครื่องมือและกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนนโยบายดังกล่าว พร้อมกำหนดเป้าหมายที่จะพึ่งพาผลผลิตการเกษตรของตนเอง และยกระดับความมั่นคง ด้านอาหารอย่างเป็นรูปธรรมในระยะยาว โดยเฉพาะอย่างยิ่งการให้ความสำคัญกับความมั่นคงด้านทรัพยากรเมล็ดพันธุ์ด้วย ทั้งในส่วนของเทคโนโลยีในการค้นคว้าพัฒนาและปรับปรุงคุณภาพของเมล็ดพันธุ์ เพื่อให้จีนสามารถพึ่งพาแหล่งเมล็ดพันธุ์ของตนเอง พร้อม ๆ กับการยกระดับการผลิตข้าวและธัญพืชที่สำคัญให้มีความปลอดภัยและเพียงพอสำหรับป้อนความต้องการบริโภคในประเทศได้ ภายใต้แนวคิดที่ว่า “ข้าวข้าวของคนจีนจะต้องถือไว้ อย่างมั่นคงด้วยมือของตัวเอง” นอกจากการปฏิรูปภาคการเกษตรกรรมภายในประเทศแล้ว ปัจจุบันจีนยังเร่งขยายปีกการลงทุนเพื่อสร้างความมั่นคงด้านอาหารในต่างประเทศอีกด้วย ผ่านการควบรวมธุรกิจด้านการเกษตรระดับโลก ตัวอย่างเช่น Shuanghui International Holdings ที่เข้าซื้อกิจการของบริษัท Smithfield Foods ซึ่งเป็นบริษัทแปรรูปเนื้อหมูรายใหญ่ที่สุดของโลกสัญชาติสหรัฐฯ เมื่อ ๙ ปีก่อน ซึ่งนับเป็นข้อตกลงการซื้อกิจการของสหรัฐฯ โดยบริษัทจีนที่มีมูลค่าสูงสุดในประวัติศาสตร์ โดยมีเป้าหมายหลักเพื่อสร้างความมั่นคงทางอาหารด้านโปรตีนจากเนื้อสัตว์ท่ามกลางความต้องการบริโภคของประชาชนในประเทศโดยเฉพาะกลุ่มชนชั้นกลางที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ยิ่งไปกว่านั้นรัฐวิสาหกิจของจีนเองอย่าง COFCO Group ก็มีการขยายการลงทุนด้านการเกษตรไปทั่วโลกนับตั้งแต่ ปี ๒๐๑๔ เป็นต้นมา ไม่ว่าจะเป็นการไล่ซื้อบริษัทธัญพืชข้ามชาติหลายแห่ง อาทิ Nobel Agri บริษัทด้านการเกษตรในฮ่องกง และ Nidera ผู้ค้าเมล็ดพันธุ์พืชสัญชาติดัตช์ รวมทั้งยังได้เข้าซื้อบริษัทไวน์ของชิลีอย่าง Bisquit Vineyard และบริษัทไวน์ฝรั่งเศส Chateau de Viaud รวมถึงถือหุ้น ๘๐% ในบริษัท Tully Sugar ผู้ผลิตน้ำตาลของออสเตรเลีย และเข้าซื้อกิจการของธุรกิจค้าธัญพืชของ Criddle & Co. ในอังกฤษ รวมทั้ง ยังเป็นเจ้าของท่าเรือและโกดังเก็บธัญพืชหลักทั่วโลกมากกว่า ๑๐๐ ล้านตันต่อปี ทำให้ COFCO Group กลายเป็นผู้ส่งออกธัญพืชจากอาเจนตินารายใหญ่ที่สุด รวมถึงเป็นผู้ส่งออกถั่วเหลืองรายใหญ่ที่สุดในบราซิลอีกด้วย โดยเชื่อว่ากลยุทธ์การสร้างความมั่นคงด้านอาหารแบบ Inorganic Growth นี้จะมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องในอนาคต

อีกหนึ่งกลยุทธ์ในการสร้างความมั่นคงด้านอาหารของทางารจีนที่มีความน่าสนใจอย่างยิ่ง คือ ความร่วมมือภายใต้โครงการด้านการเกษตรระหว่างรัฐบาลจีนและรัฐบาลอียิปต์ โดยการใช้รูปแบบเทคโนโลยีสีเขียว (Greenhouse technology) เพื่อพลิกพื้นที่ซึ่งมีลักษณะภูมิประเทศและภูมิอากาศแห้งแล้งอย่างทะเลทรายของอียิปต์ให้กลายเป็น “พื้นที่สีเขียว” ที่สามารถทำประโยชน์ในเชิงเกษตรกรรมได้ เพื่อมุ่งพัฒนาให้ภาคเกษตรกรรมของอียิปต์ก้าวไปสู่การเกษตรยุคใหม่ด้วยเทคโนโลยีที่ทันสมัย โดยได้มีการก่อสร้างอาคารเรือนกระจก (Greenhouses) ขนาดใหญ่กลางทะเลทรายเพื่อปลูกพืชผักและผลไม้ โดยที่วัสดุและอุปกรณ์ที่ใช้ในการก่อสร้างทั้งหมด รวมทั้งช่างเทคนิคที่เกี่ยวข้องล้วนส่งตรงมาจากจีนทั้งสิ้น ซึ่งถือเป็นการปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ (Paradigm shift) ในการเอาชนะธรรมชาติและการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ โดยอาศัยความก้าวหน้าด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเป็นกุญแจสำคัญ

การดำเนินนโยบายเรื่องความมั่นคงด้านอาหารเชิงรุกของคู่ค้าอย่างจีน ถือเป็นความเสี่ยงที่สำคัญต่อแนวโน้มการส่งออกสินค้าในกลุ่มธัญพืช พืชอาหาร ผลไม้ เนื้อสัตว์ รวมถึงผลิตภัณฑ์อาหารของไทยในระยะยาว เนื่องจากจีนมีแนวโน้มที่จะนำเข้าสินค้าดังกล่าวลดลงอย่างต่อเนื่องและหันไปพึ่งพาผลผลิตภายในประเทศมากขึ้นและ/หรือนำเข้าจากพันธมิตรทางธุรกิจของตนเองในต่างประเทศแทน ซึ่งจะทำให้มูลค่าการส่งออกสินค้าในกลุ่มพืชอาหาร เกษตรแปรรูป และอาหารของไทยไปยังตลาดจีนทยอยปรับลดลงตามไปด้วย เนื่องจากจีนเป็นคู่ค้าหลักของไทยในสินค้าอาหารหลายชนิด อาทิ ไก่สดแช่แข็ง กุ้งสดแช่เย็นแช่แข็ง รวมทั้ง ผลไม้สดต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งทุเรียนและลำไย เป็นต้น

ประเด็นดังกล่าวนี้ได้กลายเป็นความเสี่ยงที่อาจมีผลกระทบต่อแนวโน้มการส่งออกสินค้าในกลุ่มธัญพืช พืชอาหาร ผลไม้ เนื้อสัตว์ รวมถึงผลิตภัณฑ์อาหารของไทยในระยะยาว ทั้งในแง่ความต้องการนำเข้าอาหารจากประเทศคู่ค้าของไทยที่อาจทยอยปรับลดลง หรือแม้แต่การที่คู่ค้าบางรายอาจพัฒนาศักยภาพการผลิตอาหาร จนสามารถผันตัวเองมาเป็นคู่แข่งของไทยในอนาคต ดังนั้น ประเทศไทยจำเป็นต้องปรับกลยุทธ์การเติบโตอย่างครบวงจรตลอดห่วงโซ่การผลิตอาหาร โดยต้องหันมาให้ความสำคัญกับการพัฒนาเทคโนโลยีด้านการเกษตรที่ทันสมัยและนำมาปรับใช้อย่างเหมาะสม อาทิ การทำฟาร์มในอาคาร (Indoor farming) หรือ การทำฟาร์มแบบแนวตั้ง (Vertical farming) หรือแม้แต่การมุ่งเน้นไปที่การทำเกษตรแบบแม่นยำสูง (Precision agriculture) เพื่อลดต้นทุนการเพาะปลูกและเพิ่มผลผลิตต่อไร่ (Yield) รวมถึงการปรับปรุงสายพันธุ์เพื่อพัฒนาคุณภาพและรสชาติของผลผลิตให้ตรงกับความต้องการของตลาดมากขึ้น รวมถึงการมองหาโอกาสในการเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของห่วงโซ่อุปทาน การผลิตอาหารโลกแห่งอนาคต เพื่อขับเคลื่อนไปสู่การพัฒนาสินค้าเกษตรและอาหารเชิงนวัตกรรมที่สร้างมูลค่าเพิ่มที่สูงขึ้นให้กับระบบเศรษฐกิจซึ่งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์การเติบโตแบบเศรษฐกิจคุณค่า (Value-based economy) ในอนาคตต่อไป

ประการสุดท้าย คือ การเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศโลก (Climate change) เป็นอีกหนึ่งในสาเหตุสำคัญที่มีส่วนทำให้วิกฤติความมั่นคงด้านอาหารทั่วโลกมีแนวโน้มรุนแรงมากขึ้น ซึ่งเป็นผลจากสภาพภูมิอากาศโลกที่มีความผิดปกติจากปกติ รวมทั้ง ยังมีแนวโน้มเกิดถี่ขึ้นและรุนแรง

มากขึ้นเรื่อย ๆ อีกด้วย ไม่ว่าจะเป็นสภาพอากาศแบบสุดขั้วทั้งร้อนจัดและหนาวจัด คลื่นความร้อน พายุไต้ฝุ่น รวมทั้งปัญหาภัยแล้งและน้ำท่วม รวมไปถึงเหตุการณ์ภัยพิบัติในภูมิภาคต่าง ๆ ทั่วโลก เช่น ดินถล่ม ภูเขาไฟระเบิด และแนวโน้มอุณหภูมิเฉลี่ยของโลกที่เพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งปัญหาดังกล่าวส่งผลกระทบต่อความเหมาะสมทางกายภาพในการทำเกษตรกรรม การทำฟาร์มปศุสัตว์ รวมทั้ง ยังมีผลต่อสภาพแวดล้อมโดยรวมในระบบนิเวศอีกด้วย และส่งผลกระทบต่อเนื่องให้ปริมาณผลผลิตทางการเกษตรของโลกโดยรวมมีแนวโน้มปรับลดลง

หนึ่งในตัวอย่างที่ค่อนข้างชัดเจน คือ กรณีของวิกฤติภัยแล้งที่เกิดขึ้นในฝั่งตะวันตกของสหรัฐ เมื่อช่วงกลางปี ๒๐๒๒ ที่ผ่านมา ซึ่งส่งผลกระทบรุนแรงต่อการเพาะปลูกพริกในแหล่งผลิตหลักของรัฐแคลิฟอร์เนียโดยเฉพาะแถบบริเวณเซ็นทรัลแวลลี (Central Valley) ซึ่งวิกฤติที่เกิดขึ้นดังกล่าวส่งผลให้ผู้ผลิตซอสพริกชื่อดังอย่างแบรนด์ “Huy Fong Foods” จำเป็นต้องหยุดผลิตชั่วคราวอย่างไม่มีกำหนดจากการขาดแคลนวัตถุดิบอย่างพริกชี้หนูสีแดงสำหรับผลิตซอสพริกดังกล่าว อีกทั้งผลผลิตพริกที่เก็บเกี่ยว ได้ก็ยังไม่มีความปลอดภัยอีกด้วย ซึ่งนอกจากจะกระทบโดยตรงกับผู้บริโภคในระดับปลายน้ำของห่วงโซ่การผลิตแล้ว ยังส่งผลกระทบต่อเนื่องไปยังอุตสาหกรรมการผลิตอาหาร ร้านอาหารและสถานบริการต่าง ๆ ที่จำเป็นต้องใช้ซอสพริกชนิดนี้เป็นส่วนผสมหรือเครื่องปรุงอีกด้วย นอกจากนี้ วิกฤติภัยแล้งที่เกิดขึ้นยังส่งผลกระทบต่อผลผลิตทางการเกษตรอื่น ๆ เช่น กระเทียม มะเขือเทศ และโอวาคาโด ฯลฯ ทำให้ราคาอาหารปรับตัวสูงขึ้นเป็นอย่างมาก

นอกจากนี้ ภาวะโลกร้อนยังส่งผลให้อุณหภูมิของน้ำทะเลและแม่น้ำทั่วโลกอุ่นขึ้น และกลายเป็นความเสี่ยงที่อาจทำให้ปลาและสัตว์น้ำชนิดต่าง ๆ สูญพันธุ์ โดยข้อมูลจากงานวิจัยทางวิทยาศาสตร์ พบว่า บรรดาปลาสายพันธุ์ต่าง ๆ จำนวนไม่น้อยที่มีความเสี่ยงสูงมาจากการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ โดยเฉพาะไข่ปลาและตัวอ่อนของปลาที่มีความอ่อนไหวต่อภาวะโลกร้อน ในมหาสมุทรมากเป็นพิเศษ นอกจากนี้ งานวิจัยยังชี้ให้เห็นว่า ในสถานการณ์ที่เลวร้ายที่สุด เมื่ออุณหภูมิของโลกสูงขึ้นถึง ๕ องศาเซลเซียส จากภาวะโลกร้อนจะส่งผลให้สายพันธุ์ปลาต่าง ๆ ทั่วโลกมากถึง ๖๐ % ไม่สามารถรับมือกับอุณหภูมิที่สูงขึ้นได้และจะสูญพันธุ์ลงภายในปี ๒๑๐๐ หรืออีกเพียงแค่ราว ๑ ชั่วโมง (๗๘ ปี) ต่อจากนี้

อย่างไรก็ตาม ภาวะวิกฤติการณ์ขาดแคลนอาหารที่เกิดขึ้นดังกล่าว ส่งผลให้ประเทศไทยได้รับประโยชน์จากวิกฤติขาดแคลนอาหารที่เกิดขึ้น เนื่องจากประเทศไทยเป็นประเทศผู้ส่งออกสินค้าอาหารระดับต้น ๆ ของโลก และมีบทบาทสำคัญในฐานะครัวโลก (Kitchen of the world) อยู่แล้ว เนื่องจากมีผลผลิตทางการเกษตรที่หลากหลายและมีคุณภาพเป็นที่ยอมรับในตลาดโลก อีกทั้งยังสามารถผลิตได้ในปริมาณที่มากเพียงพอสำหรับการบริโภคภายในประเทศและส่งออก ไม่ว่าจะเป็นสินค้าเกษตรที่เป็นพืชอาหารสำคัญ เช่น ข้าว มันสำปะหลัง น้ำตาล ซึ่งไทยเป็นผู้นำหรือผู้ส่งออกลำดับต้น ๆ ในตลาดโลกอยู่แล้ว รวมทั้ง ผลไม้สด อย่างทุเรียน หรือสินค้าเกษตรและประมงแปรรูปอย่างสับปะรดกระป๋องและทูน่ากระป๋อง ซึ่งเป็นสินค้าที่ไทย มีศักยภาพการแข่งขันและครองตำแหน่งผู้ส่งออกลำดับ ๑ ของโลกมาอย่างยาวนาน ตัวอย่างที่เห็นได้ค่อนข้างชัดเจน คือ ผลกระทบจากสงครามรัสเซีย-ยูเครน ที่เริ่มต้นขึ้นตั้งแต่ช่วงปลายเดือนกุมภาพันธ์ของปี ๒๐๒๒

ได้มีส่วนช่วยผลักดันให้การส่งออกสินค้าเกษตรของไทยบางตัวดีขึ้นจากปกติค่อนข้างมาก อาทิ ปริมาณการส่งออกน้ำมันปาล์มดิบของไทย ในช่วงเดือน เม.ย. - ก.ย. ๒๐๒๒ ที่ปรับเพิ่มขึ้นถึง ๓๗.๗ % ซึ่งส่วนหนึ่งได้รับอานิสงส์จากการส่งออกไปทดแทนการส่งออกน้ำมันดอกทานตะวันจากยูเครน และรัสเซียที่หายไปจากตลาด ซึ่งทั้งสองประเทศถือเป็นผู้ส่งมอบวัตถุดิบ (Suppliers) หลักของน้ำมันดอกทานตะวันในตลาดโลก โดยมีปริมาณส่งออกรวมกันมากถึงกว่า ๖๐ % ของปริมาณการส่งออกทั้งหมด นอกจากนี้การส่งออกที่เพิ่มขึ้นดังกล่าวยังได้รับปัจจัยหนุนเพิ่มเติมจากนโยบายระงับการส่งออกน้ำมันปาล์มชั่วคราวของอินโดนีเซียเพื่อกักตุนน้ำมันปาล์มไว้ใช้เองในประเทศ รวมไปถึงปัญหาการขาดแคลนแรงงานในสวนปาล์มของมาเลเซีย ซึ่งอุปสงค์ที่เพิ่มขึ้นดังกล่าวยังช่วยหนุนให้ราคาส่งออกน้ำมันปาล์มดิบในช่วงเวลาดังกล่าวปรับตัวสูงขึ้นตามไปด้วย

นอกจากนี้ ในปัจจุบันเศรษฐกิจของโลกยังคงต้องเผชิญกับผลกระทบ ๓ ด้าน คือ (๑) ความขัดแย้งระหว่างรัสเซียและยูเครน ส่งผลให้เกิดการระงับการนำเข้าก๊าซธรรมชาติจากรัสเซียของประเทศในกลุ่มสหภาพยุโรป เกิดการเพิ่มขึ้นของราคาพลังงาน (๒) การเกิดวิกฤติค่าครองชีพที่เกิดจากแรงกดดันด้านเงินเฟ้อที่ขยายวงกว้างอย่างต่อเนื่อง อัตราเงินเฟ้อที่คาดว่าจะยังคงอยู่ในระดับสูงเนื่องจากภาวะตลาดแรงงานที่ตึงตัว และการเพิ่มขึ้นของเงินเฟ้อที่คาดการณ์ในอนาคต ทำให้ธนาคารกลางจำเป็นต้องเพิ่มอัตราดอกเบี้ยนโยบาย ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อความเปราะบางด้านการชำระหนี้เพิ่มขึ้นโดยเฉพาะประเทศกำลังพัฒนา (๒) กองทุนการเงินระหว่างประเทศ (International Monetary Fund : IMF) คาดการณ์ว่า เศรษฐกิจโลกจะขยายตัวที่ ร้อยละ ๒.๗ ในปี ๒๕๖๖ โดยเป็นผลมาจากการฟื้นตัวของเศรษฐกิจโลกในปี ๒๕๖๕ จากปัญหาความขัดแย้งระหว่างรัสเซียและยูเครนที่ส่งผลต่อการเพิ่มขึ้นของราคาพลังงาน อัตราเงินเฟ้อทั่วโลกที่คาดว่าจะเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องแม้จะเริ่มปรับตัวลดลงในปี ๒๕๖๖ รวมถึงอาจมีการปิดเมืองที่ยืดเยื้อเพื่อสกัดการระบาดของโควิด ๑๙ และปัญหาด้านอสังหาริมทรัพย์ของจีน โดยได้คาดการณ์ว่าเศรษฐกิจของสหรัฐอเมริกา ยูโรโซน ญี่ปุ่น จีน และอาเซียน จะขยายตัวร้อยละ ๑.๐, ๐.๕, ๑.๖, ๔.๔ และ ๔.๙ ตามลำดับ

นอกจากนี้ มีข้อมูลสถานการณ์ด้านราคาสินค้าเกษตรและอาหารในตลาดโลก สะท้อนจากดัชนีราคาอาหารซึ่งจัดทำโดยองค์การอาหารและการเกษตรแห่งสหประชาชาติ (Food and Agriculture Organization of United Nation: FAO) พบว่า ดัชนีราคาอาหารเฉลี่ยในปี ๒๕๖๕ อยู่ที่ระดับ ๑๔๔.๙ เพิ่มขึ้นจากช่วงเดียวกันของปี ๒๕๖๔ ซึ่งเฉลี่ยอยู่ที่ระดับ ๑๒๕.๐ โดยทุกกลุ่มสินค้า ได้แก่ เนื้อสัตว์ ผลิตภัณฑ์นม ธัญพืช น้ำมันพืช และน้ำตาล มีราคาเฉลี่ยเพิ่มขึ้น

๑.๑.๒ สถานการณ์ภาคการเกษตรของประเทศไทย

ภาคการเกษตรของไทยกำลังเผชิญกับวิกฤติอย่างมาก จากบทวิเคราะห์และผลการสำรวจจากหลากหลายแหล่งข้อมูล เช่น สำนักงานสภาพัฒนาการแห่งชาติ มูลนิธิสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย และ ศูนย์วิจัยกสิกรไทย เป็นต้น มีข้อมูลที่สอดคล้องกัน พบว่าปัญหาสำคัญเร่งด่วนลำดับแรกของเกษตรกรรมไทย คือ **“อาชีพเกษตรกรไทยไม่มีความมั่นคงในรายได้ และไม่มีสวัสดิการใด ๆ รองรับ ขาดความยั่งยืนในอาชีพ”** ลำดับรองลงมาพบว่าเกษตรกรเป็นกลุ่มอาชีพที่มีหนี้สินสูงที่สุดอีกด้วย อีกทั้งยังพบว่าเกษตรกรไทยจำนวนมาก ขาดองค์ความรู้ทางด้าน

เทคโนโลยีการเกษตรและนวัตกรรมการเกษตร เพื่อสร้างผลผลิตทางการเกษตรให้เหมาะสมกับบริบทของตนเอง เกษตรกรส่วนใหญ่ยังคงใช้วิธีดั้งเดิมในการสร้างผลผลิตทางการเกษตร รวมทั้งขาดองค์ความรู้ด้านการวิจัยและพัฒนาเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจการเกษตร และอุตสาหกรรมเกษตร และอีกหนึ่งปัญหาหลักของเกษตรกรไทย คือ ปัญหาด้านที่ดินและการใช้ที่ดิน เกษตรกรไทยส่วนใหญ่ไม่มีกรรมสิทธิ์ในที่ดิน ไม่มีเอกสารสิทธิ์เพื่อทำการเกษตร ทำให้สูญเสียโอกาสในการเข้าถึงการช่วยเหลือเยียวยา และส่งเสริมสนับสนุนจากภาครัฐ

นอกจากนี้ยังพบ “ความท้าทาย” ที่เป็นวิกฤตสำคัญที่กระทบต่อเกษตรกรรมไทย คือ สภาพภูมิอากาศของไทยและของโลกที่เปลี่ยนแปลงและแปรปรวน (Climate change) ส่งผลต่อเรื่องน้ำใช้ในการเกษตร ปัญหาน้ำท่วม ภัยแล้ง และภาวะโลกร้อนขัดขวางการทำการเกษตรของเกษตรกร อีกทั้ง ประเด็นความผันผวนด้านราคาสินค้าเกษตรที่มีค่อนข้างมาก เป็นอุปสรรคในการเลือกผลิตทางการเกษตรของเกษตรกร ประกอบกับสังคมไทย ด้านการเกษตรมีแรงงานภาคเกษตรลดลง เกษตรกรรุ่นเก่าเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ คนรุ่นใหม่ทำการเกษตรน้อยลง คนหนุ่มสาวออกจากภาคเกษตรเข้าไปทำงานในเมือง โสมรศมี จันทรัตน์ และคณะ (๒๕๖๒) พบว่า จากปี ๒๕๔๖ ถึง ๒๕๕๖ เกษตรกรอายุต่ำกว่า ๔๐ ปีมีสัดส่วนลดลงจากร้อยละ ๔๘ เหลือร้อยละ ๓๒ ในทางกลับกัน เกษตรกรสูงวัยอายุ ๖๐ ปี มีสัดส่วนเพิ่มขึ้นจากร้อยละ ๑๓ เป็นร้อยละ ๑๙ ทำให้อายุเฉลี่ยของเกษตรกรในปี ๒๕๖๑ สูงถึง ๕๘ ปี ซึ่งเกษตรกรที่มีอายุมากกว่า ๔๐ ปีขึ้นไปจะมีผลผลิตลดลงเรื่อย ๆ และใช้เครื่องจักรกลสมัยใหม่ลดลง สะท้อนถึงการปรับตัวได้ยากขึ้น ซึ่งจากวิกฤตต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นนี้ ล้วนส่งผลให้เกษตรกรไทยไม่สามารถก้าวข้ามและนำไปสู่การแข่งขันในตลาดโลกได้ เกษตรกรรมไทยทั้งระบบต้องปรับตัวอย่างรุนแรง เพื่อก้าวข้ามวิกฤตเหล่านี้

จากข้อมูลทีวิเคราะห์ดังกล่าวมา สะท้อนถึงปัญหา ช่องว่างที่พบของสถานการณ์ปัจจุบันของเกษตรกรไทย โดยสรุปได้ ๑๑ ประเด็น ดังนี้

๑. เกษตรกรไทยขาดการรวมกลุ่มที่เป็นเอกภาพ ไม่ว่าจะเป็นในรูปแบบของเกษตรกร องค์กรเกษตรกร กลุ่มเกษตรกรและยุวเกษตรกร

๒. เกษตรกรไทยไม่ได้รับการคุ้มครองพื้นที่เกษตรกรรม และการแก้ไขปัญหาดินและที่ดิน เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่มีกรรมสิทธิ์หรือสิทธิในที่ดิน เพื่อประกอบเกษตรกรรมของตนเองอย่างทั่วถึง ส่วนใหญ่มีพื้นที่ถือครองขนาดเล็ก

๓. ความไม่เป็นธรรมด้านราคาผลผลิตทางเกษตรกรรม เกษตรกรส่วนใหญ่ถูกเอารัดเอาเปรียบ ส่งผลให้สินค้าเกษตรไม่ได้รับผลตอบแทนสูงสุด อีกทั้งปัญหาราคาพืชผลไม่แน่นอน

๔. การพัฒนาแหล่งน้ำและจัดระบบชลประทานเพื่อเกษตรกรรมยังไม่ทั่วถึง ส่งผลให้เกิดปัญหาความไม่เพียงพอของน้ำที่ใช้ในการเกษตร

๕. การทำการเกษตรยังไม่ยึดโยงไปถึงแนวทางการอนุรักษ์ การฟื้นฟูและการใช้ประโยชน์ จากทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพเพื่อการเกษตร และปัญหาสภาพภูมิอากาศแปรปรวนส่งผลทำให้ผลผลิตทางการเกษตรเสียหาย

๖. การทำการเกษตรส่วนใหญ่ขาดความรู้และไม่ได้รับคำแนะนำที่เพียงพอ ยังคงทำการเกษตรในรูปแบบเดิม ๆ ไม่มีการค้นคว้า วิจัย และพัฒนาภูมิปัญญา (พันธุ์กรรมพืชและสัตว์ท้องถิ่น) ส่วนใหญ่ไม่ได้นำนวัตกรรมเทคโนโลยีที่เหมาะสมมาประยุกต์ใช้ และยังขาดกระบวนการในการถ่ายทอดองค์ความรู้เพื่อประโยชน์ทางเกษตรกรรม และเกษตรอุตสาหกรรม

๗. เกษตรกรขาดช่องทางในการเข้าถึงแหล่งทุน และการแก้ไขปัญหาหนี้สินของเกษตรกร

๘. เกษตรกรยังไม่ได้รับการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิเกษตรกร และการเพิ่มสิทธิและบทบาทของเกษตรกรที่เกี่ยวข้องกับการทำกินและการเข้าถึงแหล่งทรัพยากรที่จำเป็นต่อการประกอบการเกษตร

๙. การสร้างเครือข่ายองค์กรเกษตรกรที่เชื่อมโยง และพัฒนาความร่วมมือในด้านการผลิตทางเกษตรกรรม การแปรรูป การตลาด และการบริโภคเพื่อการยังชีพระหว่างเครือข่ายองค์กรเกษตรกรกับภาครัฐ และภาคเอกชน ยังมีน้อยในปัจจุบัน

๑๐. การทำการเกษตรยังขาดการสนับสนุน ส่งเสริมการให้การศึกษา อบรม ถ่ายทอดความรู้ เทคโนโลยีด้านเกษตรกรรม และการจัดการแกเกษตรกรและยุวเกษตรกร

๑๑. การบริหารจัดการกองทุนที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรที่มีอยู่ไม่สามารถรองรับการช่วยเหลือเกษตรกรอย่างครบวงจรและลดการซ้ำซ้อน

จากบทวิเคราะห์ที่กล่าวมา จะเห็นว่าอาชีพเกษตรกรประสบกับความเสี่ยงสูงจนขาดทุนบ่อยครั้ง ทำให้มีปัญหาทางการเงิน ไม่สามารถลงทุนพัฒนาหรือปรับเปลี่ยนวิธีการทำเกษตร ส่งผลให้ทำการเกษตรเหมือนเดิม เกิดเป็นวงจรวนเวียน ไม่พัฒนาก้าวหน้า การเกษตรไทยยังคงวนเวียนอยู่ในวงจรอุบาทว์ หรือ เรียกว่าเป็น “วงจรอุบาทว์ภาคเกษตรกรรมไทย” ๓ ด้าน มาตลอดหลายสิบปี ส่งผลให้เกษตรกรไทย “ยิ่งทำเกษตรยิ่งจน มีหนี้สินเพิ่ม และคิดไม่เท่าทันเงื่อนไขที่เปลี่ยนแปลงไป”

ด้านแรก “ยิ่งทำเกษตรยิ่งจน”

เกษตรกรไทยมีต้นทุนการผลิตที่สูงกว่าประเทศคู่แข่ง เกษตรกรส่วนใหญ่ซื้อปัจจัยการผลิตด้วยเงินเชื่อทำให้เป็นหนี้ร้านค้าขายปัจจัยการผลิต หรือบางรายกู้เงินจากสถาบันการเงินมาใช้เป็นทุนในการทำการเกษตร จากข้อมูลของสำนักงานเศรษฐกิจการคลัง กระทรวงการคลัง (รูปภาพที่ ๑) ที่มีการนำเสนอเรื่อง “การลดความยากจนและความเหลื่อมล้ำ Big Data ผู้มีรายได้น้อย” ซึ่งพบว่ากลุ่มอาชีพที่มีรายได้น้อยที่สุด คิดเป็น ๒๗.๗๔% (ไม่รวมกลุ่มที่ไม่ระบุข้อมูล) คือ “อาชีพเกษตรกร” และพบว่าเกษตรกรยิ่งทำ ยิ่งมีรายได้น้อยนำไปสู่การเป็นหนี้ เพราะ ๔๕ % เกษตรกรไทยมีรายได้น้อยกว่ารายจ่าย และอีก ๘๕ % เกษตรกรไทยหมุนเงินไม่ทันอย่างน้อย ๑ เดือน

12

Fact sheet ผู้มีรายได้น้อย 14.6 ล้านคน

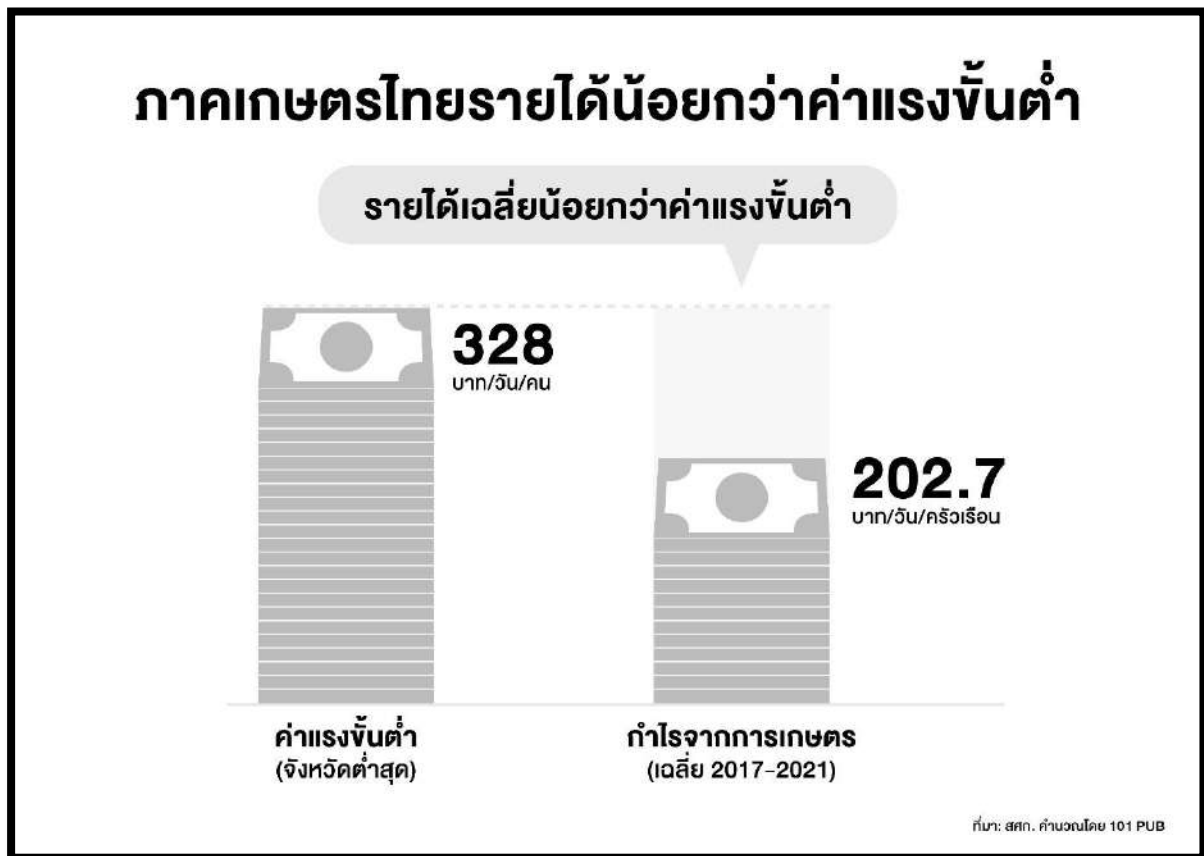

Low Income Registration Project Factsheet									
เขต	ภูมิภาคศึกษา	สภาพร่างกาย	สภาพความเป็นอยู่	ภาวะโภชนาการ	รายได้เฉลี่ย	เงินฝาก	หนี้	สถานะการทำงาน	อาชีพ
All	All	All	All	All	All	All	All	All	All
เพศ	วุฒิการศึกษา	สภาพร่างกาย	สภาพความเป็นอยู่	ภาวะโภชนาการ	รายได้เฉลี่ย	เงินฝาก	หนี้	สถานะการทำงาน	อาชีพ
All	All	All	All	All	All	All	All	All	All
จำนวน	จำนวนคน	% ต่อหัวประเทศ	จำนวนคน	% ต่อหัวประเทศ	จำนวนคน	% ต่อหัวประเทศ	จำนวนคน	% ต่อหัวประเทศ	จำนวนคน
18-25	1,428,272	9.73%	ไม่ระบุ	ไม่ระบุ	1	0.00%	ไม่ระบุ	ไม่ระบุ	ไม่ระบุ
26-35	1,682,024	11.51%	ไม่ระบุ	ไม่ระบุ	13,964,909	96.60%	ไม่ระบุ	ไม่ระบุ	ไม่ระบุ
36-45	2,286,380	15.65%	ไม่ระบุ	ไม่ระบุ	220	0.00%	ไม่ระบุ	ไม่ระบุ	ไม่ระบุ
46-55	4,352,069	29.79%	ไม่ระบุ	ไม่ระบุ	83	0.00%	ไม่ระบุ	ไม่ระบุ	ไม่ระบุ
60-69	2,698,440	18.47%	ไม่ระบุ	ไม่ระบุ	28,452	0.19%	ไม่ระบุ	ไม่ระบุ	ไม่ระบุ
70-79	1,463,052	10.02%	ไม่ระบุ	ไม่ระบุ	544,421	3.73%	ไม่ระบุ	ไม่ระบุ	ไม่ระบุ
80-89	607,971	4.16%	ไม่ระบุ	ไม่ระบุ	69,223	0.47%	ไม่ระบุ	ไม่ระบุ	ไม่ระบุ
90 ขึ้นไป	89,101	0.61%	ไม่ระบุ	ไม่ระบุ	14,607,309	100.00%	ไม่ระบุ	ไม่ระบุ	ไม่ระบุ
รวมทั้งสิ้น	14,607,309	100.00%	ไม่ระบุ	ไม่ระบุ	14,607,309	100.00%	ไม่ระบุ	ไม่ระบุ	ไม่ระบุ
เพศ	จำนวนคน	% ต่อหัวประเทศ	จำนวนคน	% ต่อหัวประเทศ	จำนวนคน	% ต่อหัวประเทศ	จำนวนคน	% ต่อหัวประเทศ	จำนวนคน
ชาย	6,267,582	42.91%	ไม่ระบุ	ไม่ระบุ	544,375	4.11%	ไม่ระบุ	ไม่ระบุ	ไม่ระบุ
หญิง	8,339,727	57.09%	ไม่ระบุ	ไม่ระบุ	758,510	5.19%	ไม่ระบุ	ไม่ระบุ	ไม่ระบุ
รวมทั้งสิ้น	14,607,309	100.00%	ไม่ระบุ	ไม่ระบุ	14,607,309	100.00%	ไม่ระบุ	ไม่ระบุ	ไม่ระบุ
สภาพความเป็นอยู่	จำนวนคน	% ต่อหัวประเทศ	จำนวนคน	% ต่อหัวประเทศ	จำนวนคน	% ต่อหัวประเทศ	จำนวนคน	% ต่อหัวประเทศ	จำนวนคน
ไม่ระบุ	375,005	2.57%	ไม่ระบุ	ไม่ระบุ	444,745	3.04%	ไม่ระบุ	ไม่ระบุ	ไม่ระบุ
เช่าบ้าน/ที่อยู่อาศัย	945,409	6.47%	ไม่ระบุ	ไม่ระบุ	1,379,630	9.44%	ไม่ระบุ	ไม่ระบุ	ไม่ระบุ
มีที่ดินปลูกพืช/ปศุสัตว์/เลี้ยงสัตว์	6,185,273	42.34%	ไม่ระบุ	ไม่ระบุ	5,375,805	36.80%	ไม่ระบุ	ไม่ระบุ	ไม่ระบุ
ไม่มีที่ดินปลูกพืช/ปศุสัตว์/เลี้ยงสัตว์	73,818	0.51%	ไม่ระบุ	ไม่ระบุ	3,226,479	22.09%	ไม่ระบุ	ไม่ระบุ	ไม่ระบุ
อยู่ในสถานสงเคราะห์ของรัฐ	31,713	0.22%	ไม่ระบุ	ไม่ระบุ	1,715,168	11.74%	ไม่ระบุ	ไม่ระบุ	ไม่ระบุ
อาศัยอยู่ในครัวเรือนครัวเรือนอื่น	6,996,091	47.89%	ไม่ระบุ	ไม่ระบุ	584,116	4.00%	ไม่ระบุ	ไม่ระบุ	ไม่ระบุ
รวมทั้งสิ้น	14,607,309	100.00%	ไม่ระบุ	ไม่ระบุ	14,607,309	100.00%	ไม่ระบุ	ไม่ระบุ	ไม่ระบุ
สถานะการทำงาน	จำนวนคน	% ต่อหัวประเทศ	จำนวนคน	% ต่อหัวประเทศ	จำนวนคน	% ต่อหัวประเทศ	จำนวนคน	% ต่อหัวประเทศ	จำนวนคน
ไม่ระบุ	1,256	0.01%	ไม่ระบุ	ไม่ระบุ	1,256	0.01%	ไม่ระบุ	ไม่ระบุ	ไม่ระบุ
ทำงาน	4,940,250	33.82%	ไม่ระบุ	ไม่ระบุ	4,940,250	33.82%	ไม่ระบุ	ไม่ระบุ	ไม่ระบุ
ทำเกษตร/เลี้ยงสัตว์/ทำธุรกิจ	500,261	3.42%	ไม่ระบุ	ไม่ระบุ	500,261	3.42%	ไม่ระบุ	ไม่ระบุ	ไม่ระบุ
ทำเกษตร/เลี้ยงสัตว์/ทำธุรกิจ	38,570	0.26%	ไม่ระบุ	ไม่ระบุ	38,570	0.26%	ไม่ระบุ	ไม่ระบุ	ไม่ระบุ
ไม่ระบุ	9,126,972	62.49%	ไม่ระบุ	ไม่ระบุ	9,126,972	62.49%	ไม่ระบุ	ไม่ระบุ	ไม่ระบุ
รวมทั้งสิ้น	14,607,309	100.00%	ไม่ระบุ	ไม่ระบุ	14,607,309	100.00%	ไม่ระบุ	ไม่ระบุ	ไม่ระบุ
อาชีพ	จำนวนคน	% ต่อหัวประเทศ	จำนวนคน	% ต่อหัวประเทศ	จำนวนคน	% ต่อหัวประเทศ	จำนวนคน	% ต่อหัวประเทศ	จำนวนคน
ไม่ระบุ	5,523,491	37.81%	ไม่ระบุ	ไม่ระบุ	5,523,491	37.81%	ไม่ระบุ	ไม่ระบุ	ไม่ระบุ
รับจ้างอิสระ/ประกอบธุรกิจส่วนตัว	3,246,358	22.22%	ไม่ระบุ	ไม่ระบุ	3,246,358	22.22%	ไม่ระบุ	ไม่ระบุ	ไม่ระบุ
ลูกจ้างรัฐบาล/รัฐวิสาหกิจ	77,738	0.53%	ไม่ระบุ	ไม่ระบุ	77,738	0.53%	ไม่ระบุ	ไม่ระบุ	ไม่ระบุ
ลูกจ้างภาคอุตสาหกรรม	236,511	1.62%	ไม่ระบุ	ไม่ระบุ	236,511	1.62%	ไม่ระบุ	ไม่ระบุ	ไม่ระบุ
ลูกจ้างภาคเกษตรกรรม	852,297	5.83%	ไม่ระบุ	ไม่ระบุ	852,297	5.83%	ไม่ระบุ	ไม่ระบุ	ไม่ระบุ
ลูกจ้างภาคบริการ	242,531	1.66%	ไม่ระบุ	ไม่ระบุ	242,531	1.66%	ไม่ระบุ	ไม่ระบุ	ไม่ระบุ
ลูกจ้างภาคบริการ	241,358	1.65%	ไม่ระบุ	ไม่ระบุ	241,358	1.65%	ไม่ระบุ	ไม่ระบุ	ไม่ระบุ
เกษียณอายุ/ไม่ทำงาน	4,052,377	27.74%	ไม่ระบุ	ไม่ระบุ	4,052,377	27.74%	ไม่ระบุ	ไม่ระบุ	ไม่ระบุ
ไม่มีระบุ	34,332	0.24%	ไม่ระบุ	ไม่ระบุ	34,332	0.24%	ไม่ระบุ	ไม่ระบุ	ไม่ระบุ
เกษียณอายุ/ไม่ทำงาน	5,519	0.04%	ไม่ระบุ	ไม่ระบุ	5,519	0.04%	ไม่ระบุ	ไม่ระบุ	ไม่ระบุ
เกษียณอายุ/ไม่ทำงาน	507	0.00%	ไม่ระบุ	ไม่ระบุ	507	0.00%	ไม่ระบุ	ไม่ระบุ	ไม่ระบุ
เกษียณอายุ/ไม่ทำงาน	4,099	0.03%	ไม่ระบุ	ไม่ระบุ	4,099	0.03%	ไม่ระบุ	ไม่ระบุ	ไม่ระบุ
เกษียณอายุ/ไม่ทำงาน	90,191	0.62%	ไม่ระบุ	ไม่ระบุ	90,191	0.62%	ไม่ระบุ	ไม่ระบุ	ไม่ระบุ
รวมทั้งสิ้น	14,607,309	100.00%	ไม่ระบุ	ไม่ระบุ	14,607,309	100.00%	ไม่ระบุ	ไม่ระบุ	ไม่ระบุ
หนี้สิน	จำนวนคน	% ต่อหัวประเทศ	จำนวนคน	% ต่อหัวประเทศ	จำนวนคน	% ต่อหัวประเทศ	จำนวนคน	% ต่อหัวประเทศ	จำนวนคน
ไม่ระบุ	13,276	0.09%	ไม่ระบุ	ไม่ระบุ	13,276	0.09%	ไม่ระบุ	ไม่ระบุ	ไม่ระบุ
1-5,000	13,446,412	92.05%	ไม่ระบุ	ไม่ระบุ	13,446,412	92.05%	ไม่ระบุ	ไม่ระบุ	ไม่ระบุ
5,001-10,000	400,103	2.74%	ไม่ระบุ	ไม่ระบุ	400,103	2.74%	ไม่ระบุ	ไม่ระบุ	ไม่ระบุ
10,001-20,000	281,386	1.93%	ไม่ระบุ	ไม่ระบุ	281,386	1.93%	ไม่ระบุ	ไม่ระบุ	ไม่ระบุ
20,001-30,000	144,301	0.99%	ไม่ระบุ	ไม่ระบุ	144,301	0.99%	ไม่ระบุ	ไม่ระบุ	ไม่ระบุ
30,001-40,000	69,809	0.48%	ไม่ระบุ	ไม่ระบุ	69,809	0.48%	ไม่ระบุ	ไม่ระบุ	ไม่ระบุ
40,001-50,000	162,148	1.11%	ไม่ระบุ	ไม่ระบุ	162,148	1.11%	ไม่ระบุ	ไม่ระบุ	ไม่ระบุ
50,001-60,000	32,013	0.22%	ไม่ระบุ	ไม่ระบุ	32,013	0.22%	ไม่ระบุ	ไม่ระบุ	ไม่ระบุ
60,001-70,000	19,828	0.14%	ไม่ระบุ	ไม่ระบุ	19,828	0.14%	ไม่ระบุ	ไม่ระบุ	ไม่ระบุ
70,001-80,000	15,117	0.10%	ไม่ระบุ	ไม่ระบุ	15,117	0.10%	ไม่ระบุ	ไม่ระบุ	ไม่ระบุ
80,001-90,000	8,984	0.06%	ไม่ระบุ	ไม่ระบุ	8,984	0.06%	ไม่ระบุ	ไม่ระบุ	ไม่ระบุ
90,001-100,000	13,932	0.10%	ไม่ระบุ	ไม่ระบุ	13,932	0.10%	ไม่ระบุ	ไม่ระบุ	ไม่ระบุ
รวมทั้งสิ้น	14,607,309	100.00%	ไม่ระบุ	ไม่ระบุ	14,607,309	100.00%	ไม่ระบุ	ไม่ระบุ	ไม่ระบุ

รูปภาพที่ ๑ การลดความยากจนและความเหลื่อมล้ำ Big Data ผู้มีรายได้น้อย

ที่มา : สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง กระทรวงการคลัง. “การลดความยากจนและความเหลื่อมล้ำ Big Data ผู้มีรายได้น้อย”

จากข้อมูลของ ๑๐๑ PUB พบว่า ภาคการเกษตรไทยมีรายได้น้อยกว่าค่าแรงขั้นต่ำ จากภาพที่ ๒ พบว่า ถ้าเทียบกับจังหวัดต่ำสุด ค่าแรงขั้นต่ำ อยู่ที่ ๓๒๘ บาท/วัน/คน ซึ่งถ้าพิจารณาผลกำไรจากการเกษตร (เฉลี่ยเมื่อปี ๒๐๑๗ - ๒๐๒๑) จะพบว่า เกษตรกรไทยมีค่าแรง ๒๐๒.๗ บาท/คน/ครัวเรือน หากเทียบกันแล้วรายได้เฉลี่ยของเกษตรกรไทยมีรายได้เฉลี่ยน้อยกว่าค่าแรงขั้นต่ำสอดคล้องกับข้อมูลจากธนาคารแห่งประเทศไทย โดย จิรัฐ เจนพิงพร และ ปัญพัฒน์ ประสิทธิ์เดชสกุล (๒๕๖๕) ที่ว่า เกษตรกรไทยส่วนใหญ่มีกำไรจากการเกษตรไม่มาก รายได้สุทธิของเกษตรกรตกประมาณ ๒๖๐ บาทต่อวันต่อครัวเรือน ซึ่งยังต่ำกว่าค่าแรงขั้นต่ำใหม่ ๓๓๗ บาท/วัน/คน สำหรับชาวนาไทยในรอบ ๕๐ ปีที่ผ่านมาขายข้าวได้ราคาเพิ่มขึ้น ๓.๙ เท่า แต่ต้นทุนการผลิตโดยเฉพาะราคาปุ๋ยเคมีมีแนวโน้มเพิ่มสูงถึง ๑๑.๔ เท่า ทำให้มีรายได้น้อย (รวมต้นทุนแรงงาน) เฉลี่ยขาดทุนต่อเนื่องตั้งแต่ปี ๒๕๕๖ เช่นเดียวกับพืชเศรษฐกิจ ได้แก่ ยางพารา และอ้อย ส่วนชาวสวนและชาวไร่ โดยเฉลี่ยขาดทุนเพิ่มขึ้นในช่วง ๑๐ ปีที่ผ่านมา

รูปภาพที่ ๒ รายได้เฉลี่ยของเกษตรกรไทยเทียบกับรายได้เฉลี่ยค่าแรงขั้นต่ำ
ที่มา : ๑๐๑ PUB

จากข้อมูลปี ๒๕๖๕ พบว่า ไทยมีมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) ๑๗,๓๗๐,๒๔๐ ล้านบาท เป็นจีดีพี (GDP) จากภาคเกษตร ๑,๕๓๑,๑๒๐ ล้านบาท คิดเป็นสัดส่วนเพียง ๘.๘๑% ของจีดีพี (GDP) แต่ไทยใช้พื้นที่ทำการเกษตร ๑๔๙.๗๕ ล้านไร่ คิดเป็นสัดส่วนสูงถึง ๔๖.๖๙% ของพื้นที่ทั้งประเทศ และมีแรงงานภาคเกษตร ๑๑.๖๓ ล้านคน คิดเป็นสัดส่วน ๒๙.๓๑% ของแรงงานทั้งหมด ขณะที่เกษตรกรไทยกำลังเข้าสู่สังคมสูงวัย โดยมีอายุเฉลี่ยที่ ๕๘.๔๖ ปี

ปัจจุบันพื้นที่ทำการเกษตรของไทย ใช้ทำนาข้าวมากที่สุด ๖๕.๔๑ ล้านไร่ คิดเป็นสัดส่วน ๔๓.๖๘% ของพื้นที่ทำการเกษตรทั้งประเทศ รองลงมา คือ สวนผลไม้และไม้ยืนต้น ๓๙.๓๘ ล้านไร่ พืชไร่ ๓๐.๘๙ ล้านไร่ สวนผัก ไม้ดอกและไม้ประดับ ๑.๑ ล้านไร่ และใช้ประโยชน์อื่น ๆ ๑๒.๙๖ ล้านไร่

สำหรับต้นทุนด้านปัจจัยการผลิตในภาคเกษตร มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ในปี ๒๕๖๕ มีมูลค่าการนำเข้า ๑๒๘,๖๒๕ ล้านบาท โดยเป็นการนำเข้าปุ๋ยเคมีถึง ๑๐๓,๒๐๕ ล้านบาท คิดเป็น ๘๐.๒๔% ของมูลค่าการนำเข้าปัจจัยการผลิตในภาคเกษตรทั้งหมด) และมูลค่านำเข้าปุ๋ยเคมีในช่วง ๓ ปี ระหว่างปี ๒๕๖๓ - ๒๕๖๕ เพิ่มขึ้นเฉลี่ย ๔๙.๒๓% ต่อปี

ทั้งนี้ เมื่อเจาะลึกสถานการณ์เศรษฐกิจครัวเรือนเกษตรกร พบว่าในช่วง ๓ ปี รายได้ที่ครัวเรือนได้รับจากกิจกรรมทางการเกษตร ขยายตัวเล็กน้อย ๓.๘๑% ต่อปี เมื่อเทียบกับรายจ่ายที่ขยายตัวสูงกว่า ๖.๓๐% ต่อปี เช่นเดียวกับภาวะหนี้สินที่ยังคงขยายตัวต่อเนื่อง ๑.๔๕% ต่อปี

ภาพรวมการค้าระหว่างประเทศของไทย ปี ๒๕๖๕ ไทยส่งออกสินค้าเกษตรกรรมและอุตสาหกรรมเกษตร มีมูลค่ารวม ๔๙,๕๓๒.๓๒ ล้านดอลลาร์ (๑,๗๑๕,๑๕๓.๕๕ ล้านบาท) คิดเป็นสัดส่วน ๑๗.๒๓% ของมูลค่าการส่งออกทั้งหมดของไทย โดยเป็นการส่งออกสินค้าเกษตรกรรม ๒๖,๗๓๙.๑๕ ล้านดอลลาร์ (๙๒๕,๙๙๓.๖๑ ล้านบาท) และสินค้าอุตสาหกรรมเกษตร ๒๒,๗๙๓.๑๗ ล้านดอลลาร์ (๗๘๙,๑๕๙.๙๔ ล้านบาท) คิดเป็นสัดส่วน ๕๓.๙๘% และ ๔๖.๐๒% ของมูลค่าการส่งออกสินค้าเกษตรกรรมและอุตสาหกรรมเกษตร ตามลำดับ

สินค้าอุตสาหกรรมเกษตรที่ส่งออกสูงสุด ได้แก่ น้ำตาลทราย (๑๑๓,๗๙๘.๐๐ ล้านบาท) อาหารทะเลกระป๋องและแปรรูป (๑๑๐,๐๘๙.๗๙ ล้านบาท) และอาหารสัตว์เลี้ยง (๗๗,๑๘๑.๐๐ ล้านบาท) สำหรับการนำเข้าสินค้าเกษตรของไทย สินค้าที่มีมูลค่าการนำเข้าสูงสุด ได้แก่ ถั่วเหลือง (๖๖,๖๒๓.๘๖ ล้านบาท) กากน้ำมัน (ออยล์เค้ก) (๕๙,๖๗๒.๑๘ ล้านบาท) และข้าวสาลีและข้าวเมสลิน (๔๒,๗๕๔.๒๕ ล้านบาท)

จากข้อมูลข้างต้นเห็นว่ารายได้ภาคการเกษตรที่เติบโตแบบอ่อนแรง ส่งผลให้เกษตรกรไทยยิ่งทำการเกษตรรายได้ยิ่งลดลง ครัวเรือนเกษตรกรมีภาระหนี้สินสูงขึ้น ดังนั้น ภาคเกษตรของไทยต้องปรับตัวครั้งใหญ่ เพื่อเตรียมพร้อมรับมือกับความท้าทายจากปัจจัยภายในและภายนอกหลายด้าน โดยเฉพาะการปรับตัวของเกษตรกรต้นน้ำ ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญที่จะช่วยให้ภาคเกษตรไทยสามารถเติบโตและเปลี่ยนแปลงไปสู่เศรษฐกิจการคาร์บอนแบบใหม่ได้อย่างยั่งยืน

ด้านที่ ๒ ยิ่งเพิ่มหนี้สิน

“ลูกหนี้กลุ่มใหญ่ของไทย คือ เกษตรกร และพบว่ามากกว่าร้อยละ ๙๐ เกษตรกรไทยเป็นหนี้ และมีหนี้เฉลี่ย ๔๕๐,๐๐๐ บาทต่อครัวเรือน ซึ่งไม่อยู่ในเกณฑ์ที่กำหนด ซึ่งเป็นโจทย์ใหญ่ของเกษตรกรไทยที่อาจยังต้องใช้ชีวิตหมุนเวียนอยู่ในวงจรหนี้แบบนี้อย่างไม่รู้จบ”

เกษตรกรไทยมีหนี้สินมากกว่าทรัพย์สินอยู่ที่ ๑.๒ เท่า และสัดส่วนดังกล่าวยังมีแนวโน้มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยโตขึ้นถึงร้อยละ ๗๕ ในช่วง ๘ ปีที่ผ่านมา และกว่าร้อยละ ๕๗ ของครัวเรือนมีหนี้สินสูงเกินศักยภาพในการชำระไปแล้ว ปัจจุบันเกษตรกรไทยมีหนี้ร้อยละ ๙๐ ของเกษตรกรส่วนใหญ่มีหนี้สิน ทั้งนี้เหตุผลหลักมาจากการทำการเกษตรแล้วขาดทุน รวมถึงต้องกู้ยืมเงินมาลงทุนทำเกษตรในฤดูกาลถัดไป เกษตรกรที่ประสบปัญหาขาดทุนบ่อยต้องกู้เพิ่มเรื่อย ๆ ทำให้มีภาระที่ต้องชำระดอกเบี้ยเพิ่มสูงขึ้น ไม่มีกำลังที่จะจ่ายคืนเงินต้น ติดกับดักหนี้จนออกได้ยาก ในกรณีที่เลวร้ายกว่านั้น เกษตรกรที่มีปัญหาหนี้สินมากจนไม่สามารถกู้ยืมเงินในระบบได้อีก ไม่มีหนทางอื่นนอกจากหนีไปกู้ยืมเงินนอกระบบซึ่งมาพร้อมกับค่าใช้จ่ายดอกเบี้ยที่สูงลิบ จนกระทั่งพบทางตัน ต้องขายที่ทำมาหากิน

อาจารย์โสมรัตน์ จันทรัตน์ ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยเศรษฐกิจป๋วย อึ๊งภากรณ์ ธนาคารแห่งประเทศไทย ได้แบ่งกลุ่มหนี้เกษตรกร ออกเป็น ๓ กลุ่ม ประกอบด้วย

๑. กลุ่มเกษตรกรที่มีหนี้และหนี้จ่ายไม่ได้เลย **กลุ่มหนี้หรือหนี้เสีย** มีประมาณร้อยละ ๒๐

๒. กลุ่มที่เป็นหนี้แต่จ่ายเพียงดอกเบี้ยเท่านั้น หรือเรียกว่า **กลุ่มหนี้เรื้อรัง** ซึ่งถ้าจ่ายแต่ดอกเบี้ยหนี้ก็จะไม่ลดลงเลยเป็นกลุ่มที่ปิดดอกเบี้ยได้ยาก เรียกว่าติดกับดักหนี้ กลุ่มนี้มีประมาณร้อยละ ๕๐ ซึ่งถือว่ามากที่สุด

๓. กลุ่มเกษตรกรที่มีหนี้สินชำระได้ มีประมาณร้อยละ ๓๐

สำหรับปัญหาหนี้สินจะพบว่ากลุ่ม ๒ ที่มีจำนวนเกษตรกรมากถึงร้อยละ ๕๐ ถือเป็นกลุ่มหนี้เรื้อรังที่มีแต่หนี้สินเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ และเกษตรกรส่วนใหญ่กลายเป็นหนี้เรื้อรัง เพราะกู้ใหม่ทุกปี หนี้ก็จะเร็วและเพิ่มพูนขึ้น และจะไม่ได้เข้าเกณฑ์ที่ ธ.ก.ส. ช่วยเหลือ

รูปภาพที่ ๓ กลุ่มหนี้เกษตรกรไทย

ที่มา : <https://theactive.net/data/debt-break-policy/>

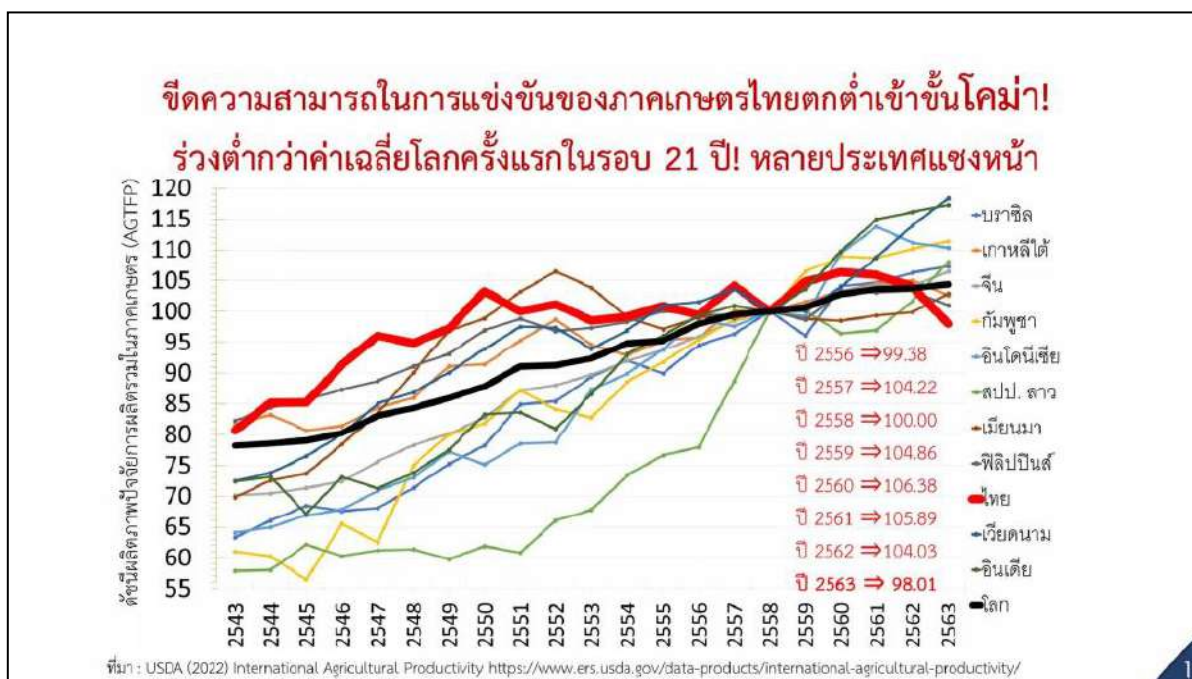
แม้ภาครัฐพยายามให้ความช่วยเหลือแก่เกษตรกรในหลายรูปแบบ เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของเกษตรกรและลดปัญหาความไม่เท่าเทียมกันทางด้านเศรษฐกิจและสังคม แต่การให้ความช่วยเหลือส่วนใหญ่เป็นในรูปของการให้ความช่วยเหลือด้านเงินกู้ยืมแก่เกษตรกร กลุ่มเกษตรกร และสหกรณ์ ผ่านธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) และกองทุนต่าง ๆ ภายใต้การกำกับของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ การดำเนินนโยบายและมาตรการต่าง ๆ ที่ผ่านมาของกองทุนต่าง ๆ ยังไม่สามารถช่วยแก้ไขปัญหานี้สินของเกษตรกรได้อย่างยั่งยืนถึงแม้กองทุนจะมีงบประมาณอยู่จำนวนมาก แต่เกษตรกรเข้าถึงแหล่งทุนได้น้อยเพราะกองทุนมีข้อกำหนดและเงื่อนไขที่เคร่งครัดซึ่งเป็นผลทำให้เกษตรกรไม่สามารถหลุดพ้นจากวัฏจักรความยากจนได้

จากข้อมูลในรูปที่ ๒ เกษตรกรส่วนใหญ่อยู่ในกลุ่มหนี้เรื้อรังเกินร้อยละ ๕๐ ของลูกหนี้เกษตรกร เพราะปัญหาที่เกษตรกรกลุ่มนี้ประสบคือ จ่ายดอกเบี้ยไม่ได้ เช่น หนี้สินเกินศักยภาพที่จะจ่ายได้ ดังนั้น เงินที่จะจ่ายได้เป็นเพียงการตัดแค่ดอกเบี้ย ซึ่งปัญหาเรื้อรังหนี้สินของเกษตรกรนั้นเป็นความท้าทายที่สำคัญที่จะต้องมีการกำหนดนโยบายเร่งช่วยเหลือ เพื่อปลดปัญหานี้ออกจากวงจร

อุปาทน์ ถึงแม้ว่าจะไม่ได้ทั้งหมดหรือต้องใช้ระยะเวลาที่ยาวนานแต่จำเป็นต้องเร่งดำเนินการ เพราะหากไม่ดำเนินการจะยิ่งฉุดรั้งให้ชีวิตของเกษตรกรไทยซึ่งเป็นคนส่วนใหญ่ของประเทศถดถอยลงเรื่อย ๆ

ด้านที่ ๓ เกษตรกรไทยคิดไม่เท่าทันเงื่อนไขที่เปลี่ยนแปลงไป

“ผลิตภาพเกษตรกรไทยตกต่ำกว่าค่าเฉลี่ยโลกครั้งแรกเมื่อปี ๒๕๖๓ ในรอบ ๒๑ ปี” กระทรวงเกษตรของสหรัฐอเมริกา (USDA, ๒๐๒๒) ได้ทำการคำนวณดัชนีผลิตภาพปัจจัยการผลิตรวมในภาคเกษตรของหลายประเทศในโลกรวมถึงประเทศไทย โดยดัชนีนี้จะบ่งชี้ถึงการเปลี่ยนแปลงของขีดความสามารถในการแข่งขันในประเทศนั้น โดยเชื่อมโยงปัจจัยการผลิต (เช่น ที่ดิน แรงงาน ทุน) ที่ใช้กับผลผลิตทางการเกษตรที่ได้รับ ซึ่งแสดงในภาพที่ ๔ ดัชนีของไทย คือ เส้นประสีแดงซึ่งพบว่าแทบไม่ปรับตัวเพิ่มขึ้นเลยตั้งแต่ปี ๒๕๕๐ เป็นต้นมา ส่วนเส้นสีดำ คือ ดัชนีที่เป็นค่าเฉลี่ยของโลก หากเปรียบเทียบไทยและค่าเฉลี่ยของโลกพบว่า ค่าดัชนีผลิตภาพปัจจัยการผลิตรวมในภาคเกษตรไทยไม่เคยต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของโลก ตั้งแต่ปี ๒๕๔๓ เป็นต้นมา แต่ในปี ๒๕๖๓ เป็นครั้งแรกในรอบ ๒๑ ปี ที่ดัชนีผลิตภาพปัจจัยการผลิตรวมในภาคเกษตรไทยถดถอยและต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของโลก ขณะที่ประเทศอื่นๆ เช่น เวียดนาม กัมพูชา สปป.ลาว เมียนมาร์ อินโดนีเซีย จีน อินเดีย มีค่าดัชนีที่ปรับเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องและแซงหน้าประเทศไทย

รูปภาพที่ ๔ ขีดความสามารถในการแข่งขันของภาคเกษตรไทยเมื่อเทียบกับประเทศอื่น ๆ

ที่มา : USDA (๒๐๒๒)

ผลิตภาพจากการทำเกษตรยังอยู่ในระดับต่ำ ย้อนไปในปี ๒๕๓๔ ผลิตภาพของเกษตรกรไทยเฉลี่ยทั้งรายเล็กรายใหญ่อยู่ที่ ๑,๐๘๖ ดอลลาร์สหรัฐ (มูลค่า ปี ๒๕๕๘) และอยู่ในอันดับที่ค่อนข้างต่ำอยู่ที่ ๑๒๖ จาก ๑๖๐ ประเทศทั่วโลก ผ่านไป ๒๘ ปี แม้ว่า ผลิตภาพของเกษตรกรไทยกระเตื้องขึ้นเป็น ๓,๐๖๙ ดอลลาร์สหรัฐ (มูลค่าปี ๒๕๕๘) อันดับโลกยังใกล้เคียงเดิมอยู่ที่ ๑๔๖ จาก ๒๑๘ ประเทศ นอกจากนี้ จากปี ๒๕๓๔ - ๒๕๖๒ จากที่เกษตรกรไทยเคยมีผลิตภาพสูงกว่า

จีน ๑.๖ เท่า ในปี ๒๕๓๔ กลับกลายเป็นว่าเกษตรกรจีนมีผลิตภาพสูงกว่าไทย ๑.๖ เท่า ในปี ๒๕๖๒ และหากเทียบกับประเทศในกลุ่มผู้นำด้านการเกษตร พบว่า เกษตรกรอิสราเอลมีผลิตภาพสูงกว่าไทยสูงถึง ๓๔ เท่า เหตุผลสำคัญคือ **เกษตรกรไทยส่วนใหญ่ยังทำการเกษตรด้วยโมเดลเก่าโดยเกษตรกรส่วนใหญ่เลือกเพาะปลูกพืชที่มีมูลค่าต่ำ** เกษตรกรไทยร้อยละ ๖๐ หรือ ๔.๖ ล้านครัวเรือนเป็นชาวนา นอกจากนี้ เกษตรกร ๒ ใน ๓ ทำเกษตรเชิงเดี่ยวเพาะปลูกพืชชนิดเดียวไม่กระจายความเสี่ยง ทำให้เกษตรกรมีความเสี่ยงที่จะขาดทุนบ่อย จากทั้งด้านผลผลิตที่ขึ้นอยู่กับสภาพภูมิอากาศที่เปลี่ยนแปลงรุนแรงและคาดการณ์ยาก และด้านราคาตามลักษณะของสินค้าโภคภัณฑ์ที่มีผันผวนสูง ซึ่งอ่อนไหวตามปริมาณผลผลิตโลกประกอบกับปัจจัยด้านเศรษฐกิจและภูมิรัฐศาสตร์ที่มีความไม่แน่นอนสูง

เกษตรกรไทยส่วนใหญ่ทำการเกษตรแบบเดิม ๆ ไม่ปรับตัว ส่วนหนึ่งมาจากอุปสรรคทางการเงิน ซึ่งทำให้เกษตรกรไม่สามารถลงทุนและพัฒนาการทำเกษตรได้ เช่น การจัดหาและกักเก็บน้ำ การปรับปรุงพื้นดินให้เหมาะกับการเกษตรรูปแบบอื่น การลงทุนซื้อแม่พันธุ์หรือเมล็ดพันธุ์สินค้าเกษตรประเภทอื่น การนำเทคโนโลยีมาใช้ในแต่ละขั้นตอนของการเพาะปลูก เป็นต้น ซึ่งปัญหาเหล่านี้มีอิทธิพลให้เกษตรกรไม่สามารถปรับตัว และจัดตั้งให้เกษตรกรไทยวนเวียนอยู่ในวงจรถดถอยนี้

ศูนย์วิจัยกสิกรไทย พบว่า รายได้เกษตรกรสุทธิในปี ๒๕๖๖ ให้ภาพที่ย่อลงเมื่อเทียบกับปี ๒๕๖๕ และคงมีความท้าทายมากขึ้นจากปัจจัยความไม่แน่นอนสูงในระยะข้างหน้า ทั้งเรื่องราคาขายและต้นทุนการผลิต ซึ่งคงจะเผชิญความท้าทายในระดับที่แตกต่างกันไปในแต่ละชนิดของสินค้าเกษตร ทั้งนี้ รายได้เกษตรกรสุทธิที่ประเมินดังกล่าว จะยังไม่นับรวมวงเงินช่วยเหลือจากมาตรการประกันรายได้ของภาครัฐ โดยจะแบ่งสินค้าเกษตรออกเป็น ๓ กลุ่มหลัก ดังนี้

กลุ่มที่เผชิญความท้าทายมาก คือ ยางพารา และทุเรียน ซึ่งเป็นกลุ่มเปราะบาง ทำให้รายได้สุทธิลดลงมาก จากราคาที่ปรับตัวลดลง เพราะพึ่งพาตลาดจีนสูง ทำให้ได้รับความเสี่ยงจากความไม่แน่นอนของเศรษฐกิจจีน และยังคงเผชิญต้นทุนการผลิตสูง โดยเฉพาะสัดส่วนแรงงานและปุ๋ยเคมี ในระดับสูง

กลุ่มที่สามารถประคองตัวได้ คือ ปาล์มน้ำมัน ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ และอ้อย ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีรายได้สุทธิใกล้เคียงกับปีก่อน เนื่องจากเป็นกลุ่มที่พึ่งพาตลาดในประเทศเป็นหลัก จึงอาจลดความเสี่ยงจากปัจจัยที่ไม่แน่นอนในการส่งออกไปยังตลาดโลก และมีราคาที่อยู่ในเกณฑ์ค่อนข้างดีสอดคล้องไปกับราคาพืชพลังงานและอาหารสัตว์ที่ยังสูงจากอุปทานในตลาดโลกที่ตึงตัวผลจากสงครามระหว่างรัสเซียและยูเครนที่ยังมีอยู่

กลุ่มที่เผชิญความท้าทายน้อย คือ ข้าว และมันสำปะหลัง ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีราคาอยู่ในเกณฑ์ดี ทำให้รายได้สุทธิค่อนข้างดี จากอุปสงค์ที่มีรองรับทั้งในประเทศและต่างประเทศ แต่คงต้องเผชิญต้นทุนปุ๋ยเคมีในระดับสูงและต้องจับตาอิทธิพลของลานีญาที่มีผลต่อการเพาะปลูก ซึ่งอาจกระทบต่อปริมาณผลผลิตโดยเฉพาะข้าว

ทั้งนี้ คงต้องจับตาประเด็นความไม่แน่นอนด้านเศรษฐกิจจีน ในกรณีที่ทิศทางเศรษฐกิจจีนปรับตัวดีขึ้นได้เร็ว ก็อาจหนุนอุปสงค์สินค้าเกษตรจากจีนให้ฟื้นตัวได้มากกว่าที่ประเมินไว้ นอกจากนี้ ต้องติดตามประเด็นภูมิรัฐศาสตร์โลก ทั้งเหตุการณ์ในยูเครน และพื้นที่อื่น ๆ รวมทั้งการเปลี่ยนแปลง

ของสภาพภูมิอากาศที่รุนแรง ซึ่งอาจมีผลต่อสมดุลอุปสงค์และอุปทานของสินค้าเกษตรทั่วโลก และท้ายที่สุดจะกระทบมายังรายได้เกษตรกรสุทธิของไทย ภาครัฐควรจะต้องมีมาตรการ เพื่อเป็นตัวช่วยให้เกษตรกรไทยหลุดพ้นออกจากวงจรอุบาทว์นี้ได้ แต่หากเกษตรกรไทยไม่ปรับตัวไปสู่การทำเกษตรที่ให้ผลตอบแทนสูงขึ้น ใช้องค์ความรู้ที่มากขึ้นในการทำเกษตร เช่น การทำเกษตรผสมผสาน การเปลี่ยนพืชและพันธุ์ การใช้เครื่องจักรหรือเครื่องมือทุ่นแรง ฯลฯ มาตรการอุดหนุนของภาครัฐมีส่วนให้เกษตรกรทำการเกษตรแบบเดิม ๆ ซึ่งจะส่งผลให้วงจรอุบาทว์ยังปรากฏอยู่ซ้ำ ๆ ในระบบเกษตรกรรมของไทยอย่างไม่รู้จบและอาจรุนแรงขึ้น

จากการประเมินและวิเคราะห์สถานการณ์ภาคเกษตรกรรมดังกล่าว สภาเกษตรกรแห่งชาติได้นำข้อมูลมาสรุป เพื่อให้มองเห็นภาพอนาคตที่จะส่งผลกระทบต่อภาคเกษตรกรรมของประเทศไทย ซึ่งจำเป็นต้องจัดทำแผนรองรับสถานการณ์ดังกล่าวในอนาคต

๑.๒ กระบวนการขั้นตอนการจัดทำแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม

ตามเจตนารมณ์ของการประกาศใช้พระราชบัญญัติสภาเกษตรกรแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๓ กำหนดให้รัฐต้องดำเนินการคุ้มครองและรักษาประโยชน์ของเกษตรกรในการผลิต การแปรรูป และการตลาด ส่งเสริมให้เกษตรกรได้รับผลตอบแทนสูงสุด รวมทั้งส่งเสริมการรวมกลุ่มของเกษตรกรในรูปแบบของสภาเกษตรกร เพื่อวางแผนเกษตรกรรมและรักษาผลประโยชน์ร่วมกันของเกษตรกร เพื่อสนับสนุนสิทธิและการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการกำหนดนโยบายและวางแผนพัฒนาเกษตรกรรมอย่างเป็นระบบ เพื่อให้รัฐรักษาเสถียรภาพด้านราคาและความมั่นคงในอาชีพเกษตรกร เพิ่มศักยภาพและยกระดับคุณภาพชีวิตของเกษตรกรให้ดีขึ้นทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองอย่างต่อเนื่อง ให้เป็นไปเพื่อเกษตรกรอย่างแท้จริง และมีกระบวนการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐด้านการปฏิบัติตามนโยบายเกษตรกรรม อันจะนำไปสู่การพัฒนาภาคเกษตรกรรมและระบบเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศอย่างยั่งยืนในอนาคต ซึ่งหนึ่งในอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติสภาเกษตรกรแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๓ มาตรา ๑๑ (๔) ประกอบกับ มาตรา ๓๓ (๔) และมาตรา ๔๑ กำหนดให้สภาเกษตรกรแห่งชาติดำเนินการจัดทำแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม โดยบูรณาการมาจากแผนพัฒนาเกษตรกรรมระดับจังหวัดเป็นแผนแม่บทเพื่อเสนอนายกรัฐมนตรี พิจารณา วิเคราะห์ และกลั่นกรองและเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณาเห็นชอบต่อไป

ดังนั้น การจัดทำแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม จะต้องผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากทุกภาคส่วนของประเทศ รวมทั้งเชื่อมโยงกับแผนพัฒนาเกษตรกรรมระดับจังหวัด เพื่อให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๓ ได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

๑. การสำรวจความคิดเห็นในระดับพื้นที่ ๗๗ จังหวัด โดยมุ่งเน้นให้เกิดการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการสะท้อนความคิดเห็นจากล่างสู่บน ด้วยการเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ปัญหาจากรากเหง้าของสาเหตุ (Root cause) และวิเคราะห์สถานการณ์จัดทำประเด็นปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกที่มีผลกระทบต่อการพัฒนาเกษตรกรรม

๒. สำนักงานสภาเกษตรกรแห่งชาติ ได้นำผลการวิเคราะห์รายจังหวัดมาประมวลผลสถานการณ์ภาคเกษตรกรรมไทย เพื่อวิเคราะห์สภาพแวดล้อมและศักยภาพ (SWOT) กำหนดยุทธศาสตร์และทิศทางการพัฒนาภาคเกษตรกรรม และจัดทำแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม ฉบับที่ ๒

๓. สำนักงานสภาเกษตรกรแห่งชาติ จัดเวทีรับฟังความคิดเห็นระดับพื้นที่ทั้ง ๔ ภูมิภาค เพื่อรับฟังความคิดเห็นรายจังหวัดและรายภูมิภาคเกี่ยวกับผลประโยชน์และสังเคราะห์แผนแม่บทเพื่อการพัฒนาเกษตรกรรมของประเทศ

๔. สำนักงานสภาเกษตรกรแห่งชาติ โดยคณะกรรมการจัดทำและขับเคลื่อนแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม ดำเนินการจัดทำแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม ครั้งที่ ๑

๕. สำนักงานสภาเกษตรกรแห่งชาติ ได้จัดเวทีรับฟังความคิดเห็นต่อแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม ครั้งที่ ๑ รับฟังความคิดเห็นจากหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน เพื่อให้ข้อเสนอแนะต่อแผนแม่บทดังกล่าว

๖. สำนักงานสภาเกษตรกรแห่งชาติ จัดประชุมคณะทำงานกลุ่มย่อยๆ เพื่อประมวลผลตามที่หน่วยงานภาครัฐให้ข้อเสนอแนะ จนได้เป็นเค้าโครงแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม ฉบับที่ ๒ เสนอต่อคณะกรรมการจัดทำและขับเคลื่อนแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรมพิจารณา

๗. สำนักงานสภาเกษตรกรแห่งชาติ จัดเวทีรับฟังความคิดเห็นต่อแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม ฉบับที่ ๒ เพื่อรับฟังความคิดเห็นจากสภาเกษตรกรจังหวัดทั้ง ๗๗ จังหวัด

๘. สำนักงานสภาเกษตรกรแห่งชาติ ได้จัดเวทีรับฟังความคิดเห็นต่อแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม ฉบับที่ ๒ (ฉบับปรับปรุงเพิ่มเติม) เพื่อรับฟังความคิดเห็นจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยให้หน่วยงานที่นำแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรมไปใช้เป็นแนวทางในการจัดทำแผนของหน่วยงาน ตลอดจนรับฟังความเห็นจากส่วนราชการ หน่วยงานสนับสนุนการนำไปสู่การปฏิบัติ พร้อมทั้งประมวลข้อมูลการรับฟังความคิดเห็นเพื่อนำไปปรับปรุงเป็นแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรมฉบับสมบูรณ์

๙. ประธานคณะกรรมการจัดทำและขับเคลื่อนแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม นำเสนอร่างแผนแม่บทฯ ต่อที่ประชุมสภาเกษตรกรแห่งชาติ ครั้งที่ ๕/๒๕๖๗ ณ จังหวัดเชียงใหม่ และได้รับความเห็นชอบจากสภาเกษตรกรแห่งชาติต่อร่างแผนแม่บทฯ ดังกล่าว เพื่อจัดทำรายละเอียดนำเสนอต่อนายกรัฐมนตรีและคณะรัฐมนตรี

๑๐. สภาเกษตรกรแห่งชาติได้เสนอขอความเห็นแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๘ - ๒๕๗๓) กราบเรียนนายกรัฐมนตรีเพื่อขอความเห็นชอบ ตามหนังสือสภาเกษตรกรแห่งชาติ ที่ สกช. ๐๑๐๑ /๒๐๙ ลงวันที่ ๓ ตุลาคม ๒๕๖๗

๑๑. สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี ได้นำกราบเรียนนายกรัฐมนตรีพิจารณา และมีบัญชาให้สภาเกษตรกรแห่งชาติ นำความเห็นและข้อเสนอแนะของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ไปพิจารณาทบทวนแผนแม่บทเพื่อพัฒนา

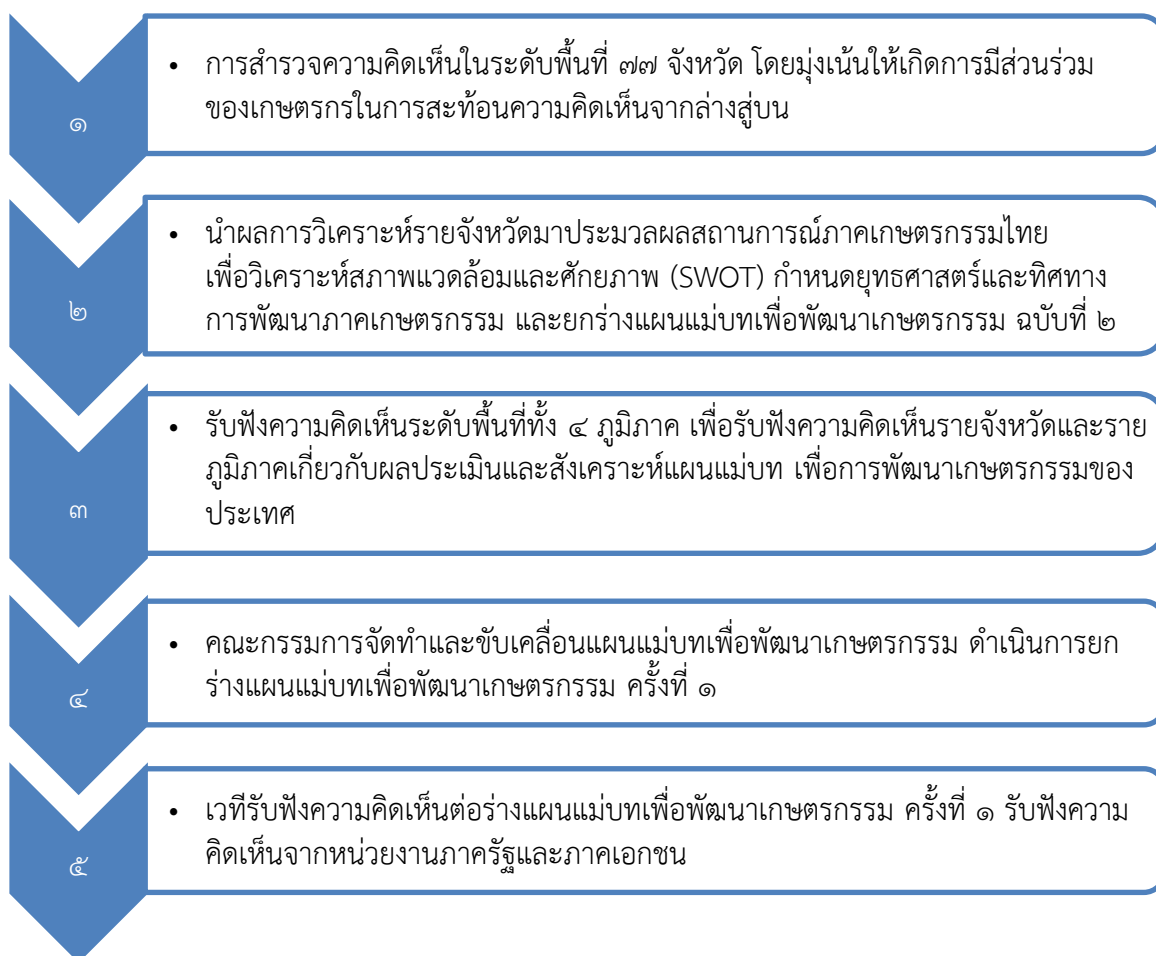
เกษตรกรรม ฉบับที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๖๘ - ๒๕๗๓ ก่อนนำกราบเรียนนายกรัฐมนตรีพิจารณาตามหนังสือสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี ด่วนที่สุด ที่ นร ๐๔๐๓(กน)/๑๕๑๕๑ ลงวันที่ ๒๗ ธันวาคม ๒๕๖๗

๑๒. สภาเกษตรกรแห่งชาติดำเนินการทบทวนเนื้อหาแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม ฉบับที่ ๒ ตามที่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ มีความเห็นและข้อเสนอแนะเพื่อให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

๑๓. สภาเกษตรกรแห่งชาติ ได้นำส่งร่างแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม ฉบับที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๖๘ - ๒๕๗๕ ฉบับปรับปรุงใหม่ ตามความเห็นของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อนายกรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาเห็นชอบ ตามหนังสือ ด่วนที่สุด ที่ สกษ. ๐๑๐๑/๓๗ ลงวันที่ ๓ มีนาคม ๒๕๖๘

๑๔. สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี ได้นำกราบเรียนนายกรัฐมนตรีพิจารณาเห็นชอบแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม ฉบับที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๖๘ - ๒๕๗๕ ฉบับปรับปรุง และมีบัญชาให้นำเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณา ตามหนังสือสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี ที่ นร ๐๔๐๓(กน)/๓๕๔๑ ลงวันที่ ๒๕ มีนาคม ๒๕๖๘ รายละเอียดตามสิ่งที่ส่งมาด้วย ๕ สำระสำคัญของร่างแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๘ - ๒๕๗๕)

ขั้นตอนการจัดทำแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม ฉบับที่ ๒

ขั้นตอนการจัดทำแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม ฉบับที่ ๒ (ต่อ)

รูปภาพที่ ๕ ขั้นตอนการจัดทำแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม

ที่มา : สำนักงานสภาเกษตรกรแห่งชาติ ๒๕๖๗

ในการดำเนินงานจัดทำแผนแม่บทฯ ดังกล่าว มีกิจกรรมที่ดำเนินงานตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๖๖ จนถึงได้รับความเห็นชอบจากสภาเกษตรกรแห่งชาติ เมื่อวันที่ ๑๐ - ๑๑ กรกฎาคม ๒๕๖๗ ณ จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งมีระยะเวลาในการดำเนินกิจกรรม ดังต่อไปนี้

ปี พ.ศ. ๒๕๖๖

๑) วันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๖ ที่ประชุมสภาเกษตรกรแห่งชาติ ครั้งที่ ๓/๒๕๖๖ ผ่านทางไกลผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ มีมติเห็นชอบให้ความเห็นชอบ (ร่าง) แผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม ฉบับที่ ๒ และมอบหมายให้สมาชิกสภาเกษตรกรแห่งชาติชุดต่อไป พิจารณาดำเนินการ ทบทวนปรับปรุง (ร่าง) แผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม ฉบับที่ ๒ และหาแนวทางการขับเคลื่อน เพื่อให้ภาครัฐนำแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรมไปใช้งานต่อไป

๒) วันที่ ๑๕-๑๖ พฤษภาคม ๒๕๖๖ สำนักงานสภาเกษตรกรแห่งชาติร่วมประชุมหารือ ร่วมกับศูนย์บริการวิชาการแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ณ วัดมงคลชัยพัฒนา อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี และจังหวัดลพบุรี

๓) วันที่ ๑๗-๒๕ พฤษภาคม ๒๕๖๖ ศูนย์บริการวิชาการแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เตรียมความพร้อมในการวิเคราะห์ปัญหาความต้องการของเกษตรกร โดยศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง และเตรียมเครื่องมือในการรวบรวมวิเคราะห์ปัญหาความต้องการของเกษตรกร เพื่อจัดทำข้อมูล เป็นปัจจัยนำเข้าในการจัดทำแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม

๔) วันที่ ๒๕-๒๖ พฤษภาคม ๒๕๖๖ สำนักงานสภาเกษตรกรแห่งชาติร่วมกับศูนย์บริการ วิชาการแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จัดประชุมเชิงปฏิบัติการ ครั้งที่ ๑ ณ โรงแรมรามารการ์เด็นส์ หลักสี่ กรุงเทพฯ เพื่อดำเนินการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมและศักยภาพ (SWOT) ภาคการเกษตร ของประเทศ

๕) วันที่ ๒๗-๓๐ พฤษภาคม ๒๕๖๖ ศูนย์บริการวิชาการแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จัดประชุมเพื่อวิเคราะห์ความต้องการและปัญหาที่แท้จริง (Root Cause) มอบหมายการรวบรวม ข้อมูลในพื้นที่ และทำการเพื่อให้คำปรึกษาและข้อเสนอแนะต่อผลการรวบรวมข้อมูลในพื้นที่

๖) วันที่ ๖-๘ มิถุนายน ๒๕๖๖ ณ ศูนย์บริการวิชาการแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จัดประชุมเพื่อประมวลผลการวิเคราะห์สถานการณ์ จัดทำประเด็นปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการพัฒนา เกษตรกรรม ประเมินและสังเคราะห์ปัญหาความต้องการของเกษตรกรของประเทศ

๗) วันที่ ๑๙-๒๐ มิถุนายน ๒๕๖๖ สำนักงานสภาเกษตรกรแห่งชาติร่วมกับศูนย์บริการ วิชาการแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จัดประชุมเชิงปฏิบัติการ ครั้งที่ ๒ ณ โรงแรมทีเค พาเลซ แอนด์ คอนเวนชั่น กรุงเทพฯ เพื่อวิเคราะห์รายละเอียด สรุปผลการประเมินและสังเคราะห์ข้อมูล ภาคการเกษตรของประเทศ

๘) ช่วงระหว่าง ๒๑ กรกฎาคม - ๑๐ สิงหาคม ๒๕๖๖ สำนักงานสภาเกษตรกรแห่งชาติ ร่วมกับศูนย์บริการวิชาการแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย รับฟังความคิดเห็นระดับพื้นที่ ๔ ภาค ในพื้นที่จังหวัดอุบลราชธานี นครสวรรค์ นนทบุรี และนครศรีธรรมราช เพื่อรับฟังความคิดเห็นราย

จังหวัดและรายภาคเกี่ยวกับผลประโยชน์และสังเคราะห์แผนแม่บทเพื่อการพัฒนาเกษตรกรรมของประเทศ และแนวทางบูรณาการข้อเสนอเชิงนโยบาย ๔ ภาค

๙) เดือนสิงหาคม ๒๕๖๖ สำนักงานสภาเกษตรกรแห่งชาติร่วมกับศูนย์บริการวิชาการแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย รวบรวมศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเกษตรกรรมของไทย การเมือง การปกครอง เศรษฐกิจ สังคม กฎหมาย การตลาด สิ่งแวดล้อมของไทยและต่างประเทศ ที่มีผลกระทบต่อการพัฒนาภาคเกษตรกรรมของไทย รวมทั้งผลการพัฒนาด้านเกษตรกรรมที่ผ่านมาของไทย การวิเคราะห์ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาภาคเกษตรกรรมของไทย และ ห่วงโซ่คุณค่า (Value chain) ของประเทศไทยตามแผนแม่บทย่อยภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร อุตสาหกรรม การท่องเที่ยวและบริการ โครงสร้างพื้นฐานและอื่นๆ รวมทั้งประมวลผลการวิเคราะห์สถานการณ์และจัดทำประเด็นปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก ที่มีผลกระทบกับการพัฒนาเกษตรกรรม ในมุมมองของเกษตรกรไทย วิเคราะห์ประเด็นปัจจัยภายในที่เกี่ยวข้องกับแผนแม่บทเดิม โครงสร้างและระบบปฏิบัติงานภาคเกษตรกรรมของไทย คำนิยมร่วมของเกษตรกรและผู้ปฏิบัติงานด้านการพัฒนาภาคการเกษตรของไทย งบประมาณในภาคการเกษตร รวมทั้งองค์ความรู้ และบริบทของการพัฒนาภาคการเกษตรของไทย ตลอดจนการวิเคราะห์ปัจจัยภายนอกที่เกี่ยวข้องกับการเมือง การปกครอง เศรษฐกิจ สังคม กฎหมาย การตลาด สิ่งแวดล้อม ที่มีผลกระทบต่อการพัฒนาภาคเกษตรกรรมของไทย แล้วสังเคราะห์จัดทำประเด็นที่เป็นจุดแข็ง (Strengths) จุดอ่อน (Weaknesses) โอกาส (Opportunities) และภัยคุกคาม (Threats) โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ที่ผู้เชี่ยวชาญผู้ทรงคุณวุฒิออกแบบสร้างขึ้นเป็นเครื่องมือ ประเมินและสังเคราะห์สาระสำคัญของแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรมเชิงยุทธศาสตร์ โดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมด้วยการประชุมเชิงปฏิบัติการ สังเคราะห์ออกมาเป็น วิสัยทัศน์ ค่านิยมหลัก พันธกิจ ประเด็นยุทธศาสตร์ของแผนแม่บท กลยุทธ์ในแต่ละด้าน เช่น ด้านการรวมกลุ่มและเครือข่ายองค์กรเกษตรกร ด้านโครงสร้างพื้นฐานเพื่อเกษตรกรรม ด้านการบริหารจัดการกองทุน แหล่งทุน และปัญหาหนี้สินเกษตรกร ด้านการค้นคว้าวิจัย การศึกษาอบรม ด้านการสร้างความเป็นธรรมของราคาผลผลิต เป็นต้น

ปี พ.ศ. ๒๕๖๗

๑) วันที่ ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๖๖ จัดประชุมคณะกรรมการจัดทำและขับเคลื่อนแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม ครั้งที่ ๑/๒๕๖๖ โดยดำเนินการแต่งตั้งคณะทำงานวิชาการเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานของคณะกรรมการจัดทำและขับเคลื่อนแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานคณะกรรมการฯ ในการศึกษา วิเคราะห์แผนพัฒนาเกษตรกรรม สังเคราะห์ และบูรณาการเพื่อใช้ข้อมูลประกอบการพิจารณาจัดทำแผนแม่บทฯ โดยมอบหมายให้คณะทำงานวิชาการฯ ดำเนินการจัดทำข้อมูลเพื่อยกร่างแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม ฉบับที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๖๘ - ๒๕๗๓

๒) วันที่ ๑-๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๗ สำนักงานสภาเกษตรกรแห่งชาติ จัดประชุมเตรียมความพร้อมในการทบทวนแผนพัฒนาเกษตรกรรมระดับจังหวัด เพื่อดำเนินการร่างแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม ฉบับที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๖๘ - ๒๕๗๓

๓) วันที่ ๔ มีนาคม ๒๕๖๗ สำนักงานสภาเกษตรกรแห่งชาติ จัดโครงการเวทีรับฟังความคิดเห็นต่อร่างแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๗ ครั้งที่ ๑ เพื่อรับฟังความคิดเห็นจากหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนให้ความเห็นต่อแผนแม่บทดังกล่าว และจัดประชุมกลุ่มย่อยคณะทำงานวิชาการฯ เพื่อประมวลผลตามที่หน่วยงานภาครัฐให้ข้อเสนอแนะ จนเป็นร่างเค้าโครงแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม ฉบับที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๖๘ - ๒๕๗๓ เสนอต่อคณะกรรมการจัดทำและขับเคลื่อนแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรมพิจารณา

๔) วันที่ ๑๘-๑๙ มีนาคม ๒๕๖๗ สำนักงานสภาเกษตรกรแห่งชาติ ประชุมหารือการปรับปรุงแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม ตามที่หน่วยงานให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากการจัดเวทีฯ เมื่อวันที่ ๔ มีนาคม ๒๕๖๗ เพื่อนำมาปรับปรุงแผนแม่บทฯ ก่อนจัดเวทีรับฟังความคิดเห็นจาก ๗๗ จังหวัด และวางแผนกรอบการขับเคลื่อนงานและร่างเค้าโครงภาพรวมเพื่อให้สอดคล้องกับการขับเคลื่อนงานของสภาเกษตรกรแห่งชาติ

๕) วันที่ ๙-๑๐ เมษายน ๒๕๖๗ ประชุมหารือจัดทำแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม เพื่อพิจารณากระบวนการขับเคลื่อนงานและกำหนดกรอบเค้าโครงของแผนงาน และสาระสำคัญ พร้อมทั้งยกร่างห่วงโซ่คุณค่า (Value Chain) ของร่างแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรมของประเทศ (พ.ศ. ๒๕๖๘-๒๕๗๓)

๖) เดือนพฤษภาคม ๒๕๖๗ สำนักงานสภาเกษตรกรแห่งชาติ จัดประชุมกลุ่มย่อยคณะทำงานฯ เพื่อยกร่างเค้าโครงแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม ฉบับที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๖๘ - ๒๕๗๓

๗) เดือนมิถุนายน ๒๕๖๗ นำร่างแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม ฉบับที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๖๘ - ๒๕๗๓ รับฟังความคิดเห็นจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในระดับจังหวัด ๗๗ จังหวัด

๘) วันที่ ๔ กรกฎาคม ๒๕๖๗ การประชุมคณะกรรมการฯ ครั้งที่ ๓/๒๕๖๗ คณะกรรมการฯ พิจารณาให้ความเห็นชอบร่างแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม ฉบับที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๖๘ - ๒๕๗๓ เพื่อนำเสนอขอความเห็นชอบต่อสภาเกษตรกรแห่งชาติ

๙) วันที่ ๕ กรกฎาคม ๒๕๖๗ สำนักงานสภาเกษตรกรแห่งชาติ จัดโครงการรับฟังความคิดเห็นต่อร่างแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม ฉบับที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๖๘ - ๒๕๗๓ (ฉบับปรับปรุงเพิ่มเติม) ภายใต้โครงการคุ้มครองและรักษาประโยชน์ของเกษตรกร กิจกรรมการขับเคลื่อนแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม เพื่อรับฟังความคิดเห็นจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยหน่วยงานที่นำแผนไปปฏิบัติ และรับฟังความคิดเห็นจากส่วนราชการ หน่วยงานสนับสนุนการนำแผนไปสู่การปฏิบัติ พร้อมทั้งประมวลข้อมูลการรับฟังความคิดเห็นเพื่อนำไปปรับปรุงเป็นแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรมฉบับสมบูรณ์

๑๐) วันที่ ๑๐-๑๑ กรกฎาคม ๒๕๖๗ ประธานคณะกรรมการจัดทำและขับเคลื่อนแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม นำเสนอร่างแผนแม่บทฯ ต่อที่ประชุมสภาเกษตรกรแห่งชาติ ครั้งที่ ๕/๒๕๖๗ ณ จังหวัดเชียงใหม่ และได้รับความเห็นชอบจากสภาเกษตรกรแห่งชาติต่อร่างแผนแม่บทฯ ดังกล่าว เพื่อนำเสนอต่อนายกรัฐมนตรีและคณะรัฐมนตรีต่อไป

ปี พ.ศ. ๒๕๖๘

๑) สภาเกษตรกรแห่งชาติ ได้เสนอแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม ฉบับที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๖๘ - ๒๕๗๓ ต่อนายกรัฐมนตรีพิจารณาให้ความเห็นชอบก่อนเสนอคณะรัฐมนตรี ตามหนังสือ สภาเกษตรกรแห่งชาติ ที่ สกช. ๐๑๐๑/๒๐๙ ลงวันที่ ๓ ตุลาคม ๒๕๖๗

๒) สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี ได้นำกราบเรียนนายกรัฐมนตรีพิจารณา และมีบัญชาให้สภาเกษตรกรแห่งชาติ นำความเห็นและข้อเสนอแนะของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ไปพิจารณาทบทวนแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม ฉบับที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๖๘ - ๒๕๗๓ ก่อนนำกราบเรียนนายกรัฐมนตรีพิจารณา ตามหนังสือ สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี ด่วนที่สุด ที่ นร ๐๔๐๓(กน)/๑๕๑๕๑ ลงวันที่ ๒๗ ธันวาคม ๒๕๖๗

๓) สำนักงานสภาเกษตรกรแห่งชาติ ได้จัดประชุมทบทวนเนื้อหาแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม ฉบับที่ ๒ ครั้งที่ ๑/๒๕๖๘ เมื่อวันที่ ๓๐ มกราคม ๒๕๖๘ เพื่อทบทวนแผนแม่บทตามที่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ มีความเห็นและข้อเสนอแนะเพื่อให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

๔) สภาเกษตรกรแห่งชาติ ได้นำส่งร่างแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม ฉบับที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๖๘ - ๒๕๗๕ ฉบับปรับปรุงใหม่ ต่อนายกรัฐมนตรีพิจารณาเห็นชอบเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณา ตามหนังสือ ด่วนที่สุด ที่ สกช. ๐๑๐๑/๓๗ ลงวันที่ ๓ มีนาคม ๒๕๖๘

๕) สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี ได้นำกราบเรียนนายกรัฐมนตรีพิจารณาเห็นชอบแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม ฉบับที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๖๘ - ๒๕๗๕ ฉบับปรับปรุง และมีบัญชาให้นำเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณา ตามหนังสือสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี ที่ นร ๐๔๐๓(กน)/๓๕๔๑ ลงวันที่ ๒๕ มีนาคม ๒๕๖๘

๑.๓ กรอบธรรมาภิบาลในการจัดทำแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม

การจัดทำแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม ที่มีธรรมาภิบาลของการบริหารจัดการ บ้านเมืองที่ดี ก่อให้เกิดการพัฒนาเกษตรกรรมเป็นไปอย่างยั่งยืนและมีประสิทธิภาพ สร้างคุณค่า และประโยชน์สูงสุดต่อเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทย ดังนี้

๑.๓.๑ หลักนิติธรรม (Rule of law)

การจัดทำแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรมของประเทศไทยต้องปฏิบัติตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้แผนมีความถูกต้องตามกฎหมายมีความชอบธรรมและสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง ตามกรอบกฎหมาย ลดความเสี่ยงที่จะเกิดปัญหาทางกฎหมายในอนาคต และทำให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเชื่อมั่นว่าแผนแม่บทถูกต้องและเป็นธรรมต่อทุกฝ่าย

พระราชบัญญัติสภาเกษตรกรแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๓ บัญญัติให้มีการจัดทำแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม โดยมีมาตราสำคัญที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

๑) มาตรา ๑๑ (๔) สภาเกษตรกรแห่งชาติ มีอำนาจหน้าที่ในการเสนอแผนแม่บท ต่อนายกรัฐมนตรีและคณะรัฐมนตรี เพื่อพิจารณาและดำเนินการตามนโยบายการพัฒนาเกษตรกรรม

๒) มาตรา ๓๓ (๔) สภาเกษตรกรจังหวัด มีหน้าที่ในการเสนอแผนพัฒนาเกษตรกรรมระดับจังหวัดต่อสภาเกษตรกรแห่งชาติ เพื่อบูรณาการเป็นแผนแม่บทระดับชาติ

๓) มาตรา ๔๑ สภาเกษตรกรแห่งชาติ ต้องจัดทำแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม โดยผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และเชื่อมโยงกับแผนแม่บทระดับจังหวัด

๔) มาตรา ๔๒ แผนแม่บทที่จัดทำขึ้นต้องเสนอต่อนายกรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาวิเคราะห์และกลั่นกรองก่อนเสนอต่อคณะรัฐมนตรี

๕) มาตรา ๔๓ สภาเกษตรกรแห่งชาติ มีหน้าที่ติดตามและตรวจสอบการปฏิบัติงานตามแผนแม่บท พร้อมทั้งรายงานปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นให้กับนายกรัฐมนตรีพิจารณา

ทั้งนี้ จะต้องมีความสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๖๕ ที่กำหนดให้รัฐต้องจัดทำและดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติเพื่อพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนและมีประสิทธิภาพ และพระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ กำหนดกรอบและหลักเกณฑ์ในการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ เพื่อให้การพัฒนาประเทศมีทิศทางและสอดคล้องกับเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยมีการระบุแนวทางและกระบวนการที่ต้องปฏิบัติในการจัดทำแผนแม่บทต่างๆ รวมถึงแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม และกฎหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

๑.๓.๒ หลักการมีส่วนร่วม (Participation)

การจัดทำแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรมของประเทศไทย อาศัยกระบวนการมีส่วนร่วมในระดับประเทศ และระดับพื้นที่ครอบคลุมผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในทุกจังหวัด ในการจัดทำแผน “ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบและได้รับประโยชน์”

๑) การระดมความคิดเห็นเพื่อให้แผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม มีความครอบคลุมและตอบสนองความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากทุกภาคส่วน

๒) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ในการกำหนดสาระสำคัญของแผน ซึ่งจะนำไปสู่การสนับสนุนและการร่วมมือในการนำแผนแม่บทไปใช้ประโยชน์ และสร้างความเชื่อมั่นและความรู้สึกเป็นเจ้าของในการจัดทำแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรมในภาพรวม

๓) การร่วมทำ ในการประสานความร่วมมือจากทุกภาคส่วนในการดำเนินงานตามแผนแม่บท ช่วยให้การปฏิบัติแผนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและรวดเร็ว การร่วมทำยังช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งและความร่วมมือระหว่างองค์กรเกษตรกร หน่วยงานรัฐ และภาคเอกชน

๔) การร่วมรับประโยชน์ ประโยชน์จากการพัฒนาเกษตรกรรมตามแผนแม่บทควรแบ่งปันอย่างเท่าเทียม เพื่อให้ทุกภาคส่วนที่มีส่วนร่วมในการจัดทำและการดำเนินงานตามแผนได้รับผลประโยชน์จากทุกภาคส่วน ดังนั้น การร่วมรับผลประโยชน์จะช่วยส่งผลให้เกิดความยั่งยืนและความต่อเนื่องในการพัฒนาเกษตรกรรม

๑.๓.๓ หลักความโปร่งใส (Transparency)

การจัดทำแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรมของประเทศไทย มีกระบวนการที่เปิดเผยมในการให้และรับข้อมูลข่าวสารจากเกษตรกรและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

๑) การเปิดเผยข้อมูล เพื่อให้ทุกภาคส่วนสามารถเข้าถึงข้อมูลและกระบวนการทำงาน ลดความคลุมเครือและความสับสน

๒) การตรวจสอบได้ ทำให้กระบวนการและผลลัพธ์ของการจัดทำแผนสามารถตรวจสอบได้ และมีการเปิดเผยข้อมูลอย่างตรงไปตรงมา

๑.๓.๔ หลักความรับผิดชอบ (Accountability)

การจัดทำแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรมของประเทศไทย มีกระบวนการและกลไกที่สามารถตรวจสอบได้ ในการกำหนดทิศทาง แนวทาง วัตถุประสงค์ ตัวชี้วัดผลงานหลัก ที่มีลักษณะเหมาะสมในการวัดผลและตรวจสอบได้

๑) การรับผิดชอบต่อผลการปฏิบัติงาน เพื่อให้ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องรับผิดชอบต่อหน้าที่และผลลัพธ์ของการดำเนินงาน ซึ่งจะช่วยลดปัญหาและอุปสรรคที่อาจเกิดขึ้น

๒) การรายงานผล ทำให้มีการรายงานผลและปัญหาให้กับผู้บริหารและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างทันท่วงที

๑.๓.๕ หลักความคุ้มค่า (Value for money)

การจัดทำแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรมของประเทศไทย คำนึงถึงการใช้ทรัพยากรอย่างประหยัด มีประสิทธิภาพ ก่อให้เกิดประสิทธิผล เพื่อให้การลงทุนและการใช้ทรัพยากรในการพัฒนาเกษตรกรรมมีความคุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด ส่งเสริมการดำเนินการที่มุ่งเน้นผลงาน เพื่อให้เกิดผลลัพธ์ที่ดีที่สุด

๑.๓.๖ หลักคุณธรรม (Ethics)

การจัดทำแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรมของประเทศไทย มีความมุ่งหมายให้เกิดความเสมอภาค และเป็นธรรมกับทุกภาคส่วน

๑) ความโปร่งใสและซื่อสัตย์สุจริต ส่งเสริมให้กระบวนการและกิจกรรมต่าง ๆ ในการจัดทำแผนแม่บทมีความโปร่งใส ซื่อสัตย์สุจริต และสามารถตรวจสอบได้

๒) การทำงานที่มีจริยธรรม ส่งเสริมให้บุคลากรทุกคนปฏิบัติงานอย่างมีจริยธรรม และเป็นแบบอย่างที่ดีในการทำงาน

แผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรมอาศัยกรอบข้างต้น ในการพัฒนาและยกระดับภาคการเกษตรของประเทศไทย เพื่อสร้างความมั่นคงและยั่งยืนทางเศรษฐกิจ ภายใต้กรอบ ๑ หลักปรัชญา และ ๑๑ แนวทาง โดย ๑ ปรัชญา คือ แนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (Philosophy of Sufficient Economy) ตามมาตรา ๑๑ (๑) และ มาตรา ๔๑ (๑) ดังนี้

๑. มาตรา ๑๑ (๑) การเสนอต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อกำหนดนโยบายการส่งเสริมและพัฒนาความเข้มแข็งแก่เกษตรกร และองค์กรเกษตรกร ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง การผลิต การแปรรูป การตลาด และการคุ้มครองพื้นที่เกษตรกรรม

๒. มาตรา ๔๑ (๑) การพัฒนาศักยภาพ การส่งเสริม และการสนับสนุนการรวมกลุ่มของเกษตรกร องค์กรเกษตรกร กลุ่มเกษตรกร และยุวเกษตรกร ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และ ๑๑ แนวทาง ได้แก่ ความในมาตรา ๔๑ (๑) - (๑๑) ดังนี้

๑) การพัฒนาศักยภาพ การส่งเสริม และการสนับสนุนการรวมกลุ่มของเกษตรกร องค์กรเกษตรกร กลุ่มเกษตรกร และยุวเกษตรกร ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

๒) การส่งเสริม การพัฒนา การคุ้มครองพื้นที่เกษตรกรรม และการแก้ไขปัญหาดิน และที่ดิน โดยส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิเกษตรกรให้มีกรรมสิทธิ์หรือสิทธิในที่ดินเพื่อประกอบ เกษตรกรรมของตนเองอย่างทั่วถึง

๓) การสร้างความเป็นธรรมด้านราคาผลผลิตทางเกษตรกรรม โดยคำนึงถึงการส่งเสริม ให้สินค้าเกษตรได้รับผลตอบแทนสูงสุด

๔) การพัฒนาแหล่งน้ำและจัดระบบชลประทานเพื่อเกษตรกรรม

๕) การอนุรักษ์ การฟื้นฟู และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพเพื่อการเกษตร

๖) การค้นคว้า วิจัย และพัฒนาภูมิปัญญา พันธุกรรมพืชและสัตว์ท้องถิ่น นวัตกรรม เทคโนโลยีที่เหมาะสม และการถ่ายทอดองค์ความรู้ที่ได้จากการค้นคว้า วิจัย และพัฒนาเพื่อประโยชน์ ทางเกษตรกรรมและเกษตรอุตสาหกรรม

๗) การเสนอแนะแนวทางในการเข้าถึงแหล่งทุน และการแก้ไขปัญหาหนี้สินของเกษตรกร

๘) การส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิเกษตรกร และการเพิ่มสิทธิและบทบาทของเกษตรกร ที่เกี่ยวข้องกับการทำกินและการเข้าถึงแหล่งทรัพยากรที่จำเป็นต่อการประกอบการเกษตร

๙) การสร้างเครือข่ายองค์กรเกษตรกร เชื่อมโยง และพัฒนาความร่วมมือในด้านการผลิต ทางเกษตรกรรม การแปรรูป การตลาด และการบริโภค เพื่อการยังชีพระหว่างเครือข่ายองค์กร เกษตรกรกับภาครัฐและภาคเอกชน

๑๐) การสนับสนุน ส่งเสริมการให้การศึกษา อบรม ถ่ายทอดความรู้ เทคโนโลยี ด้านเกษตรกรรม และการจัดการแก่เกษตรกรและยุวเกษตรกร

๑๑) การปรับปรุงการบริหารจัดการกองทุนที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรที่มีอยู่ให้สามารถรองรับ การช่วยเหลือเกษตรกรอย่างครบวงจรและลดการซ้ำซ้อน รวมถึงการจัดตั้งกองทุนเพื่อวัตถุประสงค์ ดังกล่าว

การจัดทำแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรมในครั้งนี้ วางอยู่บน ๑ ปรัชญาและ ๑๑ แนวทาง ที่มีบทบาทสำคัญในการยกระดับภาคการเกษตรของประเทศไทย โดยการใช้หลักปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียง และการดำเนินงานตามบทบัญญัติของพระราชบัญญัติสภาเกษตรกรแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๓ เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนและมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ การดำเนินงานดังกล่าว ต้องผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมและเชื่อมโยงแผนในระดับชาติ กระทรวง และแผนเฉพาะอื่นๆ กับแผนพัฒนาระดับจังหวัด ซึ่งจะทำให้แผนแม่บทมีความครอบคลุมและตอบสนองความต้องการ ของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

๑.๔ ความจำเป็นที่ต้องมีแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม

ในการจัดทำแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรมในครั้งนี้ จะทำให้ส่วนราชการ หน่วยงาน ภาคเอกชน ผู้ประกอบการ ได้นำแผนแม่บทเป็นเครื่องมือในการพัฒนาทางเกษตรกรรม ในระยะ ปี ๒๕๖๘ - ๒๕๗๕ ซึ่งจะทำให้เกิดผลประโยชน์ในภาพรวม ดังนี้

๑.๔.๑ การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต

เกษตรกรไทยมีต้นทุนการผลิตที่สูงและผลผลิตที่ต่ำเมื่อเทียบกับประเทศคู่แข่ง แผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรมจะกำหนดแนวทาง ในการพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรม ที่เหมาะสมเพื่อลดต้นทุนและเพิ่มผลผลิตให้กับเกษตรกร

๑.๔.๒ การสร้างความยั่งยืนในภาคการเกษตร

การใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืนเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อให้การเกษตรสามารถดำเนินไปได้ในระยะยาว แผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรมจะให้แนวทางในการอนุรักษ์และฟื้นฟู ทรัพยากรธรรมชาติเชิงนิเวศวิทยาทางการเกษตร เช่น ดิน น้ำ และสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นพื้นฐาน สำคัญของการเกษตร

๑.๔.๓ การแก้ไขปัญหาหนี้สินของเกษตรกร

ปัญหาหนี้สินเป็นปัญหาสำคัญที่ทำให้เกษตรกรมีความยากจน แผนแม่บทเพื่อพัฒนา เกษตรกรรมจะกำหนดแนวทางในการสร้างรายได้จากการยกระดับภาคการเกษตรสู่การผลิต เพื่อการค้าและการเพิ่มมูลค่าผลผลิต การจัดการหนี้สินและการเข้าถึงแหล่งทุนที่มีดอกเบี้ยต่ำ เพื่อให้เกษตรกรสามารถแบ่งเบาภาระหนี้สินหรือสามารถแก้ไขปัญหาหนี้สินได้ในระยะเวลาไม่นาน ทำให้สามารถใช้ชีวิตอย่างปกติได้

๑.๔.๔ การเสริมสร้างความร่วมมือและการรวมกลุ่มของเกษตรกร

การรวมกลุ่มและความร่วมมือระหว่างเกษตรกรจะช่วยสร้างความเข้มแข็ง และเพิ่มอำนาจการต่อรอง และการแบ่งปันทรัพยากร แผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรมจะส่งเสริม การสร้างเครือข่ายและการรวมกลุ่มของเกษตรกรเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิตและการตลาด

๑.๔.๕ การพัฒนาตลาดและการเข้าถึงตลาด

เกษตรกรไทยมีปัญหาในการเข้าถึงตลาดที่เป็นธรรมและมีรายได้ที่มั่นคง แผนแม่บท เพื่อพัฒนาเกษตรกรรมจะช่วยสร้างศักยภาพ กระบวนการ และกลไกใหม่ๆ ที่จะเชื่อมโยงระบบ การตลาดที่เป็นธรรมและสนับสนุนการเข้าถึงตลาดทั้งในและต่างประเทศ เพื่อให้เกษตรกรสามารถ ขายผลผลิตได้ในราคาที่เหมาะสม และมีรายได้ที่ยั่งยืน

๑.๔.๖ การปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ มีผลกระทบต่อภาคการเกษตร แผนแม่บทเพื่อพัฒนา เกษตรกรรมจะมีแนวทางในการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงนี้ โดยเกษตรกรมีความเข้าใจ เตรียมความ พร้อมและปรับตัวเข้าสู่รูปแบบการเกษตรแบบใหม่ ที่จะลดผลกระทบดังกล่าว เพื่อช่วยให้เกษตรกร สามารถรับมือกับความเสี่ยงที่เกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๑.๔.๗ การเสริมสร้างความรู้และทักษะของเกษตรกร

เกษตรกรที่มีความรู้และทักษะพื้นฐานในการจัดการระบบการผลิตทางการเกษตรสามารถใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมจะสามารถเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตได้ แผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรมจะสนับสนุนการศึกษา อบรม และการถ่ายทอดเทคโนโลยีให้แก่เกษตรกร ยกย่องศักยภาพทางการผลิตทางการเกษตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สรุปได้ว่า แผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม มีความจำเป็นและสำคัญเป็นอย่างมาก ซึ่งอาจเป็นเครื่องมือเชิงกระบวนการและกลไกที่จะสร้างฐานศักยภาพในการขับเคลื่อนการพัฒนาและเสริมความแกร่งให้แก่ภาคเกษตรกรรมของประเทศ ที่จะส่งผลต่อการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต การสร้างความยั่งยืนทางการเกษตร การแก้ไขปัญหาหนี้สินเกษตรกร การสร้างเครือข่าย การรวมกลุ่มของเกษตรกร การพัฒนาตลาดการส่งออก การปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพอากาศ รวมทั้งสามารถรับมือกับการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ในบริบทและวิถีใหม่ของโลก

๑.๕ ขอบเขตและข้อกำหนดของแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม

กระบวนการจัดทำแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม ตามพระราชบัญญัติสภาเกษตรกรแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๓ ได้ใช้บทบาทและภารกิจตามข้อกำหนดของกฎหมายเป็นแนวทางพื้นฐานเพื่อพัฒนาต่อยอดให้สามารถตอบสนองต่อเกษตรกรและความต้องการของประเทศ โดยการจัดเรียงข้อกำหนดจากเหตุไปสู่ผล จะช่วยให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างเป็นระบบและสามารถตรวจสอบได้ง่ายเพื่อให้เกิดการพัฒนาที่เป็นไปตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

การวางแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรมโดยรวม (มาตรา ๔๑)

๑. การสนับสนุนการศึกษา อบรม ถ่ายทอดความรู้และเทคโนโลยี (อนุ ๑๐)

เหตุ : การศึกษาและการฝึกอบรมช่วยเพิ่มความรู้และทักษะของเกษตรกร

ผล : เกษตรกรสามารถใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมในการผลิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๒. การวิจัยและพัฒนาภูมิปัญญา พันธุ์กรรมพืชและสัตว์ท้องถิ่น นวัตกรรม เทคโนโลยีที่เหมาะสม (อนุ ๖)

เหตุ : การวิจัยและพัฒนาเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิตและการแปรรูป

ผล : เกษตรกรมีนวัตกรรมและเทคโนโลยีที่เหมาะสมในการเกษตร

๓. การพัฒนาศักยภาพ การส่งเสริม และการสนับสนุนการรวมกลุ่มของเกษตรกร (อนุ ๑)

เหตุ : การพัฒนาศักยภาพและการรวมกลุ่มเกษตรกรช่วยเพิ่มอำนาจการต่อรอง

ผล : เกษตรกรมีการรวมกลุ่มและสามารถทำงานร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๔. การสร้างเครือข่ายองค์กรเกษตรกร เชื่อมโยง และพัฒนาความร่วมมือ (อนุ ๙)

เหตุ : การสร้างเครือข่ายและความร่วมมือช่วยให้เกษตรกรเข้าถึงทรัพยากรและข้อมูล

ผล : เกษตรกรสามารถใช้ทรัพยากรและข้อมูลร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๕. การพัฒนาแหล่งน้ำและระบบชลประทานเพื่อเกษตรกรรม (อนุ ๔)

เหตุ : การพัฒนาแหล่งน้ำและระบบชลประทานเพิ่มประสิทธิภาพการใช้น้ำ

ผล : การใช้น้ำในการเกษตรมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

๖. การอนุรักษ์ การฟื้นฟู และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (อนุ ๕)

เหตุ : การอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติช่วยให้การเกษตรมีความยั่งยืน

ผล : การเกษตรใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน

๗. การส่งเสริม การพัฒนา การคุ้มครองพื้นที่เกษตรกรรม และการแก้ไขปัญหาดินและที่ดิน (อนุ ๖)

เหตุ : การคุ้มครองพื้นที่เกษตรกรรมและแก้ไขปัญหาดินเพิ่มประสิทธิภาพการใช้ที่ดิน

ผล : เกษตรกรมีสิทธิในที่ดินและสามารถใช้ดินได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๘. การเสนอแนะแนวทางในการเข้าถึงแหล่งทุน และการแก้ไขปัญหาหนี้สินของเกษตรกร (อนุ ๗)

เหตุ : การเข้าถึงแหล่งทุนช่วยให้เกษตรกรสามารถลงทุนและพัฒนาการผลิตได้

ผล : เกษตรกรมีแหล่งทุนและการจัดการหนี้สินที่มีประสิทธิภาพ

๙. การส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิเกษตรกร (อนุ ๘)

เหตุ : การคุ้มครองสิทธิของเกษตรกรช่วยเพิ่มความมั่นคงในอาชีพ

ผล : เกษตรกรมีสิทธิและบทบาทในการทำกินและการเข้าถึงทรัพยากร

๑๐. การสร้างความเป็นธรรมด้านราคาผลผลิตทางเกษตรกรรม (อนุ ๙)

เหตุ : การส่งเสริมให้สินค้าเกษตรได้รับผลตอบแทนสูงสุดช่วยให้เกษตรกรมีรายได้ที่เสถียร

ผล : เกษตรกรได้รับราคาผลผลิตที่เป็นธรรมและมีรายได้ที่มั่นคง

๑๑. การปรับปรุงการบริหารจัดการกองทุนที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร (อนุ ๑๐)

เหตุ : การบริหารจัดการกองทุนที่ดีช่วยให้การสนับสนุนทางการเงินเป็นไปอย่างครบวงจร

ผล : เกษตรกรได้รับการสนับสนุนทางการเงินที่ครบวงจรและลดการซ้ำซ้อน

๑๒. การปรับแม่บทโดยรวม

เหตุ : การวางแผนแม่บทที่มีการบูรณาการช่วยให้การพัฒนาเกษตรกรรมเป็นไปอย่างเป็นระบบ

ผล : แผนแม่บทมีความเชื่อมโยงและสอดคล้องกับแผนระดับจังหวัดและระดับชาติ

การจัดเรียงวัตถุประสงค์เหล่านี้ในลักษณะของความเชื่อมโยงเหตุและผลจะช่วยให้การพัฒนาเกษตรกรรมไทยมีความยั่งยืนและมีประสิทธิภาพสูงสุด แสดงได้ดังรูปภาพความเชื่อมโยง ดังนี้

รูปภาพที่ ๖ ความเชื่อมโยงพระราชบัญญัติสภาเกษตรกรแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๓ ที่สอดคล้องกับอนุมาตรา ๔๑
ที่มา : สำนักงานสภาเกษตรกรแห่งชาติ. ๒๕๖๗.

๑.๖ นิยามคำศัพท์

๑. หลัก หมายถึง หลักเศรษฐกิจพอเพียง เป็นการพัฒนามีพื้นฐานของความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว โดยใช้ความรู้ ความรอบคอบ และคุณธรรม ประกอบการวางแผนและตัดสินใจ

๒. ฐาน หมายถึง องค์ประกอบหลักซึ่งเป็นฐานศักยภาพเชิงข้อมูล และฐานเชิงโครงสร้างที่จำเป็นและสำคัญอย่างยิ่งต่อการขับเคลื่อนภาคเกษตรกรรมของประเทศให้ประสบผลสำเร็จและมีความยั่งยืน

๓. ฐานข้อมูลเชิงกลยุทธ์ หมายถึง ชุดข้อมูลพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับตัวเกษตรกร กิจกรรมทางการเกษตร ความสามารถและศักยภาพพื้นฐานในปัจจุบัน ที่จะสามารถนำมาใช้เป็นปัจจัยนำเข้า (input) พื้นฐานเพื่อการประเมิน วางแผน และการตัดสินใจทุกระดับเพื่อพัฒนาภาคเกษตรกรรม

๔. ทิศ หมายถึง ทิศทางการพัฒนาภาคเกษตรกรรม ซึ่งสัมพันธ์กับทิศทางการเปลี่ยนแปลงในระดับสากล ซึ่งจะก่อให้เกิดโอกาสต่าง ๆ ที่จะส่งผลดีต่อการพัฒนาภาคเกษตรกรรมของประเทศ

๕. ทาง หมายถึง กรอบแนวทางการจัดทำแผนแม่บทเพื่อพัฒนาภาคเกษตรกรรม สร้างความเข้มแข็งแก่เกษตรกร และองค์กรเกษตรกร ตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติสภาเกษตรกรแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๓ (มาตรา ๔๑)

๖. วิธี หมายถึง แนวทาง ทิศทาง หรือประเด็นหลัก ๆ ที่จะต้องดำเนินการ เพื่อให้การขับเคลื่อนแผนพัฒนาภาคเกษตรกรรมของประเทศประสบความสำเร็จ และบรรลุเป้าหมายที่วางไว้

๗. เกษตรกรต้นแบบ หมายถึง เกษตรกร กลุ่มเกษตรกร หรือองค์กรเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จในอาชีพเกษตรกรรม มีความรู้ และมีทักษะที่หลากหลาย สามารถที่จะถ่ายทอดประสบการณ์ และองค์ความรู้ไปสู่เกษตรกรรายอื่นหรือชุมชนอื่น

๘. เกษตรกรปฐมภูมิ หมายถึง เกษตรกรที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมตามวิถีเดิม มีศักยภาพและประสบความสำเร็จในอาชีพ มีรายได้ที่มั่นคงจากการทำการเกษตร (จำหน่ายผลผลิตและอาจมีรายได้จากช่องทางอื่น ๆ) ได้รับการยอมรับในชุมชน มีความเป็นผู้นำ และเป็นต้นแบบที่ดีแก่เกษตรกรอื่น ๆ

๙. เกษตรกรทุติยภูมิ หมายถึง เกษตรกรปฐมภูมิที่ประสบความสำเร็จและสามารถพัฒนาการผลิตและขยายเครือข่ายสู่เกษตรกรรายอื่น ๆ มีการรวบรวมและจัดซื้อผลผลิต รวมทั้งมีการเพิ่มมูลค่าผลผลิตเบื้องต้น (เช่น อบแห้ง บด-ผสม คัดเกรด ตัดแต่ง และบรรจุ) เพื่อจำหน่าย

๑๐. เกษตรกรตติยภูมิ หมายถึง เกษตรกรทุติยภูมิที่ประสบความสำเร็จมีการพัฒนาทักษะความสามารถด้านระบบการผลิตและทักษะการบริหารจัดการสู่ธุรกิจการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรขั้นสูงขึ้นไป เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มสู่การพัฒนา สินค้าใหม่ ๆ ที่หลากหลาย

๑๑. เกษตรกรกลุ่มเปราะบาง หมายถึง เกษตรกรที่ขาดความสามารถในการปกป้องอาชีพเกษตรกรรมของตัวเอง สืบเนื่องจากการขาดโอกาสทางการศึกษา ขาดความรู้ มีรายได้น้อย มีหนี้สินมาก คุณภาพชีวิตต่ำ ฯลฯ จึงมีความจำเป็นที่ต้องได้รับการดูแลเป็นพิเศษ ก่อนที่จะไม่สามารถประกอบอาชีพเกษตรกรรมต่อไปได้

๑๒. เกษตรอุตสาหกรรมชุมชน หมายถึง รูปแบบการพัฒนาและยกระดับภาคเกษตรกรรมไปสู่การแปรรูปผลผลิตทางเกษตรกรเชิงอุตสาหกรรมในระดับชุมชน มุ่งเน้นการเป็นต้นแบบและกลไกการพัฒนา เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจในชุมชน โดยเกษตรกรและเครือข่ายเกษตรกรที่มีศักยภาพ

๑๓. การคุ้มครองพื้นที่ดินเพื่อการเกษตร หมายถึง พื้นที่ที่มีความเหมาะสมสำหรับทำการเกษตรและจำเป็นต่อการคุ้มครอง เพื่อมิให้น้ำที่ดินดังกล่าวไปใช้ในวัตถุประสงค์อื่น

๑๔. คณะกรรมการพัฒนาเกษตรกรรม หมายถึง คณะกรรมการนโยบายพัฒนาเกษตรกรรมระดับจังหวัด/กลุ่มจังหวัด ที่มีบทบาทในการขับเคลื่อนการพัฒนาและแก้ปัญหาภาคการเกษตรในพื้นที่

๑๕. ความยั่งยืน หมายถึง ข้อกำหนด กฎหมาย หรือเงื่อนไขที่เชื่อมโยงด้านสิ่งแวดล้อม (เช่น การใช้ที่ดิน แหล่งน้ำ ป่าไม้ อากาศ และภูมิอากาศ ฯลฯ) ซึ่งกำหนดโดยภาครัฐหรือกลุ่มประเทศสถานะบังคับที่เกี่ยวกับภาคเกษตรกรรม ที่ต้องปฏิบัติให้สอดคล้องตามมาตรการดังกล่าว

๑๖. นักกลยุทธ์ชุมชน หมายถึง เกษตรกรหรือผู้นำชุมชนที่มีทักษะและความรอบรู้หลากหลายด้าน มีความเข้าใจบริบทและวิถีของชุมชนเป็นอย่างดี สามารถใช้ศักยภาพดังกล่าวของตนเองในการมีส่วนร่วมเพื่อสร้างความเข้มแข็งของเกษตรกรและชุมชน

๑๗. พื้นที่สงวนสำหรับเกษตรกรรม (Agricultural zone) หมายถึง พื้นที่ที่ถูกระบุไว้ โดยรัฐบาลหรือหน่วยงานท้องถิ่นในการใช้ประโยชน์ที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร โดยมีการกำหนด เป็นพื้นที่สำหรับการปลูกพืช การเลี้ยงสัตว์ หรือกิจกรรมทางการเกษตรอื่น ๆ โดยเฉพาะ และพื้นที่ดังกล่าว อาจมีกฎหมาย กฎระเบียบ หรือข้อบังคับเฉพาะเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์ดังกล่าว ในพื้นที่นั้น ๆ

๑๘. ภูมิปัญญาท้องถิ่น หมายถึง ความรู้ ทักษะ วิธีการและแนวทางปฏิบัติในท้องถิ่น ซึ่งมีการเรียนรู้และสั่งสมมาเป็นระยะเวลายาวนาน มีการถ่ายทอดสืบต่อกันมาเพื่อใช้ประโยชน์ และแก้ปัญหาต่าง ๆ ให้การดำรงชีวิตเป็นปกติสุข และมีคุณภาพชีวิตที่ดีตามวิถีของท้องถิ่น

๑๙. โมเดลเกษตรเพิ่มมูลค่า หมายถึง รูปแบบ แนวทาง หรือวิธีการในการพัฒนา เกษตรกรรมที่แปรสภาพจากวิถีเดิม สู่อุปสงค์เพิ่มมูลค่าผลผลิตทางเกษตร รวมทั้ง การสร้างสรรค์ โอกาสใหม่ ๆ ในหลากหลายมิติ เช่น เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม สุขภาพ และสิ่งแวดล้อม

๒๐. รัฐวิสาหกิจชุมชน หมายถึง รูปแบบธุรกิจที่ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดตั้ง ร่วมกับหน่วยงานภาครัฐที่มีศักยภาพ เพื่อเป็นเครื่องมือและกลไกสำคัญทางการพัฒนาเชิงบูรณาการ สร้างความมั่นคงในอาชีพ เศรษฐกิจ และสังคม ดำเนินการโดยชุมชน (ที่มีศักยภาพ) ทำให้เกิด ประโยชน์และความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและสังคมในชุมชน

๒๑. เศรษฐกิจเชิงการเกษตร หมายถึง การผลิต จำหน่ายและให้บริการที่เกี่ยวข้อง กับระบบการผลิต การแปรรูป การจำหน่าย กระจายสินค้า และบริการที่เกี่ยวข้องกับวิถีเกษตร ภูมิปัญญา และชุมชนเกษตร เพื่อเสริมสร้างรายได้ และประโยชน์ทางเศรษฐกิจต่าง ๆ

๒๒. สิทธิเกษตรกร หมายถึง สิทธิในการที่เกษตรกรสามารถดำรงและปกป้องวิถีชีวิต ของตนเอง รวมทั้งได้รับผลประโยชน์จากวิถีชีวิตของเกษตรกรเอง

๒๓. องค์ความรู้ทางการเกษตรชุมชน หมายถึง แนวทาง การปฏิบัติ หรือเทคนิค เฉพาะด้านเกษตร ซึ่งได้รับการพัฒนา สืบทอดมา และสามารถใช้อย่างมีประสิทธิภาพในสภาพของชุมชนนั้น ๆ ตั้งแต่การปลูก การดูแลรักษา การเก็บเกี่ยว ปรับปรุงสภาพ หรือแปรรูปต่าง ๆ เพื่อใช้ประโยชน์ ในชุมชน

ส่วนที่ ๒

การวิเคราะห์ภาพอนาคตและสภาพแวดล้อมภาคเกษตรกรรม

๒.๑ การวิเคราะห์ภาพอนาคต

ในทศวรรษ ๒๐๓๐ ภาคเกษตรกรรมไทยอาจได้รับผลกระทบจาก ทั้งปัจจัยภายในประเทศ และภายนอกประเทศ ภายในประเทศมีแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงหลายประการ ขณะที่สถานการณ์โลกก็มีแนวโน้มการเปลี่ยนแปลง จากการเปลี่ยนข้อเศรษฐกิจและการเมืองโลก การพัฒนาภาคเกษตรกรรมไทยจึงต้องทบทวนสถานการณ์ภาคเกษตรกรรมของไทยและฉายภาพอนาคตของการเปลี่ยนแปลงสถานการณ์โลก เพื่อหาแนวทางในการปรับตัวสู่โอกาสใหม่ ๆ ในการพัฒนาทางภาคเกษตรกรรมไทยให้สามารถรักษาความเข้มแข็งของภาคเกษตรกรรมไทย

๑. แนวโน้มสถานการณ์ภาคเกษตรกรรมไทย

การปรับตัวและพัฒนาของภาคเกษตรกรรมไทย จำเป็นต้องพิจารณาประเด็นสำคัญ ๆ ที่อาจทำให้เกษตรกรและภาคเกษตรกรรมมีความอ่อนแอลง ในขณะเดียวกันต้องทบทวนถึงจุดแข็งที่มีอยู่ นำมาพัฒนาเพื่อสร้างโอกาสในการแข่งขัน

๑.๑ ประเด็นสำคัญที่ต้องทบทวนเพื่อวางแผนพัฒนาในอนาคต

๑) ทรัพยากรธรรมชาติมีแนวโน้มถูกทำลายมากขึ้นและส่งผลกระทบ สร้างความเสียหายในวงกว้างทั้งภาคเกษตร ชนบทและเมือง อันเป็นผลมาจากพื้นที่ป่าไม้ลดลง ภูเขาหัวโล้นมากขึ้น การปลูกพืชทำลายหน้าดิน ส่งผลต่อทั้งการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและการพึ่งพาปัจจัยการผลิตที่เกษตรกรต้องลงทุนมากขึ้น

๒) แรงงานภาคเกษตรกรรมมีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง ขณะเดียวกันสัดส่วนอายุของแรงงานภาคเกษตรกรรมมีแนวโน้มเปลี่ยนแปลงไปตามการเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างประชากรที่เข้าสู่ภาวะโครงสร้างประชากรสูงอายุสมบูรณ์แบบ (Aging population Transition) กล่าวคือ แรงงานภาคเกษตรของไทยมีแนวโน้มสัดส่วนแรงงานสูงอายุมากขึ้น วัยแรงงานภาคเกษตรอายุ ๕๐ ปีขึ้นไป มีสัดส่วนมากขึ้นขณะที่แรงงานภาคเกษตรกรรมอายุต่ำกว่า ๕๐ ปี มีสัดส่วนน้อยลง ส่งผลต่อการลดลงของพื้นที่การเกษตร และขาดแคลนแรงงานภาคเกษตร

๓) การรุกของทุนภาคเกษตรจากประเทศจีน ทั้งจากการนำสินค้าเกษตรเข้าสู่ประเทศไทยมากขึ้น และมีแนวโน้มมาตั้งฐานผลิตทางการเกษตรในประเทศไทยมากขึ้น ส่งผลกระทบต่อสินค้าเกษตรและเกษตรกรผู้ทำการผลิตต้องเผชิญกับการแข่งขันมากขึ้น

๑.๒ จุดแข็งที่สร้างโอกาสในการแข่งขันในอนาคต

แม้เกษตรกรไทยยังคงมีแบบแผนการผลิตที่ยังไม่พัฒนาเท่าที่ควร แต่ประเทศไทยยังมีจุดแข็งหลายประการที่ควรนำมาเป็นประเด็นในการพัฒนา เพื่อเพิ่มขีดความสามารถและโอกาสในการแข่งขัน เช่น

๑) ประเทศไทยตั้งอยู่ในเขตร้อนชื้นบริเวณเส้นศูนย์สูตรของโลก เป็นเขตที่มีลักษณะภูมิโนิเวศที่เอื้ออำนวยต่อการปลูกพืชเขตร้อนชื้น เช่น ผลไม้ชนิดต่าง ๆ จำเป็นต้องได้รับ

การพัฒนาสายพันธุ์ ระบบการผลิต และการบริหารจัดการการตลาด ที่เกษตรกรได้รับความเป็นธรรม และได้ประโยชน์สูงสุด นอกจากนี้ยังเป็นเขตภูมิโนเวคที่เหมาะสมต่อการเจริญเติบโตพืชสมุนไพรที่สามารถพัฒนาไปสู่พืชเศรษฐกิจใหม่สำหรับเกษตรกร

๒) แม้ทั่วโลกจะเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงของสภาพอากาศที่แปรปรวนของภาวะโลกเดือด แต่ประเทศไทยยังมีทรัพยากรน้ำที่สามารถนำมาพัฒนาระบบบริหารจัดการน้ำเพื่อการเกษตรได้

๓) ระบบการพัฒนาความเข้มแข็งของเกษตรกรที่ผ่านมามีได้วางพื้นฐานการพัฒนาเอาไว้ในระดับหนึ่ง เช่น การรวมกลุ่มเกษตรกร กลุ่มวิสาหกิจชุมชน สหกรณ์ กลุ่มแปลงใหญ่ กลุ่ม Young smart farmers สามารถนำมาต่อยอดการพัฒนาความเข้มแข็งสู่เกษตรกรยุคใหม่และเกษตรกรยุคใหม่ได้

๔) ตั้งแต่ทศวรรษ ๑๙๙๐ มีการพัฒนานวัตกรรมทางการเกษตร เพื่อพัฒนาผลิตผลและผลิตภาพทางการเกษตร แต่การใช้วัตกรรมการยังไม่ขยายตัวอย่างกว้างขวางจนสามารถที่จะพัฒนาการส่งเสริมและสนับสนุนเพื่อเพิ่มผลิตภาพทางการเกษตรให้มีขีดความสามารถในการแข่งขันได้มากขึ้น

๕) เกษตรกรส่วนหนึ่งดำเนินชีวิตโดยน้อมนำเอาหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มาใช้ในการดำรงชีวิต แม้จะเกิดความผันผวนของราคาผลผลิตก็ไม่กระทบกระเทือนต่อการดำรงชีวิตของเกษตรกร อนาคตของเกษตรกรที่ทำการผลิตเชิงเดี่ยว จำเป็นต้องมีการดำเนินแบบแผนการผลิตทั้งสองระบบควบคู่กัน เพื่อเป็นหลักประกันรองรับการเปลี่ยนแปลงต่อคุณภาพชีวิต

๒. แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์โลก

การเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์โลก มีทั้งการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ สถานะทางเศรษฐกิจ และเมืองของโลก ซึ่งส่งผลกระทบต่อภาคเกษตรกรรมของไทย ดังนี้

๒.๑ สถานะโลกเดือด จะส่งผลกระทบต่อภาคเกษตรกรรมของประเทศต่าง ๆ มากขึ้น ส่งผลกระทบต่อผลิตผลและผลิตภาพทางการเกษตร เกิดโรคอุบัติใหม่ของพืชและสัตว์ ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงทางอาหารของโลก เป็นโอกาสของภาคเกษตรกรรมไทยต้องปรับตัวและพัฒนา เพื่อช่วงชิงสัดส่วนผู้มีบทบาทในการสร้างความมั่นคงทางอาหารให้แก่วงโลก

๒.๒ การเปลี่ยนแปลงของอำนาจโลก การขยายตัวทางเศรษฐกิจการค้า และการทหารของประเทศจีน ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงอำนาจใหม่ ๆ ของโลก เกิดกลุ่มความร่วมมือทางเศรษฐกิจใหม่ขึ้นมาเช่น BRICS ขณะเดียวกันความตึงเครียดทางการเมืองระหว่างประเทศ มีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น ส่งผลต่อการแสวงหาและจับขั้วใหม่ของประเทศต่าง ๆ รวมไปถึงการรวมตัวทำข้อตกลงทางการค้ามีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ส่งผลต่อการแลกเปลี่ยนสินค้าระหว่างประเทศรวมถึงสินค้าทางการเกษตร เป็นโอกาสที่ประเทศไทยจะแสวงหาตำแหน่งจุดยืน (positioning) ที่สร้างโอกาสในการพัฒนาผลิตภาพทางการเกษตร เพื่อการส่งออกสินค้าทางการเกษตรเพิ่มขึ้น

๒.๓ การขยายตัวของสินค้าเกษตรจากประเทศจีน ผลจากการพัฒนาการเกษตรของประเทศจีน ทำให้มีผลผลิตเพียงพอต่อการเลี้ยงคนในประเทศ และส่งออกไปยังประเทศต่าง ๆ ประกอบกับแผนการโลจิสติกส์ (Logistic) ทางขนส่งที่สะดวกรวดเร็วในเขตภูมิภาคเอเชีย ทำให้จีนสามารถขนส่งสินค้าทางการเกษตรได้รวดเร็วขึ้น อีกทั้งจีนได้มาตั้งฐานการผลิตในประเทศลาว และมีแนวโน้มจะมาตั้งฐานการผลิตทางการเกษตรในไทย ในอนาคตภาคเกษตรกรรมของไทยจะได้รับผลกระทบจากทุนจีน จำเป็นที่ภาคเกษตรกรรมไทยต้องทำการปรับตัวรองรับต่อการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวนี้ รัฐต้องเตรียมการรับมือผลกระทบด้วยนโยบาย และมาตรการใหม่ ๆ เพื่อป้องกันผลกระทบต่อเกษตรกรไทย

๒.๔ การส่งออกสินค้าเกษตรของไทย ที่ผ่านมาไทยยังมุ่งเน้นตลาดใหญ่รายเดิม เช่น ยุโรป อเมริกา ออสเตรเลีย เป็นต้น และเป็นสินค้าพืชทางเศรษฐกิจแบบเดิม ๆ และอยู่ภายใต้ข้อตกลงทางการค้าระหว่างประเทศที่มีข้อจำกัด ขณะที่ภูมิภาคอื่นสินค้าเกษตรของไทยยังกระจายไม่ทั่วถึง การเพิ่มโอกาสการส่งออกสินค้าเกษตรของไทยควรจะแสวงหาตลาดใหม่ในกลุ่มประเทศแอฟริกา อาหรับ และเอเชียแปซิฟิก รวมถึงการพัฒนาสินค้าการเกษตรใหม่ ๆ เพื่อเพิ่มการตลาดให้แก่กลุ่มเกษตรกรทุติยภูมิ และตติยภูมิ เพื่อเป็นการเสริมสร้างความเข้มแข็งของเกษตรอุตสาหกรรมชุมชน

๓ ประเด็นสำคัญของการพัฒนาเกษตรกรไทยในอนาคต

การรองรับสถานการณ์โลกในทศวรรษ ๒๐๓๐ มีประเด็นสำคัญที่ควรนำมาพิจารณาเป็นประเด็นการพัฒนาภาคเกษตรกรรมของไทยอย่างน้อย ๔ ประเด็น ดังนี้

๓.๑ การกำหนดนโยบายเชิงรุก(proactive policy) ใหม่เพื่อรองรับสถานการณ์

๑) การแสวงหาตลาดสินค้าเกษตรใหม่ ๆ โดยการประสานแผนปฏิบัติและการร่วมมือกันระหว่างกระทรวงการต่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์ และกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เพื่อร่วมกันขับเคลื่อนนโยบาย "จากห้องนาสู่ตลาดโลก"

๒) การทบทวนกฎหมาย กฎระเบียบ ข้อตกลงทางการค้า ที่มีอยู่เดิมเพื่อปรับปรุงแก้ไข ยกเลิก เพื่อจุดมุ่งหมายคุ้มครองสินค้าเกษตร พื้นที่การเกษตร และเกษตรกรไทย

๓) การรักษากำลังพลภาคเกษตรกรรมทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ เพื่อทดแทนแรงงานภาคเกษตรที่ชราภาพ ด้วยการสร้างคนรุ่นใหม่เข้าสู่ระบบเกษตรกรรมแผนใหม่ที่ก้าวเข้าสู่ยุคพัฒนานวัตกรรมในการเพิ่มผลิตภาพ

๔) กำหนดนโยบายเกษตร ๒ ระบบทั้งการเกษตรเชิงพาณิชย์ และระบบเกษตรตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อความยั่งยืนในการพึ่งตนเองของเกษตรกร

๕) ให้ความสำคัญกับการจัดสรรงบประมาณเพื่อการวิจัยและพัฒนาทางการเกษตร เพื่อการเพิ่มผลิตภาพทางการเกษตรให้ได้สายพันธุ์ที่มีเพิ่มคุณภาพและปริมาณ เหมาะสมกับภูมินิเวศน์ของประเทศไทย รวมถึงการวิจัยพัฒนานวัตกรรมในการผลิต และการแปรรูปเพื่อเพิ่มมูลค่าของผลผลิตทางการเกษตร

๓.๒ ให้ความสำคัญกับการฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ อนุรักษ์พื้นที่สมบูรณ์ พื้นที่ชุ่มน้ำ พื้นที่เสื่อมสภาพ ให้สามารถใช้ประโยชน์จากที่ดินให้เกิดประโยชน์สูงสุด คุ่มค่า และมีความยั่งยืน

๓.๓ ส่งเสริมเกษตรอุตสาหกรรมให้ทั่วถึง ปรับปรุงระบบบริหารจัดการภาครัฐให้มีประสิทธิภาพสมบูรณ์ เพื่อส่งเสริมเกษตรปฐมภูมิ เกษตรทุติยภูมิที่เป็นเกษตรอุตสาหกรรมชุมชน และเกษตรตติยภูมิในด้านการตลาดทั้งภายในและต่างประเทศ ภายใต้นโยบายที่มุ่งสร้างความมั่นคง มั่นคง และยั่งยืนให้ชุมชน

๓.๔ เสริมสร้างความเข้มแข็งของเกษตรกร ให้มีขีดความสามารถในการใช้นวัตกรรมในการผลิต การแปรรูป และการตลาดด้วยมาตรการส่งเสริมดังนี้

๑) การเกษตรอัจฉริยะ เกษตรกรใช้เทคโนโลยี IoT (Internet of Things) ในการตรวจสอบสภาพดิน และสภาพอากาศแบบเรียลไทม์ ผ่านแอปพลิเคชันบนสมาร์ตโฟน เพื่อตัดสินใจเลือกเวลาปลูกและเก็บเกี่ยวได้อย่างแม่นยำ การพัฒนาเทคโนโลยีด้านการเกษตรที่ทันสมัยและนำมาปรับใช้อย่างเหมาะสม เช่น การทำฟาร์มในอาคาร (Indoor farming) หรือ การทำฟาร์มแบบแนวตั้ง (Vertical farming) หรือการมุ่งเน้นไปที่การทำการเกษตรแบบแม่นยำสูง (Precision agriculture) เพื่อลดต้นทุนการเพาะปลูกและเพิ่มผลผลิตต่อไร่ (Yield) รวมถึงการปรับปรุงสายพันธุ์เพื่อพัฒนาคุณภาพและรสชาติของผลผลิตให้ตรงกับความต้องการของตลาดมากขึ้น และการมองหาโอกาสในการเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของห่วงโซ่อุปทาน การผลิตอาหารโลกแห่งอนาคต เพื่อขับเคลื่อนไปสู่การพัฒนาสินค้าเกษตรและอาหารเชิงนวัตกรรมที่สร้างมูลค่าเพิ่มที่สูงขึ้นให้กับระบบเศรษฐกิจ

๒) การใช้ระบบอโตเมชัน ซึ่งฟาร์มมีการใช้หุ่นยนต์ในการทำงาน เช่น หุ่นยนต์เก็บเกี่ยวผลไม้ และหุ่นยนต์พ่นปุ๋ย ช่วยลดแรงงานคน และเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต เทคโนโลยีระบบอัตโนมัติจะช่วยผลักดันให้ผลผลิตทางการเกษตรสูงขึ้น ช่วยให้ธุรกิจการเกษตรเพิ่มผลผลิต ป้องกันการสูญเสีย

๓) การเกษตรแบบพึ่งพาตนเอง ชุมชนเกษตรนิยมปลูกพืชหลากหลายชนิดในแปลงเดียวกัน เพื่อปรับปรุงคุณภาพดินและลดการใช้สารเคมี โดยเน้นการทำเกษตรอินทรีย์จากการใช้ทรัพยากรดินทำการเกษตรโดยไม่คำนึงถึงผลเสียของปุ๋ยเคมีสังเคราะห์ ก่อให้เกิดความไม่สมดุลของแร่ธาตุและกายภาพของดินตามธรรมชาติ ทำให้สิ่งมีชีวิตที่มีประโยชน์ซึ่งอาศัยอยู่ในดินนั้นสูญหายและไร้ประสิทธิภาพ ถือเป็นเรื่องที่อันตรายมากต่อกระบวนการเจริญเติบโตทางธรรมชาติ เกิดความเสียหายอย่างต่อเนื่อง ผืนดินสูญเสียความสามารถในการดูดซับแร่ธาตุในดิน ทำให้ผลผลิตมีแร่ธาตุ วิตามิน และพลังงานชีวิตต่ำ เป็นสาเหตุที่ทำให้ผลผลิตอ่อนแอ ขาดภูมิต้านทานโรค และทำให้เกิดการคุกคามของแมลง ศัตรูพืช และเชื้อโรคในพืช

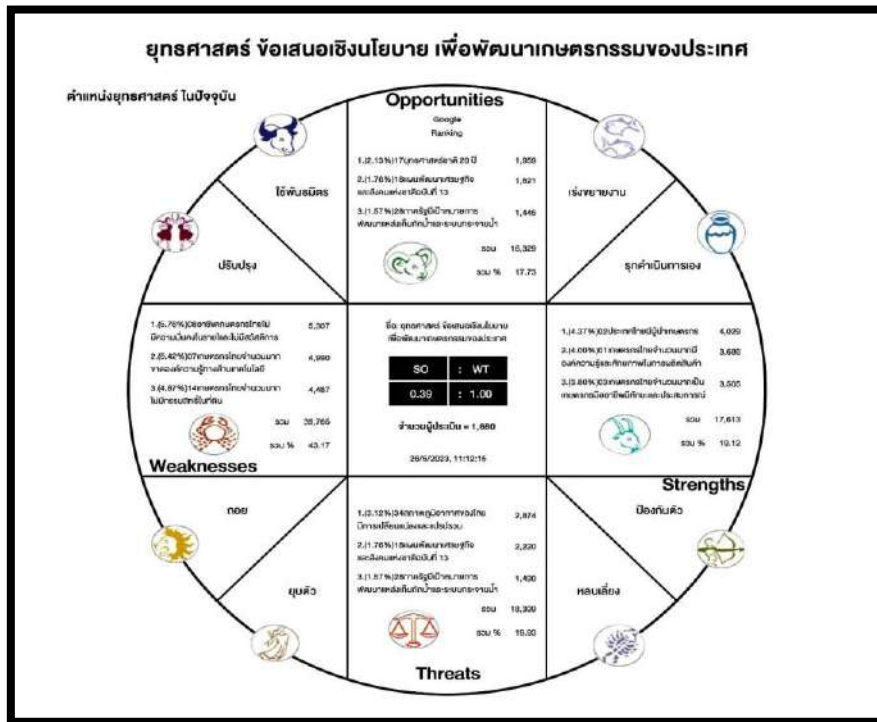
๔) การเรียนรู้ผ่านแพลตฟอร์มดิจิทัล เกษตรกรเรียนรู้ผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์เกี่ยวกับเทคนิคการเกษตรที่ทันสมัย รวมถึงการใช้ข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) เพื่อวิเคราะห์และคาดการณ์การผลิต ซึ่งการใช้ฐานข้อมูลเชิงกลยุทธ์จะเป็นชุดของข้อมูลที่จัดระเบียบเพื่อให้สามารถเข้าถึงและจัดการอัปเดตข้อมูลด้านต่าง ๆ ให้เป็นปัจจุบันในการพัฒนาภาคเกษตรกรรม รวมถึงการตลาดแบบออนไลน์ เกษตรกรสามารถขายผลิตผลทางออนไลน์ ทำให้เข้าถึงลูกค้าได้มากขึ้น ลดการพึ่งพาตัวกลาง และเพิ่มรายได้ให้แก่เกษตรกร และดิจิทัลฟอกส์ การใช้เทคโนโลยีบล็อกเชนในการติดตามแหล่งผลิตและความปลอดภัยของอาหาร สร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้บริโภค

โดยสรุปในการพัฒนาภาคเกษตรกรรมของไทยในอนาคตในช่วงหลังปี พ.ศ ๒๕๗๓ เป็นต้นไป หรือในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๔ ในประเด็นการพัฒนาภาคเกษตรกรรม สภาเกษตรกรแห่งชาติได้มองอนาคตและคาดการณ์การเปลี่ยนแปลงสถานการณ์ทั้งภายในประเทศและของโลก และได้ชี้ทิศทางประเด็นการพัฒนาในอนาคตเอาไว้ ภายใต้หลักการ “เสริมสร้างความเข้มแข็งภายใน แสวงหาโอกาสภายนอก” ทั้งนี้เพื่อความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนของเกษตรกรไทย

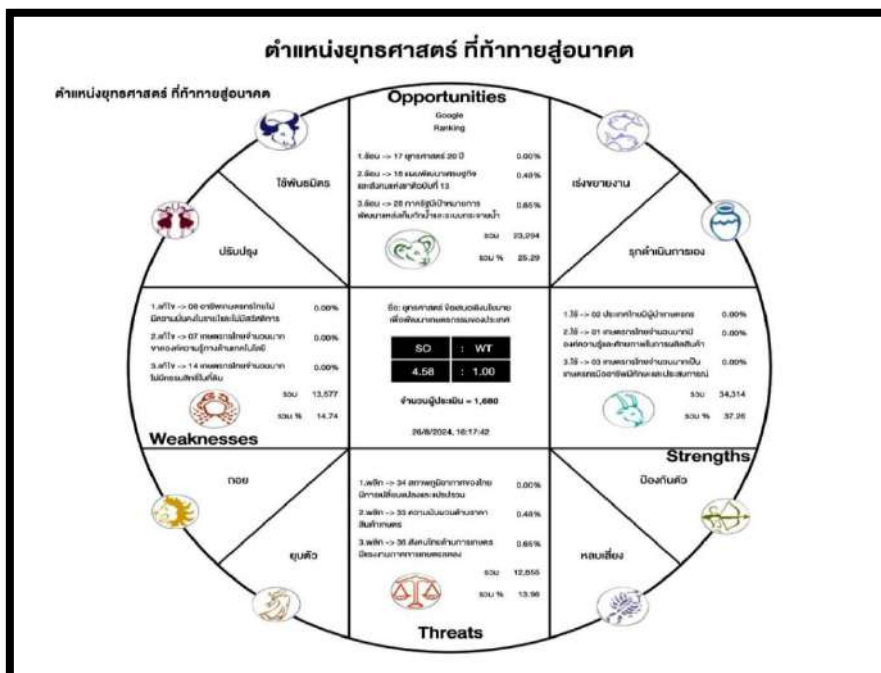
๒.๒ กระบวนการวิเคราะห์

กระบวนการวิเคราะห์แผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรมของประเทศ (พ.ศ ๒๕๖๘-๒๕๗๕) ใช้กระบวนการวิเคราะห์เชิงยุทธศาสตร์ (Strategic approach) เป็นการวิเคราะห์สถานการณ์และสภาพแวดล้อมที่มีผลกระทบต่อการพัฒนาเกษตรกรรมไทย โดยประเมินจากสถานการณ์ด้านการเกษตรของโลกควบคู่กับสถานการณ์ด้านการเกษตรของไทย อาศัยการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเทคนิคเดลไฟล์ตามตัวแบบการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมและศักยภาพ SWOT (S = Strengths จุดแข็ง , W = Weaknesses จุดอ่อน , O = Opportunities โอกาส , T = Threats ภัยคุกคาม) ซึ่งประกอบด้วย จุดแข็ง ๑๑ ประเด็น จุดอ่อน ๑๘ ประเด็น โอกาส ๒๔ ประเด็น และภัยคุกคาม ๒๔ ประเด็น และได้มีการประเมินสถานการณ์เชิงยุทธศาสตร์แล้วสังเคราะห์ข้อมูลจากการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั่วประเทศ ได้ข้อสรุปความท้าทายเชิงยุทธศาสตร์ที่แสดงให้เห็นตำแหน่งเชิงยุทธศาสตร์ (Strategic Position : SP) ของการพัฒนาเกษตรกรรมของประเทศอยู่ที่ตำแหน่ง “เชิงรับ” (จุดอ่อนมากกว่าจุดแข็งและภัยคุกคามมากกว่าโอกาส) มีความได้เปรียบเชิงยุทธศาสตร์ (Strategic Advantage - SA) คำนวณได้จาก $SO : WT (S \text{ คูณ } O \text{ ต่อ } W \text{ คูณ } T) = ๐.๔๐ : ๑.๐๐$ ซึ่งมีความหมายว่าปัจจุบันการพัฒนาเกษตรกรรมของประเทศ มีความเสียเปรียบเชิงยุทธศาสตร์ ดังแสดงในรูปภาพที่ ๗ ของการพัฒนาเกษตรกรรมของประเทศอยู่ที่ตำแหน่ง “เชิงรับ” (จุดอ่อนมากกว่าจุดแข็งและภัยคุกคามมากกว่า)

จากการระดมความคิดเห็นในที่ประชุมเชิงปฏิบัติการรวมทั้งความเห็นจากผู้เกี่ยวข้องทั่วประเทศจำนวน ๑,๖๕๖ ท่าน ได้ดำเนินการสร้างกลยุทธ์ (Tactics) และความริเริ่ม (Initiatives) เพื่อมุ่งจัดการความท้าทายต่าง ๆ รวมทั้งปัญหา หรือ Pain Points ต่าง ๆ รวมทั้งการเสนอนวัตกรรมที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลง โดยใช้เครื่องมือ “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” หรือ POSE (Philosophy Of Sufficient Economy) และ “ยุทธศาสตร์น่านน้ำสีคราม” หรือ BOSS (Blue Ocean Strategy Scheme) ส่งผลให้พลิกโฉมสถานการณ์การพัฒนาเกษตรกรรมของประเทศอยู่ที่ตำแหน่ง “เชิงรุก” มีความได้เปรียบเชิงยุทธศาสตร์ (Strategic Advantage - SA) เป็น $๔.๗๐ : ๑.๐๐$ ดังแสดงในรูปภาพที่ ๘

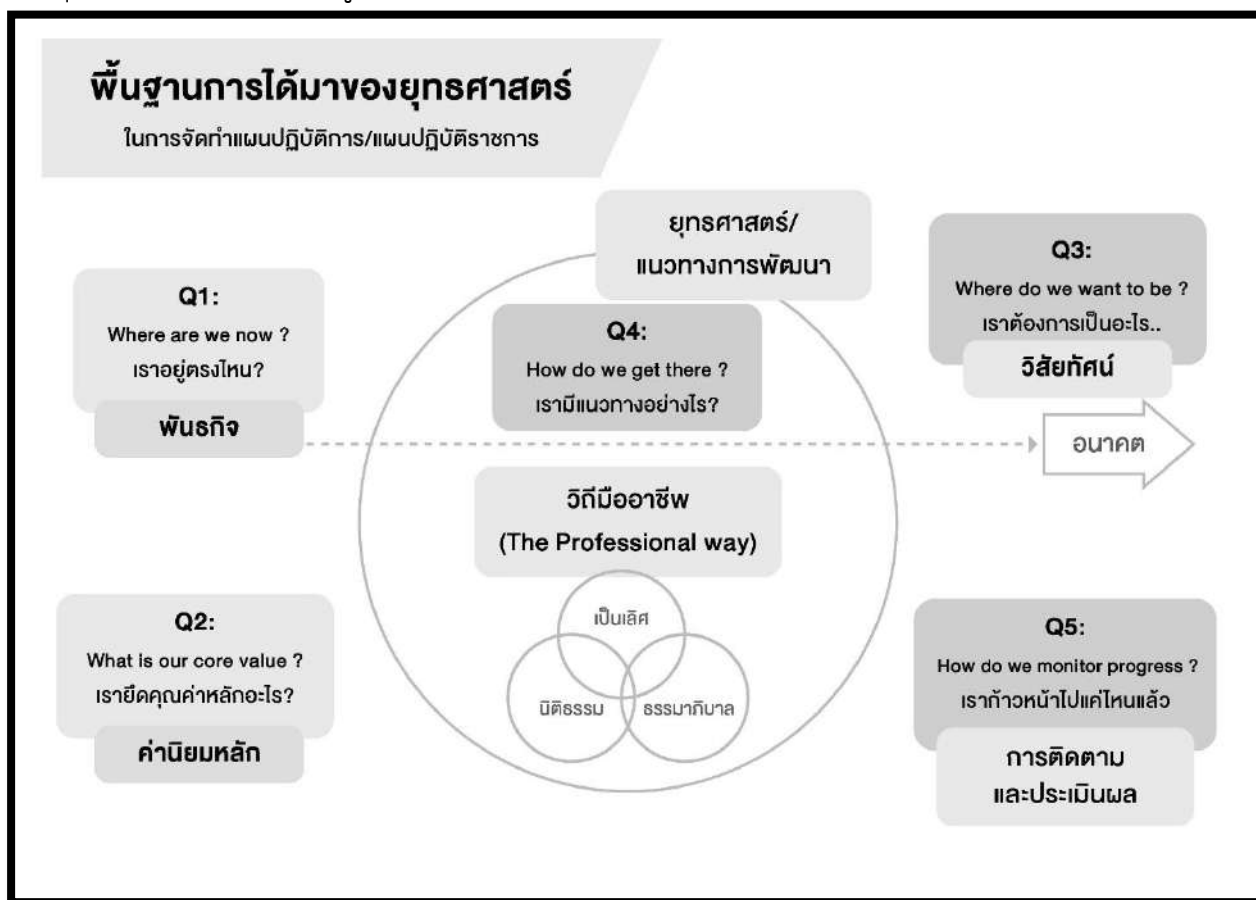
รูปภาพที่ ๗ ตำแหน่งทางยุทธศาสตร์ในปัจจุบันของการพัฒนาเกษตรกรรมและเกษตรกรรมของประเทศ
(ที่มา: ประเมินโดยผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาเกษตรกรรมและเกษตรกรรมของประเทศ จำนวน ๑,๖๕๖ ท่าน)

รูปภาพที่ ๘ ตำแหน่งทางยุทธศาสตร์หลังจากการทำนายของการพัฒนาเกษตรกรรมและเกษตรกรรมของประเทศ
(ที่มา: ประเมินโดยผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาเกษตรกรรมและเกษตรกรรมของประเทศ จำนวน ๑,๖๕๖ ท่าน)

๒.๓ แนวทางการวิเคราะห์เชิงยุทธศาสตร์ (Strategic Approach)

การจัดทำแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรมของประเทศ (พ.ศ. ๒๕๖๘ - ๒๕๗๓) อาศัยกระบวนการวางแผนยุทธศาสตร์อยู่บนพื้นฐานของกรอบการวิเคราะห์ยุทธศาสตร์ (Strategic framework) กรอบยุทธศาสตร์ชาติที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๓ หมายเหตุที่ ๑ ไทยเป็นประเทศชั้นนำด้านสินค้าเกษตรและเกษตรแปรรูปมูลค่าสูง และแผนอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น มาใช้ในการกำหนดทิศทางเชิงยุทธศาสตร์ ได้แก่ การกำหนดปัจจัยเชิงยุทธศาสตร์ ประกอบด้วย วิสัยทัศน์ พันธกิจ ค่านิยมหลัก และยุทธศาสตร์ ดังแสดงในรูปภาพที่ ๙

รูปภาพที่ ๙ ปัจจัยการกำหนดทิศทางเชิงยุทธศาสตร์

ที่มา : ศูนย์บริการวิชาการแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , หนังสือการจัดทำยุทธศาสตร์ , ๒๕๖๑.

จากภาพข้างต้น แสดงถึงการตั้งโจทย์ (คำถาม) ๕ ข้อเพื่อค้นหาปัจจัยเชิงยุทธศาสตร์ ได้แก่ คำถามข้อที่ ๑ (Q๑) “ทำไมต้องมีเรา เราอยู่ตรงไหน” คือ พันธกิจของ “การพัฒนาเกษตรกรรมและเกษตรกรรมของประเทศ” คำถามข้อที่ ๒ (Q๒) “ค่านิยม” ซึ่งเป็นหลักนำทาง เป็นคุณค่าที่แวดวง “การพัฒนาเกษตรกรรมและเกษตรกรรมของประเทศ” ยึดถือยึดมั่นเป็นวัฒนธรรมในการดำเนินการต่าง ๆ คำถามข้อที่ ๓ (Q๓) “อนาคตที่เราต้องการคืออะไร” คือ วิสัยทัศน์ของ “การพัฒนาเกษตรกรรมและเกษตรกรรมของประเทศ” ในอนาคตเป็นอะไร คำถามข้อที่ ๔ (Q๔) “เราจะมีแนวทางอย่างไร” คือ ยุทธศาสตร์ที่เป็นเข็มมุ่ง หรือ “แนวทางการพัฒนาเกษตรกรรมไปสู่อนาคตที่ฝันไว้”

และคำถามข้อที่ ๕ (Q๕) “เราถึงความฝันหรือยัง” คือ การประเมินความก้าวหน้าในความสำเร็จของการพัฒนาเกษตรกรรมและเกษตรกรรมของประเทศ โดยอาจสร้างความสัมพันธ์ของปัจจัยเหล่านี้ ได้ดังนี้

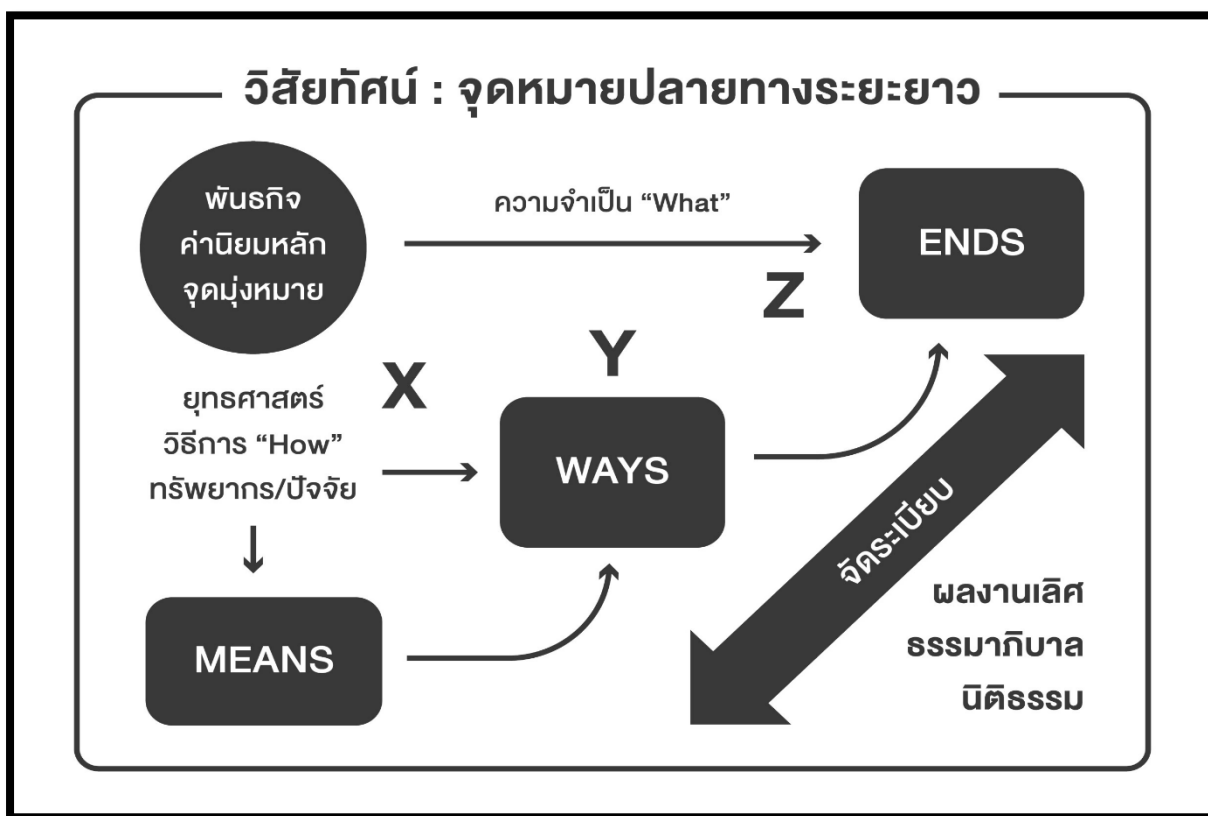
โดยที่

$$X+Y=Z$$

X = ของเดิมมีอะไร ได้แก่ งานประจำ ตามอาณัติ ภารกิจ และพันธกิจของการพัฒนาเกษตรกรรมและเกษตรกรรมของประเทศ

Y = จากการเปลี่ยนแปลงของสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และเทคโนโลยีอย่างรวดเร็ว และรุนแรงของการพัฒนาเกษตรกรรมและเกษตรกรรมของประเทศจำเป็นต้องจัดให้มีงานยุทธศาสตร์ (Strategy) ที่มุ่งตอบสนองความท้าทาย นโยบายรัฐบาล ยุทธศาสตร์ชาติ ฯลฯ

Z = สิ่งหรือผลที่อยากจะได้ ได้แก่ เป้าประสงค์ตามวิสัยทัศน์ (Vision) ซึ่งแสดงความสัมพันธ์องค์ประกอบของยุทธศาสตร์ และปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องได้ตามรูปภาพดังต่อไปนี้

รูปภาพที่ ๑๐ ความสัมพันธ์องค์ประกอบของยุทธศาสตร์

ที่มา : ศูนย์บริการวิชาการแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , หนังสือการจัดทำยุทธศาสตร์ , ๒๕๖๑.

ได้แก่ แผนต่าง ๆ รายงานผลการประเมินสถานการณ์ เป็นต้น ซึ่งสามารถสรุปแนวทางการวิเคราะห์ได้ดังนี้

๑. โครงสร้าง (Structure) การพัฒนาเกษตรกรและเกษตรกรรมของประเทศ มีโครงสร้างการทำงาน หรือโครงสร้างการจัดองค์การในระดับต่าง ๆ เหมาะสมดีหรือไม่

๒. กลยุทธ์ (Strategy) การพัฒนาเกษตรกรและเกษตรกรรมของประเทศ มีการกำหนดกลยุทธ์หรือยุทธศาสตร์ที่ได้กำหนดทิศทางการปฏิบัติงานไว้หรือไม่

๓. ระบบ (System) ระบบการทำงานของกรการพัฒนาเกษตรกรและเกษตรกรรมของประเทศ เป็นอย่างไร มีจุดอ่อนหรือจุดแข็งอะไรบ้าง

๔. ความชำนาญ (Skill) บุคลากรของการพัฒนาเกษตรกรและเกษตรกรรมของประเทศ มีความเชี่ยวชาญ หรือชำนาญมากน้อยเพียงใด มีทักษะในการปฏิบัติงานเป็นที่ยอมรับหรือไม่

๕. บุคลากร (Staff) บุคลากรของการพัฒนาเกษตรกรและเกษตรกรรมของประเทศ มีความพร้อมมากน้อยเพียงใด และมีจำนวนเพียงพอหรือไม่

๖. รูปแบบ (Style) รูปแบบการบริหารของการพัฒนาเกษตรกรและเกษตรกรรมของประเทศ เป็นที่ยอมรับและมีประสิทธิภาพหรือไม่

๗. ค่านิยมร่วม (Shared value) บุคลากรและองค์การมีค่านิยมร่วมหรือไม่ อะไรบ้างที่ทำให้องค์การเข้มแข็งหรืออ่อนแอ

๒.๔.๒ การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอก (External Environment Analysis)

การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกที่มีผลกระทบต่อเกษตรกรรมไทย เพื่อนำผลการวิเคราะห์ไปใช้ในการระบุสถานการณ์ที่เป็นโอกาส (Opportunities) และภัยคุกคาม (Threats) ของการพัฒนาเกษตรกรและเกษตรกรรมของประเทศ โดยอาศัยกรอบการวิเคราะห์ปัจจัยภายนอก (ตามหลักการ PESTEL Model) ซึ่งสามารถสรุปแนวทางการวิเคราะห์ได้ดังนี้

๑. การเมือง (Politics : P) เป็นการวิเคราะห์สภาพทางการเมือง รวมทั้งกฎหมายและนโยบายทางการเมืองที่มีผลกระทบกับการพัฒนาเกษตรกรและเกษตรกรรมของประเทศ

๒. เศรษฐกิจ (Economics : E) เป็นการวิเคราะห์สภาพการณ์และแนวโน้มทางเศรษฐกิจที่มีผลต่อการพัฒนาเกษตรกรและเกษตรกรรมของประเทศ

๓. สังคม (Social : S) เป็นการวิเคราะห์สภาพการณ์และกระแสสังคมที่มีต่อการพัฒนาเกษตรกรและเกษตรกรรมของประเทศ

๔. เทคโนโลยี (Technology : T) เป็นการวิเคราะห์แนวโน้มของการพัฒนาด้านเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเกษตรกรและเกษตรกรรมของประเทศ

๕. สิ่งแวดล้อม (Environment : E) เป็นการวิเคราะห์สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติที่มีผลต่อการพัฒนาเกษตรกรและเกษตรกรรมของประเทศ

๖. กฎระเบียบ (Legal : L) เป็นการวิเคราะห์กฎระเบียบ กฎหมายต่าง ๆ ที่มีผลต่อการพัฒนาเกษตรกรและเกษตรกรรมของประเทศ

๒.๔.๓ ประเด็นปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการดำเนินการของการพัฒนาเกษตรกรรมและเกษตรกรรมของประเทศ

จากการวิเคราะห์สถานการณ์ทั้งสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอก จะได้ผล ๔ ด้าน แบ่งออกเป็นสภาพแวดล้อมภายในสองด้าน ได้แก่ จุดแข็ง (Strengths) และจุดอ่อน (Weaknesses) สภาพแวดล้อมภายนอกสองด้าน ได้แก่ โอกาส (Opportunities) และภัยคุกคาม (Threats) หรือเรียกว่าการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมและศักยภาพ (SWOT) ซึ่งสามารถนำมากำหนดประเด็นปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการดำเนินการของการพัฒนาเกษตรกรรมและระบบเกษตรกรรมของประเทศ โดยประมวลผลจากการศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องและการประชุมเชิงปฏิบัติการฯ และการประเมินออนไลน์ สรุปประเด็นปัจจัยเชิงยุทธศาสตร์ในแต่ละด้าน ดังนี้

ประเด็นจุดแข็ง (Strengths : S) ประกอบด้วย ประเด็นจุดแข็ง ๑๑ ประเด็น ดังนี้

๑) เกษตรกรไทยจำนวนมากมีองค์ความรู้และศักยภาพในการผลิตสินค้าด้านการเกษตรที่หลากหลาย มีภูมิปัญญาท้องถิ่นและปราชญ์เกษตรจำนวนมาก ซึ่งมีการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นทางการเกษตรกรรมจากรุ่นสู่รุ่นมาอย่างยาวนาน

๒) ประเทศไทยมีผู้นำเกษตรกรและกลุ่มเกษตรกรที่น้อมนำปรัชญาหลักของเศรษฐกิจพอเพียง โดยเฉพาะเกษตรทฤษฎีใหม่ของในหลวงรัชกาลที่ ๙ เป็นต้นแบบในการพัฒนาการเกษตรในบริบทของพื้นที่ประเทศไทย ส่งผลให้เกิดชุมชนเข้มแข็งในหลายพื้นที่

๓) เกษตรกรไทยจำนวนมากเป็นเกษตรกรมีอาชีพมีทักษะและประสบการณ์มาอย่างยาวนาน ในการผลิตสินค้าเกษตรที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจของประเทศ เช่น ข้าว ข้าวโพด มันสำปะหลัง ถั่วเหลือง อ้อย ปศุสัตว์ และประมง สามารถทำการเกษตรได้ตลอดทั้งปี

๔) เกษตรกรไทยจำนวนหนึ่งสร้างความโดดเด่นด้านการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่หลากหลายตามอัตลักษณ์ของแต่ละพื้นที่ เช่น การท่องเที่ยวในสวนผลไม้แบบโฮมสเตย์ (Home stay) ในพื้นที่การเกษตร เป็นต้น

๕) เกษตรกรไทยจำนวนหนึ่ง มีการรวมตัวกันในรูปแบบกลุ่มเกษตรกร สหกรณ์ วิสาหกิจชุมชนหรือองค์กรในรูปแบบอื่นๆ มีการบริหารจัดการกลุ่มร่วมกัน (Management) และมีส่วนร่วมในการสร้างเครือข่ายองค์กรเกษตรกร เช่น มีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของเกษตรกรทั้งภายในกลุ่ม ระหว่างกลุ่ม รวมทั้งมีผู้นำชุมชนที่เข้มแข็ง มีส่วนร่วมในการบูรณาการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับหน่วยงานภาครัฐและเอกชน

๖) เกษตรกรไทยจำนวนมากมีศักยภาพในการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรที่มีคุณภาพหลากหลายรูปแบบ ส่งตลาดภายในประเทศและส่งออกขายต่างประเทศ เช่น ผลไม้สดและผลไม้แปรรูปของจังหวัดที่มีชื่อเสียงเป็นที่นิยมของผู้บริโภคของชาวไทยและชาวต่างชาติ บางจังหวัดมีศูนย์รวบรวมรับซื้อและกระจายสินค้าสู่ตลาด

๗) เกษตรกรรุ่นใหม่ที่มีความสนใจด้านเกษตรกรรม มีความสามารถในการประกอบการและเทคโนโลยี มาใช้ในการพัฒนาด้านเกษตรกรรม

๘) ผลงานวิชาการ ผลงานวิจัย ในประเทศมีจำนวนมาก ที่จะสนับสนุนการยกระดับการพัฒนาด้านการเกษตรของประเทศไทย ในหลาย ๆ มิติ

๙) เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นคนซื่อสัตย์ สุจริต เป็นกันเอง (Ethical) (+ R ได้หรือไม่)

๑๐) เกษตรกรส่วนใหญ่มีเครื่องจักรกลเป็นของตัวเอง (Machine) (+R ในขั้นของการเพาะปลูก)

๑๑) เกษตรกรมีการถือครองที่ดินเป็นของตนเอง ทั้งที่เป็นนา สวน ไร่ รวมถึงเกษตรกรรายใหญ่จะมีทุนในการประกอบอาชีพเป็นของตนเอง (Material)

ประเด็นจุดอ่อน (Weakness : W) ประกอบด้วย ประเด็นจุดอ่อน ๑๘ ประเด็น ดังนี้

๑) เกษตรกรไทยจำนวนมาก ขาดองค์ความรู้ทางด้านเทคโนโลยีการเกษตร และนวัตกรรมทางการเกษตร เพื่อสร้างผลิตภาพด้านการเกษตรให้เหมาะสมกับบริบทของตนเองและยังคงใช้วิธีดั้งเดิมในการสร้างผลผลิตทางการเกษตร รวมทั้งขาดองค์ความรู้ด้านการวิจัยและพัฒนาเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจการเกษตร และอุตสาหกรรมการเกษตร

๒) อาชีพเกษตรกรไทยไม่มีความมั่นคงในรายได้และไม่มีสวัสดิการใด ๆ รองรับขาดความยั่งยืนในอาชีพ

๓) องค์กรเกษตรกรและการรวมกลุ่มภาคการเกษตรไม่เข้มแข็งต่อเนื่อง ขาดการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ ระหว่างกลุ่มองค์กรเกษตรกรผู้ผลิตกับผู้ประกอบการแปรรูป ขาดการบริหารจัดการที่ดีและเป็นระบบ

๔) ทายาทเกษตรกรรุ่นใหม่ให้ความสนใจด้านเกษตรกรรมน้อยลง ส่งผลให้แรงงานภาคเกษตรลดลง

๕) เกษตรกรไทยส่วนใหญ่ขาดเงินทุน ทั้งการลงทุนและเงินหมุนเวียน รวมทั้งไม่สามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุนได้ เพราะสถาบันการเงินมีหลักเกณฑ์ปล่อยสินเชื่อที่เข้มงวด

๖) เกษตรกรไทยส่วนใหญ่ไม่มีการจัดทำบัญชีครัวเรือนเพื่อใช้กำกับการลงทุนกับรายได้จากการเกษตร ไม่มีวินัยในการใช้จ่ายเงินในครัวเรือน ก่อให้เกิดปัญหาหนี้สินกับเกษตรกรสูงวัยและมีแนวโน้มจะเป็นหนี้ข้ามรุ่น ซึ่งเป็นวัฏจักรหนี้สินครัวเรือนเกษตรกร

๗) เกษตรกรไทยจำนวนมากขาดทักษะการวางแผนการผลิต การจัดเก็บข้อมูลพฤติกรรมลูกค้า รวมถึงระบบการตลาดไม่ครบวงจร การแปรรูปเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม ตลอดจนขาดทักษะในการสื่อสารทั้งภาษาสากลและภาษาประเทศเพื่อนบ้าน

๘) เกษตรกรไทยจำนวนมากไม่มีกรรมสิทธิ์ในที่ดินไม่มีเอกสารสิทธิ์ เพื่อทำการเกษตรทำให้สูญเสียโอกาสในการเข้าถึงการช่วยเหลือเยียวยา และส่งเสริมสนับสนุนจากภาครัฐ

๙) เกษตรกรไทยจำนวนมากยังใช้สารเคมีในการทำการเกษตรกรรม โดยขาดความรู้ในการใช้สารเคมีที่ถูกต้อง ไม่ให้ความสำคัญกับการปรับปรุงบำรุงดิน การฟื้นฟูสภาพดิน การใช้ปุ๋ยอินทรีย์ และการใส่ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน

๑๐) เกษตรกรไทยจำนวนมากไม่สามารถเข้าถึงแหล่งข้อมูลข่าวสารของกองทุนหรือแหล่งทุนต่าง ๆ รวมทั้งไม่มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการกองทุนเพื่อการเกษตรกรรมเท่าที่ควร

๑๑) มาตรฐานสินค้าการเกษตรยังไม่ดีพอ ทำให้มีปัญหาในการส่งออก รวมทั้งขาดงบประมาณสนับสนุนในการตรวจแปลงเกษตรที่ตลาดต่างประเทศต้องการ

๑๒) เกษตรกรไทยจำนวนมากมีหนี้ (ในและนอกระบบ และหนี้ที่เกิดจากนโยบายของรัฐบาล) ช่องทางการเข้าถึงเงินกู้ปลอดดอกเบี้ยยังมีน้อย

๑๓) เกษตรกรไทยจำนวนมากขาดจิตสำนึกและทัศนคติที่ดีในการช่วยเหลือเกื้อกูลกันในการพัฒนาการเกษตรในพื้นที่ ทำให้การพัฒนาการเกษตรไม่มีความยั่งยืน

๑๔) ระบบชลประทานในปัจจุบัน ยังไม่ครอบคลุมพื้นที่การเกษตรของประเทศ รวมทั้งแหล่งเก็บน้ำเพื่อการเกษตรไม่เพียงพอและครอบคลุมต่อความต้องการของเกษตรกรในพื้นที่

๑๕) รัฐบาลควรจัดให้มีหน่วยงานช่วยส่งเสริมการตลาดการเกษตร

๑๖) พันธุ์พืชที่สำคัญของไทย ยังให้ผลผลิตต่ำ ควรจัดให้มีหน่วยงาน ดำเนินการพัฒนาพันธุ์พืชที่สำคัญของไทย

๑๗) ประชาชนเกษตรกรและผู้นำชุมชนที่มีภูมิปัญญาด้านการเกษตรไม่มีโอกาสถ่ายทอดองค์ความรู้ให้แก่เกษตรกรรุ่นหลังในรูปแบบที่เหมาะสม

๑๘) งานวิจัยด้านการเกษตรใช้ระยะเวลานานไม่ทันต่อสถานการณ์และปัญหาที่เกิดขึ้น รวมทั้งขาดงานวิจัยด้านอาชีพเกษตรที่เหมาะสมกับบริบทที่เปลี่ยนไปทางเศรษฐกิจและสังคม เช่น สังคมผู้สูงอายุ เกษตรประณีตและเพิ่มมูลค่า ฯลฯ

ประเด็นโอกาส (Opportunities : O) ประกอบด้วย ประเด็นโอกาส ๒๔ ประเด็น ดังนี้

๑) ยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐) กำหนดประเด็นยุทธศาสตร์ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน ซึ่งมีประเด็นสำคัญด้านการเกษตรสร้างมูลค่า ซึ่งให้ความสำคัญกับการเพิ่มผลผลิตการผลิตทั้งเชิงปริมาณและมูลค่า และความหลากหลายของสินค้าเกษตร ประกอบด้วย (๑) เกษตรอัตลักษณ์พื้นถิ่น (๒) เกษตรปลอดภัย (๓) เกษตรชีวภาพ (๔) เกษตรแปรรูป และ (๕) เกษตรอัจฉริยะ เป็นโอกาสสำคัญในระดับชาติที่เกษตรกร สามารถตอบสนองได้ในระยะยาวตามแนวทางของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

๒) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๓ (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐) ได้กำหนดจุดหมายเพื่อพลิกโฉมประเทศไทย จำนวน ๑๓ หมุดหมาย ซึ่งหมุดหมายที่ ๑ เป้าหมายที่ ๒ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน KPI ๒.๖ มีพื้นที่ที่สามารถลดความเสี่ยงน้ำท่วม-น้ำแล้ง และเกิดระบบบริหารจัดการน้ำชุมชน ไม่น้อยกว่า ๔,๐๐๐ ตำบล ไทยเป็นประเทศชั้นนำด้านสินค้าเกษตรและเกษตรแปรรูปมูลค่าสูง ทำให้เกษตรกรไทยมีบทบาทสำคัญให้ประเทศไทยประสบผลสำเร็จตามหมุดหมายที่ ๑ ได้

๓) ประเทศไทยมีแผนปฏิบัติการด้านการเกษตรและสหกรณ์ (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐) ซึ่งเป็นแผนพัฒนาประเทศรายสาขาเกษตร ที่เชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์ชาติ และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๓ (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐) โดยแผนปฏิบัติการดังกล่าวมีประเด็นการพัฒนา ๔ ประเด็น ได้แก่ (๑) ยกระดับศักยภาพเกษตรกรและสถาบันเกษตรกรสู่ผู้ประกอบการ

เกษตรสมัยใหม่ (๒) ส่งเสริมและพัฒนากิจการผลิตสินค้าเกษตรและบริการมูลค่าสูง (๓) เพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการทรัพยากรทางการเกษตร และ (๔) พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกด้านการเกษตร แผนปฏิบัติการดังกล่าวเป็นแผนของทางราชการที่จะช่วยให้เกษตรกรไทยสามารถดำเนินการผลิตทางการเกษตรให้ประเทศไทยเจริญได้

๔) บันทึกข้อตกลง (MOU) ในการจัดตั้งรัฐบาลของพรรคก้าวไกลและพรรคร่วมอีก ๗ พรรค ได้กำหนดนโยบายไว้ ๑๓ ข้อ โดยมีนโยบายด้านการเกษตร ได้แก่ ส่งเสริมเกษตรและปศุสัตว์ปลอดภัย คุ่มครองรักษาผลประโยชน์ของเกษตรกร ลดต้นทุนการผลิต ส่งเสริมการตลาด ส่งเสริมการเข้าถึงเทคโนโลยีและแหล่งน้ำ ส่งเสริมการรวมกลุ่มของเกษตรกรเพื่อวางแผนการผลิต และรักษาผลประโยชน์ของเกษตรกร ส่งเสริมอุตสาหกรรมแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรเพื่อให้เกิดมูลค่าทางเศรษฐกิจ รวมทั้งแก้ไขกฎหมายประมง จัดอุปสรรค เยียวยา พื้นฟู และพัฒนาอาชีพประมงให้ยั่งยืน เป็นโอกาสให้เกษตรกรสามารถดำเนินการตามนโยบายให้ประสบผลสำเร็จได้

๕) ประเทศไทยมีเนื้อที่ใช้ประโยชน์ทางการเกษตร ๑๔๙ ล้านไร่ หรือประมาณร้อยละ ๔๖ ของเนื้อที่ทั้งหมดของประเทศ มีทรัพยากรธรรมชาติที่หลากหลายทางชีวภาพ เป็นทำเลที่เหมาะสมในการทำเกษตร เป็นฐานการผลิตสินค้าเกษตร และอุตสาหกรรมเกษตรที่สำคัญสามารถผลิตสินค้าเกษตรที่หลากหลายมีอัตลักษณ์แต่ละพื้นที่ เช่น เป็นแหล่งเพาะเลี้ยงกุ้งทะเล ปูทะเล และสินค้าประมงที่มีคุณภาพได้มาตรฐาน

๖) ประเทศไทยมีหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน สถาบันการศึกษาอยู่ทั่วประเทศสามารถให้การสนับสนุนทั้งทรัพยากรและองค์ความรู้ด้านเกษตรกรรมให้กับเกษตรกรได้ รวมทั้งมีศูนย์เรียนรู้ด้านเกษตรกรรมกระจายอยู่ทั่วประเทศ

๗) ประเทศไทยมีกองทุนช่วยเหลือเกษตรกรที่เกษตรกรสามารถเข้าถึงได้ครอบคลุมภาคเกษตรกรรมทั้งหมด เช่น กองทุนหมุนเวียนเพื่อการกู้ยืมแก่เกษตรกรและผู้ยากจน กองทุนรวมเพื่อช่วยเหลือเกษตรกร กองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร กองทุนช่วยเหลือสาธารณภัย กองทุนการออมแห่งชาติ เป็นต้น (ควรเพิ่มเติมความครอบคลุมหรือลดช่องว่างในระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เช่น เกษตรกรประสบภัยพิบัติธรรมชาติในบางรายหรือบางพื้นที่ แต่ไม่ได้รับการประกาศเป็นพื้นที่ภัยพิบัติ ทำให้ไม่ได้รับความช่วยเหลือจากรัฐ)

๘) นโยบายของประเทศไทย "ครัวไทยสู่ครัวโลก" ซึ่งนำเสนอในการประชุม APEC ๒๐๒๒ ประเทศไทยจะมีความมั่นคงทางอาหาร "Thai Select" เป็นเครื่องหมายรองรับมาตรฐานร้านอาหารไทย เป็นโอกาสให้ภาคเกษตรกรรมของไทยด้านอาหารจากการเกษตรเจริญก้าวหน้าขึ้น

๙) ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีในสังคมปัจจุบัน ทั้งในด้านข้อมูลข่าวสาร (ทางสื่อโซเชียลมีเดีย) และเครื่องมือสมัยใหม่ในการเกษตร ช่วยให้เกษตรกรไทยมีนวัตกรรมใหม่ ๆ เพิ่มขึ้น

๑๐) ตลาดโลกมีความต้องการผลิตผลจากเกษตรกรไทย เช่น สินค้าเกษตรปลอดภัย มีคุณภาพ เกษตรพืชสมุนไพร อาหารเกษตรสุขภาพ ความมั่นคงทางอาหาร รวมทั้งนิยมเวชสำอางที่มีส่วนประกอบจากวัตถุดิบทางธรรมชาติ

๑๑) รัฐบาลมีนโยบายส่งเสริมให้เกษตรกรมีที่ดินทำกิน เช่น โครงการแผนที่แนวเขตที่ดินของรัฐบาลแบบบูรณาการเพื่อพิสูจน์สิทธิในที่ดินของประชาชนกับรัฐ ในการช่วยเหลือผู้ไร้ที่ดินทำกิน การแก้ไขปัญหาที่อยู่อาศัยและที่ดินทำกินในพื้นที่ป่าไม้ทุกประเภท เป็นต้น

๑๒) ภาครัฐมีเป้าหมายการพัฒนาแหล่งเก็บกักน้ำและระบบการกระจายน้ำ รวมถึงการเพิ่มพื้นที่รับประโยชน์ ๑๘ ล้านไร่ ภายในปี ๒๕๘๐ พร้อมทั้งการจัดหาน้ำในพื้นที่เกษตรที่อาศัยน้ำฝน

๑๓) การพัฒนาด้านการท่องเที่ยวของไทยทั้งภาครัฐและเอกชน รวมทั้งโครงการพระราชดำริ ส่งเสริมให้เกษตรกรมีการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในหลากหลายรูปแบบ

๑๔) ประเทศไทยมีตลาดรองรับผลผลิตภาคเกษตรครอบคลุมทั้งด้านพืช ปศุสัตว์ ประมง ทั้งตลาดภายในประเทศและส่งออก

๑๕) นโยบายรัฐบาลส่งเสริมการเกษตรปลอดภัยจากสารพิษ และลดการใช้สารเคมี ส่งเสริมเกษตรอินทรีย์ ซึ่งช่วยลดต้นทุนของเกษตรกร

๑๖) เส้นทางคมนาคมของประเทศไทยทั้งระดับภาค ระดับจังหวัด และระดับท้องถิ่น จนถึงหมู่บ้าน มีเครือข่ายเชื่อมโยงกันในการขนส่งผลผลิตเกษตรกรรม

๑๗) ปัจจุบันมีระบบเทคโนโลยีสารสนเทศในรูปแบบธุรกิจออนไลน์ เป็นช่องทางการตลาดให้เกษตรกรมีรายได้ที่มีมูลค่าสูงขึ้น

๑๘) ภาครัฐมีนโยบายสนับสนุนดูแลเกษตรกรทั้งระบบ สามารถปรับเปลี่ยนการบริหารจัดการเพื่อนำไปสู่สินค้าเชิง “นวัตกรรม” ตามนโยบายไทยแลนด์ ๔.๐

๑๙) มีเครื่องจักรกลที่ทันสมัย ทำให้ลดต้นทุน และลดการใช้แรงงาน

๒๐) พื้นที่ทางภูมิศาสตร์ในบางจังหวัดที่ติดต่อกับชายแดนไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน เป็นพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษ และมีจุดผ่านแดนถาวร เป็นโอกาสให้สินค้าเกษตรไทยสามารถส่งออกสู่ตลาดของประเทศเพื่อนบ้านได้มากขึ้น

๒๑) บางจังหวัดมีผู้ประกอบการและบริษัทขนส่งสินค้าทางการเกษตรที่มีศักยภาพ ในการขนส่งสินค้าการเกษตรสู่ตลาด

๒๒) มติคณะรัฐมนตรีกำหนดให้ภาคตะวันออกเป็นมหานครผลไม้โลก รวมทั้งผลักดันให้ประเทศไทยเป็นแหล่งผลิตอาหารโลก

๒๓) การเปิดประชาคมอาเซียนทำให้การเคลื่อนย้ายวัตถุดิบ การลงทุน และแรงงาน ด้านการเกษตรง่ายขึ้น

๒๔) ประเทศไทยเป็นดินแดนสุวรรณภูมิที่เหมาะสมเป็นศูนย์กลางการค้าสินค้าทางการเกษตร มีแนวโน้มการพัฒนาอาหารในอนาคต (Future food) และสุดยอดอาหาร (Super food)

ประเด็นภัยคุกคาม (Threats : T) ประกอบด้วย ประเด็นภัยคุกคาม ๒๔ ประเด็น ดังนี้

๑) ความผันผวนด้านราคาสินค้าเกษตรมีค่อนข้างมาก เป็นอุปสรรคในการเลือกผลิตทางการเกษตรของเกษตรกร

๒) สภาพภูมิอากาศของไทยมีการเปลี่ยนแปลงและแปรปรวน (Climate change) ทั้งในเรื่องน้ำใช้ในการเกษตร ปัญหาน้ำท่วม ภัยแล้ง ขัดขวางการทำการเกษตรของเกษตรกร

๓) การเปลี่ยนแปลงภาวะเศรษฐกิจของประเทศและเศรษฐกิจโลก ขัดขวางการตัดสินใจของเกษตรกร ตลาดต่างประเทศตั้งมาตรฐานสินค้าเกษตรที่สูง เป็นอุปสรรคต่อการส่งออก รวมทั้งเศรษฐกิจโลกมีความผันผวน มีการแข่งขันและกีดกันทางการค้ามากขึ้น

๔) สังคมไทยด้านการเกษตรมีแรงงานภาคเกษตรลดลง เกษตรกรรุ่นใหม่เข้าสู่สังคมผู้สูงวัย คนรุ่นใหม่ทำการเกษตรน้อยลง

๕) เทคโนโลยีสมัยใหม่ที่ใช้ในการเกษตรมีราคาสูง ทำให้ต้นทุนการผลิตสินค้าเกษตรสูงขึ้นเกษตรกรยังไม่สามารถเข้าถึงได้

๖) การเปลี่ยนแปลงทางการเมือง ความไม่มีเสถียรภาพทางการเมือง ทำให้นโยบายรัฐบาลไม่ต่อเนื่อง ส่งผลให้การพัฒนาภาคเกษตรกรรมไม่ได้รับการสานต่ออย่างยั่งยืน

๗) ผลกระทบจากโรคระบาดโควิด-๑๙ และโรคระบาดในพืชและสัตว์ ขัดขวางการพัฒนาภาคเกษตรกรรมของไทย

๘) การนำเข้าและการลักลอบนำเข้าสินค้าเกษตรราคาถูกจากต่างประเทศและการแข่งขันทางการเกษตรของประเทศเพื่อนบ้าน ทำให้ราคาสินค้าเกษตรภายในประเทศตกต่ำ ส่งผลกระทบต่อเกษตรกรผู้ผลิตโดยตรง

๙) นโยบายหรือแผนงานโครงการจากภาครัฐไม่สอดคล้องกับความต้องการของเกษตรกร ไม่เหมาะสมในบริบทของพื้นที่ ไม่นำแนวทางตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ดำเนินการอย่างกว้างขวาง

๑๐) กฎหมายและระเบียบข้อบังคับของภาครัฐที่เกี่ยวข้องภาคเกษตรกรรมมีหลายหน่วยงานที่ไม่เชื่อมโยงกันและไม่ประสานงานกัน ขาดการบูรณาการในพื้นที่ ทำให้เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาภาคเกษตรกรรม ควรมีการถ่ายโอนอำนาจแบบเบ็ดเสร็จ

๑๑) แม้ว่ารัฐบาลจะมีนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวก็จริง แต่แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรขนาดเล็กยังไม่ได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐเท่าที่ควร

๑๒) สังคมไทยนิยมการท่องเที่ยวต่างประเทศมากกว่าการท่องเที่ยวในประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการท่องเที่ยวเชิงเกษตรยังไม่ได้รับความนิยมนจากสังคมไทยเท่าที่ควร

๑๓) ประเทศไทยเข้าสู่สังคมผู้สูงวัย ซึ่งมีส่วนหนึ่งที่เป็นเกษตรกรสูงวัยที่นับวันจะต้องลดน้อยลงไป อาชีพเกษตรกรไม่สามารถดึงดูดเกษตรกรรุ่นใหม่เข้าสู่ระบบได้ เนื่องจากผลตอบแทนไม่คุ้มค่า ไม่น่าสนใจ และเป็นอาชีพที่ลำบากตรากตรำ

๑๔) นโยบายภาครัฐไม่เอื้ออำนาจให้เกษตรกรสามารถกำหนดราคาผลผลิตของตนเองได้

๑๕) รัฐบาลไทยขาดประสิทธิภาพในการเจรจากับต่างประเทศ เพื่อสนับสนุนส่งเสริมการส่งออกสินค้าเกษตร

๑๖) ผลกระทบจากสถานการณ์ความขัดแย้ง/ความรุนแรง/สงคราม ในหลายประเทศ ทำให้ราคาปุ๋ย ราคาพลังงานสูงขึ้น เป็นต้น

๑๗) การแข่งขันของมหาอำนาจ ทำให้เกิดการกีดกันทางการค้ามากขึ้น

๑๘) เกษตรกรรมหลายประการ รัฐบาลยังไม่ได้ส่งเสริม

๑๙) การถ่ายโอนภารกิจจากหน่วยงานเจ้าของงบประมาณไปยังกลุ่มเกษตรกร เพื่อรับการสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ครุภัณฑ์ ซึ่งจะต้องผ่านองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และบางพื้นที่ไม่รับการถ่ายโอนภารกิจส่งผลให้เกษตรกรไม่สามารถรับการสนับสนุนในกิจกรรมนั้น ๆ

๒๐) นโยบายการปรับขึ้นค่าแรงที่ไม่ได้ยึดโยงดัชนีชี้วัดทางเศรษฐกิจที่แท้จริง ส่งผลกระทบต่อห่วงโซ่การเกษตรทั้งระบบ

๒๑) แนวนโยบายส่งเสริมผลผลิตสินค้าเกษตรปลอดภัย หรืออินทรีย์ แต่ไม่ได้มีการสนับสนุนด้านต้นทุนการตรวจรับรองสินค้าเกษตร ไม่ว่าจะเป็นมาตรฐานสินค้าเกษตรปลอดภัย (GAP) เกษตรอินทรีย์ (Organic agriculture) มาตรฐานฮาลาล (Halal) ฯลฯ ซึ่งจะเป็นต้นทุนต่อเกษตรกรที่ตั้งใจผลิตสินค้าที่มีคุณภาพต่อผู้บริโภค

๒๒) ผู้ประกอบการรายใหญ่เป็นผู้ควบคุมกลไกตลาด ควบคุมราคาปัจจัยการผลิต ส่งผลให้ต้นทุนการผลิตสูง แต่ราคาผลผลิตทางการเกษตรตกต่ำ เกษตรกรไม่มีอำนาจต่อรองใด ๆ

๒๓) การสนับสนุนจากภาครัฐยังไม่เพียงพอ เช่น เงินลงทุนการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร การสนับสนุนห้องเย็น การสนับสนุนการโรดโชว์ (Road show) ในตลาดต่างประเทศ และการสนับสนุนการจัดตั้งศูนย์ประชุม ศูนย์จัดแสดงสินค้า เป็นต้น

๒๔) ประเทศไทยมีข้อจำกัดทางด้านกฎหมายหลายด้าน เช่น กฎหมายการค้า กฎหมายศุลกากร กฎหมายตรวจคนเข้าเมือง กฎหมายผังเมืองไม่เอื้อต่อการพัฒนาทางการเกษตร

ซึ่งการจัดทำแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๘ - ๒๕๗๓) มีการวิเคราะห์ ปัจจัยสองด้าน คือการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในบริบทของการพัฒนาเกษตรกรรม ซึ่งเป็นมุมมองจากในสู่นอก (Inside-out) และการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกบริบท ซึ่งเป็นมุมมองจากนอกสู่ใน (Outside-in)

๒.๕ ทิศทางการพัฒนาภาคเกษตรกรรม

ภาคเกษตรกรรมเป็นฐานรากที่สำคัญของเศรษฐกิจไทย มีประชากรในภาคเกษตรถึงประมาณ ๒๕ ล้านคน หรือเกือบร้อยละ ๔๐ ของประชากรทั้งประเทศในมิติมหภาค ภาคเกษตรสร้างรายได้ต่อระบบเศรษฐกิจ ประมาณร้อยละ ๙ ของจีดีพี (GDP) มีพืชสำคัญที่มีสัดส่วนในจีดีพี (GDP) ภาคการเกษตรถึงร้อยละ ๘๐ คือ ข้าวและยางพารา ภาคเกษตรยังทำหน้าที่เป็น**หลักประกันความมั่นคงทางอาหารให้กับคนทั้งในประเทศและทั่วโลก** เป็นแหล่งรองรับแรงงานที่ใหญ่ที่สุด โดยเฉพาะในยามที่ประเทศประสบวิกฤตเศรษฐกิจ เช่น ในอดีตปี ๒๕๔๐ และยังสนับสนุนอุตสาหกรรมเกี่ยวเนื่องเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มในมิติจุลภาค ภาคเกษตรเป็นแหล่งสร้างรายได้สำคัญ แก่ครัวเรือนเกษตรกร

จากข้อมูลของสำนักงานสภาเกษตรกรแห่งชาติ พบว่าจุดเด่นที่สำคัญลำดับแรกของภาคเกษตรกรรมไทย คือ ประเทศไทยมีผู้นำเกษตรกรและกลุ่มเกษตรกรที่น้อมนำปรัชญา

ของเศรษฐกิจพอเพียง โดยเฉพาะทฤษฎีใหม่ของในหลวงรัชกาลที่ ๙ เป็นต้นแบบในการพัฒนาการเกษตรในบริบทของพื้นที่ประเทศไทย ส่งผลให้เกิดชุมชนเข้มแข็งในหลายพื้นที่ อีกทั้งเกษตรกรไทยจำนวนมากมีองค์ความรู้และศักยภาพในการผลิตสินค้าด้านการเกษตรที่หลากหลาย มีภูมิปัญญาท้องถิ่นและปราชญ์เกษตรจำนวนมาก ซึ่งมีการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นทางการเกษตรกรรมจากรุ่นสู่รุ่นมาอย่างยาวนาน ส่งผลให้เกษตรกรไทยจำนวนมากเป็นเกษตรกรที่มีทักษะและประสบการณ์มาอย่างยาวนาน ในการผลิตสินค้าเกษตรหลัก ๆ ที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจของประเทศ เช่น ข้าว ข้าวโพด มันสำปะหลัง ถั่วเหลือง อ้อย ปศุสัตว์ และประมง ซึ่งมีหลายพื้นที่ที่สามารถทำการเกษตรได้ตลอดทั้งปี

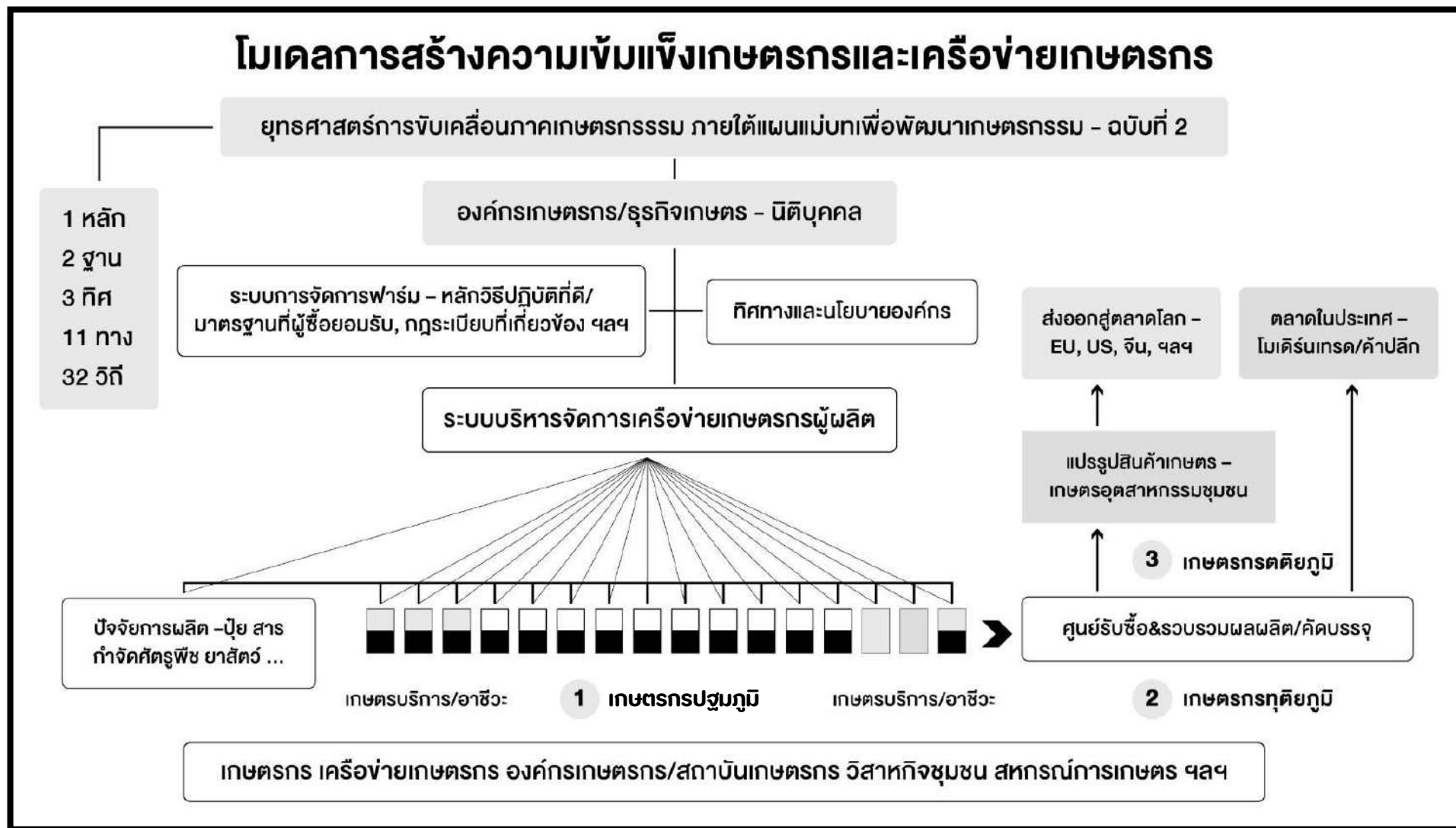
การที่รัฐบาลได้กำหนดยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐) กำหนดประเด็นยุทธศาสตร์ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน ซึ่งให้ความสำคัญกับการเพิ่มผลผลิตการผลิตทั้งเชิงปริมาณและมูลค่า และความหลากหลายของสินค้าเกษตร ประกอบด้วย (๑) เกษตรอัตลักษณ์พื้นถิ่น (๒) เกษตรปลอดภัย (๓) เกษตรชีวภาพ (๔) เกษตรแปรรูป และ (๕) เกษตรอัจฉริยะ ถือว่าเป็นโอกาสสำคัญของภาคเกษตรกรรมในระดับชาติที่เกษตรกร สามารถตอบสนองได้ในระยะยาวตามแนวทางของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง รวมทั้ง แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๓ (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐) ได้กำหนดจุดหมายเพื่อพลิกโฉมประเทศไทย จำนวน ๑๓ หมุดหมาย ซึ่งหมุดหมายที่ ๑ ไทยเป็นประเทศชั้นนำด้านสินค้าเกษตรและเกษตรแปรรูปมูลค่า ทำให้เกษตรกรไทยมีบทบาทสำคัญให้ประเทศไทยประสบผลสำเร็จตามหมุดหมายที่ ๑ ได้ นอกจากนี้ภาครัฐยังมีเป้าหมายการพัฒนาแหล่งเก็บกักน้ำและระบบกระจายน้ำ รวมถึงการเพิ่มพื้นที่รับประโยชน์ ๑๘ ล้านไร่ ภายในปี ๒๕๘๐ พร้อมทั้งการจัดหาน้ำในพื้นที่เกษตรที่ต้องอาศัยน้ำฝนอีกด้วย

จากข้อมูลข้างต้น การพัฒนาภาคเกษตรกรรมของไทยสามารถนำจุดเด่น และโอกาสที่สำคัญมาเป็นจุดมุ่งในการวางกรอบเพื่อกำหนดทิศทางการพัฒนาภาคเกษตรกรรม รวมทั้งจัดหาวิธีการเพื่อจัดหรือจัดวางจรรยาบรรณของภาคเกษตรกรรมไทยให้สำเร็จ โดยมีเป้าหมาย “มุ่งเน้นการเพิ่มผลผลิตและเพิ่มมูลค่าผลผลิตทางการเกษตร” พร้อม ๆ กับการพัฒนาศักยภาพเกษตรกรในแต่ละระดับได้แก่ “เกษตรกรระดับปฐมภูมิ ทูติยภูมิ และตติยภูมิ” เพื่อนำไปสู่การ “หลุดพ้น” จากวงจรแห่งความยากจน ซึ่งจะส่งผลให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี ตามรูปภาพที่ ๑๒ และ ๑๓

รูปภาพที่ ๑๒ แนวคิดในการพัฒนาภาคการเกษตร...สู่โมเดลเกษตรเพิ่มมูลค่า

ที่มา : คณะกรรมการจัดทำและขับเคลื่อนแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม สภาเกษตรกรแห่งชาติ ๒๕๖๗

รูปภาพที่ ๑๓ โมเดลการสร้างความเข้มแข็งเกษตรกรและเครือข่ายเกษตรกร

ที่มา : คณะกรรมการจัดทำและขับเคลื่อนแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม สภาเกษตรกรแห่งชาติ ๒๕๖๗

โดยแนวทางเพื่อบูรณาการ “วงจรแห่งความสุข-สำเร็จของภาคเกษตรกรรมไทย ประกอบด้วย ๓ ทิศทางที่หน่วยงานภาครัฐ โดยจะเสนอจัดทำแผนงานโครงการของหน่วยงานรองรับเพื่อแก้ปัญหาสำคัญ โดยสภาเกษตรกรแห่งชาติ ได้ปรับศัพททางวิชาการ ซึ่งได้แก่ ประเด็นยุทธศาสตร์ ยุทธศาสตร์กลยุทธ์ เป็นคำศัพท์ที่ง่ายต่อการอ่านและทำความเข้าใจในการสื่อความหมายสู่เกษตรกร องค์กรเกษตรกรและภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องกับภาคเกษตรกรรม จึงได้กำหนดเป็นแนวทางการพัฒนาภายใต้แผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม ฉบับที่ ๒ ประกอบด้วย ทิศที่ ๑ การสร้างความเข้มแข็งของเกษตรกร ทิศที่ ๒ การพัฒนาเกษตรสีเขียว และทิศที่ ๓ การเพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตรสู่ตลาดโลก

๒.๕.๑ ทิศที่ ๑ การสร้างความเข้มแข็งของเกษตรกร

ความเข้มแข็ง หมายถึง ความแข็งแกร่งในการทำงาน ขยันขันแข็ง ไม่ย่อท้อท้อหวั่นไหว

เกษตรกรเข้มแข็ง หมายถึง เกษตรกรที่มีความพร้อมและสามารถรับมือกับความท้าทายต่าง ๆ ในการทำการเกษตรได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน โดยมีลักษณะเด่น คือ

๑) มีการสร้างเครือข่ายและการทำงานร่วมกัน

เกษตรกรเข้มแข็ง มีการสร้างเครือข่ายที่แข็งแกร่งและเชื่อมโยงกับบุคคลที่มีความรู้และประสบการณ์ที่สามารถสนับสนุนและเสริมสร้างกันได้ เช่น การรวมกลุ่มของเกษตรกร องค์กรเกษตรกร กลุ่มเกษตรกรและยุวเกษตรกร หรือการร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐและเอกชนในโครงการแลกเปลี่ยนเทคโนโลยีและข้อมูลการเกษตร

๒) มีความรับผิดชอบและการจัดการ

เกษตรกรเข้มแข็ง มีความรับผิดชอบต่อการจัดการทรัพยากรทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมในการทำเกษตร เกษตรกรจะต้องมีการวางแผนและจัดการทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ เช่น การจัดการดินและน้ำให้เหมาะสม การใช้ปุ๋ยและสารเคมีอย่างปลอดภัย มีระเบียบ ประหยัด และคุ้มค่า

๓) มีการปรับตัวและนวัตกรรม

เกษตรกรเข้มแข็ง มีความสามารถในการปรับตัวต่อสภาพแวดล้อมและเทคโนโลยีใหม่ เกษตรกรต้องมีความยืดหยุ่นและมีความมุ่งมั่นที่จะนำเทคโนโลยีใหม่ ๆ หรือวิธีการทำเกษตรสมัยใหม่ที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงานจริงมาใช้ได้อย่างเหมาะสม

๔) มีความรู้และการศึกษา

เกษตรกรเข้มแข็ง มีความพร้อมในการรับรู้และเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ และศึกษาหาความรู้ใหม่ๆเกี่ยวกับการเกษตรอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งต้องพัฒนาเพิ่มพูนทักษะใหม่ ๆ เพื่อปรับใช้ในการทำเกษตรอย่างมีประสิทธิภาพที่สุด

ทั้งนี้ เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับเกษตรกร ภาครัฐควรจะสนับสนุนนโยบาย ดังนี้

๑. พัฒนาศักยภาพ ส่งเสริม และสนับสนุนการรวมกลุ่มของเกษตรกร องค์กรเกษตรกร กลุ่มเกษตรกรและยุวเกษตรกร ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
๒. สร้างเครือข่ายองค์กรเกษตรกร เชื่อมโยง และพัฒนาความร่วมมือในด้านการผลิต ทางเกษตรกรรม การแปรรูป การตลาด และการบริโภค เพื่อค้าจูนการยังชีพระหว่างเครือข่ายองค์กร เกษตรกรกับภาครัฐ และภาคเอกชน
๓. ส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิเกษตรกร และการเพิ่มสิทธิและบทบาทของเกษตรกร ที่เกี่ยวข้องกับการทำกินและการเข้าถึงแหล่งทรัพยากรที่จำเป็นต่อการประกอบอาชีพทางการเกษตร
๔. มุ่งสนับสนุน ส่งเสริมการให้การศึกษา อบรม ถ่ายทอดความรู้ เทคโนโลยีด้านเกษตรกรรม และการจัดการแกเกษตรกรและยุวเกษตรกร

๒.๕.๒ ทิศที่ ๒ การพัฒนาเกษตรสีเขียว

“สร้างสรรค์เศรษฐกิจการเกษตรโดยรวม เป็นการเกษตรสีเขียวที่นำไปสู่เศรษฐกิจสีเขียว หรือเป็นเกษตรยั่งยืนที่นำไปสู่ความยั่งยืนในภาพรวม” จากข้อความนี้ นำไปสู่กรอบแนวทาง ในการทำให้เกิดมิติของ “เกษตรสีเขียว” ซึ่งหมายถึง การประยุกต์ใช้หลักการและเทคโนโลยี ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติในกิจกรรมการเกษตร โดยเน้นการลดผลกระทบ ต่อสิ่งแวดล้อม ลดการใช้พลังงานที่ไม่จำเป็น และสร้างผลผลิตที่มีคุณภาพและปลอดภัยสำหรับผู้บริโภค โดยแนวทางนี้จะให้ความสำคัญกับความยั่งยืนและการรักษาสิ่งแวดล้อม ซึ่งมีแนวทาง การดำเนินการ ดังนี้

- ๑) ส่งเสริมการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างมีประสิทธิภาพ

เลือกใช้แหล่งพลังงานทดแทนและพลังงานที่ส่งเสริมด้านความยั่งยืนและใช้งานได้จริงในสภาพไร่นา เช่น พลังงานแสงอาทิตย์ พลังงานลม และใช้น้ำอย่างระมัดระวัง เพื่อป้องกันการสูญเสียของน้ำและควบคุมการใช้น้ำให้มีประสิทธิภาพ ฯลฯ

- ๒) เน้นการใช้อยุ่และสารเคมีอย่างปลอดภัยและมีความระมัดระวัง

ลดการใช้สารเคมีที่มีผลกระทบต่อสุขภาพของมนุษย์ ระบบนิเวศ และสิ่งแวดล้อม รวมทั้งเลือกใช้วิธีการป้องกันและควบคุมแมลงศัตรูพืช โดยใช้วิธีการผสมผสานทางชีวภาพหรือวิธีการทางเคมีที่มีความเสี่ยงและส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด

- ๓) ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่

ส่งเสริมการนำนวัตกรรมเทคโนโลยีมาช่วยในการทำการเกษตรเพื่อความสะดวก เพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและลดต้นทุน เช่น การใช้เครื่องจักร-เครื่องมือทุ่นแรง ระบบการเกษตรที่อัตโนมัติและเชื่อมต่อกับอินเทอร์เน็ตเพื่อการจัดการที่มีประสิทธิภาพขึ้น ฯลฯ

๔) การสร้างความยั่งยืน

พัฒนาวิธีการการเกษตรที่ทำให้สามารถใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างมีประสิทธิภาพ ส่งเสริมการนำวัสดุกลับมาใช้ซ้ำ และหมุนเวียนกลับมาใช้ใหม่ การปรับปรุงความอุดมสมบูรณ์ของพื้นที่ทำเกษตร โดยไม่ทำให้เกิดการสูญเสียและความเสียหายต่อสิ่งแวดล้อม ชุมชน และภาคสังคม

๕) สนับสนุนชุมชนท้องถิ่น

ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีและวิธีการการเกษตรที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมในชุมชนท้องถิ่น และสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชนในหลากหลายมิติ ผ่านกิจกรรมทางการเกษตรที่ยั่งยืนและมีประสิทธิภาพ

ทั้งนี้ เพื่อเน้นแนวทางพัฒนาเกษตรกรรมสีเขียว ภาครัฐควรจะสนับสนุนนโยบาย ดังนี้

๑. ส่งเสริมการพัฒนา การคุ้มครองพื้นที่เกษตรกรรม และการแก้ไขปัญหาดินและที่ดิน โดยส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิในที่ทำกิน เพื่อให้มีกรรมสิทธิ์หรือสิทธิในที่ดินเพื่อประกอบเกษตรกรรมของตนเองอย่างทั่วถึง

๒. พัฒนาแหล่งน้ำและจัดระบบชลประทานเพื่อเกษตรกรรม

๓. อนุรักษ์การฟื้นฟูและการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพเพื่อการเกษตร

๔. ค้นคว้า วิจัย และพัฒนาภูมิปัญญา พันธุกรรมพืชและสัตว์ท้องถิ่น นวัตกรรมเทคโนโลยีที่เหมาะสม และการถ่ายทอดองค์ความรู้ที่ได้จากการค้นคว้า วิจัย และพัฒนาเพื่อประโยชน์ทางเกษตรกรรม และเกษตรอุตสาหกรรม

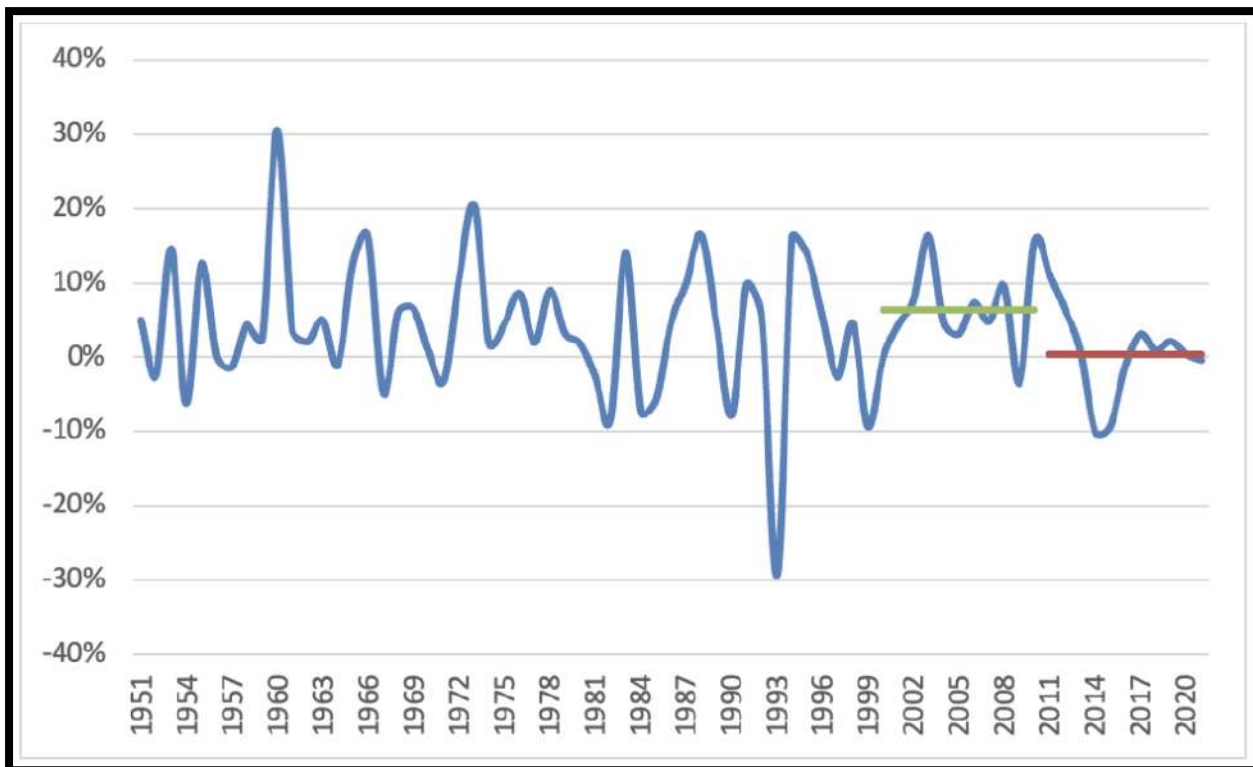
๒.๕.๓ ทิศที่ ๓ การเพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตรสู่ตลาดโลก

“เป้าหมายสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจ โดยเฉพาะสาขาเกษตร คือ การยกระดับรายได้ต่อหัวของเกษตรกรให้มีความอยู่ดีกินดีใกล้เคียงกับการทำงานในสาขาเศรษฐกิจอื่น” จำเป็นต้องมองภาพการพัฒนาภาคเกษตรกรรมที่ได้มาตรฐานเป็นที่ยอมรับของผู้ซื้อทั้งในตลาดภายในประเทศและตลาดส่งออก ซึ่งจำเป็นต้องเข้าใจและปฏิบัติให้สอดคล้องกับข้อกำหนดสากล

ในอดีตความสำเร็จของการพัฒนาทำให้ช่องว่างระหว่างรายได้ต่อหัวของสาขานอกภาคเกษตรและสาขาเกษตรลดลงจาก ๘ เท่าตัวในช่วงต้นทศวรรษ ๒๕๕๐ แต่หลังจากนั้นช่องว่างดังกล่าวยังทรงตัวที่ ๔.๕-๕ เท่าตัว ขณะที่ประเทศเพื่อนบ้าน เช่น ประเทศมาเลเซียที่มีเส้นทางพัฒนาเศรษฐกิจคล้ายคลึงกับประเทศไทย แต่สามารถลดช่องว่างรายได้ต่อหัวระหว่างสาขานอกภาคเกษตรกับสาขาเกษตรลงเหลือเพียง ๑.๕ เท่าในกลางทศวรรษ ๒๕๖๐

หลักฐานที่บ่งชี้ว่าเกิดความชะงักงันในการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างภาคเกษตร คือ จีดีพีเกษตรแทบจะไม่เพิ่มขึ้นในช่วง ๙ ปีที่ผ่านมา (เติบโตเฉลี่ย ๐.๒๓% ต่อปี ในช่วงปี ๒๕๕๕-๒๕๖๔, รูปภาพที่ ๑๓) ผลผลิตภาพแรงงานต่อหัวผันผวน แต่มีแนวโน้มทรงตัวระหว่างปี ๒๕๕๗-๒๕๖๔ สาเหตุสำคัญในด้านมหภาคของความชะงักงันเกิดจากอัตราการลงทุนในภาคเกษตร รวมทั้งอัตราการลงทุนด้านการวิจัยมีแนวโน้มลดลง เดิมในอดีตช่วง ๒๕๓๓-๒๕๕๐ อัตราการลงทุนในภาคเกษตรเคยสูง

ถึง ๓๐% ของจีดีพีเกษตร แต่ปัจจุบันลดลงเหลือเพียง ๑๕% - ๒๐% ในปี ๒๕๕๔-๒๕๖๓ ขณะเดียวกัน ค่าใช้จ่ายด้านการวิจัยและพัฒนาเกษตรภาครัฐก็ลดจากเดิมที่เคยสูงเกือบร้อยละ ๑ ของจีดีพีเกษตรในทศวรรษ ๒๕๓๐ มาเหลือเพียงร้อยละ ๐.๓-๐.๔ ในช่วง ๒๕๔๓-๒๕๖๓ ทั้ง ๆ ที่ การลงทุนวิจัยด้านเกษตรให้ผลตอบแทนสูงถึงร้อยละ ๔๔ (วลีรัตน์ ๒๕๖๒)

รูปภาพที่ ๑๔ อัตราการเติบโตของจีดีพีเกษตรไทย ณ ราคาคงที่
ที่มา : ธนาคารโลก

สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (๒๕๖๕) ได้มีการเสนอยุทธศาสตร์ในการตั้งหลักใหม่ ของภาคเกษตรไทย คือ การทุ่มทุนครั้งใหญ่ในภาคเกษตร แต่ต้องเป็นการลงทุนที่ควบคู่กับการ ใช้แรงงานทักษะ ยุทธศาสตร์นี้นอกจากจะสามารถทำให้จีดีพีเกษตรเพิ่มขึ้นในอัตราสูงสุดแล้ว ยังจะ ทำให้ผลิตภาพต่อแรงงาน (Labor productivity) เพิ่มขึ้นในอัตราสูงสุด (รูปภาพที่ ๑๕)

ถ้าการลงทุนในเทคโนโลยีทำให้ capital price ลดลง 5%*	5ปีข้างหน้า	10ปีข้างหน้า	20ปีข้างหน้า
ความต้องการแรงงานทักษะสูงเพิ่มขึ้นจากปี 2564	24%	67%	211%
GDPเกษตร เพิ่มขึ้นจากปี 2564	15%	34%	73%
ผลิตภาพแรงงานเพิ่มขึ้นจากปี 2564	15%	27%	26%

รูปภาพที่ ๑๕ การจำลอง (Simulation) ผลของการเพิ่มการสะสมทุน ต่ออัตราการเพิ่มของจีดีพีเกษตร
และผลิตภาพแรงงานภาคเกษตร

ที่มา : ดิลกะ ลัทธพิพัฒน์. (๒๕๕๓). ความเหลื่อมล้ำของโอกาสทางการศึกษากับแนวโน้มของค่าจ้างในประเทศไทย. สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. การสัมมนาวิชาการประจำปี ๒๕๕๓, ๑ สิงหาคม ๒๕๖๕.
หมายเหตุ: ต้องมีการลงทุนในเทคโนโลยีครั้งใหญ่จึงจะทำให้ราคาของสินค้าทุนลดลง

ยุทธศาสตร์การลงทุน เพื่อการตั้งหลักใหม่ของภาคเกษตรไทย จึงมีดังนี้

๑. เพิ่มการลงทุนในภาคเกษตร จากระดับปัจจุบัน เป็นร้อยละ ๒๕-๓๐ ของจีดีพีเกษตร ภายในเวลา ๓ ปี โดยเน้นการลงทุน ๒ ด้าน ได้แก่ การลงทุนด้านเทคโนโลยีดิจิทัลด้านการเกษตร การลงทุนด้านการวิจัยและพัฒนาการเกษตร

๒. การลงทุนพัฒนาความรู้และทักษะของเกษตรกร นักวิจัยและบุคลากรด้านเทคโนโลยี ดิจิทัลอย่างจริงจัง เพื่อเสริมแกร่งในภาคเกษตรกรรม

ทั้งนี้ เพื่อส่งเสริมการพัฒนาสินค้าเกษตรกรรม เพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตรสู่ตลาดโลก ภาครัฐ ควรจะสนับสนุนนโยบาย ดังนี้

๑. สร้างความเป็นธรรมด้านราคาผลผลิตทางเกษตรกรรมโดยคำนึงถึงการส่งเสริม ให้สินค้าเกษตรได้รับผลตอบแทนสูงสุด

๒. เสนอแนะแนวทางในการเข้าถึงแหล่งทุน และการแก้ไขปัญหาหนี้สินของเกษตรกร

๓. ปรับปรุงการบริหารจัดการกองทุนที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรที่มีอยู่ให้สามารถรองรับ การช่วยเหลือเกษตรกรอย่างครบวงจรและลดการซ้ำซ้อน รวมถึงการจัดตั้งกองทุนใหม่ๆเพื่อวัตถุประสงค์ ดังกล่าว

ส่วนที่ ๓

องค์ประกอบสำคัญของแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม

ผลการวิเคราะห์เชิงยุทธศาสตร์ โดยการจัดการความท้าทายเชิงยุทธศาสตร์ และการกำหนดกลยุทธ์ด้วยการสังเคราะห์ข้อมูล และการระดมความคิดเห็นจากเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง ได้มีการกำหนดสาระสำคัญของแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม ได้แก่ วิสัยทัศน์ ซึ่งเป็นทิศทางสู่ออนาคต พันธกิจ ซึ่งเป็นขอบเขตการดำเนินการที่สำคัญ และค่านิยมหลักที่สะท้อนอัตลักษณ์และบริบทของภาคเกษตรกรรมไทย โดยสรุปได้ ดังนี้

๓.๑ วิสัยทัศน์ (Vision statement)

“เกษตรกรเป็นพลังสำคัญในการผลักดันต่อการสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจและสังคม”

วิสัยทัศน์นี้ มีจุดมุ่งหมายหลักในการเพิ่มพูนความสำคัญและคุณค่าของเกษตรกรในสังคม และเศรษฐกิจ ทำให้เกิดการพัฒนาย้อยยืนและครอบคลุมทุกด้านของการพัฒนาเกษตรกรรม เน้นบทบาทและความสำคัญของเกษตรกรในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ดังนี้

๑) การเสริมสร้างความสำคัญของเกษตรกร วิสัยทัศน์นี้ต้องการให้เห็นว่าเกษตรกรไม่ได้เป็นเพียงผู้ผลิตอาหาร แต่ยังเป็นหัวใจสำคัญของจุดเริ่มต้นการสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งจะช่วยให้เกษตรกรได้รับการยอมรับและให้ความสำคัญในสังคมและเศรษฐกิจ

๒) การส่งเสริมการสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจ โดยการสนับสนุนและพัฒนาเกษตรกรให้สามารถเพิ่มผลผลิต เพิ่มคุณภาพของสินค้า และเข้าสู่ตลาดได้ดีขึ้น จะช่วยสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจให้กับชุมชน และประเทศ

๓) การพัฒนาสังคม วิสัยทัศน์นี้ยังหมายถึงการสนับสนุนให้เกษตรกรมีชีวิตที่ดีขึ้น ทั้งในด้านการศึกษา สุขภาพ และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมชุมชน ซึ่งจะช่วยเพิ่มคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นในสังคม

๔) การสร้างความยั่งยืน การเน้นให้เกษตรกรเป็นหลักในการสร้างมูลค่าตั้งแต่ระดับชุมชน โดยการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ ลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และนำไปสู่การผลิตที่ยั่งยืน

๕) การกระจายรายได้อย่างเป็นธรรม การมุ่งเน้นที่เกษตรกรยังช่วยให้เกิดการกระจายรายได้ อย่างเป็นธรรมในชุมชนและพื้นที่ชนบท ลดความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและสังคม

๓.๒ พันธกิจ (Mission statement)

“ขับเคลื่อนภาคเกษตรกรรมสู่ความมั่นคงและพอเพียงของเกษตรกรไทย”

โดยมีภารกิจหลัก ดังนี้

๑) พัฒนาความสามารถการผลิตของเกษตรกรไทย สู่การสร้างมูลค่าทางอาหาร

๒) เกษตรชาวนาตลาดขับเคลื่อนสภาพแวดล้อมสีเขียว

๓) ส่งเสริมการทำการเกษตรเพื่อรองรับข้อกำหนดทางการค้าด้านสิ่งแวดล้อม

๔) ยกระดับสินค้าเกษตรให้มีคุณภาพมาตรฐาน มีความปลอดภัย

๕) การยกระดับรายได้ต่อหัวของเกษตรกรให้มีความอยู่ดีกินดี

๓.๓ ค่านิยมหลัก (Core Value)

คุณค่าหลักหรือค่านิยมหลัก ที่การดำเนินการของการพัฒนาภาคเกษตรกรรมของประเทศยึดถือเป็นวิถีชีวิตในการดำเนินการร่วมกัน (Share values) ได้แก่ “๓ ห่วง ๒ เงื่อนไข + ค่านิยมเกษตรทฤษฎีใหม่” ซึ่งประกอบด้วย

๓ ห่วง ได้แก่ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกัน

๒ เงื่อนไข ได้แก่ ความรู้และคุณธรรม

ค่านิยมเกษตรทฤษฎีใหม่ คือ แนวทางหรือหลักการในการบริหารจัดการที่ดินและน้ำเพื่อการเกษตรในที่ดินขนาดเล็กให้เกิดประโยชน์สูงสุด

๓.๔ สมรรถนะหลักของแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม

จากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้องด้านการพัฒนาเกษตรกรรมของไทย ได้นำผลการสำรวจสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกไปใช้ในการระดมสมองและพิจารณาทำสมรรถนะหลัก หรือ CC (Core Competency) ของภาคเกษตรกรรมของประเทศไทย โดยอาศัยตัวแบบจัดทำยุทธศาสตร์ VRIO (Value – Rareness – Imitation – Organization) เทคนิคในการวิเคราะห์ขีดความสามารถขององค์กร ในการวิเคราะห์ทรัพยากรสำคัญของภาคเกษตรกรรมของไทย ซึ่งแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรมมีสมรรถนะหลัก ๓ ประการที่เน้นการพัฒนาและส่งเสริมการเกษตรอย่างยั่งยืนและมีประสิทธิภาพ ดังนี้

ประเด็น/ทรัพยากร	Value	Rarity	Imitability	Organization	Core Competency
ประเทศไทยมีผู้นำเกษตรกรและกลุ่มเกษตรกรที่น้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยเฉพาะทฤษฎีใหม่ของในหลวงรัชกาลที่ ๙ เป็นต้นแบบในการพัฒนาการเกษตรในบริบทของพื้นที่ประเทศไทย ส่งผลให้เกิดชุมชนเข้มแข็งในหลายพื้นที่	ใช่	ใช่	ใช่	ใช่	สมรรถนะหลัก
เกษตรกรไทยจำนวนมากมีองค์ความรู้และศักยภาพในการผลิตสินค้าด้านการเกษตรที่หลากหลาย มีภูมิปัญญาท้องถิ่นและปราชญ์เกษตรจำนวนมาก ซึ่งมีการถ่ายทอดภูมิปัญญา	ใช่	ใช่	ใช่	ใช่	สมรรถนะหลัก

ประเด็น/ทรัพยากร	Value	Rarity	Imitability	Organization	Core Competency
ท้องถิ่นทางการเกษตร จากรุ่นสู่รุ่นมาอย่างยาวนาน					
เกษตรกรไทยจำนวนมาก เป็นเกษตรกรมืออาชีพมี ทักษะและประสบการณ์มา อย่างยาวนาน ในการผลิต สินค้าเกษตรที่มีความสำคัญ ทางเศรษฐกิจของประเทศ เช่น ข้าว ข้าวโพด มัน สำปะหลัง ถั่วเหลือง อ้อย ปศุสัตว์และประมง สามารถ ทำการเกษตรได้ตลอดทั้งปี	ใช่	ใช่	ใช่	ใช่	สมรรถนะหลัก

ส่วนที่ ๔

เป้าหมายของ ๑ หลัก ๒ ฐาน ๓ ทิศ ๑๑ ทาง ๓๒ วิธี

๔.๑ ห่วงโซ่อุปทานและห่วงโซ่คุณค่า (Supply chain and value chain)

ความเข้าใจอย่างถ่องแท้เกี่ยวกับมิติต่างๆของความเชื่อมโยงในองค์กรรวมของภาคเกษตรกรรมต่อประเด็นอื่นๆ เช่น วิถีชีวิตของผู้คน สังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ ฯลฯ มีความเกี่ยวเนื่องกันจนแยกไม่ออก ดังนั้น แนวคิดในการพัฒนายกระดับมาตรฐานการผลิตและสร้างศักยภาพใหม่ในภาคเกษตรกรรม จำเป็นต้องเข้าใจอย่างลึกซึ้งถึงความสัมพันธ์กันของห่วงโซ่อุปทาน (Supply chain) ซึ่งเป็นมุมมองของการจัดการเชิงกระบวนการทางการเกษตร ตั้งแต่การจัดหาวัตถุดิบ การผลิต การเก็บรักษา แปรรูปขึ้นต้น จนถึงการกระจายสินค้าอย่างมีประสิทธิภาพกับห่วงโซ่คุณค่า (Value chain) ซึ่งมองถึงการสร้างมูลค่าในทุกขั้นตอนของกระบวนการผลิต การพัฒนาสินค้ารูปแบบใหม่ๆ การตลาด ส่งมอบสินค้าและบริการแก่ลูกค้า เพื่อเพิ่มความสามารถในการแข่งขันและสร้างความแตกต่างให้กับผลิตภัณฑ์

การผสานแนวคิดทั้งสองนี้ในการขับเคลื่อนแผนแม่บทเพื่อพัฒนาภาคเกษตรกรรม ช่วยให้ภาคเกษตรมีประสิทธิภาพมากขึ้น และสามารถเพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตร ลดการสูญเสีย และส่งเสริมความยั่งยืนของการพัฒนา นอกจากนี้ ยังช่วยเกษตรกรและผู้ประกอบการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์ของตนเอง การบริหารจัดการเกี่ยวกับความสอดคล้องตามข้อกำหนดทางกฎหมาย มาตรฐานที่เป็นที่ยอมรับในระดับสากล คุณภาพและความปลอดภัยของสินค้า กฎระเบียบทางการค้า และความต้องการของลูกค้า และเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันทั้งตลาดในประเทศและระดับสากล ซึ่งถือเป็นความท้าทายเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการจัดการที่เหมาะสมเชิงบูรณาการ ทั้งสองห่วงโซ่ดังกล่าวเข้าด้วยกันอย่างสอดประสานและเป็นกระบวนการเดียวกัน ดังรูปภาพที่ ๑๖ และมีรายละเอียดห่วงโซ่คุณค่าของแต่ละทิศ ดังรูปภาพที่ ๑๗-๓๒

รูปภาพที่ ๑๖ ห่วงโซ่อุปทานและห่วงโซ่คุณค่าด้านเกษตร อาหาร และเศรษฐกิจสู่การค้าในระดับสากล

ที่มา : คณะกรรมการจัดทำและขับเคลื่อนแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม. สภาเกษตรกรแห่งชาติ. ๒๕๖๗.

ทิศที่ 1 การสร้างความเข้มแข็งของเกษตรกร
Value Chain ที่ 1 : พัฒนาศักยภาพเกษตรกร
เป้าหมาย : เกษตรกรมีความมั่นคงและความเข้มแข็ง

สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาศักยภาพเกษตรกรให้มีความมั่นคงและความเข้มแข็ง

- 1.ข้อมูลเชิงกลยุทธ์ในการต่อยอดภูมิปัญญา เทคโนโลยี นวัตกรรม 2.การบริหารจัดการกลุ่ม องค์กร 3.การบริหารจัดการกลุ่ม องค์กร 4.กฎหมาย นโยบาย มาตรการที่สนับสนุนให้เกิดความเข้มแข็งต่อเกษตรกร องค์กรเกษตร 5.การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและการลดต้นทุน 6.แผนงานที่สนับสนุนให้เกิดความเข้มแข็งต่อเกษตรกร องค์กรเกษตรกร (เกษตรกร องค์กรเกษตรกร สหกรณ์ วิสาหกิจชุมชน และกลุ่มเป้าหมาย)

รูปภาพที่ ๑๗ Value Chain ทิศที่ ๑ การสร้างความเข้มแข็งของเกษตรกร

ที่มา : คณะกรรมการจัดทำและขับเคลื่อนแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม. สภาเกษตรกรแห่งชาติ. ๒๕๖๗.

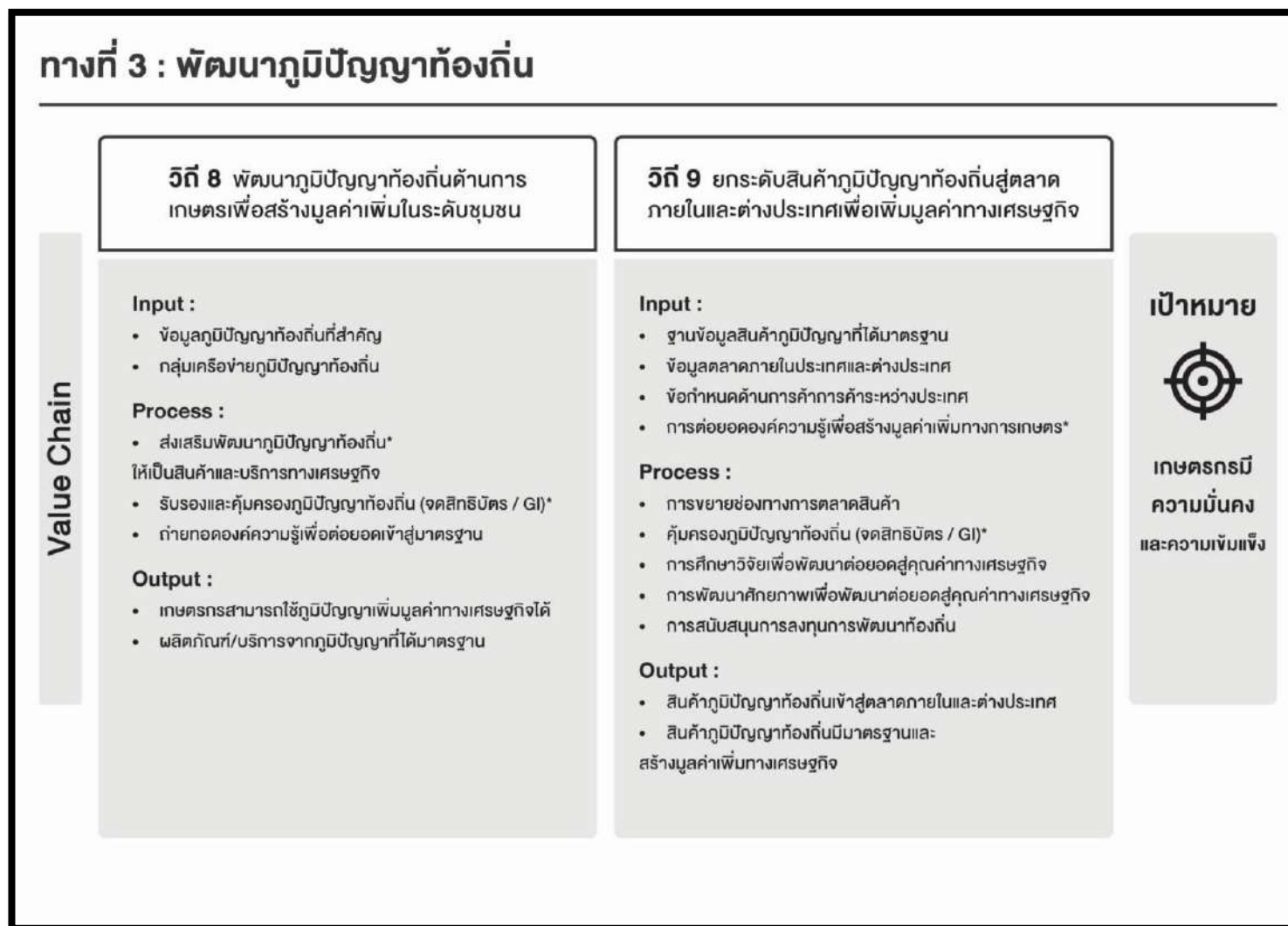

รูปภาพที่ ๑๘ Value Chain ทางที่ ๑ การพัฒนาศักยภาพเกษตรกร

ที่มา : คณะกรรมการจัดทำและขับเคลื่อนแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม. สภาเกษตรกรแห่งชาติ. ๒๕๖๗.

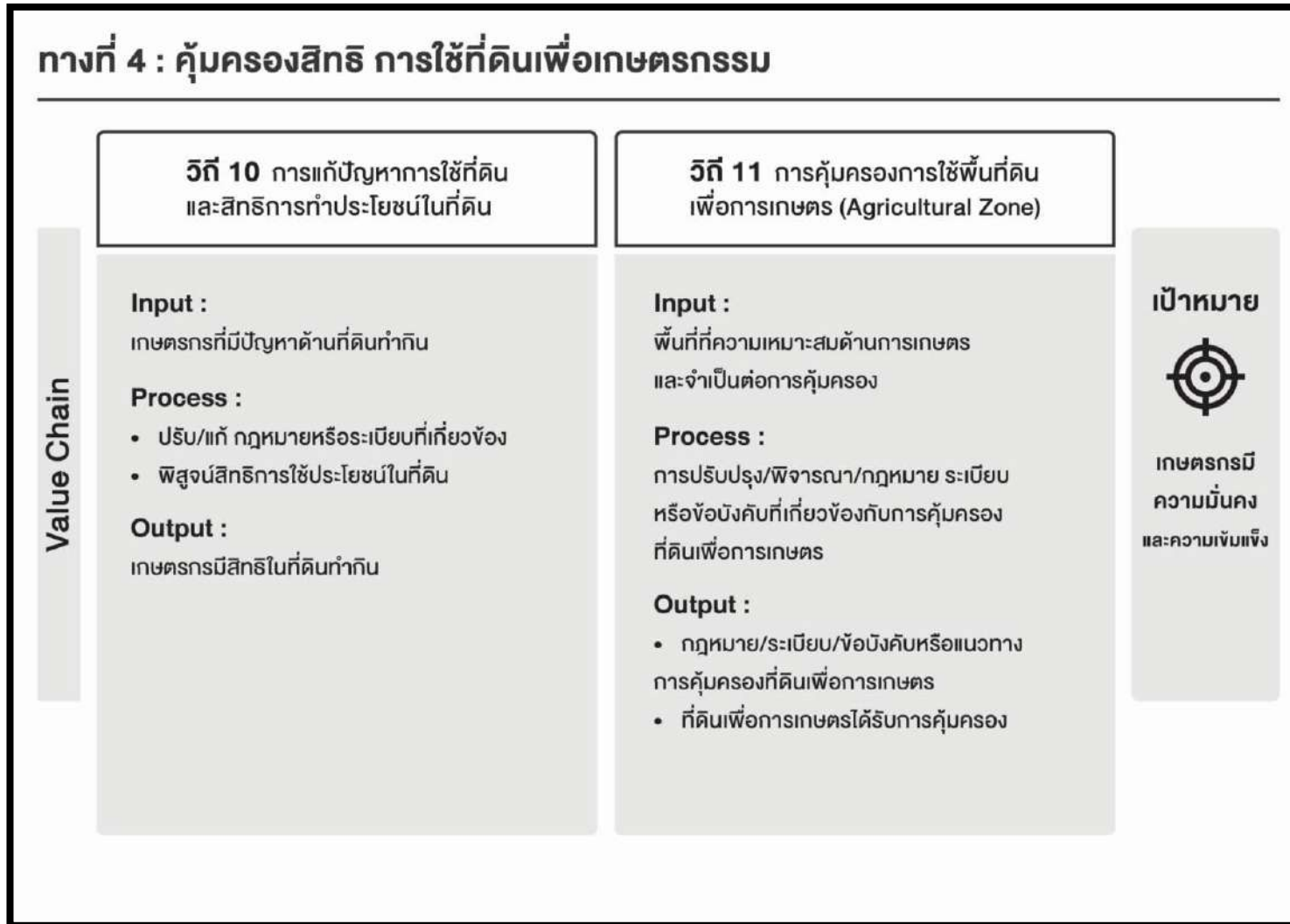

รูปภาพที่ ๑๙ Value Chain ทางที่ ๒ ถ่ายทอดเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่เหมาะสมเพื่อประสิทธิภาพการผลิต
ที่มา : คณะกรรมการจัดทำและขับเคลื่อนแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม. สภาเกษตรกรแห่งชาติ. ๒๕๖๗.

รูปภาพที่ ๒๐ Value Chain ทางที่ ๓ พัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่น

ที่มา : คณะกรรมการจัดทำและขับเคลื่อนแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม. สภาเกษตรกรแห่งชาติ. ๒๕๖๗.

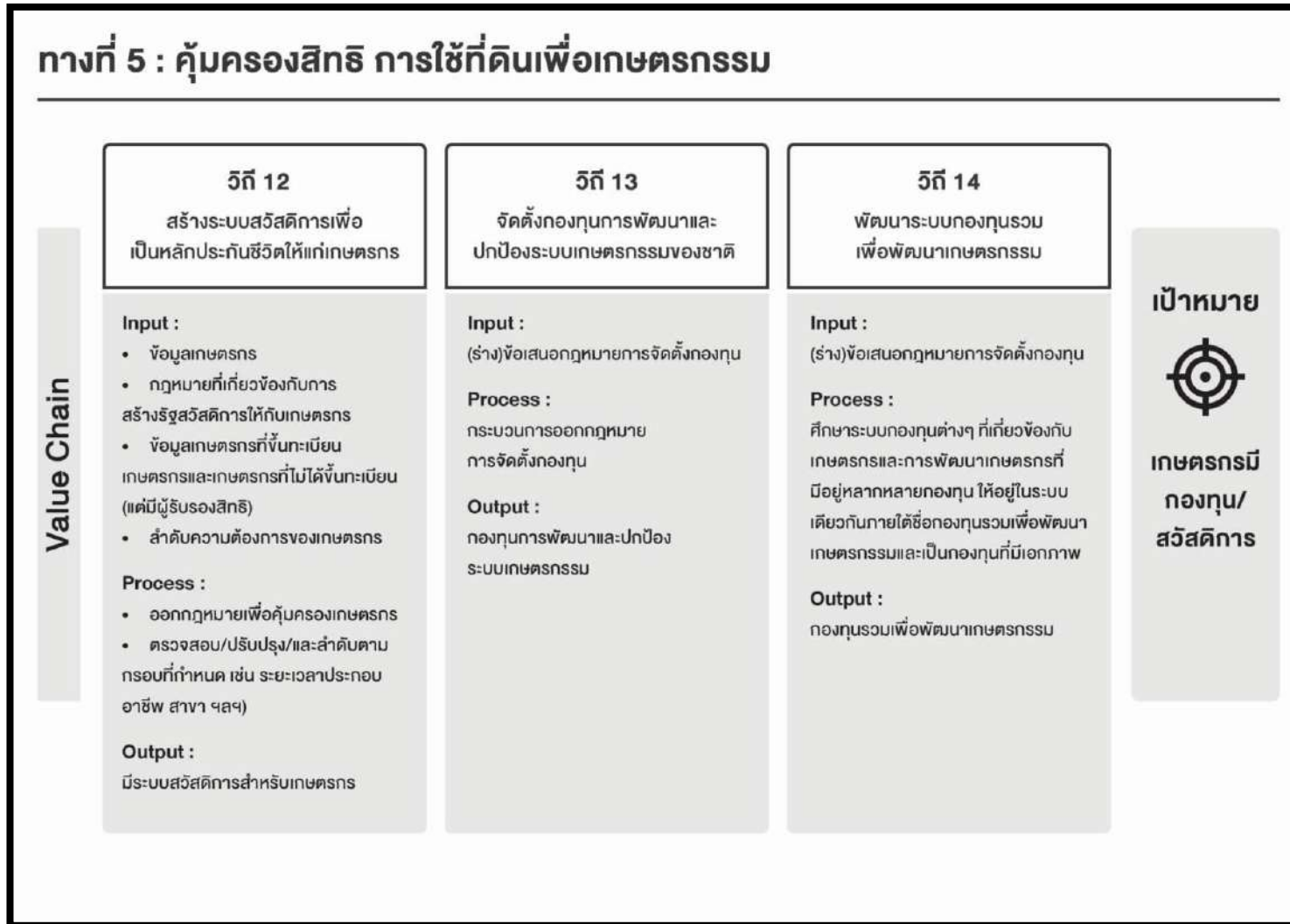
รูปภาพที่ ๒๑ ห่วงโซ่คุณค่าการคุ้มครองสิทธิ การใช้ที่ดินเพื่อเกษตรกรรม

ที่มา : คณะกรรมการจัดทำและขับเคลื่อนแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม. สภาเกษตรกรแห่งชาติ. ๒๕๖๗.

รูปภาพที่ ๒๒ ทิศที่ ๑ การสร้างความเข้มแข็งของเกษตรกร

ที่มา : คณะกรรมการจัดทำและขับเคลื่อนแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม. สภาเกษตรกรแห่งชาติ. ๒๕๖๗.

รูปภาพที่ ๒๓ Value Chain ทางที่ ๕ คุ่มครองสิทธิ การใช้ที่ดินเพื่อเกษตรกรรม

ที่มา : คณะกรรมการจัดทำและขับเคลื่อนแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม. สภาเกษตรกรแห่งชาติ. ๒๕๖๗.

เป้าหมาย : ขับเคลื่อนสภาพแวดล้อมสีเขียว ยกย่องสินค้าเกษตรให้มีคุณภาพมาตรฐาน มีความปลอดภัย

สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาพื้นที่เกษตรสีเขียว

1. การวิจัยการพัฒนานาพื้นที่เกษตรสีเขียว
2. ภูมิปัญญา เทคโนโลยี นวัตกรรมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาพื้นที่เกษตรสีเขียว
3. กฎหมาย นโยบาย มาตรการที่เอื้อต่อการพัฒนาพื้นที่เกษตรสีเขียว
4. การบริหารจัดการพื้นที่ เกษตรสีเขียว
5. โครงสร้างพื้นฐานด้านการเกษตร
6. มาตรฐานและความปลอดภัยสินค้าเกษตร
7. แผนงานที่สนับสนุนให้เกิดการพัฒนาเกษตรสีเขียว

ที่มา : คณะกรรมการจัดทำและขับเคลื่อนแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม. สภาเกษตรกรแห่งชาติ. ๒๕๖๗.

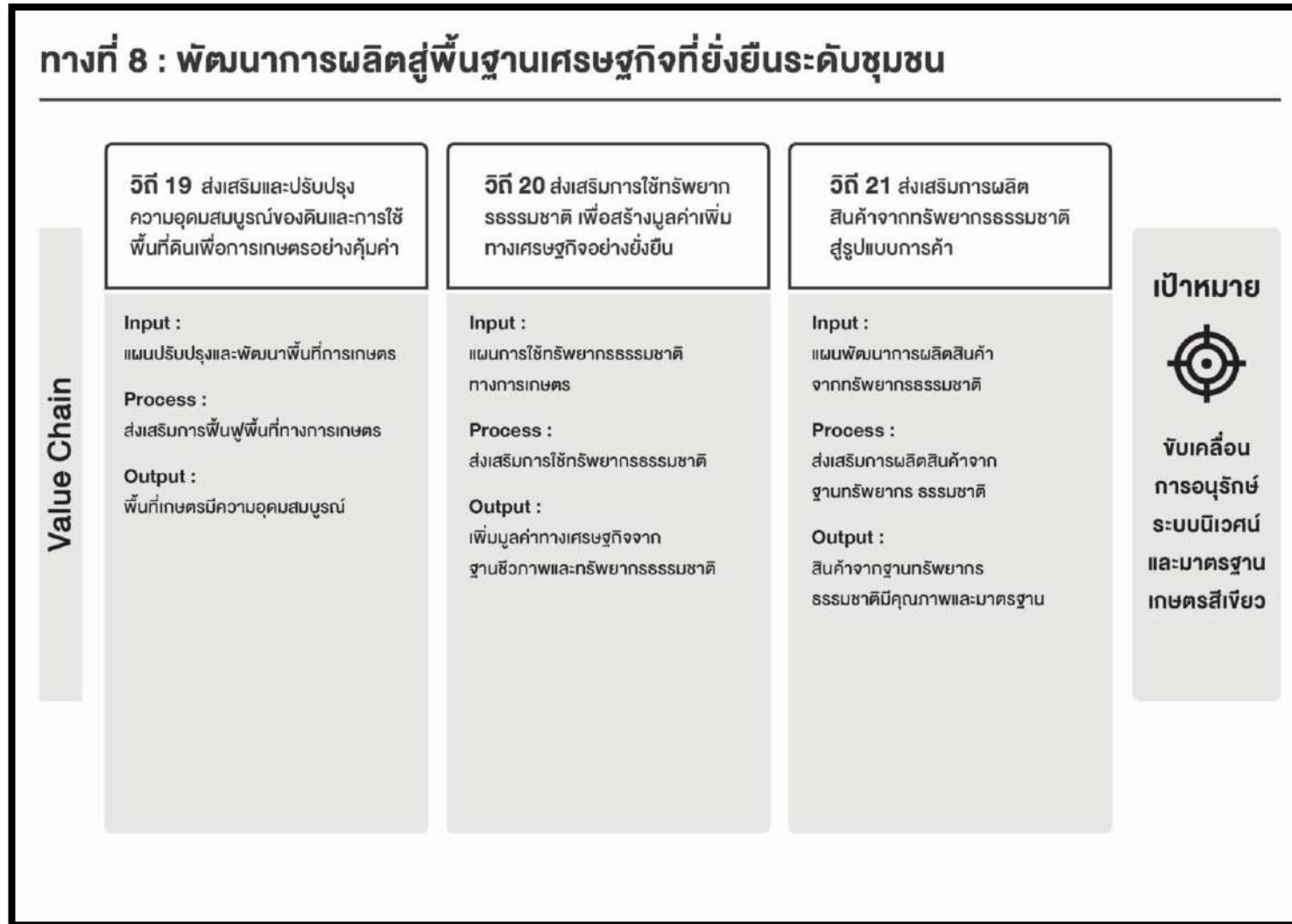
รูปภาพที่ ๒๕ Value Chain ทางที่ ๖ อนุรักษ์และพัฒนาระบบนิเวศทางการเกษตร

ที่มา : คณะกรรมการจัดทำและขับเคลื่อนแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม. สภาเกษตรกรแห่งชาติ. ๒๕๖๗.

รูปภาพที่ ๒๖ Value Chain ทางที่ ๗ พัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน แหล่งน้ำ และระบบชลประทาน

ที่มา : คณะกรรมการจัดทำและขับเคลื่อนแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม. สภาเกษตรกรแห่งชาติ. ๒๕๖๗.

รูปภาพที่ ๒๗ Value Chain ทางที่ ๘ พัฒนาการผลิตสู่พื้นฐานเศรษฐกิจที่ยั่งยืนระดับชุมชน

ที่มา : คณะกรรมการจัดทำและขับเคลื่อนแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม. สภาเกษตรกรแห่งชาติ. ๒๕๖๗.

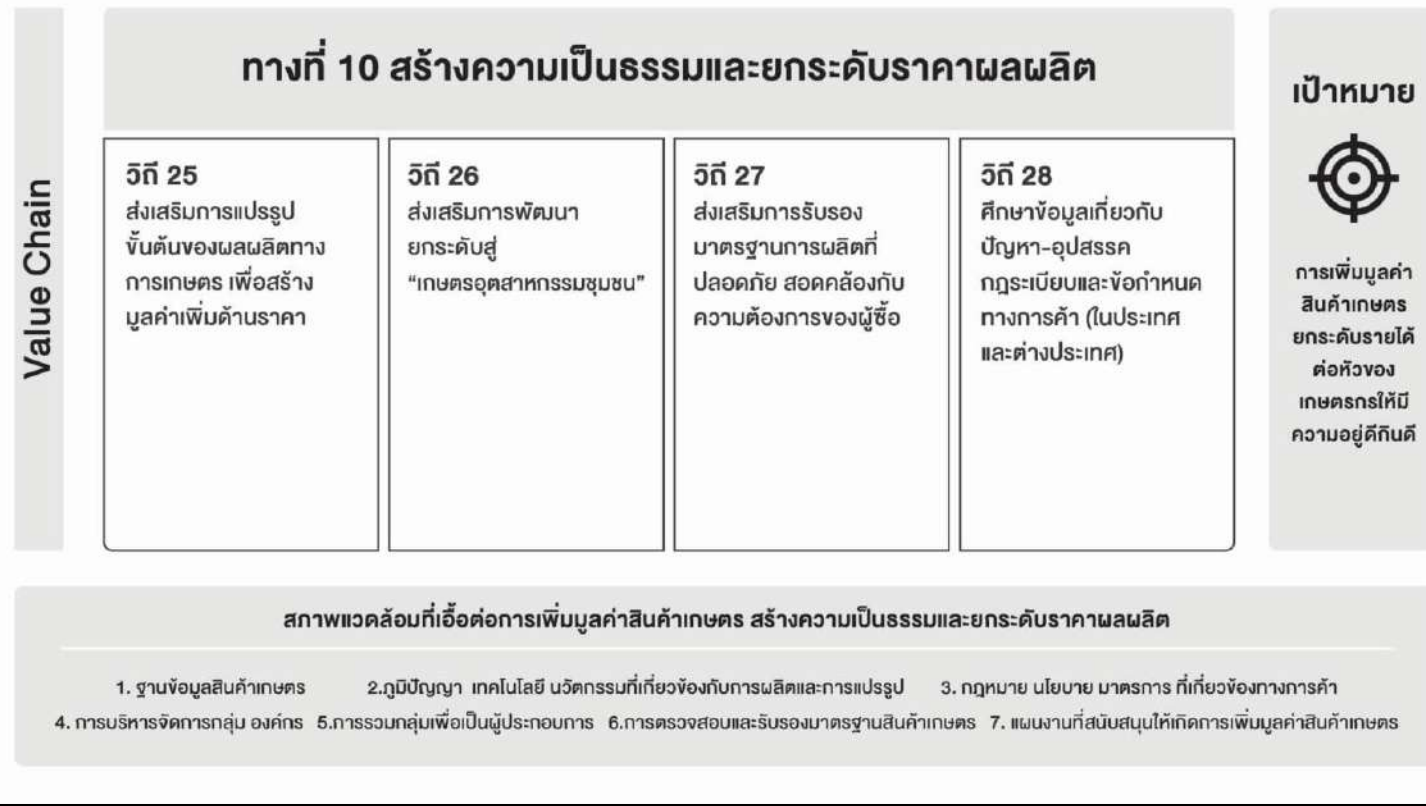
รูปภาพที่ ๒๘ Value Chain ทางที่ ๙ พันธุ์ทรัพยากรต่าง ๆ เพื่อสร้างศักยภาพใหม่ทางการเกษตร

ที่มา : คณะกรรมการจัดทำและขับเคลื่อนแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม. สภาเกษตรกรแห่งชาติ. ๒๕๖๗.

ทิศที่ 3 การเพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตรสู่ตลาดโลก

Value Chain ที่ 4 : สร้างความเป็นธรรมและยกระดับราคาผลผลิต

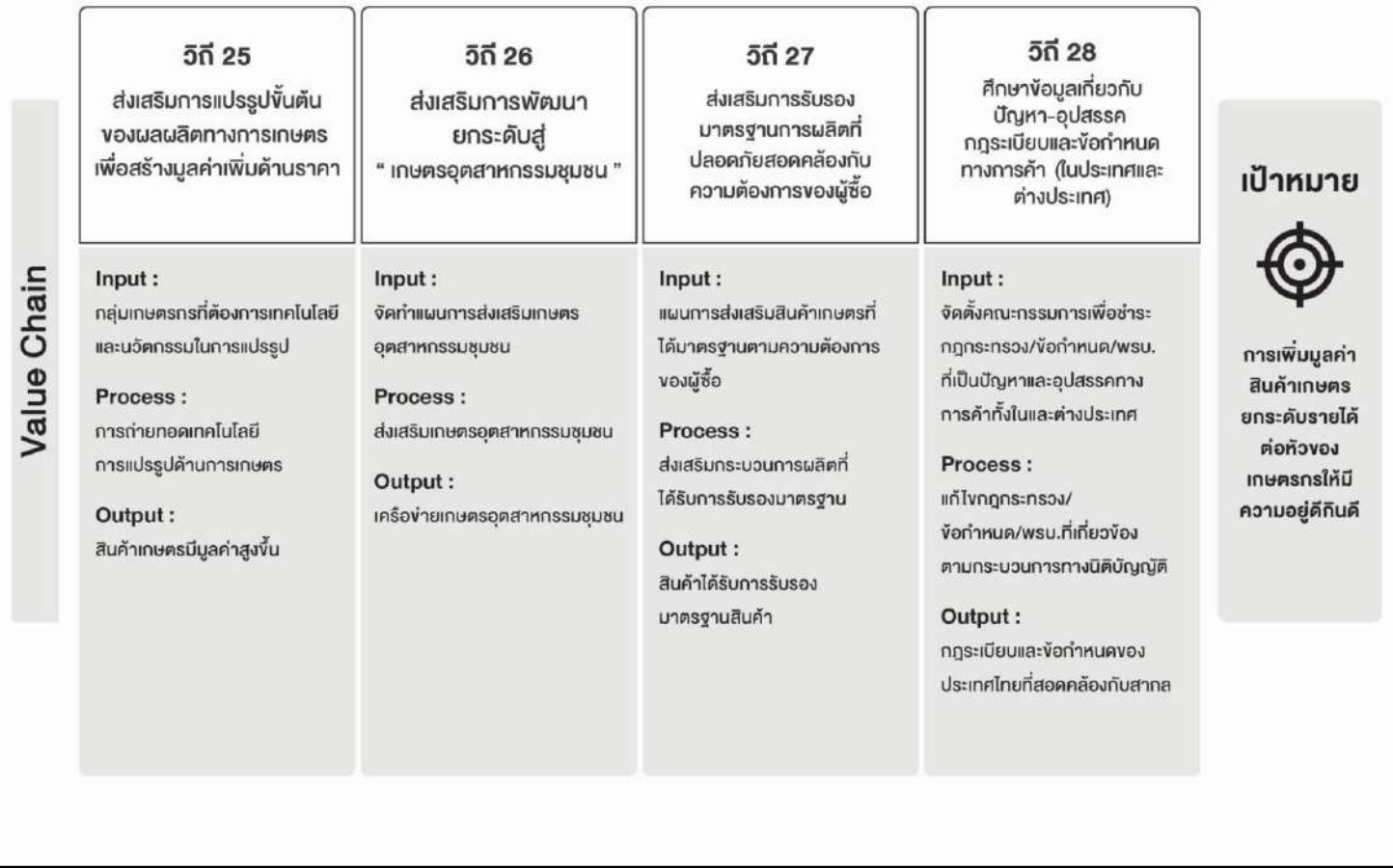
เป้าหมาย : การเพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตร ยกระดับรายได้ต่อหัวของเกษตรกรให้มีความอยู่ดีกินดี

รูปภาพที่ ๒๙ ห่วงโซ่คุณค่าการเพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตรสู่ตลาดโลก

ที่มา : คณะกรรมการจัดทำและขับเคลื่อนแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม. สภาเกษตรกรแห่งชาติ. ๒๕๖๗.

ทางที่ 10 : สร้างความเป็นธรรมและยกระดับราคาผลผลิต

รูปภาพที่ ๓๐ ห่วงโซ่คุณค่าสร้างความเป็นธรรมและยกระดับราคาผลผลิต

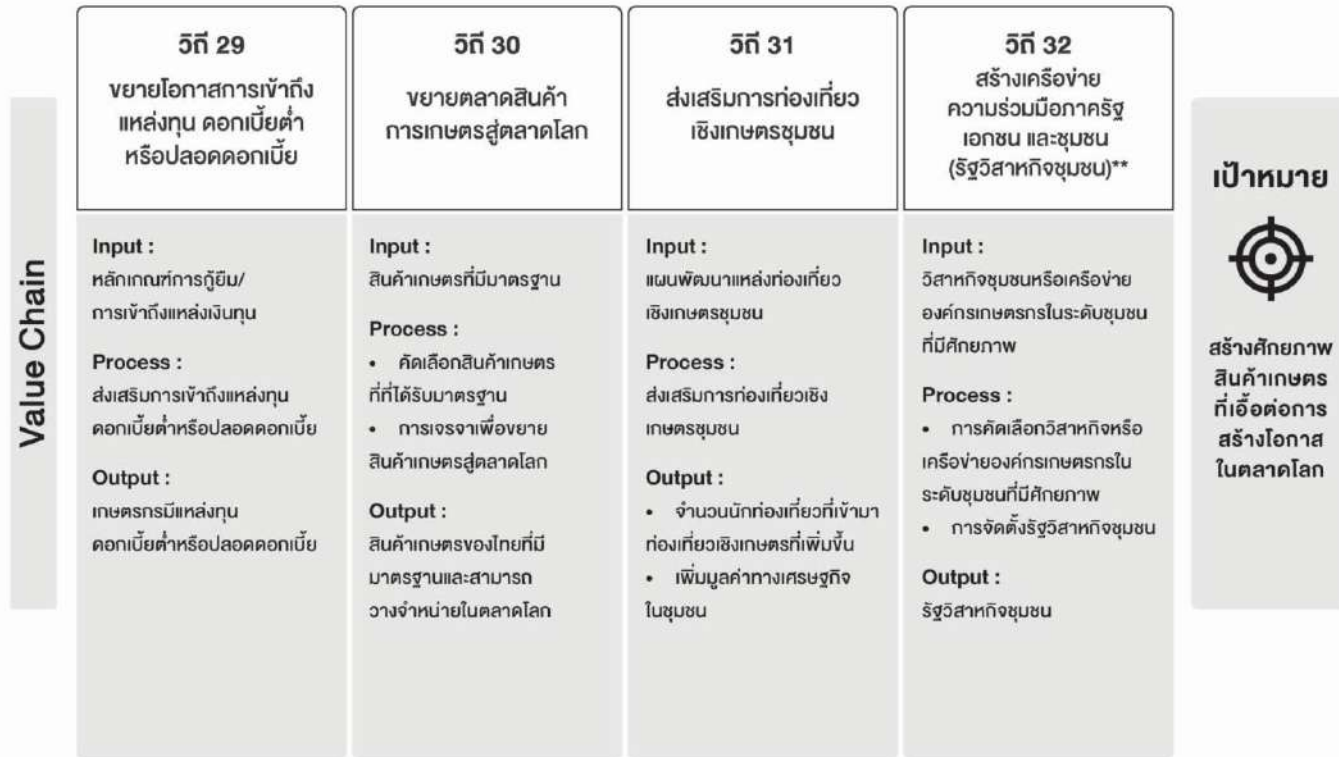
ที่มา : คณะกรรมการจัดทำและขับเคลื่อนแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม. สภาเกษตรกรแห่งชาติ. ๒๕๖๗.

รูปภาพที่ ๓๑ Value Chain ทิศที่ ๓ การเพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตรสู่ตลาดโลก

ที่มา : คณะกรรมการจัดทำและขับเคลื่อนแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม. สภาเกษตรกรแห่งชาติ. ๒๕๖๗.

ทางที่ 11 : ยกระดับการผลิต การตลาด และขยายโอกาสเข้าถึงแหล่งทุน

รูปภาพที่ ๓๒ ห่วงโซ่คุณค่ายกระดับการผลิต การตลาด และการขยายโอกาสการเข้าถึงแหล่งทุน

ที่มา : คณะกรรมการจัดทำและขับเคลื่อนแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม. สภาเกษตรกรแห่งชาติ. ๒๕๖๗.

๔.๒ สาระสำคัญตาม ๑ หลัก ๒ ฐาน ๓ ทิศ ๑๑ ทาง และ ๓๒ วิธี ประกอบด้วย

การดำเนินงานตามแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม ฉบับที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๖๘-๒๕๗๕ ให้สามารถบรรลุเป้าหมายที่กำหนด จึงกำหนดทิศ ทาง และวิธีในการพัฒนาภาคการเกษตรไว้จำนวน ๓ ทิศ ดังนี้

ทิศที่ ๑ การสร้างความเข้มแข็งของเกษตรกร

ทิศที่ ๒ การพัฒนาเกษตรสีเขียว

ทิศที่ ๓ การเพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตรสู่ตลาดโลก

ซึ่งสามารถสรุปได้ ดังต่อไปนี้

๔.๒.๑ การดำเนินงานภายใต้หลักใหญ่ ๑ หลัก คือ "๑ หลักคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง" (Philosophy of Sufficient Economy)

หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง คือการน้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นกรอบแนวคิดที่มุ่งเน้นให้ทุกคนสามารถพึ่งตนเอง มีความพอเพียงในการดำเนินชีวิต ซึ่งเป็นเงื่อนไขพื้นฐานให้สามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืน ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงของกระแสโลกาภิวัตน์ และบริบททางการเกษตร สังคม และเศรษฐกิจที่เปลี่ยนไปอย่างรวดเร็ว

๔.๒.๒ ฐานในการดำเนินงาน " ๒ ฐาน" (Foundation) ประกอบด้วย

ฐานที่ ๑ ฐานข้อมูลเชิงกลยุทธ์ ฐานข้อมูลเชิงกลยุทธ์จะเป็นชุดของข้อมูลที่จัดระเบียบเพื่อให้เข้าถึงและปรับปรุงข้อมูลด้านต่าง ๆ เพื่อสะท้อนประเด็นในหลากหลายมิติ ที่จะเอื้ออำนวยให้เห็นปัญหาและโอกาสชัดเจนสำหรับพัฒนาภาคเกษตรกรรม

ฐานที่ ๒ ฐานกลไกการกระจายอำนาจภาคเกษตรกรรม กระจายความเข้มแข็งแก่เกษตรกรให้สามารถเข้าถึงกลไกต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับภาคการเกษตรในองค์กรต่าง ๆ ทั้งในระดับส่วนกลางและท้องถิ่น เพื่อให้สามารถขับเคลื่อนงานพัฒนาภาคเกษตรกรรมได้อย่างสอดคล้องประสาน

๔.๒.๓ ทิศในการดำเนินงาน "๓ ทิศ" (Means) ประกอบด้วย

ทิศที่ ๑ สร้างความเข้มแข็งของเกษตรกร การส่งเสริมและการสนับสนุนการรวมกลุ่มเพื่อการพัฒนาศักยภาพและสร้างความเข้มแข็งของเกษตรกร องค์กรเกษตรกร กลุ่มเกษตรกร และยุวเกษตรกรตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ทิศที่ ๒ การพัฒนาเกษตรสีเขียว เกษตรกรเข้มแข็งพร้อมสร้างโอกาสและรับมือกับการเปลี่ยนแปลงของกระแสรัศมีสิ่งแวดล้อม การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และกฎระเบียบข้อกำหนดด้านความยั่งยืน

ทิศที่ ๓ การเพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตรสู่ตลาดโลก มุ่งเน้นการยกระดับภาคการเกษตรที่สร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจ โดยพัฒนาระบบการผลิตสินค้าเกษตรที่สอดคล้องตามข้อกำหนดและความต้องการของตลาดสากล

๔.๒.๔ ทางในการดำเนินงาน "๑๑ ทาง" (Ways) ประกอบด้วย

ทางที่ ๑ พัฒนาศักยภาพเกษตรกร คือ การพัฒนาศักยภาพ การส่งเสริมและสนับสนุนการรวมกลุ่มของเกษตรกร องค์กรเกษตรกร กลุ่มเกษตรกร และยุวเกษตรกรตามหลักปรัชญา

ของเศรษฐกิจพอเพียง สร้างเครือข่ายองค์กรเกษตรกร เชื่อมโยงและพัฒนาความร่วมมือในด้านการผลิตทางเกษตรกรรม การแปรรูป การตลาด และการบริโภคเพื่อการยังชีพระหว่างเครือข่ายองค์กรเกษตรกรกับภาครัฐและภาคเอกชน

ทางที่ ๒ ถ่ายทอดเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่เหมาะสมเพื่อประสิทธิภาพการผลิต คือ การใช้เทคโนโลยีและการถ่ายทอดองค์ความรู้ที่ได้ สนับสนุน ส่งเสริม ให้คำปรึกษา อบรม ถ่ายทอดองค์ความรู้ เทคโนโลยีภาคการเกษตร และการจัดการแก่เกษตรกรและยุวเกษตรกร รวมถึง ค้นคว้า วิจัย และพัฒนาเพื่อประโยชน์ทางเกษตรกรรม และเกษตรอุตสาหกรรมชุมชน

ทางที่ ๓ พัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่น คือ การค้นคว้า วิจัย และพัฒนาภูมิปัญญา พันธุ์กรรมพืช และสัตว์ท้องถิ่น นำพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการเกษตรมาสร้างมูลค่าเพิ่มในระดับ ชุมชนรวมถึงการยกระดับสินค้าภูมิปัญญาท้องถิ่น สู่ตลาดภายในประเทศและตลาดต่างประเทศ เพื่อเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจ

ทางที่ ๔ ค้ำครองสิทธิเกษตรกร คือการส่งเสริมคุ้มครองสิทธิเกษตรกร และการเพิ่ม สิทธิและบทบาทของเกษตรกรที่เกี่ยวข้องกับการทำกิน การแก้ปัญหาการใช้ที่ดินและสิทธิการ ทำประโยชน์ในที่ดิน การคุ้มครองการใช้พื้นที่ดินเพื่อการเกษตร (Agricultural zone)

ทางที่ ๕ พัฒนาการบริหารกองทุนด้านการเกษตรและเกษตรกรให้มีประสิทธิภาพ สร้างระบบสวัสดิการ เพื่อเป็นหลักประกันชีวิตให้แก่เกษตรกร โดยการปรับปรุงและบริหารจัดการ กองทุนที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรที่มีอยู่ให้สามารถรองรับการช่วยเหลือเกษตรกรอย่างครบวงจร และลดการซ้ำซ้อน รวมถึงการจัดตั้งกองทุนใหม่ ๆ ขึ้นมาเพื่อวัตถุประสงค์ดังกล่าว

ทางที่ ๖ รักษา พัฒนาด้านนิเวศวิทยาทางการเกษตรและคุ้มครองพื้นที่เกษตรกรรม ทำให้เกษตรกรสามารถเข้าถึงแหล่งทรัพยากรที่จำเป็นต่อการประกอบอาชีพเกษตรกรรม ศึกษาข้อมูล เกี่ยวกับนิเวศน์ทางการเกษตรเพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนาและใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืน ส่งเสริม อนุรักษ์ และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมด้านการเกษตร

ทางที่ ๗ พัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน แหล่งน้ำ และระบบชลประทาน คือการพัฒนา แหล่งน้ำและจัดระบบชลประทานเพื่อเกษตรกรรม บริหารจัดการแหล่งน้ำ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ การใช้น้ำเพื่อการเกษตร เพื่อให้เกษตรกรมีโครงสร้างพื้นฐานที่ดีในการทำกิจกรรมภาคการเกษตร

ทางที่ ๘ พัฒนาการผลิตสู่พื้นฐานเศรษฐกิจที่ยั่งยืนระดับชุมชน ส่งเสริมและปรับปรุง ความอุดมสมบูรณ์ของดินและการใช้พื้นที่ดินเพื่อการเกษตรอย่างคุ้มค่า มีการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน

ทางที่ ๙ ฟื้นฟูทรัพยากรต่าง ๆ เพื่อสร้างศักยภาพใหม่ทางการเกษตร คือการอนุรักษ์ การฟื้นฟู ส่งเสริมความหลากหลายทางชีวภาพและระบบนิเวศทางการเกษตร สร้างความเข้าใจ กับเกษตรกรและผู้เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการผลิตที่ยั่งยืน โดยเฉพาะ ความสอดคล้องกับประเด็น กฎระเบียบสากลและตลาดผู้ซื้อในต่างประเทศ ซึ่งจำเป็นต้องส่งเสริมศักยภาพใหม่ในห่วงโซ่อุปทาน เกษตรระดับปฐมภูมิ ทุดิยภูมิ และตติยภูมิ ให้สอดคล้องตามข้อกำหนดและกฎระเบียบสากล

ด้านความยั่งยืน เช่น กฎหมายว่าด้วยสินค้าปลอดการตัดไม้ทำลายป่า (EUDR) คาร์บอนฟุตพริ้นท์ (Carbon footprint: CFP), ฯลฯ

ทางที่ ๑๐ สร้างความเป็นธรรมและยกระดับราคาผลผลิต การสร้างความเป็นธรรมด้านราคาผลผลิตทางการเกษตร โดยการคำนึงถึงการส่งเสริมให้สินค้าเกษตรได้รับผลตอบแทนสูง ส่งเสริมการแปรรูปขั้นต้นของผลผลิตทางการเกษตร เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มด้านราคา ส่งเสริมการพัฒนายกระดับสู่ “เกษตรอุตสาหกรรมชุมชน” ส่งเสริมการรับรองมาตรฐานการผลิตที่ปลอดภัย สอดคล้องกับความต้องการของผู้ซื้อ ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับปัญหา-อุปสรรค กฎระเบียบและข้อกำหนดทางการค้า (ในประเทศและต่างประเทศ)

ทางที่ ๑๑ ยกระดับการผลิต การตลาด และขยายโอกาสเข้าถึงแหล่งทุน การสร้างโอกาสให้เกษตรกรเข้าถึงแหล่งทุนที่มีดอกเบี้ยต่ำหรือปลอดดอกเบี้ย ซึ่งจะช่วยสร้างศักยภาพการผลิตสินค้าการเกษตรสู่ตลาดโลกแล้ว ยังสามารถสร้างโอกาสด้านอื่น เช่น การท่องเที่ยวเชิงเกษตรชุมชน สร้างโมเดลความร่วมมือระหว่างภาครัฐ เอกชนและชุมชนในรูปแบบ “รัฐวิสาหกิจชุมชน” ฯลฯ

๔.๒.๕ วิถีในการดำเนินงาน "๓๒ วิถี" (Initiatives) ประกอบด้วย

วิถีที่ ๑ จัดทำฐานข้อมูลเชิงกลยุทธ์ สำหรับการพัฒนาภาคเกษตรกรรม ฐานข้อมูลเชิงกลยุทธ์จะเป็นชุดของข้อมูลที่จัดระเบียบหลากหลายมิติ ระบบจัดเก็บและจัดการฐานข้อมูลขนาดใหญ่ที่มีประสิทธิภาพ จะช่วยให้สามารถสะท้อนให้เห็นถึงประเด็นปัญหาและโอกาสในการพัฒนาภาคเกษตรกรรม

วิถีที่ ๒ พัฒนาศักยภาพเกษตรกร และกลุ่มเกษตรกรสู่องค์กรเกษตรกรต้นแบบ เพื่อสร้างความเข้มแข็ง เพิ่มทุนมนุษย์ด้านการเกษตร พัฒนากำลังพลด้านการเกษตร และยกระดับสมรรถนะของเกษตรกรที่จะนำสู่การเป็นเกษตรกรผู้นำทางความคิด “นักกลยุทธ์ชุมชน” เพื่อต่อยอดสู่การพัฒนาขยายผล (Capacity building) พร้อมทั้งส่งเสริมความภาคภูมิในการประกอบอาชีพเกษตรกรรม

วิถีที่ ๓ เสริมสร้างความเข้มแข็งของเครือข่ายเกษตรปฐมภูมิ ทุติยภูมิ และตติยภูมิ ยกระดับสมรรถนะของเกษตรกร เพื่อขยายผลไปสู่การเพิ่มโอกาสของเครือข่าย พร้อมกับการพัฒนาการแปรรูปผลผลิตเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม และพัฒนาเข้าสู่ระดับเกษตรกรตติยภูมิในลำดับต่อไป

วิถีที่ ๔ พัฒนาระบบบันทึกและวิถีชีวิตของเกษตรกรกลุ่มเปราะบาง เพื่อแก้ปัญหาและยกระดับคุณภาพชีวิตของเกษตรกร พัฒนาระบบการทางความคิด มุมมอง และค่านิยมของเกษตรกรกลุ่มเปราะบาง เพื่อการปรับเปลี่ยนแนวทางการประกอบอาชีพที่จะส่งเสริมให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี หลุดพ้นจากภาวะเปราะบางและสามารถพึ่งพาตนเองได้ เพื่อเตรียมความพร้อมเข้าสู่สังคมสูงอายุและพัฒนาสุขอนามัยของเกษตรกร

วิถีที่ ๕ การปรับปรุงโครงสร้างและกลไกสู่การกระจายอำนาจด้านการพัฒนาเกษตรกรรม โดยมีโครงสร้างการพัฒนาเกษตรกรรมระดับจังหวัด รวมถึงการเพิ่มสัดส่วนงบประมาณพัฒนาจังหวัด

กลุ่มจังหวัดและท้องถิ่น เพื่อกำหนดทิศทางร่วมกันและบูรณาการความร่วมมือกันในการพัฒนาภาคเกษตรกรรม

วิถีสี่ ๖ ศึกษาวิจัยและต่อยอดองค์ความรู้ทางการเกษตร เพื่อพัฒนาสู่การเพิ่มประสิทธิภาพด้านการผลิต พัฒนาผลิตภัณฑ์ และบริการทั้งในภาคเกษตรกรรม และสาขาอาชีพอื่น เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจและโอกาสใหม่ ๆ แก่ชุมชนและสังคม

วิถีสี่ ๗ นำเทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ ๆ มาใช้ในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต ลดต้นทุน เพื่อเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรในเชิงมูลค่าและปริมาณต่อพื้นที่สูงสุด รวมทั้งนำเทคโนโลยีมาใช้อย่างมีประสิทธิภาพในการเก็บข้อมูล วิเคราะห์ และพยากรณ์เกี่ยวกับปัจจัยต่าง ๆ ที่จะส่งผลกระทบต่อภาคเกษตรกรรม สู่การรับมือกับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (Climate change)

วิถีสี่ ๘ พัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการเกษตรเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มในระดับชุมชน โดยการนำความรู้ วิธีการ และแนวทางปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรที่ได้รับการสั่งสม และการเรียนรู้มาเป็นระยะเวลายาวนาน มาสู่การพัฒนาต่อยอดสู่ผลิตภัณฑ์และบริการ เพื่อสร้างโอกาสใหม่ ๆ ทางเศรษฐกิจในชุมชน

วิถีสี่ ๙ ยกระดับสินค้าภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่ตลาดภายในและต่างประเทศ เพื่อเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจ ส่งเสริมการนำสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว มีคุณค่าทางวัฒนธรรมภูมิปัญญา ประเพณี และศิลปะต่าง ๆ เข้าสู่การสร้างมูลค่าโดยใช้วัตถุดิบท้องถิ่น สู่การผลิตสินค้าที่บอกเล่าเรื่องราวของชุมชน/ท้องถิ่นผ่านสินค้าและบริการเหล่านั้นได้ เพื่อเชื่อมโยงเกษตรกรกับผู้ให้บริการทางการเกษตร

วิถีสี่ ๑๐ การแก้ปัญหาการใช้ที่ดินและสิทธิการทำประโยชน์ในที่ดินของเกษตรกร เพื่อให้เกษตรกรมีสิทธิในที่ดินทำกิน และเพื่อประกอบอาชีพด้านเกษตรกรรม พื้นที่ที่มีความเหมาะสมด้านการเกษตร มีความจำเป็นต้องได้รับการคุ้มครอง เพื่อเป็นหลักประกันว่าจะไม่สามารถนำที่ดินไปใช้ประโยชน์ด้านอื่น

วิถีสี่ ๑๑ การคุ้มครองการใช้พื้นที่ดินเพื่อการเกษตร (Agricultural zone) เพื่อคุ้มครองพื้นที่ที่ถูกกำหนดไว้โดยรัฐบาลหรือหน่วยงานท้องถิ่น โดยการกำหนดเป็นพื้นที่สำหรับการปลูกพืช การเลี้ยงสัตว์ หรือกิจกรรมทางการเกษตรอื่น ๆ จะต้องตราเป็นกฎหมายหรือข้อบังคับ เฉพาะเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์ดังกล่าวในพื้นที่นั้น ๆ

วิถีสี่ ๑๒ สร้างระบบสวัสดิการ เพื่อเป็นหลักประกันชีวิตให้แก่เกษตรกร การที่จะสามารถรักษาและปกป้องระบบเกษตรกรรมของประเทศได้ เกษตรกรจะต้องมีหลักประกันด้านความมั่นคงของชีวิต ดังนั้น ภาครัฐควรหาช่องทางในการออกกฎหมายเพื่อคุ้มครองเกษตรกร เพื่อให้เกษตรกรมีระบบสวัสดิการที่เหมาะสม ลดความเหลื่อมล้ำ และสร้างความเป็นธรรมทางสังคม

วิถีสี่ ๑๓ จัดตั้งกองทุนการพัฒนาและปกป้องระบบเกษตรกรรม ส่งเสริมความเข้มแข็งของภาคเกษตรรายสาขาที่มีศักยภาพและสร้างผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจของประเทศควรได้รับการสนับสนุนให้เกิดกองทุนใหม่ ๆ เพื่อพัฒนาช่วยเหลือและสร้างความมั่นคงในอาชีพเกษตรกร ด้วยการประกันภัยพืชผลทางการเกษตร อันจะส่งผลต่อการปกป้องระบบเกษตรกรรมอีกทางหนึ่ง

วิธีที่ ๑๔ พัฒนาระบบกองทุนรวมเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม ระบบกองทุนต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับเกษตรกรรมและการพัฒนาเกษตรกรรมที่มีอยู่หลากหลายกองทุน ให้อยู่ในระบบเดียวกัน ภายใต้ชื่อ “สำนักงานกองทุนรวมแห่งชาติเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม” จะทำให้กองทุนฯ มีเอกภาพ และมองภาพรวมทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาด้านเกษตรกรรมของประเทศ

วิธีที่ ๑๕ ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับนิเวศน์ทางการเกษตรเพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนา และใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืน เป็นการกำหนดแนวทางการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน เพื่อรับมือกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ซึ่งส่งผลกระทบไปทั่วโลกในขณะนี้ เช่น วิกฤติความแห้งแล้ง ความผันผวนของฤดูกาล ภัยพิบัติทางธรรมชาติที่รุนแรงขึ้น รวมถึงการลดลงของผลผลิต ในภาคเกษตรกรรม และอุตสาหกรรม ฯลฯ ซึ่งเป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

วิธีที่ ๑๖ ส่งเสริม อนุรักษ์ และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านการเกษตร ลดการเผาในที่เกษตรกรรม และทำฝนหลวงเพื่อช่วยลดปัญหามลพิษ การพัฒนาระบบเกษตรกรรมเท่าทันต่อสภาพภูมิอากาศ (Climate Smart Agriculture) เพื่อสื่อสาร และผลักดันผู้คนตื่นตัวกับกระแสเศรษฐกิจสีเขียว (Green economy) ส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียน (Circular economy) มุ่งเน้นการใช้ประโยชน์ของทรัพยากรร่วมกันมากกว่าการสร้างความเป็นเจ้าของ (Sharing economy) เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด และเป็นอีกหนึ่งทางเลือกใหม่ที่จะพัฒนา เศรษฐกิจประเทศไปสู่ความยั่งยืน

วิธีที่ ๑๗ พัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน แหล่งน้ำและระบบชลประทานเพื่อการเกษตร (ทั้งในและนอกเขตชลประทาน) การขยายพื้นที่ชลประทานให้ครอบคลุมพื้นที่ทำเกษตร รวมทั้งจัดให้มีแหล่งน้ำขนาดเล็กในระดับไร่นา เพื่อให้เกษตรกรมีน้ำเพียงพอต่อการทำเกษตรได้อย่างต่อเนื่อง ตลอดทั้งปี

วิธีที่ ๑๘ การบริหารจัดการแหล่งน้ำ และเพิ่มประสิทธิภาพการใช้น้ำเพื่อการเกษตร ที่ต้องบูรณาการความร่วมมือร่วมใจในการใช้น้ำระดับจังหวัด/กลุ่มจังหวัด เพื่อให้แผนการบริหาร จัดการน้ำสัมพันธ์กับระบบการผลิตทางการเกษตรอย่างมีประสิทธิภาพ

วิธีที่ ๑๙ ส่งเสริมและปรับปรุงความอุดมสมบูรณ์ของดินและการใช้พื้นที่ดิน เพื่อการเกษตรอย่างคุ้มค่า โดยเฉพาะปลูกให้เหมาะสมกับศักยภาพพื้นที่ ควรมีแผนที่ชัดเจนเกี่ยวกับการส่งเสริม การฟื้นฟูสร้างความอุดมสมบูรณ์ของพื้นที่สำหรับการเกษตร เพื่อสร้างพื้นฐานสู่การใช้พื้นที่ทำเกษตรได้อย่างยั่งยืน

วิธีที่ ๒๐ ส่งเสริมการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ อย่างยั่งยืน เป็นการเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพและทรัพยากรธรรมชาติ เพื่อสร้าง ประโยชน์ต่อเกษตรกรในองค์กรรวม สร้างความมั่นคงในอาชีพ/รายได้ เศรษฐกิจ ชุมชน และสังคม

วิธีที่ ๒๑ ส่งเสริมการผลิตทางการเกษตรสู่รูปแบบเพื่อการค้า สินค้าที่เชื่อมโยง จากฐานทรัพยากรธรรมชาติ โดยมุ่งเน้นการผลิตสู่รูปแบบโมเดลเพื่อการค้า ที่มุ่งเน้นด้านคุณภาพ และมาตรฐาน สร้างสรรค์เศรษฐกิจในรูปแบบใหม่ ๆ เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้บริโภค

ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น เป็นการพัฒนาระดับ “จากการทำมาหากิน สู่อการทำมาค้าขาย” สามารถนำมาซึ่งการสร้างรายได้ให้แก่เกษตรกร

วิถีที่ ๒๒ สร้างความเข้าใจในเงื่อนไข ประเด็นและทิศทางกฎระเบียบสากลที่จะส่งผลกระทบต่อภาคการเกษตร จำเป็นต้องมีระบบการถ่ายทอดข้อมูลเกี่ยวกับกฎระเบียบที่จะเป็นอุปสรรคทางการค้า และสร้างกระบวนการเรียนรู้ให้แก่เกษตรกร เพื่อให้เกษตรกรสร้างผลผลิตที่สอดคล้องตามข้อกำหนดสากล

วิถีที่ ๒๓ พัฒนาและยกระดับผลิตสินค้าเกษตรให้สอดคล้องตามข้อกำหนดของตลาดผู้ซื้อในต่างประเทศ ต้องมีการให้ความรู้เกี่ยวกับประเด็นข้อกำหนดทางการค้าแก่เกษตรกร โดยเฉพาะเกษตรกรทุติยภูมิและตติยภูมิ รวมถึงให้เกษตรกรสามารถเข้าถึงข้อมูลเกี่ยวกับข้อกำหนดทางการค้า เพื่อให้สามารถปฏิบัติได้สอดคล้อง

วิถีที่ ๒๔ ส่งเสริมห่วงโซ่อุปทานเกษตรระดับปฐมภูมิ ทุติยภูมิและตติยภูมิให้สอดคล้องตามข้อกำหนดและกฎระเบียบด้านความยั่งยืนในระดับสากล เช่น กฎหมายสินค้าปลอดการตัดไม้ทำลายป่าของสหภาพยุโรป (EU Deforestation-free Regulation), คาร์บอนฟุตพริ้นท์ (Carbon Footprint: CFP) ฯลฯ การพัฒนาการผลิต การแปรรูป การตลาด สินค้าเกษตรที่สอดคล้องกับความเป็นสากลจะสร้างโอกาสของสินค้าเกษตรของไทยสู่ตลาดโลก

วิถีที่ ๒๕ ส่งเสริมการแปรรูปขั้นต้นของผลผลิตทางการเกษตร เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มด้านราคา ซึ่งต้องส่งเสริมให้เกษตรกรปรับตัวต่อการค้าในยุคดิจิทัล เพื่อให้สามารถใช้ประโยชน์ในการดำเนินธุรกิจได้เต็มศักยภาพ ส่งเสริมกลุ่มเกษตรกรที่ต้องการเทคโนโลยีและนวัตกรรมในการแปรรูป รวมถึงการถ่ายทอดเทคโนโลยีการแปรรูปด้านการเกษตร เพื่อให้สินค้าเกษตรมีมูลค่าสูงขึ้นในขณะที่ยังอยู่ในมือของเกษตรกร รวมไปถึงการผลิตสินค้าเกษตรที่ใช้ทดแทนสินค้าเกษตรที่มีการนำเข้า

วิถีที่ ๒๖ ส่งเสริมการพัฒนาระดับสู่ “เกษตรอุตสาหกรรมชุมชน” ส่งเสริมการรวมตัวเกษตรกร “ผู้นำทางความคิด” และเกษตรกรทุติยภูมิที่มีศักยภาพ เพื่อยกระดับสู่ความเป็น “เกษตรอุตสาหกรรมชุมชน” โดยการพัฒนาและแปรรูปขั้นต้นของผลิตภัณฑ์เพื่อสร้างรายได้แก่เกษตรกรและเครือข่ายเกษตรกรในระดับชุมชน และยกระดับเกษตรกรสู่การเป็นผู้ประกอบการ

วิถีที่ ๒๗ ส่งเสริมการรับรองมาตรฐานการผลิตที่ปลอดภัย ส่งเสริมกระบวนการผลิตที่ได้รับการรับรองมาตรฐานการผลิต เพื่อให้สินค้าเป็นไปตามความต้องการของตลาดผู้ซื้อ (ทั้งในและต่างประเทศ) สร้างโอกาสให้สินค้าเกษตรของประเทศไทยเข้าสู่ตลาดโลก

วิถีที่ ๒๘ ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับปัญหา-อุปสรรค กฎระเบียบและข้อกำหนดทางการค้า (ในประเทศและต่างประเทศ) และให้เกษตรกรระดับตติยภูมิมีความเข้าใจในกฎระเบียบและข้อกำหนดของประเทศไทยที่สอดคล้องกับสากล เพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมการผลิตต้นน้ำตั้งแต่ระดับไร่นา

วิถีที่ ๒๙ ขยายโอกาสการเข้าถึงแหล่งทุน การที่เกษตรกรสามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุน ดอกเบี้ยต่ำหรือปลอดดอกเบี้ย จะช่วยส่งเสริมให้เกษตรกรสามารถพัฒนาและเพิ่มศักยภาพการผลิต รวมทั้งสามารถพัฒนาเครือข่าย สร้างความเข้มแข็งแก่องค์กรเกษตรกรเพื่อต่อยอดสู่โอกาสอื่น

วิถีที่ ๓๐ ขยายตลาดสินค้าการเกษตรสู่ตลาดโลก เพิ่มช่องทางการจำหน่ายสินค้าให้กับเกษตรกรระดับตติยภูมิที่มีศักยภาพ สู่ภาคเกษตรอุตสาหกรรมเพื่อขยายช่องทางการตลาดทั้งในประเทศและต่างประเทศ

วิถีที่ ๓๑ ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรชุมชน การพัฒนาพื้นที่ที่มีศักยภาพเพื่อเชื่อมโยงภาคเกษตรและการท่องเที่ยว สร้างรูปแบบ/โมเดลเกษตรเชิงท่องเที่ยว โดยเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวสามารถเยี่ยมชม สัมผัส กับวิถีเกษตรที่มีการผสมผสานกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจในหลากหลายมิติในระดับชุมชน

วิถีที่ ๓๒ สร้างเครือข่ายความร่วมมือภาครัฐ เอกชน และชุมชน (รัฐวิสาหกิจชุมชน) โดยคัดเลือกเกษตรกรระดับตติยภูมิที่ประสบผลสำเร็จ ต่อยอดสู่รูปแบบธุรกิจใหม่ ซึ่งจัดตั้งโดยชุมชนในรูปแบบ “รัฐวิสาหกิจชุมชน” มีรัฐและเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมลงทุน สร้างศักยภาพสินค้าเกษตรที่เอื้อต่อการส่งออกสู่ตลาดโลก รวมทั้งส่งเสริมความเข้มแข็งของห่วงโซ่อุปทานผ่านเครือข่ายเกษตรกร

๔.๓ วัตถุประสงค์

๔.๓.๑) เพื่อพัฒนาศักยภาพเกษตรกรให้มีความเข้มแข็งพร้อมสร้างโอกาสและรับมือกับการเปลี่ยนแปลง

๔.๓.๒) เพื่อขับเคลื่อนเกษตรสีเขียวที่สามารถสร้างรายได้ให้เกษตรกรและเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

๔.๓.๓) เพื่อให้ภาคการเกษตรสามารถสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจให้กับประเทศ

๔.๔ เป้าหมายและตัวชี้วัดรวม

๔.๔.๑) เป้าหมาย

๑) เกษตรกรมีความเข้มแข็งพร้อมสร้างโอกาสและรับมือกับการเปลี่ยนแปลง

๒) เกษตรสีเขียวที่สร้างรายได้และเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

๓) ภาคการเกษตรสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจ

๔.๔.๒) ตัวชี้วัดและค่าเป้าหมาย

๑) ร้อยละ ๗๕ ของครัวเรือนเกษตรกรมีความเข้มแข็งพร้อมสร้างโอกาสและรับมือกับการเปลี่ยนแปลง (เท่ากับ ๕.๗๘ ล้านครัวเรือน)

๒) มูลค่าการส่งออกสินค้าเกษตรและเกษตรอุตสาหกรรมเพิ่มขึ้น ร้อยละ ๕ ต่อปี

๓) อัตราการขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวม (GDP) ในประเทศสาขาเกษตร ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๔.๕ ต่อปี

๔) รายได้เงินสดสุทธิครัวเรือนเกษตรกร ไม่ต่ำกว่า ๕๓๗,๐๐๐ บาทต่อครัวเรือนภายในปี ๒๕๗๐

๔.๕ ทิศที่ ๑ การสร้างความเข้มแข็งของเกษตรกร

๔.๕.๑) สภาพปัญหา

การสะท้อนปัญหาภาคการเกษตรของไทย มีหลายปัญหา หลายสาเหตุ หลายปัจจัย สภาเกษตรกรแห่งชาติในฐานะตัวแทนของเกษตรกร ได้รวบรวมประเด็นปัญหา ความต้องการ และแนวทางแก้ไขปัญหา วิเคราะห์ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการพัฒนาและแก้ไข ปัญหาความเดือดร้อนของเกษตรกรภายในประเทศในรูปแบบของข้อเสนอเชิงนโยบาย แผนแม่บท เพื่อพัฒนาเกษตรกรรม นำเสนอประเด็นปัญหาความต้องการ แนวทางการแก้ไขและพัฒนา อาชีพให้เกษตรกรจากล่างสู่บน (Bottom-up planning)

“เกษตรกรไทยอ่อนแอ” มาจากหลายปัจจัย แต่มีอีกหนึ่งอย่างที่ทำให้เกษตรกรไทย ไม่สามารถก้าวข้ามขีดจำกัดความเข้มแข็งของเกษตรกร สาเหตุมาจากเกษตรกรไทยขาดสมรรถนะ และขาดการรวมกลุ่ม จึงทำให้ “อาชีพเกษตรกรไทยไม่มีความมั่นคงในรายได้ และไม่มีสวัสดิการ ใด ๆ รองรับ ขาดความยั่งยืนในอาชีพ” และยังพบว่าเกษตรกรเป็นกลุ่มอาชีพที่เปราะบาง มีการสร้างหนี้ อีกทั้งยังพบว่าเกษตรกรไทยจำนวนมากขาดองค์ความรู้ด้านการผลิต การแปรรูป การตลาด และการนำด้านเทคโนโลยีการเกษตร นวัตกรรมเกษตรมาใช้เพื่อสร้างผลิตภาพ ด้านการเกษตรให้เหมาะสมกับบริบทของตนเอง เกษตรกรส่วนใหญ่ยังคงใช้วิธีดั้งเดิมในการสร้าง ผลผลิตทางการเกษตร รวมทั้งขาดองค์ความรู้ด้านการวิจัยและพัฒนา เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม ทางเศรษฐกิจการเกษตร และอุตสาหกรรมเกษตร

เกษตรกรไทยมีความต้องการสร้างความสามารถในการแข่งขันในภาคเกษตรกรรม แต่ความเข้มแข็งของเกษตรกรก็ยังเป็นปัญหาใหญ่ที่จุดรั้งความเจริญเติบโตในด้านการเกษตร นโยบายของภาครัฐในการส่งเสริม สนับสนุน ยังไม่ตอบโจทย์การสร้างเสริมความเข้มแข็งของเกษตรกรไทย เกษตรกรยังต้องการความช่วยเหลือจากภาครัฐเพื่อให้เกษตรกรได้มีโอกาสและความเสมอภาค ในการเลื่อนฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม ลดความเหลื่อมล้ำในเชิงธุรกิจ เชิงพื้นที่ สร้างสังคม แห่งการให้โอกาส และความเสมอหน้าอย่างเป็นรูปธรรม

๔.๕.๒) แนวทางการพัฒนา

สร้างความเข้มแข็งบนพื้นฐานการพัฒนาตนเองของกลุ่มเกษตรกร องค์กรเกษตรกร สถาบันเกษตรกร ตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยสนับสนุนให้มีคณะกรรมการส่งเสริม เกษตรกรระดับจังหวัด ซึ่งมีสำนักงานสภาเกษตรกรจังหวัดเป็นฝ่ายเลขานุการ มีภารกิจที่จะกำกับ ดูแลความเข้มแข็งของกลุ่มเกษตรกร องค์กรเกษตรกร สถาบันเกษตรกร ให้เป็นผู้ประกอบการยุคใหม่ ในการสร้างมูลค่าเพิ่มของสินค้าเกษตรบนพื้นฐานของการพึ่งพาและพัฒนาตนเองตามแนวทาง ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

“เปลี่ยนความอ่อนแอเป็นความเข้มแข็งของเกษตรกร เพื่อนำไปสู่ความมั่นคง ของเกษตรกร” โดยภาครัฐจะเสนอนโยบายเพื่อเป็นกรอบแนวคิดในการพัฒนา ดังนี้

๑. พัฒนาศักยภาพ การส่งเสริม และการสนับสนุนการรวมกลุ่มของเกษตรกร องค์กร เกษตรกร กลุ่มเกษตรกรและยุวเกษตรกร ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

๒. สร้างเครือข่ายองค์กรเกษตรกร เชื่อมโยง และพัฒนาความร่วมมือในด้านการผลิตทางเกษตรกรรม การแปรรูป การตลาด และการบริโภคเพื่อการยังชีพระหว่างเครือข่ายองค์กรเกษตรกรกับภาครัฐ และภาคเอกชน

๓. ส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิเกษตรกร และการเพิ่มสิทธิและบทบาทของเกษตรกรที่เกี่ยวข้องกับการทำกินและการเข้าถึงแหล่งทรัพยากรที่จำเป็นต่อการประกอบการเกษตร

๔. มุ่งสนับสนุน ส่งเสริมการให้การศึกษา อบรม ถ่ายทอดความรู้ เทคโนโลยี ด้านเกษตรกรรม และการจัดการแก่เกษตรกรและยุวเกษตรกร

๕. ปรับปรุงการบริหารจัดการกองทุนที่เกี่ยวกับการเกษตรที่มีอยู่ให้สามารถรองรับการช่วยเหลือเกษตรกรอย่างครบวงจรและลดการซ้ำซ้อน รวมถึงการจัดตั้งกองทุนเพื่อวัตถุประสงค์ดังกล่าว

๔.๕.๓) เป้าหมาย/วัตถุประสงค์

“เกษตรกรเข้มแข็งพร้อมสร้างโอกาสและรับมือกับการเปลี่ยนแปลง ” โดยมีวัตถุประสงค์เชิงยุทธศาสตร์ ดังนี้

๑. พัฒนาศักยภาพเกษตรกร
๒. ถ่ายทอดเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่เหมาะสม เพื่อประสิทธิภาพการผลิต
๓. พัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่น
๔. คุ้มครองสิทธิ การใช้ที่ดินเพื่อเกษตรกรรม
๕. พัฒนาการบริหารกองทุนด้านการเกษตรและเกษตรกรให้มีประสิทธิภาพ

๔.๕.๔) แนวทาง/วิธี

ทางที่ ๑ พัฒนาศักยภาพเกษตรกร

วิธี :

๑. จัดทำฐานข้อมูลเชิงกลยุทธ์ สำหรับการพัฒนาภาคเกษตรกรรม
๒. พัฒนาศักยภาพเกษตรกร และกลุ่มเกษตรกรสู่องค์กรเกษตรกรต้นแบบ
๓. เสริมสร้างความเข้มแข็งของเครือข่ายเกษตรปฐมนูมิ ทฤษฎีภูมิ และตติยภูมิ
๔. พัฒนาระบบบันทึกและวิถีชีวิตของเกษตรกรกลุ่มเปราะบางเพื่อแก้ปัญหาและยกระดับคุณภาพชีวิตของเกษตรกร
๕. การปรับปรุงโครงสร้างและกลไกสู่การกระจายอำนาจด้านการพัฒนาเกษตรกรรม

ทางที่ ๒ ถ่ายทอดเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่เหมาะสม เพื่อประสิทธิภาพการผลิต

วิธี :

๑. ศึกษาวิจัยและต่อยอดองค์ความรู้ทางการเกษตร เพื่อพัฒนาศักยภาพเศรษฐกิจเชิงเกษตร
๒. นำเทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ ๆ มาใช้ในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและลดต้นทุน

ทางที่ ๓ พัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่น

วิธี :

๑. พัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการเกษตรเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มในระดับชุมชน
๒. ยกย่องสินค้าภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่ตลาดภายในและต่างประเทศเพื่อเพิ่ม

มูลค่าทางเศรษฐกิจ

ทางที่ ๔ ค้ำครองสิทธิ การใช้ที่ดินเพื่อเกษตรกรรม

วิธี :

๑. การแก้ปัญหาการใช้ที่ดินและสิทธิ การทำประโยชน์ในที่ดิน
๒. การคุ้มครองการใช้พื้นที่ดินเพื่อการเกษตร (Agricultural zone)

ทางที่ ๕ พัฒนาการบริหารกองทุนด้านการเกษตรและเกษตรกรให้มีประสิทธิภาพ

วิธี :

๑. สร้างระบบสวัสดิการ เพื่อเป็นหลักประกันชีวิตให้แก่เกษตรกร
๒. จัดตั้งกองทุนการพัฒนาและปกป้องระบบเกษตรกรรมของชาติ
๓. พัฒนาระบบกองทุนรวมเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม

๔.๕.๕ หน่วยงานที่มีศักยภาพในการนำไปปฏิบัติ

หน่วยงานรับผิดชอบหลัก

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (กรมส่งเสริมการเกษตร กรมส่งเสริมสหกรณ์)

หน่วยงานสนับสนุน

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ (มกอช.)) กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (กรมควบคุมมลพิษ) กระทรวงการคลัง กระทรวงมหาดไทย (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัด/กลุ่มจังหวัด) กระทรวงพาณิชย์ (กรมการค้าภายใน สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (สำนักงานวิจัยแห่งชาติ สำนักงานพัฒนาเทคโนโลยี อวกาศและภูมิสารสนเทศ สถาบันการศึกษา) กระทรวงอุตสาหกรรม (กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม) กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (กรมพัฒนาชุมชน สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน)) กระทรวงสาธารณสุข (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการเสริมสร้างสุขภาพ สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ) กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา (สภาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย) สำนักนายกรัฐมนตรี (สำนักงานงบประมาณ) สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (สสว.) สภาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจ และสังคมแห่งประเทศไทย

๔.๖ ทิศที่ ๒ การพัฒนาเกษตรสีเขียว

๔.๖.๑) สภาพปัญหา

“โลกกำลังเผชิญกับความมั่นคงทางอาหาร อันเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ” ซึ่งวิกฤตของโลกนี้ กระทบต่อเกษตรกรรมไทย คือ สภาพแปรปรวนและการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ (Climate change) ส่งผลต่อเรื่องน้ำใช้ในการเกษตร ปัญหาน้ำท่วม ภัยแล้ง และภาวะโลกร้อนขัดขวางการทำการเกษตรของเกษตรกร

ในขณะเดียวกัน มีงานวิจัยที่ชี้ให้เห็นถึงระบบการเกษตรที่เป็นต้นเหตุของปัญหาโลกร้อนอีกด้วย เช่น การเผาไร่และที่ดินทางการเกษตรก่อให้เกิดการปลดปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์สู่ชั้นบรรยากาศ และเป็นแหล่งใหญ่ของมลภาวะคาร์บอนดำ (ควันเขม่า) การเกษตรยุคใหม่เป็นหนึ่งในกิจกรรมของมนุษย์ที่ก่อให้เกิดมลภาวะโลกร้อนที่ใหญ่ที่สุด เริ่มจากการเปลี่ยนแปลงพื้นที่ป่าเพื่อนำมาใช้ในการปลูกพืชเชิงเดี่ยว ส่งผลให้ดินเสื่อมสภาพ ทำให้เกิดการปลดปล่อยคาร์บอนจำนวนมากมหาศาลออกจากดิน ขณะเดียวกัน กระบวนการผลิตภายใต้ระบบการเกษตรสมัยใหม่ที่เน้นการพึ่งพิงพลังงานจากเชื้อเพลิงฟอสซิล รวมถึงการผลิตปุ๋ยเคมีและสารเคมีกำจัดศัตรูพืช ทั้งหมดนี้ส่งผลให้ก๊าซเรือนกระจกในชั้นบรรยากาศเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วขีดจำกัด” (อัลกอร์, ๒๕๕๒) ซึ่งทั้งหมดก่อให้เกิดการปลดปล่อยก๊าซเรือนกระจกทั้งทางตรงและทางอ้อม

ซึ่งการทำการเกษตรแบบยั่งยืน จึงเป็นอีกหนึ่งทางออกในการปรับตัวรับมือกับปัญหา เช่น บทบาทของเกษตรอินทรีย์และวิถีเกษตรกรรมยั่งยืน และป่าชุมชนในการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกและการปรับตัวรับมือกับปัญหาโลกร้อน และภาครัฐจึงควรจะมีนโยบายต่อแนวทางการปรับตัวและเตรียมพร้อมรับมือกับวิกฤตโลกร้อนสำหรับภาคการเกษตรไทย รวมถึงบทบาทผู้บริโภคในการช่วยลดวิกฤตโลกร้อนนี้อีกด้วย

๔.๖.๒) แนวทางการพัฒนา

แนวทางการพัฒนา เสนอแนะการกำหนดนโยบายการปฏิรูปที่ดินในรูปแบบของกฎหมายต่าง ๆ การจัดสรรที่ดินทำกินให้กับเกษตรกรอย่างเป็นระบบ ผ่านกลไกที่มีอยู่คุ้มครองพื้นที่เกษตรกรรมที่มีศักยภาพ และขยายโอกาสในการเข้าถึงพื้นที่ทำกินของเกษตรกรให้มากขึ้น การบริหารจัดการที่ดินที่เหมาะสมนำไปสู่ภาคเกษตรกรรมที่ยั่งยืน และเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะการบริหารจัดการที่ดินทำกินแก่เกษตรกรรายย่อย และผู้ด้อยโอกาส ส่งเสริมให้เกษตรกรใช้สารเคมีทางการเกษตรอย่างถูกต้องเหมาะสม มีความปลอดภัยและใช้สารชีวภัณฑ์ สารอินทรีย์ในการปรับปรุงบำรุงดิน

“มุ่งเน้นการทำการเกษตรที่สร้างความยั่งยืนด้วยสภาพแวดล้อมสีเขียว” โดยรัฐไทยจะเสนอนโยบายเพื่อเป็นกรอบแนวคิดในการพัฒนา ดังนี้

๑. ส่งเสริม การพัฒนา การคุ้มครองพื้นที่เกษตรกรรม และการแก้ไขปัญหาดินและที่ดินโดยส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิเกษตรกรให้มีกรรมสิทธิ์หรือสิทธิในที่ดินเพื่อประกอบเกษตรกรรมของตนเองอย่างทั่วถึง

๒. พัฒนาแหล่งน้ำและจัดระบบชลประทานเพื่อเกษตรกรรม

๓. อนุรักษ์ การฟื้นฟู และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพเพื่อการเกษตร

๔. ค้นคว้า วิจัย และพัฒนาภูมิปัญญา พันธุกรรมพืชและสัตว์ท้องถิ่น นวัตกรรม เทคโนโลยีที่เหมาะสม และการถ่ายทอดองค์ความรู้ที่ได้จากการค้นคว้า วิจัย และพัฒนา เพื่อประโยชน์ทางเกษตรกรรม และเกษตรอุตสาหกรรม

๔.๖.๓) เป้าหมาย/วัตถุประสงค์

“เกษตรสีเขียวที่สร้างรายได้และเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม” โดยมีวัตถุประสงค์เชิงยุทธศาสตร์ ดังนี้

๑. อนุรักษ์และพัฒนาระบบนิเวศน์ทางการเกษตร
๒. พัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน แหล่งน้ำ และระบบชลประทาน
๓. พัฒนาการผลิตสู่พื้นฐานเศรษฐกิจที่ยั่งยืนระดับชุมชน
๔. ฟื้นฟูทรัพยากรต่าง ๆ เพื่อสร้างศักยภาพใหม่ทางการเกษตร

๔.๖.๔) แนวทาง/วิธี

ทางที่ ๑ อนุรักษ์และพัฒนาระบบนิเวศน์ทางการเกษตร

วิธี :

๑. ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับนิเวศน์ทางการเกษตรเพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนา และใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืน

๒. ส่งเสริม อนุรักษ์ และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมด้านการเกษตร

ทางที่ ๒ พัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน แหล่งน้ำ และระบบชลประทาน

วิธี :

๑. พัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน แหล่งน้ำและระบบชลประทานเพื่อการเกษตร (ทั้งในและนอกเขตชลประทาน)

๒. การบริหารจัดการแหล่งน้ำ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการใช้น้ำเพื่อการเกษตร

ทางที่ ๓ พัฒนาการผลิตสู่พื้นฐานเศรษฐกิจที่ยั่งยืนระดับชุมชน

วิธี :

๑. ส่งเสริมและปรับปรุงความอุดมสมบูรณ์ของดินและการใช้พื้นที่ดินเพื่อการเกษตรอย่างคุ้มค่า

๒. ส่งเสริมการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน

๓. ส่งเสริมการผลิตสินค้าจากทรัพยากรธรรมชาติสู่รูปแบบการค้า

ทางที่ ๔ ฟื้นฟูทรัพยากรต่าง ๆ เพื่อสร้างศักยภาพใหม่ทางการเกษตร

วิธี :

๑. สร้างความเข้าใจในเงื่อนไข ประเด็น และทิศทางกฎระเบียบสากลที่จะส่งผลกระทบต่อภาคการเกษตร

๒. พัฒนาและยกระดับผลิตสินค้าเกษตรให้สอดคล้องตามข้อกำหนดของตลาดผู้ซื้อในต่างประเทศ รวมถึงการทำการเกษตรเพื่อรองรับข้อกำหนดทางการค้าด้านสิ่งแวดล้อม (Carbon Credit)

๓. ส่งเสริมห่วงโซ่อุปทานเกษตรระดับปฐมภูมิ ทุตติยภูมิและตติยภูมิ ให้สอดคล้องตามข้อกำหนดและกฎระเบียบด้านความยั่งยืนในระดับสากล ได้แก่ กฎหมายสินค้าปลอดการตัดไม้ทำลายป่าของสหภาพยุโรป (European Deforestation-free Regulation: EUDR) คาร์บอนฟุตพริ้นท์ (Carbon Footprint: CFP) ฯลฯ

๔.๖.๕) หน่วยงานที่มีศักยภาพในการนำไปปฏิบัติ

หน่วยงานรับผิดชอบหลัก

กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (กรมป่าไม้ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช) กระทรวงมหาดไทย (กรมที่ดิน) กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (กรมพัฒนาที่ดิน)

หน่วยงานสนับสนุน

กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (กรมทรัพยากรชายฝั่ง) กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (กรมชลประทาน กรมทรัพยากรน้ำ กรมทรัพยากรน้ำบาดาล กรมส่งเสริมการเกษตร กรมส่งเสริมสหกรณ์ สำนักงานปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม) กระทรวงมหาดไทย (กรมพัฒนาชุมชน กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กรมโยธาธิการและผังเมือง จังหวัด/กลุ่มจังหวัด องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น) กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สถาบันสารสนเทศทรัพยากรน้ำ (องค์การมหาชน) (สสน.) สำนักงานพัฒนาเทคโนโลยีอวกาศและภูมิสารสนเทศ) สำนักงานรัฐมนตรี (คณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ (คทช.) สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ (สทนช.)) มูลนิธิอุทกพัฒน์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ โครงการหลวง หน่วยงานภาคเอกชนฯ

๔.๗ ทิศที่ ๓ การเพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตรสู่ตลาดโลก

๔.๗.๑) สภาพปัญหา

ในปี ๒๕๖๕ ไทยมีมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) ๑๗,๓๗๐,๒๔๐ ล้านบาท เป็น GDP จากภาคเกษตร ๑,๕๓๑,๑๒๐ ล้านบาท คิดเป็นสัดส่วนเพียง ๘.๘๑% ของ GDP แต่ไทยใช้เนื้อที่ทางการเกษตรอยู่ที่ ๑๔๙.๗๕ ล้านไร่ คิดเป็นร้อยละ ๔๖.๗ ของเนื้อที่ทั้งประเทศ มีจำนวนครัวเรือนเกษตร ๗.๘ ล้านครัวเรือน และแรงงานที่อยู่ในภาคเกษตรสูงถึงร้อยละ ๕๑ ของจำนวนแรงงานทั้งประเทศ ขณะที่เกษตรกรไทยกำลังเข้าสู่สังคมสูงวัย โดยมีอายุเฉลี่ยที่ ๕๘.๔๖ ปี อีกทั้ง ภาพรวมรายได้เกษตรกรปี ๒๕๖๖ หดตัวราวร้อยละ ๐.๘ (YoY) จากแรงกดดันด้านราคาเป็นหลัก ตามอุปสงค์ของเศรษฐกิจโลกที่มีความเสี่ยงชะลอตัว โดยเฉพาะในตลาดหลักอย่างจีน

สาเหตุสำคัญในด้านมหภาคของความชะงักงันเกิดจากอัตราการลงทุนในภาคเกษตร รวมทั้งอัตราการลงทุนด้านการวิจัยมีแนวโน้มลดลง เดิมในอดีตช่วง ๒๕๓๓-๒๕๕๐ อัตราการลงทุนในภาคเกษตรเคยสูงถึง ๓๐% ของจีดีพีเกษตร แต่ปัจจุบันลดลงเหลือเพียง ๑๕%-๒๐% ในปี ๒๕๕๔ - ๒๕๖๓ ขณะเดียวกัน ค่าใช้จ่ายด้านการวิจัยและพัฒนาเกษตรภาครัฐก็ลดจากเดิม

ที่เคยสูงเกือบร้อยละ ๑ ของจีดีพีเกษตรในทศวรรษ ๒๕๓๐ มาเหลือเพียงร้อยละ ๐.๓-๐.๔ ในช่วง ๒๕๔๓-๒๕๖๓ ทั้ง ๆ ที่การลงทุนวิจัยด้านเกษตรให้ผลตอบแทนสูงถึงร้อยละ ๔๔

นอกจากนี้ การขับเคลื่อนการพัฒนาภาคเกษตรต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงและความท้าทายภายใต้ข้อจำกัดและโอกาสหลายด้าน ซึ่งจะต้องมีการดำเนินการ อาทิ บริหารจัดการน้ำอย่างมีประสิทธิภาพ เตรียมการรองรับสถานการณ์ภัยแล้งและภัยพิบัติต่าง ๆ เป็นต้น จึงต้องมุ่งเน้นส่งเสริมการรวมกลุ่มและเชื่อมโยงเครือข่ายการผลิต การแปรรูป และการตลาด เพื่อนำไปสู่เกษตรและบริการมูลค่าสูง ทำให้เกษตรกรมีความมั่นคงในการประกอบอาชีพ

๔.๗.๒) แนวทางการพัฒนา

แนวทางการพัฒนา สนับสนุนให้องค์กรเกษตรกรสามารถผลิต และแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรที่มีคุณภาพ มีมาตรฐาน และมีความปลอดภัย ตลอดโซ่อุปทานด้วยการปรับโครงสร้างการผลิต จากผลิตมากแต่สร้างรายได้น้อย (More for Less) ไปสู่การผลิตน้อยแต่สร้างรายได้มาก (Less for More) ปรับเปลี่ยนการปลูกพืชในพื้นที่ที่ไม่เหมาะสม ไปสู่การผลิตสินค้าเกษตรที่มีมูลค่าสูง ส่งเสริมให้มีการสร้างมูลค่าเพิ่มของสินค้าเกษตร สร้างศักยภาพสินค้าเกษตรที่เอื้อต่อการสร้างโอกาสในตลาดโลก เพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตร ยกย่องรายได้อัตราของเกษตรกรให้มีความอยู่ดีกินดี

“สร้างและขับเคลื่อนเกษตรกรรมไทยสู่ผู้นำการเกษตรโลก” โดยเสนอนโยบายเพื่อเป็นกรอบแนวคิดในการพัฒนา ดังนี้

๑. สร้างความเป็นธรรมด้านราคาผลผลิตทางเกษตรกรรมโดยคำนึงถึงการส่งเสริมให้ สินค้าเกษตรได้รับผลตอบแทนสูงสุด

๒. อนุรักษ์ การฟื้นฟู และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพเพื่อการเกษตร

๓. การส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิเกษตรกร และเพิ่มสิทธิและบทบาทของเกษตรกรที่เกี่ยวข้องกับการทำกินและการเข้าถึงแหล่งทรัพยากรที่จำเป็นต่อการประกอบอาชีพประกอบการเกษตร

๔. การสร้างเครือข่ายองค์กรเกษตรกร เชื่อมโยง และพัฒนาความร่วมมือในด้านการผลิตทางการเกษตรกรรม การแปรรูป การตลาด และการบริโภคเพื่อการยังชีพระหว่างเครือข่ายองค์กรเกษตรกรกับภาครัฐและภาคเอกชน

๕. การสนับสนุน ส่งเสริมให้การศึกษา อบรม ถ่ายทอดความรู้ เทคโนโลยี ด้านเกษตรกรรมเทคโนโลยีด้านเกษตรกรรม และการจัดการ แก่เกษตรกรและยุวเกษตรกร

๔.๗.๓) เป้าหมาย/วัตถุประสงค์

“ภาคการเกษตรที่สร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจ” โดยมีวัตถุประสงค์เชิงยุทธศาสตร์ ดังนี้

๑. สร้างความเป็นธรรมและยกระดับราคาผลผลิต

๒. ยกระดับการผลิต การตลาด และขยายโอกาสเข้าถึงแหล่งทุน

๔.๗.๔) แนวทาง/วิถี

ทางที่ ๑ สร้างความเป็นธรรมและยกระดับราคาผลผลิต

วิถี :

๑. ส่งเสริมการแปรรูปขั้นต้นของผลผลิตทางการเกษตร เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มด้านราคา
๒. ส่งเสริมการพัฒนายกระดับสู่ “เกษตรอุตสาหกรรมชุมชน”
๓. ส่งเสริมการรับรองมาตรฐานการผลิตที่ปลอดภัย สอดคล้องกับความต้องการของผู้ซื้อ
๔. ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับปัญหา-อุปสรรค กฎระเบียบและข้อกำหนดทางการค้า (ในประเทศและต่างประเทศ)

ทางที่ ๒ ยกระดับการผลิต การตลาด และขยายโอกาสเข้าถึงแหล่งทุน

วิถี :

๑. ขยายโอกาสการเข้าถึงแหล่งทุน ดอกเบี้ยต่ำหรือปลอดดอกเบี้ย
๒. ขยายตลาดสินค้าการเกษตรสู่ตลาดโลก
๓. ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรชุมชน
๔. สร้างเครือข่ายความร่วมมือภาครัฐ เอกชน และชุมชน (รัฐวิสาหกิจชุมชน)**

๔.๗.๕) หน่วยงานที่มีศักยภาพในการนำไปปฏิบัติ

หน่วยงานรับผิดชอบหลัก

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (กรมปศุสัตว์ สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ) กระทรวงพาณิชย์ (กรมการค้าภายใน)

หน่วยงานสนับสนุน

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (กรมส่งเสริมการเกษตร กรมวิชาการเกษตร กรมส่งเสริมสหกรณ์) กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงพาณิชย์ (กรมการค้าต่างประเทศ) กระทรวงการคลัง (กรมศุลกากร) กระทรวงมหาดไทย (กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัด/กลุ่มจังหวัด องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น)

ส่วนที่ ๕

ความเชื่อมโยงกับแผนอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

แผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม ฉบับที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๖๘ - ๒๕๗๕ มีความเชื่อมโยงและสอดคล้องกับวิสัยทัศน์และประเด็นการพัฒนาของยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐ และมีความเชื่อมโยงกับแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติในประเด็นการพัฒนาในหลายประเด็น นอกจากนี้ แผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม ยังมีความเชื่อมโยงกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๓ ทั้งเป้าหมาย หมายความว่า และกลยุทธ์การพัฒนา

๕.๑ ความเชื่อมโยงของแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรมกับยุทธศาสตร์ชาติและแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ

ความเชื่อมโยงของแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรมกับยุทธศาสตร์ชาติ มีความเชื่อมโยงทั้งด้านวิสัยทัศน์และประเด็นการพัฒนา ดังนี้

๕.๑.๑ ความเชื่อมโยงด้านวิสัยทัศน์

ยุทธศาสตร์ชาติได้มองอนาคตของประเทศไทยโดยมีความมุ่งหวังภายใต้การเสนอวิสัยทัศน์ว่า “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้วด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” ทั้งนี้ เพื่อต้องการให้ประเทศไทยได้ยกระดับหลุดพ้นจากประเทศที่ประชาชนมีระดับรายได้ปานกลางไปเป็นประเทศที่มีความมั่นคงด้านเศรษฐกิจ มีรายได้เพิ่มขึ้นอย่างยั่งยืน เมื่อพิจารณาจากแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม ได้กำหนดวิสัยทัศน์เอาไว้ว่า “เกษตรกรเป็นหลักในการสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจและสังคม” จากวิสัยทัศน์ดังกล่าวนี้ จะเห็นว่า แผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรมมองภาพอนาคตในกิจกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจในภาคการเกษตรที่ต้องการให้เกษตรกรซึ่งเป็นประชากรส่วนใหญ่ของประเทศและเป็นการสำคัญในการสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจและสังคม ถึงแม้ว่าจะไม่ได้สร้างความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนจากประชากรในทุกภาคส่วนเศรษฐกิจทั้งหมด แต่วิสัยทัศน์ของแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม มุ่งหวังที่จะเห็นเกษตรกรเป็นฐานหลักในการสร้างความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนให้แก่ประเทศไทย

จึงกล่าวได้ว่า แผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม มีวิสัยทัศน์ที่สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์ชาติ

๕.๑.๒ ความเชื่อมโยงประเด็นการพัฒนา

ยุทธศาสตร์ชาติ มีจำนวน ๖ ยุทธศาสตร์ ในจำนวนนี้มีประเด็นยุทธศาสตร์ที่แผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรมเชื่อมโยงสอดคล้อง คือ ยุทธศาสตร์ที่ ๒ ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน และยุทธศาสตร์ที่ ๔ ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม มีรายละเอียดดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ ๒ ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน มีเป้าหมายระบุไว้ว่ามีเป้าหมายการพัฒนาที่มุ่งเน้นการยกระดับศักยภาพของประเทศ ในหลากหลายมิติ บนพื้นฐานแนวคิด ๓ ประการ ได้แก่ (๑) “ต่อยอดอดีต”

โดยมองกลับไปทบทวนทางเศรษฐกิจ อัตลักษณ์ วัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิต และจุดเด่นทางทรัพยากรธรรมชาติที่หลากหลาย รวมทั้งความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบของประเทศในด้านอื่น ๆ นำมาประยุกต์ผสมผสานกับเทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อให้สอดคล้องกับบริบทของเศรษฐกิจและสังคมโลกสมัยใหม่ (๒) “ปรับปรุง” เพื่อปูทางสู่อนาคตผ่านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของประเทศในมิติต่าง ๆ ทั้งโครงข่ายระบบคมนาคมและขนส่ง โครงสร้างพื้นฐานวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและดิจิทัล และการปรับสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมและบริการในอนาคต และ (๓) “สร้างคุณค่าใหม่ในอนาคต” ด้วยการเพิ่มศักยภาพของผู้ประกอบการพัฒนาคนรุ่นใหม่รวมถึงปรับรูปแบบธุรกิจเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของตลาด ผสมผสานกับยุทธศาสตร์ที่รองรับอนาคตบนพื้นฐานของการต่อยอดอดีตและปรับปรุงปัจจุบัน พร้อมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนภาครัฐ ให้ประเทศไทยสามารถสร้างฐานรายได้และการจ้างงานใหม่ ขยายโอกาสทางการค้าและการลงทุนในเวทีโลก ควบคู่ไปกับการยกระดับรายได้และการกินดีอยู่ดี รวมถึงการเพิ่มขึ้นของคนชั้นกลางและลดความเหลื่อมล้ำของคนในประเทศได้ในคราวเดียวกัน

ในประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๒ ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน ประกอบด้วย ๕ ประเด็น ได้แก่

๑. การเกษตรสร้างมูลค่า ให้ความสำคัญกับการเพิ่มผลผลิตการผลิตทั้งเชิงปริมาณและมูลค่า และความหลากหลายของสินค้าเกษตร ประกอบด้วย (๑) เกษตรอัตลักษณ์ พื้นถิ่น (๒) เกษตรปลอดภัย (๓) เกษตรชีวภาพ (๔) เกษตรแปรรูป และ (๕) เกษตรอัจฉริยะ

๒. อุตสาหกรรมและบริการแห่งอนาคต โดยสร้างอุตสาหกรรมและบริการแห่งอนาคตที่ขับเคลื่อนประเทศไทยไปสู่ประเทศที่พัฒนาแล้วด้วยนวัตกรรมและเทคโนโลยีแห่งอนาคต ประกอบด้วย (๑) อุตสาหกรรมชีวภาพ (๒) อุตสาหกรรมและ บริการการแพทย์ครบวงจร (๓) อุตสาหกรรมและบริการดิจิทัล ข้อมูล และปัญญาประดิษฐ์ (๔) อุตสาหกรรมและบริการขนส่งและโลจิสติกส์ และ (๕) อุตสาหกรรม ความมั่นคงของประเทศ

๓. สร้างความหลากหลายด้านการท่องเที่ยว โดยการรักษาการเป็น จุดหมายปลายทางที่สำคัญของการท่องเที่ยวระดับโลกที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวทุกระดับ และเพิ่มสัดส่วนของนักท่องเที่ยวที่มีคุณภาพสูง ประกอบด้วย (๑) ท่องเที่ยวเชิง ธรรมชาติและวัฒนธรรม (๒) ท่องเที่ยวเชิงธุรกิจ (๓) ท่องเที่ยวเชิง สุขภาพ ความงาม และแพทย์แผนไทย (๔) ท่องเที่ยวสำราญทางน้ำ และ (๕) ท่องเที่ยวเชื่อมโยงภูมิภาค

๔. โครงสร้างพื้นฐาน เชื่อมไทย เชื่อมโลก ครอบคลุมถึงโครงสร้างพื้นฐานทางกายภาพในด้านโครงข่ายคมนาคม พื้นที่และเมือง รวมถึงเทคโนโลยี ตลอดจน โครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจ โดย (๑) เชื่อมโยงโครงข่ายคมนาคมไร้รอยต่อ (๒) สร้าง และพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ (๓) เพิ่มพื้นที่และเมืองเศรษฐกิจ (๔) พัฒนาโครงสร้าง พื้นฐานเทคโนโลยีสมัยใหม่ และ (๕) รักษาและเสริมสร้างเสถียรภาพทางเศรษฐกิจมหภาค

๕. พัฒนาเศรษฐกิจบนพื้นฐานผู้ประกอบการยุคใหม่ สร้างและพัฒนาผู้ประกอบการยุคใหม่ ที่มีทักษะและจิตวิญญาณของการเป็นผู้ประกอบการที่มีความสามารถในการแข่งขันและมีอัตลักษณ์ชัดเจน โดย (๑) สร้างผู้ประกอบการอัจฉริยะ (๒) สร้างโอกาสเข้าถึงบริการทางการเงิน (๓) สร้างโอกาสเข้าถึงตลาด (๔) สร้างโอกาส เข้าถึงข้อมูล และ (๕) ปรับบทบาทและโอกาสการเข้าถึงบริการภาครัฐยุทธศาสตร์ที่ ๔ ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม ที่เน้นการตอบโจทย์การสร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ เพื่อให้การเติบโตของประเทศเป็นการเติบโตที่ยั่งยืน โดยทุกคนได้รับประโยชน์อย่างทั่วถึงและเป็นธรรม การกำหนดให้ภาคการเกษตรและครัวเรือนเป็นกลุ่มเป้าหมายของการปรับโครงสร้างและพฤติกรรม และการกระจาย ศูนย์กลางความเจริญ เพื่อให้เกิดการสร้างงานในพื้นที่ เพื่อพลิกฟื้นโครงสร้างทางสังคมควบคู่ไปกับการพัฒนา เศรษฐกิจ และช่วยลดความเสี่ยงต่อเสถียรภาพทางเศรษฐกิจและความมั่นคงของประเทศบนพื้นฐานหลักปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียง นอกจากนี้ ยังเน้นการดึงเอาพลังทางสังคมที่ประกอบด้วยภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งภาคเอกชน ประชาสังคม ชุมชนท้องถิ่น มาร่วมขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศในรูปแบบประชารัฐ ซึ่งจะช่วยให้เกิด การแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำที่ยั่งยืน รวมทั้งการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนในการจัดการตนเอง และการเตรียมความพร้อมของประชากรไทยทั้งในมิติสุขภาพ เศรษฐกิจ สังคม และสภาพแวดล้อมให้เป็นประชากร ที่มีคุณภาพ สามารถพึ่งตนเองและทำประโยชน์แก่ครอบครัว ชุมชน และสังคมให้นานที่สุด โดยรัฐให้หลักประกัน การเข้าถึงบริการและสวัสดิการที่มีคุณภาพอย่างเป็นธรรมและทั่วถึง

ในประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๔ ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม ประกอบด้วย ๔ ประเด็น ได้แก่

๑. การลดความเหลื่อมล้ำ สร้างความเป็นธรรมในทุกมิติ โดย (๑) ปรับโครงสร้างเศรษฐกิจฐานราก (๒) ปฏิรูประบบภาษีและการคุ้มครองผู้บริโภค (๓) กระจาย การถือครองที่ดินและการเข้าถึงทรัพยากร (๔) เพิ่มผลิตภาพ และคุ้มครองแรงงานไทย ให้เป็นแรงงานฝีมือที่มีคุณภาพและความริเริ่ม

สร้างสรรค์ มีความปลอดภัยในการทำงาน (๕) สร้างหลักประกันทางสังคม ที่ครอบคลุมและเหมาะสมกับคนทุกช่วงวัย ทุกเพศภาวะ และทุกกลุ่ม (๖) ลงทุนทางสังคมแบบมุ่งเป้าเพื่อช่วยเหลือกลุ่มคนยากจนและกลุ่ม ผู้ด้อยโอกาสโดยตรง (๗) สร้างความเป็นธรรมในการเข้าถึงบริการสาธารณสุข และการศึกษา โดยเฉพาะสำหรับผู้มีรายได้น้อยและกลุ่มผู้ด้อยโอกาส และ (๘) สร้างความเป็นธรรมในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมอย่างทั่วถึง

๒. การกระจายศูนย์กลางความเจริญทางเศรษฐกิจ สังคมและเทคโนโลยี โดย (๑) พัฒนาศูนย์กลางความเจริญทางเศรษฐกิจ สังคมและเทคโนโลยี ในภูมิภาค (๒) กำหนดแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของแต่ละกลุ่มจังหวัด ในมิติต่างๆ (๓) จัดระบบเมืองที่เอื้อต่อการสร้างชีวิตและสังคมที่มีคุณภาพ และปลอดภัย ให้สามารถ ตอบสนองต่อสังคมสูงวัยและแนวโน้มของการ ขยายตัวของเมืองในอนาคต (๔) ปรับ โครงสร้างและแก้ไขกฎหมายระเบียบ บริหารราชการแผ่นดิน เพื่อวางระบบและกลไก การบริหารงานในระดับภาค กลุ่มจังหวัด (๕) สนับสนุนการพัฒนาพื้นที่บนฐานข้อมูล ความรู้ เทคโนโลยี และนวัตกรรม และ (๖) การพัฒนากำลังแรงงานในพื้นที่

๓. การเสริมสร้างพลังทางสังคม โดย (๑) สร้างสังคมเข้มแข็งที่แบ่งปันไม่ ทอดทิ้งกัน และมีคุณธรรม โดยสนับสนุนการรวมตัวและดึงพลังของภาคส่วน ต่าง ๆ (๒) การรองรับสังคมสูงวัยอย่างมีคุณภาพ (๓) สนับสนุนความร่วมมือ ระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน ภาควิชาการ ภาคประชาสังคมและภาค ประชาชน (๔) ส่งเสริมความเสมอภาคทางเพศและบทบาทของสตรีในการ สร้างสรรค์สังคม (๕) สนับสนุนการพัฒนาบน ฐานทุนทางสังคมและ วัฒนธรรม และ (๖) สนับสนุนการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศ และสื่อ สร้างสรรค์ เพื่อรองรับสังคมยุคดิจิทัล

๔. การเพิ่มขีดความสามารถของชุมชนท้องถิ่นในการพัฒนา การพึ่ง ตนเอง และการจัดการตนเอง โดย (๑) ส่งเสริมการปรับตัวภูมิทัศน์ในระดับครัวเรือน ให้มีขีดความสามารถในการจัดการวางแผนชีวิต สุขภาพ ครอบครัว การเงิน และอาชีพ (๒) เสริมสร้างศักยภาพของชุมชนในการพึ่งตนเองและการพึ่งพา กันเอง (๓) สร้างการมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่าง ๆ เพื่อสร้างประชาธิปไตย ชุมชน และ (๔) สร้างภูมิคุ้มกัน ทางปัญญาให้กับชุมชน

ส่วนแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรมมีความเชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์ชาติในด้าน ประเด็นการพัฒนา อันมีสาระสำคัญ ประกอบด้วย ๑ หลัก (Philosophy : Sufficiency Economy) ๒ ฐาน (Foundation) ๓ ทิศ (Means) ๑๑ ทาง (Ways) และ ๓๒ วิธี (Initiative) โดยมีทิศ (Means) ที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ ในยุทธศาสตร์ที่ ๒ ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน

และยุทธศาสตร์ ที่ ๔ ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม ทั้ง ๓ ทิศ คือ ทิศที่ ๑ การสร้างความเข้มแข็งของเกษตรกร ทิศที่ ๒ การพัฒนาเกษตรสีเขียว และทิศที่ ๓ การเพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตร สู่ตลาดโลก โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ทิศที่ ๑ สร้างความเข้มแข็งของเกษตรกร

ทางที่ ๑ พัฒนาศักยภาพเกษตรกร

ทางที่ ๒ ถ่ายทอดเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่เหมาะสมเพื่อประสิทธิภาพการผลิต

ทางที่ ๓ พัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่น

ทางที่ ๔ ค้ำครองสิทธิเกษตรกร

ทางที่ ๕ พัฒนาการบริหารกองทุนด้านการเกษตรและเกษตรกรให้มีประสิทธิภาพ

ทิศที่ ๒ การพัฒนาเกษตรสีเขียว

ทางที่ ๖ รักษา พัฒนาด้านนิเวศวิทยาทางการเกษตรและคุ้มครองพื้นที่เกษตรกรรม

ทางที่ ๗ พัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน แหล่งน้ำ และระบบชลประทาน

ทางที่ ๘ พัฒนาการผลิตสู่พื้นฐานเศรษฐกิจที่ยั่งยืนระดับชุมชน

ทางที่ ๙ พื้นฟูทรัพยากรต่าง ๆ เพื่อสร้างศักยภาพใหม่ทางการเกษตร

ทิศที่ ๓ การเพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตรสู่ตลาดโลก

ทางที่ ๑๐ สร้างความเป็นธรรมและยกระดับราคาผลผลิต

ทางที่ ๑๑ ยกระดับการผลิต การตลาดและขยายโอกาสเข้าถึงแหล่งทุน

จากที่กล่าวมานี้ จะเห็นว่า แผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม ซึ่งมีสาระสำคัญ ประกอบด้วย ๑ หลัก (Philosophy : Sufficiency economy) ๒ ฐาน (Foundation) ๓ ทิศ (Means) ๑๑ ทาง (Ways) และ ๓๒ วิธี (Initiative) มีความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ ในประเด็นการสร้างความสามารถในการแข่งขัน และประเด็นการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม

๕.๒ ความเชื่อมโยงของแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรมกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๓

ความเชื่อมโยงของแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรมและแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๓ มีความเชื่อมโยงกันทั้งด้านหลักการ แนวคิด เป้าหมาย และหมุดหมายการพัฒนา เพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาภาคการเกษตรของประเทศให้สามารถบรรลุผลตามเป้าหมายการพัฒนาระยะยาวที่กำหนดไว้ในยุทธศาสตร์ชาติ ดังนี้

๕.๒.๑ ความเชื่อมโยงด้านหลักการ แนวคิดและเป้าหมาย

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๓ มีความเชื่อมโยงกับแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรมในด้านหลักการ แนวคิดและเป้าหมาย โดยอาศัยหลักการและแนวคิด ๔ ประการ ดังนี้

๑. หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยสืบสาน รักษา ต่อยอดการพัฒนาตามหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง ผ่านการกำหนดทิศทางการพัฒนาประเทศอย่างมีเหตุผล ความพอประมาณ ภูมิคุ้มกัน บนฐานของความรู้ คุณธรรม และความเพียร โดยคำนึงถึงความสอดคล้องกับสถานการณ์และเงื่อนไข ระดับประเทศและระดับโลกทั้งในปัจจุบันและอนาคตอันใกล้ และศักยภาพของทุนทางเศรษฐกิจ ทุนทางสังคม และทุนทางทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมของประเทศ ให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างความสมดุลในมิติต่าง ๆ ทั้งความสมดุลระหว่างการพัฒนาความสามารถในการแข่งขันกับต่างประเทศกับความสามารถในการพึ่งตนเองได้อย่างมั่นคง ความสมดุลของการกระจายโอกาสเพื่อลดความเหลื่อมล้ำระหว่างกลุ่มคนและพื้นที่ และความสมดุลทางธรรมชาติเพื่อให้คนอยู่ร่วมกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้อย่างยั่งยืน รวมถึงการบริหารจัดการองค์ความรู้ต่าง ๆ ของประเทศให้พร้อมรับกับความเสี่ยงที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลง ทั้งภายนอกและภายในประเทศ นอกจากนี้ ในการวางแผนและการขับเคลื่อนแผนไปสู่การปฏิบัติต้องอาศัย องค์ความรู้ทางวิชาการที่รอบด้านและพิจารณาด้วยความรอบคอบ ควบคู่กับการยึดถือผลประโยชน์ ของประชาชนส่วนรวมเป็นที่ตั้ง และมุ่งมั่นผลักดันให้การพัฒนาบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้

๒. การสร้างความสามารถในการ “ล้มแล้ว ลุกไว” โดยมุ่งเน้นการพัฒนาใน ๓ ระดับ ประกอบด้วย ๑) การพร้อมรับ หรือ ระดับ “อยู่รอด” ในการแก้ไขข้อจำกัดหรือจุดอ่อนที่มีอยู่ ซึ่งเป็นผลให้ประชาชน ประสบความยากลำบากในการดำรงชีวิต หรือทำให้ประเทศมีความเปราะบางต่อการเปลี่ยนแปลงจากภายนอกและภายใน รวมถึงการสร้างความพร้อมในทุกกระบวนในการรับมือกับสภาวะวิกฤติที่อาจเกิดขึ้น ให้สามารถฟื้นคืนสู่ภาวะปกติได้อย่างรวดเร็ว ๒) การปรับตัว หรือ ระดับ “พอเพียง” ในการปรับเปลี่ยน ปัจจัยที่จำเป็นเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ตั้งแต่ในระดับครอบครัว ชุมชน พื้นที่ และประเทศ รวมถึงปรับทิศทาง รูปแบบและแนวทางการพัฒนาให้สอดคล้องกับกระแสการเปลี่ยนแปลง ของโลกยุคใหม่ และ ๓) การเปลี่ยนแปลงเพื่อพร้อมเติบโตอย่างยั่งยืน หรือ ระดับ “ยั่งยืน” ในการผลักดัน ให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างในมิติต่าง ๆ เพื่อเสริมสร้างความสามารถของบุคคลและสังคม ในการพัฒนาอย่างต่อเนื่องรวมทั้งเพื่อสนับสนุนให้ประเทศสามารถเติบโตได้อย่างมีคุณภาพและยั่งยืน

๓. เป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืนของสหประชาชาติ โดยกำหนดทิศทางการพัฒนาที่อยู่ บนพื้นฐานของแนวคิด “ไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง” มุ่งเสริมสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีให้กับประชาชนทุกกลุ่ม ทั้งในมิติ ของการมีปัจจัยที่จำเป็น

สำหรับการดำรงชีวิตขั้นพื้นฐานที่เพียงพอ การมีสภาพแวดล้อมที่ดี การมีปัจจัยสนับสนุนให้มีสุขภาพที่สมบูรณ์ทั้งทางร่างกายและจิตใจ การมีโอกาสที่จะใช้ศักยภาพของตน ในการสร้างความเป็นอยู่ที่ดี และการมุ่งส่งต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ดีไปยังคนรุ่นต่อไป

๔. การพัฒนาเศรษฐกิจชีวภาพ เศรษฐกิจหมุนเวียน เศรษฐกิจสีเขียว โดยให้ความสำคัญกับการประยุกต์ใช้องค์ความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี สมัยใหม่ และความคิดสร้างสรรค์ เพื่อสร้าง มูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ ควบคู่กับการรักษาความสมดุลระหว่างการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์จากฐานทรัพยากรธรรมชาติและความหลากหลายทางชีวภาพ รวมถึงการปรับเปลี่ยนรูปแบบการผลิต การให้บริการ และการบริโภคเพื่อลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

เมื่อพิจารณาถึงหลักการและแนวคิดของแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม จะเห็นว่ามีความเชื่อมโยงกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๓ ในด้านหลักการ แนวคิดและเป้าหมาย การส่งเสริมการพัฒนาความเข้มแข็งแก่เกษตรกร และองค์กรเกษตรกร ตามแนวปรัชญาของหลักเศรษฐกิจพอเพียง ในการผลิต การแปรรูปและการตลาด พัฒนาศักยภาพและยกระดับคุณภาพชีวิตของเกษตรกรให้ดีขึ้นทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมืองอย่างต่อเนื่อง อันนำไปสู่การพัฒนาภาคเกษตรกรรมและระบบเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศอย่างยั่งยืนในอนาคต ภายใต้แนวคิด ๑ หลัก (Philosophy : Sufficiency Economy) ๒ ฐาน (Foundation) ๓ ทิศ (Means) มีรายละเอียดดังนี้

๑ หลัก คือ หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง คือการน้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นกรอบแนวคิดที่มุ่งเน้นให้ทุกคนสามารถพึ่งตนเอง มีความพอเพียงในการดำเนินชีวิต ซึ่งเป็นเงื่อนไขพื้นฐานให้สามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืน ภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์และความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ

๒ ฐาน ประกอบด้วย

ฐานที่ ๑ ฐานข้อมูลเชิงกลยุทธ์ ฐานข้อมูลเชิงกลยุทธ์จะเป็นชุดของข้อมูลที่จัดระเบียบเพื่อให้เข้าถึงและจัดการอุปสรรคข้อมูลด้านต่าง ๆ เพื่อความเป็นปัจจุบันในการพัฒนาภาคเกษตรกรรม

ฐานที่ ๒ ฐานกลไกการกระจายอำนาจภาคเกษตรกรรม กระจายความเข้มแข็งแก่เกษตรกร ให้สามารถเข้าถึงกลไกต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับภาคการเกษตร เพื่อให้เกษตรกรพออยู่ พอกิน มีความสุข

๓ ทิศ ประกอบด้วย

ทิศที่ ๑ สร้างความเข้มแข็งของเกษตรกร

ทิศที่ ๒ การพัฒนาเกษตรสีเขียว

ทิศที่ ๓ การเพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตรสู่ตลาดโลก

จากที่กล่าวมานี้จะเห็นว่า แผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรมมีเป้าหมายที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๓ ด้านหลักการ แนวคิด และเป้าหมาย

๕.๒.๒ ความเชื่อมโยงด้านหมวดหมู่และกลยุทธ์การพัฒนา

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๓ ได้กำหนดหมวดหมู่การพัฒนา จำนวน ๑๓ หมวดหมู่ ซึ่งเป็นการบ่งบอกถึงสิ่งที่ประเทศไทยปรารถนาจะ “เป็น” หรือมุ่งหวังจะ “มี” เพื่อสะท้อนประเด็นการพัฒนาที่มีลำดับความสำคัญสูงต่อการพลิกโฉมประเทศไทยสู่ “สังคมก้าวหน้า เศรษฐกิจ สร้างมูลค่าอย่างยั่งยืน” โดยหมวดหมู่ทั้ง ๑๓ ประการ แบ่งออกได้เป็น ๔ มิติ

มีความเชื่อมโยงกับแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม จำนวน ๓ มิติ คือ (๑) มิติภาคการผลิตและบริการเป้าหมาย (๒) มิติโอกาสและความเสมอภาคทางเศรษฐกิจและสังคม (๓) มิติความยั่งยืนของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยเชื่อมโยงกับหมวดหมู่การพัฒนาจำนวน ๘ ประการ และกลยุทธ์การพัฒนาจำนวน ๓๐ กลยุทธ์ ได้แก่

หมวดหมู่ที่ ๑ ไทยเป็นประเทศชั้นนำด้านสินค้าเกษตรและเกษตรแปรรูป

มูลค่าสูง กลยุทธ์ที่ ๑ การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมแบบมุ่งเป้า เพื่อให้เกิดการยกระดับกระบวนการผลิตและ สร้างมูลค่าเพิ่ม

กลยุทธ์ย่อยที่ ๑.๑ สนับสนุนการวิจัยพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมการผลิตและแปรรูปแบบมุ่งเป้า โดยการมีส่วนร่วมของภาคเอกชน เพื่อให้เกิดการนำงานวิจัยไปประยุกต์ใช้ตามความเหมาะสมของตลาด

กลยุทธ์ย่อยที่ ๑.๒ ส่งเสริมและขยายผลงานวิจัยจากหน่วยงานวิจัยมหาวิทยาลัย และสถาบัน อาชีวศึกษา ภาคเอกชน และองค์กรเกษตรกรที่มีส่วนในการพัฒนา เทคโนโลยีนวัตกรรม เพื่อให้เกิดการใช้ประโยชน์จากผลงานวิจัย และสร้างการมีส่วนร่วมระหว่างผู้พัฒนาเทคโนโลยีและผู้ใช้งาน

กลยุทธ์ที่ ๒ การส่งเสริมการผลิตและการขยายตัวของตลาดสินค้าเกษตร และผลิตภัณฑ์เกษตรแปรรูป ที่มีมูลค่าเพิ่มสูง

กลยุทธ์ย่อยที่ ๒.๑ ส่งเสริมให้มีการพัฒนาและทำธุรกิจผลิตภัณฑ์เกษตรแปรรูปมูลค่าเพิ่มสูง ที่มีศักยภาพทางการตลาดในอนาคต โดยให้มีการจัดทำแผนที่นำทางสำหรับการพัฒนาและส่งเสริมผลิตภัณฑ์ เกษตรแปรรูปมูลค่าเพิ่มสูง รายผลิตภัณฑ์อย่างครบวงจร เพื่อนำไปสู่การส่งเสริมอย่างเป็นระบบ ต่อเนื่อง และมีประสิทธิภาพ ตลอดจนให้มีการพัฒนาและจัดทำข้อมูลผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ สาขาเกษตรแปรรูป

กลยุทธ์ย่อยที่ ๒.๒ กำหนดแผนที่นำทางในการพัฒนาและส่งเสริมการผลิต และใช้ผลิตภัณฑ์ชีวภาพ ที่ผลิตจากวัตถุดิบทางการเกษตร ของเหลือทิ้งจากกระบวนการผลิตภาคเกษตร และผลพลอยได้อื่น อาทิ พลังงาน วัสดุและเคมีชีวภาพ ปุ๋ยชีวภาพ วัคซีน สารชีวภัณฑ์ คาร์บอนเครดิต คาร์บอนซิงก์ รวมถึงการผลักดันไปสู่การปฏิบัติ

กลยุทธ์ย่อยที่ ๒.๓ ส่งเสริมให้เกษตรกรประยุกต์ใช้วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี นวัตกรรมกระบวนการผลิตที่หลากหลาย และคลังข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร รวมถึงอัตลักษณ์ของท้องถิ่น ในการวิเคราะห์ วางแผน พัฒนา ผลผลิตและประสิทธิภาพการผลิต แปรรูปสินค้าเกษตรและสร้างมูลค่าเพิ่มผลผลิต ที่สอดคล้องกับศักยภาพ ของพื้นที่และความต้องการของตลาด

กลยุทธ์ย่อยที่ ๒.๔ ส่งเสริมให้มีการปรับเปลี่ยนการเพาะปลูกพืชในพื้นที่ที่ไม่เหมาะสม ไปสู่การผลิต สินค้าเกษตรที่มีมูลค่าเพิ่มสูง

กลยุทธ์ย่อยที่ ๒.๕ หนุนเสริมให้ผู้บริโภคมีการตระหนักเลือกใช้ และบริโภคสินค้าเกษตร และเกษตรแปรรูปที่ปลอดภัย มีคุณภาพสูง และได้มาตรฐาน เพื่อกระตุ้นให้เกิดตลาดสินค้าคุณภาพในวงกว้างอย่างทั่วถึง

กลยุทธ์ย่อย ๒.๖ ส่งเสริมและสนับสนุนให้ส่วนราชการมีการใช้สินค้าเกษตร และสินค้าเกษตรแปรรูป ที่ได้คุณภาพ อาทิ ผลผลิตจากการเกษตรสำหรับใช้ในโรงพยาบาล โรงเรียน และเรือนจำอาหารทางการแพทย์

กลยุทธ์ที่ ๓ การขยายผลรูปแบบเกษตรยั่งยืนที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และมีมูลค่าเพิ่มสูงจากแบบอย่าง ความสำเร็จในประเทศ

กลยุทธ์ย่อยที่ ๓.๑ ส่งเสริมการทำเกษตรยั่งยืนที่ตระหนักถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและการพัฒนา ที่อาศัยธรรมชาติเป็นพื้นฐาน ผ่านการดำเนินการปกป้อง จัดการอย่างยั่งยืน และฟื้นฟูธรรมชาติหรือระบบนิเวศที่เปลี่ยนไป เพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีของมนุษย์ และเป็นประโยชน์ต่อความหลากหลายทางชีวภาพ อาทิ การปลูกป่า เศรษฐกิจ การทำวนเกษตร การลดการเผาตอซัง การทำประมงถูกกฎหมาย การปฏิบัติต่อแรงงานที่ถูกต้อง

กลยุทธ์ย่อยที่ ๓.๒ สนับสนุนปัจจัยการผลิตที่จำเป็น เพื่อให้เกิดการขยายผลรูปแบบเกษตรกรรม เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและมีมูลค่าเพิ่มสูง อาทิ สารชีวภัณฑ์ ปุ๋ยชีวภาพ พร้อมทั้งให้มีการจัดเก็บข้อมูลปริมาณ การผลิต และการใช้สารชีวภัณฑ์อย่างต่อเนื่อง

กลยุทธ์ย่อยที่ ๓.๓ จัดให้มีการบริหาร อนุรักษ์ เพาะพันธุ์ เพาะเลี้ยง พันธุ์พืช เฉพาะถิ่น สัตว์น้ำ และปศุสัตว์ เพื่อเพิ่มปริมาณผลผลิตทางการเกษตรตามธรรมชาติ

กลยุทธ์ย่อยที่ ๓.๔ ขยายผลแบบอย่างความสำเร็จในการบริหารจัดการ เพื่อผลิตสินค้าเกษตร ให้สอดคล้องกับทรัพยากรของชุมชนที่มีอยู่ให้มีประสิทธิภาพ

กลยุทธ์ที่ ๔ การพัฒนาระบบบริหารจัดการน้ำเพื่อการเกษตรให้มีความสมดุลระหว่างอุปสงค์และอุปทาน รวมทั้งการใช้น้ำซ้ำ

กลยุทธ์ย่อยที่ ๔.๑ ส่งเสริมและผลักดันการเพิ่มพื้นที่ป่าต้นน้ำ/ป่าเศรษฐกิจที่สามารถสร้างรายได้ ในพื้นที่ที่ไม่เหมาะสมสำหรับการปลูกพืช รวมทั้งเพิ่มปริมาณน้ำตามธรรมชาติให้มีน้ำเพียงพอต่อการใช้ทั้งระบบ

กลยุทธ์ย่อยที่ ๔.๒ เร่งพัฒนาและฟื้นฟูระบบชลประทานและการกระจายน้ำในพื้นที่เขตชลประทาน พร้อมทั้งพัฒนาและบริหารจัดการแหล่งน้ำนอกเขตชลประทาน รวมถึงแหล่งน้ำชุมชน ตลอดจนการจัดการตะกอน ที่เหมาะสม โดยความร่วมมือระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นร่วมและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อเพิ่มแหล่งเก็บ กักน้ำให้สามารถใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

กลยุทธ์ย่อยที่ ๔.๓ ดำเนินการให้มีการจัดการตะกอนอย่างเหมาะสม ตั้งแต่การมีระบบดักตะกอน การลดการชะล้างพังทลายของตะกอนในลำน้ำ ด้วยการปลูกพืชคลุมดินหรือพืชป้องกันการกัดเซาะตลิ่ง เพื่อเพิ่ม ปริมาณ และแหล่งเก็บกักน้ำให้สามารถใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

กลยุทธ์ย่อยที่ ๔.๔ บริหารจัดการและวางแผนการใช้น้ำอย่างเป็นระบบ และสมดุล ตลอดจนพัฒนา และถ่ายทอดองค์ความรู้เกี่ยวกับการใช้น้ำ ที่มีประสิทธิภาพ อาทิ การใช้น้ำซ้ำ

กลยุทธ์ที่ ๕ การส่งเสริมให้เอกชนลงทุนพัฒนาตลาดกลางและตลาดออนไลน์สินค้าเกษตร รวมถึงสินค้า กลุ่มปศุสัตว์และประมง

กลยุทธ์ย่อยที่ ๕.๑ พัฒนาปัจจัยสนับสนุนที่เอื้อและจูงใจให้เอกชนลงทุน และพัฒนาตลาดกลาง ภูมิภาค/ตลาดในชุมชน

กลยุทธ์ย่อยที่ ๕.๒ ผลักดันให้มีการจัดเก็บข้อมูลราคาสินค้าเกษตร เปรียบเทียบระหว่างตลาดภูมิภาค และตลาดส่วนกลางอย่างต่อเนื่อง

กลยุทธ์ย่อยที่ ๕.๓ พัฒนาความรู้และทักษะให้เกษตรกรสามารถซื้อขายผลผลิตผ่านตลาดออนไลน์ สินค้าเกษตร เช่น พืช ประมง และปศุสัตว์ เป็นต้น

กลยุทธ์ที่ ๖ การสนับสนุนระบบประกันภัยและรับรองคุณภาพมาตรฐานสินค้าเกษตรและสินค้าเกษตร แปรรูปที่เกษตรกรเข้าถึงได้

กลยุทธ์ย่อยที่ ๖.๑ เพิ่มประสิทธิภาพของระบบประกันภัยสินค้าเกษตร ให้มีความหลากหลายและ เหมาะสมกับรูปแบบการผลิตสินค้าเกษตร

กลยุทธ์ย่อยที่ ๖.๒ ดำเนินการให้มีการปรับลดต้นทุนการทำธุรกรรมของเกษตรกรที่เกี่ยวข้องกับการขอรับรองมาตรฐานต่าง ๆ ตลอดทั้งห่วงโซ่อุปทาน เพื่อเพิ่มโอกาสการเข้าถึงและจูงใจให้เกษตรกรมีการผลิต สินค้าที่มีคุณภาพได้มาตรฐานมากยิ่งขึ้น

กลยุทธ์ย่อยที่ ๖.๓ สนับสนุนบทบาทของเอกชนในการเชื่อมโยงผลผลิตของเกษตรกรที่ได้มาตรฐาน เพื่อเข้าสู่ห่วงโซ่อุปทานสินค้าเกษตรสร้างมูลค่า

กลยุทธ์ย่อยที่ ๖.๔ เจริญหรือทำข้อตกลงให้มาตรฐานสินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์ของไทยเป็นที่ยอมรับในต่างประเทศ

กลยุทธ์ย่อยที่ ๖.๕ เร่งพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางคุณภาพของประเทศ รวมถึงกระบวนการทดสอบ คุณภาพที่จำเป็น สำหรับการพัฒาสินค้าเกษตร และเกษตรแปรรูปมูลค่าสูง

กลยุทธ์ที่ ๗ การพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการฟาร์มและกิจกรรมหลังการเก็บเกี่ยว เพื่อลดต้นทุนและเพิ่มมูลค่าผลผลิตของเกษตรกร

กลยุทธ์ย่อยที่ ๗.๑ สนับสนุนบทบาทสถาบันเกษตรกร (สหกรณ์/กลุ่มเกษตรกร/วิสาหกิจชุมชน) ในฐานะหน่วยธุรกิจของเกษตรกร ให้ทำหน้าที่สนับสนุนการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการฟาร์ม กิจกรรม หลังการเก็บเกี่ยว และกระบวนการนำส่งผลผลิตจนถึงลูกค้าปลายทาง เพื่อลดต้นทุน และเพิ่มมูลค่าให้กับผลผลิต ของเกษตรกร

กลยุทธ์ย่อยที่ ๗.๒ พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกในการรวบรวมและขนส่ง สินค้าเกษตร เพื่อเชื่อมโยงผลผลิตตลอดห่วงโซ่อุปทานสินค้าเกษตร

กลยุทธ์ย่อยที่ ๗.๓ พัฒนาให้มีการจัดเก็บข้อมูลความสูญเสียในกระบวนการผลิตของภาคเกษตร เพื่อใช้เป็นฐานสำหรับการวัดในอนาคต

กลยุทธ์ที่ ๘ การส่งเสริมให้เกษตรกรมีที่ดินทำกินและรักษาพื้นที่เกษตรกรรมที่เหมาะสมไว้เป็นฐานการผลิต การเกษตร

กลยุทธ์ย่อยที่ ๘.๑ สนับสนุนและส่งเสริมการจัดสรรที่ดินทำกินให้กับเกษตรกรอย่างเป็นระบบผ่านกลไกที่มีอยู่ อาทิ การจัดที่ดินทำกินให้ชุมชนตามนโยบายรัฐบาล และการจัดสรรที่ดินของสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม

กลยุทธ์ย่อยที่ ๘.๒ คุ้มครองพื้นที่เกษตรกรรมที่มีศักยภาพและขยายโอกาสในการเข้าถึงพื้นที่ทำกิน ของเกษตรกรให้มากขึ้น รวมถึงการกำหนดเขตการใช้พื้นที่ทำการเกษตรที่เหมาะสม

กลยุทธ์ที่ ๙ การพัฒนาฐานข้อมูลและคลังข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร รวมทั้งผลักดันให้มีการใช้ข้อมูลอย่างมีประสิทธิภาพ

กลยุทธ์ย่อยที่ ๙.๑ พัฒนาระบบคลังข้อมูลด้านเกษตรให้เชื่อมโยงกันและเป็นข้อมูลเปิด เพื่อเป็นฐานสำหรับนำไปใช้งานประยุกต์ต่อยอดในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตภาคเกษตรและการสร้างมูลค่าเพิ่มต่อไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับ ๑) ด้านทรัพยากรธรรมชาติ (อาทิ น้ำ ดิน ป่า ทะเล) ๒) ด้านการเกษตร เช่น ความเหมาะสมของพื้นที่ในการผลิตสินค้าเกษตร และทะเบียนเกษตรกร เป็นต้น ๓) ด้านการตลาดสินค้าเกษตรและ

ผลิตภัณฑ์ อาทิ แนวโน้มราคาสินค้าเกษตร แหล่งรับซื้อ และ๔) ด้านเทคโนโลยี และนวัตกรรม

กลยุทธ์ย่อยที่ ๙.๒ พัฒนาแพลตฟอร์มและแอปพลิเคชันสำหรับการเข้าถึง คลังข้อมูลต่าง ๆ เพื่อให้มีการใช้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับภาคเกษตรในการ จำแนกรูปแบบการผลิตและสมรรถนะของเกษตรกร เพื่อให้การจัดทำแนวทางการส่งเสริมและพัฒนาภาคเกษตร รวมถึงมาตรการต่าง ๆ มีความเหมาะสมกับสมรรถนะเกษตรกรและ ศักยภาพของพื้นที่ที่มีความแตกต่างกัน

กลยุทธ์ที่ ๑๐ การพัฒนาให้เกิดระบบการบริหารจัดการเพื่อความมั่นคงทางด้านอาหาร

กลยุทธ์ย่อยที่ ๑๐.๑ ส่งเสริมให้ชุมชนสามารถเข้าถึงความมั่นคงทางอาหาร ทั้งด้านปริมาณและโภชนาการที่ครบถ้วน รวมถึงระบบสำรองอาหาร ให้มีรูปแบบที่หลากหลาย ปลอดภัย เพียงพอ และสนับสนุนให้ เกิดพื้นที่ต้นแบบด้านการสำรองอาหารของชุมชน

กลยุทธ์ย่อยที่ ๑๐.๒ เตรียมการบริหารจัดการการกระจายสินค้าเกษตร และอาหารในภาวะวิกฤต

กลยุทธ์ที่ ๑๑ การยกระดับขีดความสามารถของเกษตรกรและสถาบันเกษตรกร

กลยุทธ์ย่อยที่ ๑๑.๑ พัฒนาต่อยอดองค์ความรู้และทักษะในการบริหารจัดการฟาร์ม ความปลอดภัย และอาชีวอนามัยของเกษตรกร และการดำเนินธุรกิจการเกษตรในยุคดิจิทัล เพื่อยกระดับขีดความสามารถเกษตรกร ไปสู่การเป็นเกษตรกรอัจฉริยะที่มีศักยภาพสูงในการพัฒนากระบวนการผลิต และสร้างมูลค่าเพิ่มของสินค้าเกษตร ให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่และความต้องการของตลาดได้อย่างต่อเนื่อง และยั่งยืน

กลยุทธ์ย่อยที่ ๑๑.๒ ยกระดับความเข้มแข็งและความสามารถในการดำเนินธุรกิจเพิ่มมูลค่าของ สหกรณ์การเกษตร กลุ่มเกษตรกร และวิสาหกิจชุมชน รวมทั้งสนับสนุนบทบาทภาคเอกชนและสถาบันการศึกษา ทั้งระดับอาชีวศึกษา และอุดมศึกษาในพื้นที่ ในการเป็นผู้ให้บริการ ผู้ถ่ายทอดเทคโนโลยี และที่ปรึกษาทางธุรกิจเพื่อเชื่อมโยงข้อมูล องค์ความรู้ และเทคโนโลยีกับการปรับเปลี่ยนและต่อยอดธุรกิจการเกษตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ

กลยุทธ์ย่อยที่ ๑๑.๓ ปรับปรุงกฎหมายและระเบียบเกี่ยวกับการพัฒนาสหกรณ์ให้สอดคล้องกับ การเปลี่ยนแปลงและเอื้อต่อการสร้างความเข้มแข็งของสหกรณ์ อาทิ ปรับปรุงระบบการจัดทำบัญชี และการตรวจสอบทางการเงินให้เป็นไปด้วยความรวดเร็ว โปร่งใส และเป็นอิสระ เพื่อการป้องกัน

และแก้ไขปัญหาได้ทันสถานการณ์ และสร้างความเชื่อมั่นของสมาชิกและประชาชนต่อระบบสหกรณ์

กลยุทธ์ที่ ๑๒ การพัฒนากลไกเพื่อเชื่อมโยงภาคีต่าง ๆ ทั้งภาคเอกชน ส่วนราชการ กลุ่มเกษตรกร และนักวิชาการในพื้นที่ ในการเป็นหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจในการพัฒนาภาคเกษตรตลอดห่วงโซ่อุปทาน

กลยุทธ์ย่อยที่ ๑๒.๑ สนับสนุนบทบาทองค์กรหรือสภาเกษตรกรในกลไกความร่วมมือภาครัฐ ภาคเอกชน และภาควิชาการในแต่ละจังหวัด เพื่อเชื่อมโยงการผลิตของเกษตรกรและการดำเนินธุรกิจการเกษตรของสถาบันเกษตรกรในพื้นที่ให้สอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่ ความต้องการของภาคเอกชนในระดับจังหวัด การดำเนินภารกิจของส่วนราชการระดับจังหวัด และความเชี่ยวชาญของสถาบันการศึกษาในพื้นที่ เพื่อสร้างความเป็นหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจบนพื้นฐานของการแบ่งปันข้อมูล องค์กรความรู้ ทักษะ และผลประโยชน์ อย่างเท่าเทียมและเหมาะสมกับบทบาท หน้าที่ และความรับผิดชอบ

กลยุทธ์ย่อยที่ ๑๒.๒ ส่งเสริมบทบาทภาคเอกชนในการเป็นหุ้นส่วนเศรษฐกิจกับสถาบันเกษตรกร และเกษตรกรในรูปแบบธุรกิจต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความร่วมมือในการยกระดับประสิทธิภาพกระบวนการผลิตให้ มีความสอดคล้องกับศักยภาพพื้นที่และความต้องการของตลาด โดยมีการแบ่งปันผลประโยชน์ร่วมกัน อย่างเหมาะสมและเป็นธรรม

หมวดหมายที่ ๗ ไทยมีวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่เข้มแข็ง มีศักยภาพสูง และสามารถแข่งขันได้

กลยุทธ์ที่ ๑ การพัฒนาระบบนิเวศให้เอื้ออำนวยต่อการทำธุรกิจและการยกระดับความสามารถในการแข่งขัน ของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม กลยุทธ์ย่อย ๑.๑ เพิ่มความสะดวกในทุกขั้นตอนการประกอบธุรกิจของวิสาหกิจขนาดกลาง และขนาดย่อมโดยลดขั้นตอนและระยะเวลาในการจดทะเบียนจัดตั้งธุรกิจและการพิจารณาอนุมัติอนุญาต พัฒนาแพลตฟอร์มการให้บริการภาครัฐในทุกกระบวนการผ่านช่องทางออนไลน์ เพิ่มประสิทธิภาพศูนย์ให้ความช่วยเหลือ ผู้ประกอบการในการเริ่มต้น และการดำเนินธุรกิจ ตลอดจนจัดทำและเผยแพร่คู่มือการประกอบธุรกิจรายสาขาที่ผู้ประกอบการเข้าถึงได้

กลยุทธ์ที่ ๔ การส่งเสริมการพัฒนา วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ให้เป็นผู้ประกอบการในยุคดิจิทัล

กลยุทธ์ย่อย ๔.๑ เสริมสร้างความรู้พื้นฐานทางธุรกิจ โดยเฉพาะความรู้และทักษะของเยาวชน และผู้ประกอบการด้านดิจิทัล การเงิน การตลาดยุคใหม่

การเข้าถึงตลาดส่งออก รูปแบบธุรกิจต่าง ๆ แนวคิด เศรษฐกิจสร้างสรรค์ และการใช้ประโยชน์จากทุนทางวัฒนธรรม รวมทั้งทักษะเชิงลึกตามความต้องการเฉพาะด้าน ของสาขาและประเภทธุรกิจ ตลอดจนเตรียมความพร้อมให้ผู้ประกอบการสามารถรับมือกับสภาพการแข่งขันของ ตลาดยุคใหม่ที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และรุนแรง รวมถึงการดำเนินธุรกิจอย่างยั่งยืน ที่คำนึงถึงสิ่งแวดล้อม สังคม และธรรมาภิบาล เพื่อให้สามารถแข่งขันได้ในระดับสากล

หมายเหตุที่ ๘ ไทยมีพื้นที่และเมืองอัจฉริยะที่น่าอยู่ ปลอดภัย เด็บโตได้อย่างยั่งยืน

กลยุทธ์ที่ ๑ การสร้างความเข้มแข็งเศรษฐกิจฐานราก

กลยุทธ์ย่อยที่ ๑.๑ พัฒนาภาคให้เป็นฐานเศรษฐกิจสำคัญของประเทศ โดยใช้แนวทางการพัฒนา ภายใต้แผนพัฒนาภาค และการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษ ได้แก่ ระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคเหนือ ระเบียง เศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคกลาง-ตะวันตก ระเบียงเศรษฐกิจพิเศษ ภาคใต้ การพัฒนาเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดน และเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกเฉียง เป็นเครื่องมือสำคัญ ในการกระจาย ความเจริญเติบโตไปสู่ภูมิภาคและการพัฒนาห่วงโซ่อุปทานเชื่อมโยงทั้ง ภายในพื้นที่ พื้นที่ใกล้เคียง และต่างประเทศ มีการกำหนดสาขากิจการ เป้าหมายในพื้นที่ฐานเศรษฐกิจใหม่ที่สอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่ รวมถึง เชื่อมโยงผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม และวิสาหกิจ ชุมชนเข้ากับห่วงโซ่อุปทาน ในอุตสาหกรรมเป้าหมาย ซึ่งจะเป็นการสร้าง โอกาสทางเศรษฐกิจ กระจายผลการพัฒนาสู่ประชาชน และสามารถ พัฒนา เป็นฐานเศรษฐกิจหลักที่รองรับการลงทุนและการจ้างงาน การพัฒนาพื้นที่ เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกเฉียง ให้เติบโตอย่างสมดุลและยั่งยืน เพื่อเป็นฐาน อุตสาหกรรมและบริการที่ใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมขั้นสูง โดยส่งเสริมการ ลงทุนและการจ้างงานในพื้นที่ รวมทั้งมีการถ่ายทอดเทคโนโลยีอย่างต่อเนื่อง

กลยุทธ์ย่อยที่ ๑.๒ สร้างความเข้มแข็งให้กับเศรษฐกิจชุมชน โดยใช้เครือข่าย ที่มีอยู่ในชุมชนเป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อน อาทิ บวร (บ้าน วัด โรงเรียน) สร้างเสริมองค์ความรู้ให้กับชุมชนจากสถาบันการศึกษาในพื้นที่ เพื่อสร้าง ความสามารถในการพัฒนาและเพิ่มมูลค่าของกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่ สอดคล้องกับอัตลักษณ์ ทุนทาง สังคมและวัฒนธรรม รวมถึงศักยภาพ ของพื้นที่ ส่งเสริมการพัฒนาการผลิตสินค้าและบริการที่มีคุณภาพ มาตรฐาน มีความปลอดภัย โดยใช้งานวิจัย เทคโนโลยี นวัตกรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมทั้งการจัดทำฐานข้อมูล และแพลตฟอร์มบริการดิจิทัลเพื่อการ

วางแผนการผลิตและพัฒนาผลิตภัณฑ์ ยกระดับและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน ให้ชุมชนสามารถสร้างรายได้ด้วยตนเองอย่างยั่งยืน สนับสนุนการรวมกลุ่มและสร้างเครือข่าย ที่เข้มแข็งเพื่อให้ชุมชนมีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลงในภาวะวิกฤตทุกรูปแบบ อาทิ กลุ่มวิสาหกิจชุมชน วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม กลุ่มเกษตรกร รวมทั้งส่งเสริมการถือหุ้นโดยสมาชิกในชุมชน สร้างความเข้มแข็งสถาบัน การเงินในระดับชุมชน เพื่อเพิ่มโอกาสในการเข้าถึงแหล่งทุนของผู้ประกอบการและธุรกิจชุมชน โดยให้สถาบัน การเงินในพื้นที่มีบทบาทในการทำหน้าที่ถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการบริหารเงินทุน สภาพคล่อง และการบริหารจัดการหนี้สินอย่างเป็นระบบ และพัฒนาสินเชื่อรูปแบบใหม่ ๆ ที่สอดคล้องกับความต้องการและศักยภาพของชุมชน รวมทั้งส่งเสริมการใช้แพลตฟอร์มเพื่อสร้างงานในชุมชนและโอกาสในการเข้าถึงงานอย่างเท่าเทียม

กลยุทธ์ย่อยที่ ๑.๓ ส่งเสริมการจัดการกลไกตลาดของท้องถิ่น เพื่อสร้างสมดุลระหว่างการผลิต และการบริโภคในพื้นที่ รวมทั้งสร้างรายได้จากตลาดภายนอก โดยส่งเสริมวัฒนธรรมการจัดการห่วงโซ่อุปทานในระดับพื้นที่ เพื่อลดความสูญเสียจากการผลิตมากเกินไปตามความต้องการ ลดต้นทุนและระยะเวลาในการขนส่งสินค้า ระหว่างพื้นที่และภูมิภาค รวมทั้งรักษาคุณภาพของผลผลิต สนับสนุนการสร้างงานและจ้างงานคนในท้องถิ่น ตลอดห่วงโซ่อุปทาน เพื่อรองรับประชากรวัยแรงงานในพื้นที่และที่กลับภูมิลำเนาเพราะผลกระทบจากการแพร่ระบาดของโควิด-๑๙ สนับสนุนการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการกระจายสินค้าและบริการให้หมุนเวียนในพื้นที่ และเมืองในกลุ่มวิสาหกิจชุมชน วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม และกลุ่มเกษตรกร กระตุ้นการบริโภค ให้สอดคล้องและสมดุลกับการผลิตในท้องถิ่น ตามแนวทางการผลิตและบริโภคที่ยั่งยืน ปรับแก้กฎระเบียบและนโยบายของภาครัฐที่ก่อให้เกิดการรวมศูนย์สินค้าเกษตรบางประเภท และเป็นอุปสรรคในการจัดซื้อจัดจ้างจากผู้ผลิตในพื้นที่เดียวกับการบริโภค

กลยุทธ์ที่ ๒ การส่งเสริมกลไกความร่วมมือภาครัฐ เอกชน ประชาชน และประชาสังคมเพื่อการพัฒนาพื้นที่และเมือง

กลยุทธ์ย่อยที่ ๒.๔ เพิ่มประสิทธิภาพการใช้ประโยชน์ที่ดินในเมือง โดยคำนึงถึงการวางแผนและจัดทำผังเมืองที่ครอบคลุมทุกมิติ ส่งเสริมกระบวนการจัดรูปที่ดินควบคู่ไปกับการวางแผนพัฒนาพื้นที่จัดรูปดังกล่าว โดยการมีส่วนร่วมของประชาชน ตามแนวทางการพัฒนาเมืองให้น่าอยู่อย่างยั่งยืน ปรับปรุงภูมิทัศน์ให้สอดคล้อง กับวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมในเมือง สนับสนุนการศึกษาความเหมาะสมในการปรับปรุงการใช้ประโยชน์ที่ดิน

และอาคาร เพื่อรองรับการพัฒนาพื้นที่รอบสถานีขนส่งมวลชน เพิ่มพื้นที่สีเขียวและพื้นที่สาธารณะของเมือง และลดปัญหาเมืองที่เติบโตแบบไร้ระเบียบ เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในเมือง

กลยุทธ์ที่ ๔ การเสริมสร้างความเข้มแข็งในการบริหารจัดการพื้นที่และเมือง

กลยุทธ์ย่อยที่ ๔.๑ เสริมสร้างสมรรถนะของท้องถิ่นทุกระดับ ให้มีศักยภาพในการบริหารจัดการพื้นที่ และเมืองได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยส่งเสริมการวางแผนพัฒนาพื้นที่และเมืองในอนาคตให้น่าอยู่อย่างยั่งยืน ซึ่งกำหนดขอบเขตพื้นที่ตามแผนผังภูมิโนเวศ ใช้ระบบข้อมูลและตัวชี้วัดในการประเมินความยั่งยืนของเมือง และจัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนาศักยภาพการมีส่วนร่วมจากทุกภาคในพื้นที่ทุกชั้นตอน ทั้งนี้ พื้นที่และเมืองที่น่าอยู่อย่างยั่งยืนจะให้ความสำคัญกับการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ การลดการสร้างของเสียและมลพิษทุกรูปแบบ รวมทั้งลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก การจัดการขยะมูลฝอยและน้ำเสียอย่างเบ็ดเสร็จครบวงจรด้วยเทคโนโลยีที่เหมาะสม ความปลอดภัยในเมือง และการเตรียมพร้อมรับมือกับภัยพิบัติทุกรูปแบบ ผลักดันให้ พื้นที่และเมืองจัดทำแผนการลงทุนที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาเมืองที่จัดทำโดยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน อาทิ แผนพัฒนาเมืองในอนาคตให้น่าอยู่อย่างยั่งยืน กฎบัตรการพัฒนาเมือง เพื่อให้เกิดการปฏิบัติที่เป็นรูปธรรม เช่น แผนการลงทุนฟื้นฟูเศรษฐกิจของเมืองในพื้นที่เฉพาะหรือย่านที่มีเศรษฐกิจมูลค่าสูง และแผนการลงทุนพัฒนา ระบบขนส่งมวลชนสาธารณะในเมืองให้เชื่อมต่อและรองรับการสัญจรของประชาชนทุกกลุ่ม เป็นต้น สนับสนุนการศึกษาวิจัยเรื่องเครื่องมือและอำนาจของท้องถิ่นในการบริหารจัดการพื้นที่และเมือง ให้สามารถรับมือกับความท้าทายของโลกยุคใหม่ที่มีความผันผวนไม่แน่นอน มีความสลับซับซ้อนและคลุมเครือ สร้างพื้นที่เรียนรู้ของเมืองสำหรับบ่มเพาะนวัตกรรมในการบริหารจัดการพื้นที่และแก้ไขปัญหาาร่วมกัน ซึ่งอาจนำไปสู่การจัดทำแซนด์บ็อกซ์ (sandbox) เพื่อทดสอบแนวทางดำเนินงานใหม่ ๆ อาทิ การเปิดเผยและแบ่งปันข้อมูล การสร้างความรู้ ความเข้าใจ และความตระหนักของท้องถิ่นด้านสุขอนามัย ระบบผลิตอาหาร และพฤติกรรมบริโภคที่เสริมสร้างสุขภาพผ่านเครือข่ายอาสาสมัครชุมชน เช่น อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) เพื่อพร้อมรับมือกับภัยพิบัติจากโรคระบาดและโรคอุบัติใหม่ เป็นต้น

หมวดหมู่ที่ ๙ ไทยมีความยากจนข้ามรุ่นลดลง และมีความคุ้มครองทางสังคมที่เพียงพอเหมาะสม

กลยุทธ์ที่ ๑ การแก้ปัญหาความยากจนข้ามรุ่นแบบมุ่งเป้าให้ครัวเรือนหลุดพ้นความยากจนอย่างยั่งยืน

กลยุทธ์ย่อยที่ ๑.๑ ให้ความช่วยเหลือและพัฒนาศักยภาพของครัวเรือนยากจนข้ามรุ่น เพื่อสร้าง สภาพความเป็นอยู่ที่เหมาะสมต่อการเติบโตของเด็ก โดยให้ความคุ้มครองทางสังคมอย่างเฉพาะเจาะจงในกลุ่มที่มีข้อจำกัดด้านศักยภาพ พร้อมทั้งมุ่งเน้นการสร้างโอกาสในการประกอบอาชีพที่มีผลิตภาพและรายได้สูงขึ้น ผ่านการพัฒนาทักษะแรงงาน การหางานที่เหมาะสมกับศักยภาพของครัวเรือน บริบทของพื้นที่ และทิศทาง การพัฒนาประเทศ ตลอดจนสนับสนุนการเข้าถึงแหล่งเงินทุนและทรัพยากรที่จำเป็นในการประกอบอาชีพ ถ่ายทอดความรู้และทักษะทางการเงิน พร้อมทั้งจัดหาพี่เลี้ยงในการให้คำแนะนำ สร้างแรงกระตุ้น แรงบันดาลใจ และให้การสนับสนุนช่วยเหลือตลอดกระบวนการ

กลยุทธ์ย่อยที่ ๑.๒ พัฒนากลไกการแก้ปัญหาความยากจนข้ามรุ่น ในระดับพื้นที่ มุ่งเน้นการยกระดับศักยภาพ และเพิ่มบทบาทของหน่วยงานส่วนภูมิภาคและส่วนท้องถิ่นในการแก้ปัญหาความยากจนข้ามรุ่น พร้อมทั้งบูรณาการความร่วมมือจากทุกภาคส่วนในการขับเคลื่อนกลยุทธ์การพัฒนา โดยใช้ประโยชน์จากฐานข้อมูลในการคัดกรองครัวเรือนที่มีแนวโน้มกลายเป็นครัวเรือนยากจนข้ามรุ่น พร้อมทั้งระบุปัญหาความจำเป็น ความต้องการ แนวทางการดำเนินการปฏิบัติ และการติดตามประเมินผลอย่างใกล้ชิด ในการลดปัญหาความยากจนข้ามรุ่นอย่างยั่งยืน

หมวดหมู่ที่ ๑๐ ไทยมีเศรษฐกิจหมุนเวียนและสังคมคาร์บอนต่ำ

กลยุทธ์ที่ ๑ การพัฒนาอุตสาหกรรมและบริการตามหลักเศรษฐกิจหมุนเวียน และสังคมคาร์บอนต่ำ

กลยุทธ์ย่อยที่ ๑.๓ สร้างความเชื่อมโยงกับสาขาเศรษฐกิจอื่น ได้แก่ ภาคเกษตรกรรม ภาคอุตสาหกรรม และภาคการท่องเที่ยว โดยสร้างระบบการผลิตที่เชื่อมโยงกัน ตั้งแต่ภาคการผลิตต้นน้ำจนถึง ภาคการผลิต และการบริโภคที่เป็นปลายน้ำตามหลักเศรษฐกิจหมุนเวียน

กลยุทธ์ย่อยที่ ๑.๔ พัฒนาระบบรับรองมาตรฐานการผลิตสินค้าและบริการ จัดทำมาตรฐาน กระบวนการผลิตสินค้าและบริการระบบรับรองมาตรฐาน สินค้าและบริการ และแนวทางการปฏิบัติตามหลักเศรษฐกิจหมุนเวียน

กลยุทธ์ที่ ๒ การสร้างรายได้สุทธิให้ชุมชน ท้องถิ่น และเกษตรกรจากเศรษฐกิจหมุนเวียนและสังคมคาร์บอนต่ำ

กลยุทธ์ย่อยที่ ๒.๑ เพิ่มรายได้ชุมชนจากแนวทางขยะสุทธิเป็นศูนย์ ทั้งจากขยะและวัสดุทางการเกษตร ส่งเสริมให้ชุมชนนำขยะและวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรในชุมชนมาพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ชนิดใหม่ ๆ ที่มีมูลค่าเพิ่มรายได้และลดรายจ่ายให้กับชุมชน สร้างความร่วมมือระหว่างชุมชนกับผู้ประกอบการในพื้นที่ ในการนำของเหลือในกระบวนการผลิตมาพัฒนาใช้ประโยชน์ในชุมชน

กลยุทธ์ย่อยที่ ๒.๓ ส่งเสริมและพัฒนาระบบตลาดคาร์บอนและการสร้างรายได้จากการเก็บกัก คาร์บอนในภาคป่าไม้ วิจัยและพัฒนาองค์ความรู้จัดทำฐานข้อมูลสำหรับการซื้อขายคาร์บอน ได้แก่ ข้อมูลการตรวจวัดปริมาณคาร์บอนในการผลิตสินค้าและบริการ การประเมินขีดความสามารถในการกักเก็บคาร์บอนของภาคป่าไม้ และกิจกรรมการกักเก็บคาร์บอนอื่น ๆ พัฒนาระบบการรับรองปริมาณการปล่อย และกักเก็บคาร์บอนให้สอดคล้องกับมาตรฐานสากล และส่งเสริมอำนวยความสะดวกในการเข้าซื้อขายในตลาดคาร์บอนของผู้ปล่อยและผู้กักเก็บคาร์บอน

กลยุทธ์ย่อยที่ ๒.๕ ส่งเสริมให้เกิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ตามหลักเศรษฐกิจหมุนเวียน สนับสนุน การสร้างชุมชนต้นแบบเศรษฐกิจหมุนเวียนที่ตอบรับกับวิถีชีวิตและภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมให้เกิด การถ่ายทอดองค์ความรู้ไปสู่ชุมชนต่าง ๆ ให้ถอดบทเรียนจากชุมชนต้นแบบ รวมทั้งยังเป็นการยกระดับคุณภาพ ชีวิตและสร้างเครือข่ายชุมชนเพื่อขยายผลต่อไปอย่างยั่งยืน

กลยุทธ์ย่อยที่ ๒.๖ พัฒนาระบบและกลไกสร้างแรงจูงใจการเพิ่มพื้นที่ป่าเศรษฐกิจเพื่อเศรษฐกิจชุมชน สร้างกลไกจูงใจให้มีการปลูกป่าในพื้นที่ที่ถูกทำลายหรือพื้นที่ว่าง ดำเนินโครงการธนาคารต้นไม้ พัฒนาระบบตรวจสอบย้อนกลับการผลิต การแปรรูปและการค้าตลอดห่วงโซ่การผลิตของอุตสาหกรรมไม้ สนับสนุน การศึกษาวิจัย พัฒนาคุณภาพสายพันธุ์ พัฒนานวัตกรรมเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มจากไม้ และสร้างมาตรการจูงใจ ในการปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจ

กลยุทธ์ที่ ๓ การฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและเพิ่มประสิทธิภาพการใช้ทรัพยากรอย่างชาญฉลาด บนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

กลยุทธ์ย่อยที่ ๓.๑ สร้างฐานทรัพยากรธรรมชาติเพื่อการผลิตให้เพียงพอและมีการใช้อย่าง มีประสิทธิภาพ มีการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติโดยคำนึงถึงขีดจำกัดและขีดความสามารถในการฟื้นตัว สร้างสมดุลระหว่างการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน แบ่งปันผลประโยชน์อย่างเท่าเทียมและเป็นธรรม ดำเนินการประเมินมูลค่าของทรัพยากรธรรมชาติเพื่อใช้ในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติที่มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น

กลยุทธ์ย่อยที่ ๓.๒ ใช้ทรัพยากรธรรมชาติจากส่วนเหลือของกระบวนการผลิตให้เกิดประโยชน์ที่หลากหลายปราศจากเศษเหลือและของเสียจากอุตสาหกรรม เกษตรกรรม และขยะอาหาร เพื่อให้เกิดความคุ้มค่า ดำเนินการศึกษาวิเคราะห์การไหลของวัสดุ เพื่อบริหารจัดการของเหลือจากการผลิตและการบริโภคอย่างมีประสิทธิภาพ พัฒนาระบบกลไกหมุนเวียนใช้ประโยชน์เศษเหลือในภาคอุตสาหกรรม เศรษฐกิจเกษตร ลดการสูญเสียที่เกิดขึ้นในขั้นตอนก่อนถึงผู้บริโภคและขยะอาหาร รวมถึงการพัฒนาแพลตฟอร์ม เพื่อเชื่อมโยงผู้ประกอบการเศรษฐกิจหมุนเวียนให้สามารถเข้าถึงองค์ความรู้และนวัตกรรม ตลอดจนปรับปรุงกฎระเบียบ ให้สนับสนุนการนำของเสียจากอุตสาหกรรมที่ยังมีประโยชน์ให้สามารถนำกลับมาใช้ได้

กลยุทธ์ย่อยที่ ๓.๓ บริหารจัดการกิจกรรมทางเศรษฐกิจให้เหมาะสมกับศักยภาพทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ บริหารจัดการทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน แก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม กำหนดการใช้ประโยชน์พื้นที่อย่างเหมาะสมกับศักยภาพทรัพยากรธรรมชาติ พัฒนาและยกระดับ มาตรฐานการบริหารจัดการพื้นที่ พัฒนาระบบการจัดการสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ สร้างสมดุลระหว่างการอนุรักษ์กับการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน

กลยุทธ์ที่ ๔ การพัฒนาเทคโนโลยี นวัตกรรมและกลไกสนับสนุนเศรษฐกิจหมุนเวียนและสังคมคาร์บอนต่ำ

กลยุทธ์ย่อยที่ ๔.๑ ส่งเสริมงานวิจัยเทคโนโลยีและพัฒนาแพลตฟอร์มสนับสนุนธุรกิจรูปแบบ เศรษฐกิจหมุนเวียนและสังคมคาร์บอนต่ำ นำเทคโนโลยีนวัตกรรมที่ทันสมัย ความคิดสร้างสรรค์ ภูมิปัญญาและนวัตกรรมท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการใช้ทรัพยากรและลดของเสียจากกระบวนการผลิต ส่งเสริมการพัฒนาแพลตฟอร์มบริหารจัดการข้อมูลและแพลตฟอร์มเสริมสร้างความสามารถในการเปลี่ยนผ่านไปสู่เศรษฐกิจหมุนเวียนและสังคมคาร์บอนต่ำ การบูรณาการเครือข่ายความร่วมมือพัฒนาเทคโนโลยีการออกแบบเชิงนิเวศ การจัดการของเสีย การพัฒนาธุรกิจ และการแลกเปลี่ยนวัสดุเหลือใช้ระหว่างธุรกิจและอุตสาหกรรม

กลยุทธ์ย่อยที่ ๔.๒ พัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมต้นแบบโมเดลธุรกิจและกลไกความร่วมมือ ระหว่างผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอย่างครบวงจร นำหลักการให้เอกชนร่วมลงทุนในกิจการของรัฐมาใช้ประกอบธุรกิจ ส่งเสริมให้ผู้ประกอบการปรับรูปแบบธุรกิจตามหลักเศรษฐกิจหมุนเวียน สร้างธุรกิจใหม่ที่มีการออกแบบสินค้าและบริการที่มีอายุการใช้งานยาวนาน เลือกใช้

วัสดุที่สามารถใช้รีไซเคิลได้ ธุรกิจบริการในรูปแบบเช่า หรือจ่ายเมื่อใช้งาน
แทนการซื้อขาด ใช้และแบ่งปันทรัพยากรร่วมกัน

กลยุทธ์ย่อยที่ ๔.๓ พัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมสนับสนุนการลดและ
หมุนเวียนการใช้ทรัพยากร และเพิ่มมูลค่าของเสีย ส่งเสริมการนำเทคโนโลยี
และนวัตกรรมเกี่ยวกับบรรจุภัณฑ์ที่ใช้วัสดุชนิดเดียว การใช้วัสดุรอบสอง
การรีไซเคิลมาใช้ในการผลิตและใช้ประโยชน์ได้มากกว่าเดิม

หมวดหมู่ที่ ๑๑ ไทยสามารถลดความเสี่ยงและผลกระทบจากภัย ธรรมชาติและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

กลยุทธ์ที่ ๑ การป้องกันและลดผลกระทบจากภัยธรรมชาติและ
การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในพื้นที่สำคัญ

กลยุทธ์ย่อยที่ ๑.๒ ระบุพื้นที่สำคัญที่ได้รับผลกระทบจากภัยธรรมชาติและ
การเปลี่ยนแปลง สภาพภูมิอากาศจำแนกตามประเภทภัย โดยการบูรณาการ
ข้อมูลที่เกี่ยวข้องและแผนที่เสี่ยงภัยของภัยแต่ละประเภท เพื่อจัดทำแผน
ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาบูรณาการความร่วมมือของประชาชน ชุมชน
และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการบูรณาการงบประมาณ และมีเจ้าภาพ
หลักในการดำเนินการตามแผนที่ชัดเจน

กลยุทธ์ที่ ๒ การพัฒนาและเพิ่มศักยภาพประชาชนและชุมชน ในการรับมือ
กับภัยธรรมชาติ และการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

กลยุทธ์ย่อยที่ ๒.๑ ส่งเสริมให้ประชาชนทุกภาคส่วนมีความรู้ความเข้าใจ
ตระหนักถึงความเสี่ยง และปรับตัวรับมือผลกระทบจากภัยธรรมชาติและ
การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ โดยให้ความสำคัญกับการบูรณาการ
องค์ความรู้ด้านการจัดการภัยธรรมชาติและ การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ
ในหลักสูตรการศึกษา ทุกระดับ การจัดตั้งศูนย์เรียนรู้ การสนับสนุน
ให้ประชาชนสามารถเข้าถึง รวมทั้งแจ้งเตือนภัย และใช้ประโยชน์จากข้อมูล
เตือนภัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ

กลยุทธ์ย่อยที่ ๒.๒ สนับสนุนการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนและชุมชน
ในการรับมือและปรับตัวต่อภัยธรรมชาติและ การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

กลยุทธ์ย่อยที่ ๒.๓ เพิ่มศักยภาพของประชาชน ชุมชน และองค์กรปกครอง
ส่วนท้องถิ่น ในการรับมือกับภัยธรรมชาติและ การเปลี่ยนแปลงสภาพ
ภูมิอากาศ โดยเฉพาะชุมชนพื้นที่เสี่ยงและกลุ่มคนเปราะบาง ๓ พื้นที่สำคัญ
ได้แก่ พื้นที่ชุมชนเมืองและสิ่งปลูกสร้าง พื้นที่ที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจ
และประวัติศาสตร์ทั่วประเทศ รวมทั้งสนับสนุนการพัฒนาเครือข่ายในการ
จัดการภัยพิบัติระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับชุมชนและ
ภาคประชาชน เพื่อให้ประชาชน และชุมชน สามารถป้องกันและบริหาร

จัดการผลกระทบจากภัยธรรมชาติและ การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ได้ด้วยตนเองมากขึ้น

กลยุทธ์ย่อยที่ ๒.๔ สนับสนุนมาตรการที่ไม่ใช่เชิงโครงสร้างในการบริหารจัดการ ภัยธรรมชาติ และการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ อาทิ การปรับปรุง กฎหมายให้มีประสิทธิภาพและรวบรวมจัดหมวดหมู่กฎหมายที่เกี่ยวข้อง กับการจัดการภัยพิบัติทางธรรมชาติ การส่งเสริมมาตรการจูงใจเพื่อรับมือภัย ธรรมชาติ และการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ การจัดสร้างระบบ ประกันภัยและการจัดตั้งกองทุนเพื่อสนับสนุนการป้องกัน และลดผลกระทบ จากภัยพิบัติทางธรรมชาติและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ รวมถึงการ จัดทำแผนการบริหารความต่อเนื่องทางธุรกิจ เพื่อลดผลกระทบจากภัยพิบัติ ธรรมชาติ

กลยุทธ์ที่ ๓ การใช้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในการบริหารจัดการ ความเสี่ยงจากภัยธรรมชาติและ การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

กลยุทธ์ย่อยที่ ๓.๔ สนับสนุนการใช้เทคโนโลยีและภูมิปัญญาท้องถิ่น ในการจัดการภัยธรรมชาติและ การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

กลยุทธ์ที่ ๔ การอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติระบบนิเวศเพื่อป้องกันและ ลดผลกระทบจากภัยธรรมชาติและ การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

กลยุทธ์ย่อยที่ ๔.๑ สร้างจิตสำนึกและแรงจูงใจให้ประชาชนทุกระดับอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติ ทั้งทางบกและทางทะเล ส่งเสริมและปลูกฝัง จิตสำนึกให้ทุกภาคส่วนร่วมกันให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์ธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม

กลยุทธ์ย่อยที่ ๔.๒ เพิ่มบทบาทภาคประชาชน ชุมชน และภาคเอกชน ในการ อนุรักษ์ฟื้นฟู ทรัพยากรธรรมชาติ เพื่อป้องกันและลดผลกระทบจากภัย ธรรมชาติและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และเพิ่มศักยภาพการดูดซับ และเก็บกักก๊าซเรือนกระจก โดยเฉพาะป่าต้นน้ำ ป่าชายเลน แหล่งน้ำ ธรรมชาติ และพื้นที่ชุ่มน้ำ

กลยุทธ์ย่อยที่ ๔.๓ สนับสนุนการใช้แนวทางธรรมชาติในการจัดการปัญหา ภัยธรรมชาติและ การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศอย่างยั่งยืน อาทิ การแก้ปัญหาน้ำท่วม โดยการฟื้นฟูพื้นที่ชุ่มน้ำที่คอยรับน้ำ ดักตะกอน การแก้ปัญหาน้ำขาดแคลนน้ำโดยการฟื้นฟูป่าต้นน้ำ สร้างระบบกักเก็บน้ำย่อย ๆ ในระดับท้องถิ่น การปรับเปลี่ยนการใช้ที่ดิน การแก้ปัญหามลพิษทางน้ำ โดย การฟื้นฟูระบบนิเวศชายฝั่งดั้งเดิมที่เป็นปราการทางธรรมชาติที่สำคัญ

หมวดหมู่ที่ ๑๒ ไทยมีกำลังคนสมรรถนะสูง มุ่งเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ตอบโจทย์การพัฒนาแห่งอนาคต

กลยุทธ์ที่ ๑ คนไทยทุกช่วงวัยได้รับการพัฒนาในทุกมิติ

กลยุทธ์ย่อยที่ ๑.๔ พัฒนาวัยแรงงานให้มีสมรรถนะที่จำเป็นเพื่อการประกอบอาชีพและเชื่อมโยง กับโลกของการทำงานในอนาคต โดย ๑) ส่งเสริมและกระจายโอกาสในการพัฒนาสมรรถนะให้กับแรงงานทุกกลุ่ม ทั้งการเพิ่มพูนและพัฒนาทักษะความรู้ใหม่ เพื่อให้มีทักษะตรงกับงานและอาชีพที่เปลี่ยนแปลงไป และการพัฒนาทักษะเดิม เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการทำงาน โดยให้สถาบันการศึกษาร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม และหน่วยงานพัฒนาของรัฐ วางแผนสำรวจข้อมูลและจัดทำหลักสูตรระยะสั้น เพื่อพัฒนาทักษะ พื้นฐานและทักษะที่จำเป็นในการทำงานและการใช้ชีวิต โดยมีการปรับกฎระเบียบให้มีความยืดหยุ่นเพื่อสนับสนุน การดำเนินการในรูปแบบที่หลากหลายได้ โดยเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีและรูปแบบการทำงานในอนาคต และประชาชนควรได้รับเครดิตในทักษะอนาคต เพื่อใช้พัฒนาทักษะในหลักสูตรที่ได้รับการรับรองและสนับสนุนจากภาครัฐ ๒) การพัฒนาแพลตฟอร์มที่เชื่อมโยงการเรียนรู้ การพัฒนาทักษะ และการเข้าสู่เส้นทางอาชีพ เข้าด้วยกันอย่างเบ็ดเสร็จ และมีหน่วยงานรับผิดชอบที่ชัดเจน เพื่อให้เกิดความสะดวกแก่ผู้ที่ต้องการพัฒนาทักษะ สามารถต่อยอดสู่การทำงาน และเชื่อมโยงการเรียนรู้ในรูปแบบต่าง ๆ โดยมีการรับรองมาตรฐาน รวมถึงการเสริมสร้างผู้ประกอบการที่เชื่อมโยงกับภาคการผลิตและบริการในพื้นที่

หมวดหมู่ที่ ๑๓ ไทยมีภาครัฐที่ทันสมัย มีประสิทธิภาพ และตอบโจทย์ประชาชน

กลยุทธ์ที่ ๑ การพัฒนาคุณภาพการให้บริการภาครัฐที่ตอบโจทย์ สะดวก และประหยัด

กลยุทธ์ย่อยที่ ๑.๒ ทบทวนกระบวนการทำงานของภาครัฐควบคู่กับพัฒนาการบริการภาครัฐ ในรูปแบบดิจิทัลแบบเบ็ดเสร็จ โดยปรับเปลี่ยนกระบวนการทำงานของภาครัฐจากการควบคุมมาเป็นการกำกับ ดูแลหรือเพิ่มความสะดวกรวดเร็ว โดยเฉพาะขั้นตอนการอนุมัติ อนุญาตต่าง ๆ พร้อมทั้งปรับกระบวนการทำงานภาครัฐโดยลดขั้นตอนที่ไม่จำเป็นและให้มีการเชื่อมโยงการให้บริการระหว่างหน่วยงานให้เกิดการทำงาน แบบบูรณาการ โดยกำหนดเป้าหมายการบริการภาครัฐแบบเบ็ดเสร็จในทุกบริการที่ภาครัฐยังต้องดำเนินการ ให้เกิดการบูรณาการระหว่างหน่วยงานอย่างเป็น

รูปธรรมตั้งแต่ระดับนโยบาย แผนงบประมาณ กำลังคน และการติดตาม ประเมินผล ให้เป็นเอกภาพและมุ่งสู่เป้าหมายร่วมกัน

กลยุทธ์ที่ ๒ การปรับเปลี่ยนการบริหารจัดการและโครงสร้างของภาครัฐ ให้ยืดหยุ่น เชื่อมโยง เปิดกว้าง และมีประสิทธิภาพเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลง ที่เอื้อต่อการพัฒนาประเทศ

กลยุทธ์ย่อยที่ ๒.๑ เร่งทบทวนบทบาทภาครัฐและกระจายอำนาจการบริหาร จัดการภาครัฐ โดยปรับบทบาทและภารกิจใหม่ให้รองรับแนวทางการพัฒนา ประเทศและสถานการณ์ในอนาคต ส่งเสริม การกระจายอำนาจการบริหาร จัดการภาครัฐ โดยเฉพาะในเรื่องโครงสร้างภาครัฐ อัตรากำลัง งบประมาณ การจัดซื้อจัดจ้างให้เกิดความยืดหยุ่น คล่องตัว มีประสิทธิภาพในการบริหาร ของส่วนราชการและจังหวัด และแก้ไขปรับปรุง พัฒนากฎหมาย กฎระเบียบ ให้เอื้อต่อการกระจายอำนาจของส่วนราชการและการบูรณาการ การทำงาน ร่วมกันของหน่วยงานของรัฐ รวมทั้งส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีศักยภาพพร้อมรับ ภารกิจจากส่วนกลางไปดำเนินการได้ ทั้งนี้ ควรมี การกำหนดกลไกที่สามารถให้หน่วยงานของรัฐสามารถ ปรับเปลี่ยน การทำงานหรือสร้างนวัตกรรมโดยไม่ติดอยู่ภายใต้กรอบเงื่อนไข ของกฎระเบียบเดิมโดยเร็ว เป็นอันดับแรก

กลยุทธ์ย่อยที่ ๒.๒ สร้างความโปร่งใสและธรรมาภิบาลภาครัฐ โดยเปิดเผย ข้อมูลผ่านเทคโนโลยี ต่าง ๆ ให้ประชาชน องค์กร เครือข่าย และภาคี การพัฒนาต่าง ๆ สามารถเข้าถึงข้อมูลและมีส่วนร่วมในการให้ ข้อมูล ข้อเท็จจริง ความคิดเห็น และตรวจสอบการดำเนินงานของหน่วยงานรัฐ ผ่านช่องทางการติดต่อสื่อสาร ระหว่างกันที่หลากหลาย มีการบูรณาการ การบริหารจัดการและนำไปประกอบการตัดสินใจของหน่วยงานของรัฐ ในการแก้ปัญหาและการพัฒนาร่วมกัน เพื่อลดการทุจริตคอร์รัปชัน

กลยุทธ์ที่ ๔ การสร้างระบบบริหารภาครัฐที่ส่งเสริมการปรับเปลี่ยน และพัฒนาบุคลากร ให้มีทักษะที่จำเป็น ในการให้บริการภาครัฐดิจิทัล และปรับปรุงกฎหมาย ระเบียบ มาตรการภาครัฐให้เอื้อต่อการพัฒนาประเทศ

กลยุทธ์ย่อยที่ ๔.๑ ปรับระบบการบริหารทรัพยากรบุคคลภาครัฐเพื่อดึงดูด และรักษา ผู้มีศักยภาพมาขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศ โดยให้ความสำคัญ กับการเชื่อมโยงแผนกลยุทธ์องค์กร และกลยุทธ์การบริหารทรัพยากรบุคคล ที่สามารถดำเนินการให้เกิดผลสัมฤทธิ์ในทางปฏิบัติได้อย่างแท้จริง โดยจะต้องทบทวนแนวทางการขับเคลื่อนภารกิจเพื่อให้ภาครัฐมีขนาดและ ต้นทุนที่เหมาะสม ตลอดจนปรับเปลี่ยนตำแหน่งงานที่สามารถถ่ายโอน ภารกิจมาเป็นตำแหน่งงานหลักที่มีความจำเป็นต่อการพัฒนาประเทศ

อีกทั้งปรับปรุงรูปแบบการจ้างงานภาครัฐให้หลากหลาย ยืดหยุ่น ครอบคลุม การจ้างงานในรูปแบบสัญญา หรือรูปแบบการทำงานไม่ตลอดชีพมากขึ้น และลดการจ้างงานแบบตลอดชีพ เพื่อให้สามารถตอบสนองต่อบริบทและ เงื่อนไขการจ้างงานในปัจจุบันและดึงดูดผู้มีความรู้ความสามารถเข้ามา ปฏิบัติงานในภาครัฐเพื่อผลักดันภารกิจได้อย่างทันการณ์และมีประสิทธิภาพ พร้อมทั้งให้ความสำคัญ กับการสร้างพื้นที่นวัตกรรม รูปแบบการจ้างงาน เพื่อให้การขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงเป็นไปอย่างรวดเร็ว เป็นรูปธรรม และเหมาะสม รวมทั้งส่งเสริมการพัฒนาสมรรถนะบุคลากรภาครัฐด้านดิจิทัล แบบองค์รวม ตลอดจนพัฒนาทัศนคติ จริยธรรม องค์กรความรู้ และทักษะ พร้อมทั้งพัฒนาระบบการประเมินผลบุคลากร ภาครัฐที่สามารถส่งเสริม และสะท้อนศักยภาพในการร่วมขับเคลื่อนเป้าหมายของประเทศอย่างเป็น ระบบ ทั้งในระดับองค์กร ระดับทีม และระดับบุคคล ตลอดจนระบบ การบริหารจัดการทรัพยากรบุคคล ที่สามารถยกระดับการใช้ทรัพยากรบุคคล ทุกคนให้เกิดความคุ้มค่าและประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศ

ส่วนแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม มีความเชื่อมโยงกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๓ ในด้านหมุดหมายการพัฒนาและกลยุทธ์การพัฒนา โดยการคุ้มครอง และรักษาประโยชน์ของเกษตรกรในการผลิต การแปรรูปและการตลาดส่งเสริมให้เกษตรกรได้รับ ผลตอบแทนสูงสุด รวมทั้งส่งเสริมการรวมกลุ่มของเกษตรกรในรูปแบบสภาเกษตรกร เพื่อวางแผน เกษตรกรรมและรักษาผลประโยชน์ร่วมกันของเกษตรกร เพื่อสนับสนุนสิทธิการมีส่วนร่วมของ เกษตรกรในการกำหนดนโยบายและวางแผนการพัฒนาเกษตรกรรมอย่างเป็นระบบ เพื่อรักษา เสถียรภาพด้านราคาและความมั่นคงในอาชีพเกษตรกร เพิ่มศักยภาพและยกระดับคุณภาพชีวิตของ เกษตรกรให้ดีขึ้นทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมืองอย่างต่อเนื่องให้เป็นไปเพื่อเกษตรกรอย่างแท้จริง และมีกระบวนการตรวจสอบการใช้อำนาจอธิปไตยด้านการปฏิบัติตามนโยบายเกษตรกรรม อันนำไปสู่การ พัฒนาภาคเกษตรกรรมและระบบเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศอย่างยั่งยืนในอนาคต ภายใต้แนวคิด ๑๑ ทาง (Ways) และ ๓๒ วิถี (Initiative) ที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๓ ในด้านหมุดหมายการพัฒนาและกลยุทธ์การพัฒนา มีรายละเอียดดังนี้

ทางที่ ๑ พัฒนาศักยภาพเกษตรกร

วิถีที่ ๑ จัดทำฐานข้อมูลเชิงกลยุทธ์ สำหรับการพัฒนาภาคเกษตรกรรม ฐานข้อมูล เชิงกลยุทธ์จะเป็นชุดของข้อมูลที่จัดระเบียบหลากหลายมิติ ระบบจัดเก็บและจัดการฐานข้อมูลขนาดใหญ่ที่มีประสิทธิภาพ จะช่วยให้สามารถสะท้อนให้เห็นถึงประเด็นปัญหาและโอกาสในการพัฒนาภาค เกษตรกรรม

วิถีที่ ๒ พัฒนาศักยภาพเกษตรกร และกลุ่มเกษตรกรสู่องค์กรเกษตรกรต้นแบบ การพัฒนาศักยภาพเพื่อสร้างความเข้มแข็ง เพิ่มทุนมนุษย์ด้านการเกษตร พัฒนากำลังพลด้าน

การเกษตร ยกระดับสมรรถนะของเกษตรกรที่จะนำสู่การเป็นนักกลยุทธ์ชุมชน ที่หมายถึง เกษตรกรที่มีความรู้ความชำนาญ พัฒนาทักษะที่จำเป็นต่อการสร้างความเข้มแข็งของเกษตรกรในการวางแผน หรือแก้ไขปัญหาที่มีศักยภาพและสามารถสร้างแนวทางการพัฒนาชุมชนผ่านกลยุทธ์ต่าง ๆ เพื่อสร้างความเข้มแข็งและความยั่งยืนที่สอดคล้องกับวิถีชุมชนเกษตรได้ พร้อมทั้งส่งเสริมความภาคภูมิในการประกอบอาชีพเกษตรกรรม

วิถีที่ ๓ เสริมสร้างความเข้มแข็งของเครือข่ายเกษตรกรปฐมภูมิ ทูตชุมชน และตติยภูมิ ยกระดับสมรรถนะของเกษตรกร เพื่อขยายผลไปสู่การเพิ่มโอกาสของเครือข่าย พร้อม ๆ กับการพัฒนาการแปรรูปผลผลิตเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม และพัฒนาเข้าสู่ระดับเกษตรกรตติยภูมิในลำดับต่อไป

วิถีที่ ๔ พัฒนาระบบนวัตกรรมและวิถีชีวิตของเกษตรกรกลุ่มเปราะบาง เพื่อแก้ปัญหาและยกระดับคุณภาพชีวิตของเกษตรกร พัฒนาระบบการทางความคิด มุมมอง และค่านิยมที่เกษตรกรกลุ่มเปราะบาง เพื่อการปรับเปลี่ยนแนวทางการประกอบอาชีพที่จะส่งเสริมให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี หลุดพ้นจากภาวะเปราะบาง และสามารถพึ่งพาตนเองได้ เพื่อเตรียมความพร้อมเข้าสู่สังคมสูงอายุและพัฒนาสุขอนามัยของเกษตรกร

วิถีที่ ๕ การปรับปรุงโครงสร้างและกลไกสู่การกระจายอำนาจด้านการพัฒนาเกษตรกรรม โดยมีโครงสร้างการพัฒนาเกษตรกรรมระดับจังหวัด รวมถึงการเพิ่มสัดส่วนงบประมาณพัฒนาจังหวัด กลุ่มจังหวัด และท้องถิ่น เพื่อกำหนดทิศทางร่วมกัน เป็นการบูรณาการความร่วมมือกันในการพัฒนาภาคเกษตรกรรม

ทางที่ ๒ ถ่ายทอดเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่เหมาะสมเพื่อเพิ่มศักยภาพและประสิทธิภาพการผลิต

วิถีที่ ๖ ศึกษาวิจัยและต่อยอดองค์ความรู้ทางการเกษตร เพื่อพัฒนาสู่การเพิ่มประสิทธิภาพด้านการผลิต พัฒนาผลิตภัณฑ์ และบริการทั้งในภาคเกษตรกรรม และสาขาอาชีพอื่น เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจและโอกาสใหม่ๆ แก่ชุมชนและสังคม

วิถีที่ ๗ นำเทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ ๆ มาใช้ในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต ลดต้นทุน และเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรในเชิงมูลค่าและปริมาณต่อพื้นที่สูงสุด รวมทั้งนำเทคโนโลยีดังกล่าวเพื่อวางแผนระบบการเก็บข้อมูล วิเคราะห์ และพยากรณ์เกี่ยวกับปัจจัยต่าง ๆ ที่จะส่งผลกระทบต่อภาคเกษตรกรรม สู่การรับมือกับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (Climate change)

ทางที่ ๓ พัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่น

วิถีที่ ๘ พัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการเกษตรเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มในระดับชุมชน โดยการนำความรู้ วิธีการ และแนวทางปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรที่ได้รับการส่งเสริม และการเรียนรู้มาเป็นระยะเวลายาวนาน มาสู่การพัฒนาต่อยอดสู่ผลิตภัณฑ์และบริการ เพื่อสร้างโอกาสใหม่ ๆ ทางเศรษฐกิจในชุมชน

วิถีที่ ๙ ยกระดับสินค้าภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่ตลาดภายในและต่างประเทศ เพื่อเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจ ส่งเสริมสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว มีคุณค่าทางวัฒนธรรมภูมิ

ปัญญา ประเพณี และศิลปะต่างๆ เข้าสู่การสร้างมูลค่า ผ่านการใช้วัตถุดิบท้องถิ่น การผลิตสินค้าที่บอกเล่าเรื่องราวของชุมชน/ท้องถิ่นผ่านสินค้าและบริการเหล่านั้นได้ เพื่อเชื่อมโยงเกษตรกรกับผู้ให้บริการทางการเกษตร

ทางที่ ๔ คຸ້ມครองสิทธิเกษตรกรรม

วิธีที่ ๑๐ การแก้ปัญหาการใช้ที่ดินและสิทธิการทำประโยชน์ในที่ดินของเกษตรกร เพื่อให้เกษตรกรมีสิทธิในที่ดินทำกิน และเพื่อประกอบอาชีพด้านเกษตรกรรม พื้นที่ที่มีความเหมาะสมด้านการเกษตร มีความจำเป็นต้องได้รับการคุ้มครอง เพื่อเป็นหลักประกันว่าจะไม่สามารถนำที่ดินไปใช้ประโยชน์ด้านอื่น

วิธีที่ ๑๑ การคุ้มครองการใช้พื้นที่ดินเพื่อการเกษตร (Agricultural zone) เพื่อคุ้มครองพื้นที่ที่ถูกกำหนดไว้โดยรัฐบาลหรือหน่วยงานท้องถิ่น โดยการกำหนดเป็นพื้นที่สำหรับการปลูกพืช การเลี้ยงสัตว์ หรือกิจกรรมทางการเกษตรอื่น ๆ จะต้องตราเป็นกฎหมายหรือข้อบังคับเฉพาะเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์ดังกล่าวในพื้นที่นั้น ๆ

ทางที่ ๕ พัฒนาการบริหารกองทุนด้านการเกษตรและเกษตรกรให้มีประสิทธิภาพ

วิธีที่ ๑๒ สร้างระบบสวัสดิการ เพื่อเป็นหลักประกันชีวิตให้แก่เกษตรกร การที่จะสามารถรักษาและปกป้องระบบเกษตรกรรมของประเทศได้ เกษตรกรจะต้องมีหลักประกันด้านความมั่นคงของชีวิต ดังนั้นภาครัฐควรหาช่องทางในการออกกฎหมายเพื่อคุ้มครองเกษตรกร เพื่อให้เกษตรกรมีระบบสวัสดิการที่เหมาะสม ลดความเหลื่อมล้ำ และสร้างความเป็นธรรมทางสังคม

วิธีที่ ๑๓ จัดตั้งกองทุนการพัฒนาและปกป้องระบบเกษตรกรรม ส่งเสริมความเข้มแข็งของภาคเกษตรรายสาขาที่มีศักยภาพและสร้างผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจของประเทศ ควรได้รับการสนับสนุนให้เกิดกองทุนใหม่ ๆ เพื่อพัฒนา ช่วยเหลือ และสร้างความมั่นคงในอาชีพแก่เกษตรกร ด้วยการประกันภัยพิบัติผลทางการเกษตร อันจะส่งผลต่อการปกป้องระบบเกษตรกรรมอีกทางหนึ่ง

วิธีที่ ๑๔ พัฒนาระบบกองทุนรวมเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม ระบบกองทุนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเกษตรกรและการพัฒนาเกษตรกรที่มีอยู่หลากหลายกองทุน ให้อยู่ในระบบเดียวกัน ภายใต้ชื่อ “สำนักงานกองทุนรวมเพื่อพัฒนาเกษตรกรรมแห่งชาติ” จะทำให้กองทุนฯ มีเอกภาพและมองภาพรวมทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาด้านเกษตรกรรมของประเทศ

ทางที่ ๖ รักษา พัฒนาด้านนิเวศวิทยาทางการเกษตร และคุ้มครองพื้นที่เกษตรกรรม

วิธีที่ ๑๕ ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับนิเวศน์ทางการเกษตรเพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนา และใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืน เป็นการกำหนดแนวทางการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน เพื่อรับมือกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ซึ่งส่งผลกระทบไปทั่วโลกในขณะนี้ เช่น วิกฤติความแห้งแล้ง ความผันผวนของฤดูกาล ภัยพิบัติทางธรรมชาติที่รุนแรงขึ้น รวมถึงการลดลงของผลผลิตในภาคเกษตรกรรม และอุตสาหกรรม ฯลฯ ซึ่งเป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

วิธีที่ ๑๖ ส่งเสริม อนุรักษ์ และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมด้านการเกษตร ลดการเผาในพื้นที่เกษตรกรรม และการทำฝนหลวงเพื่อช่วยลดปัญหาหมอกควัน

การพัฒนาระบบเกษตรกรรมเท่าทันต่อสภาพภูมิอากาศ (Climate Smart Agriculture) สื่อนสาร และผลักดันผู้คนตื่นตัวกับกระแสเศรษฐกิจสีเขียว (Green economy) ส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียน (Circular economy) มุ่งเน้นการใช้ประโยชน์ของทรัพยากรร่วมกันมากกว่าการสร้างความเป็นเจ้าของ (Sharing economy) เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด และเป็นอีกหนึ่งทางเลือกใหม่ที่จะพัฒนาเศรษฐกิจประเทศไปสู่ความยั่งยืน

ทางที่ ๗ พัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน แหล่งน้ำ และระบบชลประทาน

วิธีที่ ๑๗ พัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน แหล่งน้ำและระบบชลประทานเพื่อการเกษตร (ทั้งในและนอกเขตชลประทาน) การขยายพื้นที่ชลประทานให้ครอบคลุมพื้นที่ทำเกษตร รวมทั้งจัดให้มีแหล่งน้ำขนาดเล็กในระดับไร่นา เพื่อให้เกษตรกรมีน้ำเพียงพอต่อการทำเกษตรได้อย่างต่อเนื่องตลอดทั้งปี

วิธีที่ ๑๘ การบริหารจัดการแหล่งน้ำ และเพิ่มประสิทธิภาพการใช้น้ำเพื่อการเกษตร ที่ต้องบูรณาการความร่วมมือร่วมกันในการการใช้น้ำระดับจังหวัด/กลุ่มจังหวัด เพื่อให้แผนการบริหารจัดการน้ำสัมพันธ์กับระบบการผลิตทางการเกษตรอย่างมีประสิทธิภาพ

ทางที่ ๘ พัฒนาการผลิตสู่พื้นฐานเศรษฐกิจที่ยั่งยืนระดับชุมชน

วิธีที่ ๑๙ ส่งเสริมและปรับปรุงความอุดมสมบูรณ์ของดินและการใช้พื้นที่ดินเพื่อการเกษตรอย่างคุ้มค่า โดยเฉพาะปลูกพืชให้เหมาะสมกับศักยภาพพื้นที่ควรมีแผนที่ชัดเจนเกี่ยวกับการส่งเสริมการฟื้นฟู สร้างความอุดมสมบูรณ์ของพื้นที่สำหรับทางการเกษตร เพื่อสร้างพื้นฐานสู่การใช้พื้นที่ทำเกษตรได้อย่างยั่งยืน

วิธีที่ ๒๐ ส่งเสริมการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน เป็นการเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพและทรัพยากรธรรมชาติ เพื่อสร้างประโยชน์ต่อเกษตรกรในองค์กรรวม สร้างความมั่นคงในอาชีพ/รายได้ เศรษฐกิจ ชุมชน และสังคม

วิธีที่ ๒๑ ส่งเสริมการผลิตทางการเกษตรสู่รูปแบบเพื่อการค้า สินค้าที่เชื่อมโยงจากฐานทรัพยากรธรรมชาติ โดยมุ่งเน้นการผลิตสู่รูปแบบโมเดลเพื่อการค้า ที่มุ่งเน้นด้านคุณภาพและมาตรฐาน สร้างสรรค์เศรษฐกิจในรูปแบบใหม่ ๆ เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เป็นการพัฒนาระดับ “จากการทำมาหากิน สู่การทำมาค้าขาย” สามารถนำมาซึ่งการสร้างรายได้ให้แก่เกษตรกร

ทางที่ ๙ ฟื้นฟูทรัพยากรต่าง ๆ เพื่อสร้างศักยภาพใหม่ทางการเกษตร

วิธีที่ ๒๒ สร้างความเข้าใจในเงื่อนไข ประเด็นและทิศทางกฎระเบียบสากลที่จะส่งผลกระทบต่อภาคการเกษตร จำเป็นต้องมีระบบการถ่ายทอดข้อมูลเกี่ยวกับกฎระเบียบที่จะเป็นอุปสรรคทางการค้า และสร้างกระบวนการเรียนรู้ให้แก่เกษตรกร เพื่อให้เกษตรกรสร้างผลผลิตที่สอดคล้องตามข้อกำหนดสากล

วิธีที่ ๒๓ พัฒนาและยกระดับผลิตสินค้าเกษตรให้สอดคล้องตามข้อกำหนดของตลาดผู้ซื้อในต่างประเทศ ต้องมีการให้ความรู้เกี่ยวกับประเด็นข้อกำหนดทางการค้าแก่เกษตรกร

โดยเฉพาะเกษตรกรทุติยภูมิและตติยภูมิ รวมถึงให้เกษตรกรสามารถเข้าถึงข้อมูลเกี่ยวกับประเด็นข้อกำหนดทางการค้า เพื่อให้สามารถปฏิบัติได้สอดคล้อง

วิถีที่ ๒๔ ส่งเสริมห่วงโซ่อุปทานเกษตรระดับปฐมภูมิ ทุติยภูมิและตติยภูมิให้สอดคล้องตามข้อกำหนดและกฎระเบียบด้านความยั่งยืนในระดับสากล เช่น กฎหมายสินค้าปลอดการตัดไม้ทำลายป่าของสหภาพยุโรป (EU Deforestation-free Regulation), คาร์บอนฟุตพริ้นท์ (Carbon Footprint: CFP) ฯลฯ การพัฒนาการผลิต การแปรรูป การตลาด สินค้าเกษตรที่สอดคล้องกับความเป็นสากล จะสร้างโอกาสของสินค้าเกษตรของไทยสู่ตลาดโลก

ทางที่ ๑๐ สร้างความเป็นธรรมและยกระดับราคาผลผลิต

วิถีที่ ๒๕ ส่งเสริมการแปรรูปขั้นต้นของผลผลิตทางการเกษตร เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มด้านราคา จำเป็นต้องส่งเสริมให้เกษตรกรมีการปรับตัวต่อการค้าในยุคดิจิทัล เพื่อให้สามารถใช้ประโยชน์ในการดำเนินธุรกิจได้เต็มศักยภาพ ส่งเสริมกลุ่มเกษตรกรที่ต้องการเทคโนโลยีและนวัตกรรมในการแปรรูป รวมถึงการถ่ายทอดเทคโนโลยีการแปรรูปด้านการเกษตร เพื่อให้สินค้าเกษตรมีมูลค่าสูงขึ้นในขณะที่ยังอยู่ในมือของเกษตรกร รวมไปถึงการผลิตสินค้าเกษตรที่ใช้ทดแทนสินค้าเกษตรที่มีการนำเข้า

วิถีที่ ๒๖ ส่งเสริมการพัฒนาระดับสู่ “เกษตรอุตสาหกรรมชุมชน” ส่งเสริมการรวมตัวเกษตรกรที่เป็น “ผู้นำทางความคิด” และเกษตรกรทุติยภูมิที่มีศักยภาพ เพื่อยกระดับสู่ความเป็น “เกษตรอุตสาหกรรมชุมชน” โดยการพัฒนาและแปรรูปขั้นต้นของผลิตภัณฑ์เพื่อสร้างรายได้แก่เกษตรกรและเครือข่ายเกษตรกรในระดับชุมชน และยกระดับเกษตรกรสู่การเป็นผู้ประกอบการ

วิถีที่ ๒๗ ส่งเสริมการรับรองมาตรฐานการผลิตที่ปลอดภัย ส่งเสริมกระบวนการผลิตที่ได้รับการรับรองมาตรฐานการผลิต เพื่อให้สินค้าเป็นไปตามความต้องการของตลาดผู้ซื้อ (ทั้งในและต่างประเทศ) สร้างโอกาสให้สินค้าเกษตรของประเทศไทยเข้าสู่ตลาดโลก

วิถีที่ ๒๘ ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับปัญหา-อุปสรรค กฎระเบียบและข้อกำหนดทางการค้า (ในประเทศและต่างประเทศ) และให้เกษตรกรระดับตติยภูมิมีความเข้าใจในกฎระเบียบและข้อกำหนดของประเทศไทยที่สอดคล้องกับสากล เพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมการผลิตต้นน้ำตั้งแต่ระดับไร่นา

ทางที่ ๑๑ ยกระดับการผลิต การตลาดและขยายโอกาสเข้าถึงแหล่งทุน

วิถีที่ ๒๙ ขยายโอกาสการเข้าถึงแหล่งทุน การที่เกษตรกรสามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุนดอกเบี้ยต่ำหรือปลอดดอกเบี้ย จะช่วยส่งเสริมให้เกษตรกรสามารถพัฒนาและเพิ่มศักยภาพการผลิต รวมทั้งสามารถพัฒนาเครือข่าย สร้างความเข้มแข็งแก่องค์กรเกษตรกรเพื่อต่อยอดสู่โอกาสอื่น

วิถีที่ ๓๐ ขยายตลาดสินค้าการเกษตรสู่ตลาดโลก เพิ่มช่องทางการจำหน่ายสินค้าให้กับเกษตรกร ขยายช่องทางการตลาดทั้งในประเทศและต่างประเทศ สร้างสินค้าเกษตรของไทยให้ได้มาตรฐานเป็นที่ยอมรับในระดับสากลและสามารถส่งวางจำหน่ายในตลาดโลก

วิถีที่ ๓๑ ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรชุมชน การพัฒนาพื้นที่ที่มีศักยภาพเป็นเพื่อเชื่อมโยงภาคเกษตรและการท่องเที่ยว สร้างรูปแบบ/โมเดลเกษตรเชิงท่องเที่ยว โดยเปิด

โอกาสให้นักท่องเที่ยวสามารถเยี่ยมชม สัมผัส กับวิถีเกษตรที่มีการผสมผสานกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจในหลากหลายมิติในระดับชุมชน

วิถีที่ ๓๒ สร้างเครือข่ายความร่วมมือภาครัฐ เอกชน และชุมชน (รัฐวิสาหกิจชุมชน) โดยคัดเลือกเกษตรกรตติยภูมิที่ประสบผลสำเร็จ ต่อยอดสู่รูปแบบธุรกิจใหม่ ซึ่งจัดตั้งโดยชุมชนในรูปแบบ “รัฐวิสาหกิจชุมชน” มีรัฐและเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมลงทุน สร้างศักยภาพสินค้าเกษตรที่เอื้อต่อการส่งออกสู่ตลาดโลก รวมทั้งส่งเสริมความเข้มแข็งของห่วงโซ่อุปทานผ่านเครือข่ายเกษตรกร

จากที่กล่าวมานี้จะเห็นว่า แผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรมมีความสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๓ ด้านหมุดหมายการพัฒนาและกลยุทธ์การพัฒนา ดังนั้น การที่หน่วยงานต่าง ๆ ทั้งในส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น ทั้งภาครัฐและองค์กรนอกภาครัฐ ได้ร่วมมือสนับสนุนกันขับเคลื่อนแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรมไปสู่การปฏิบัติ ถือได้ว่าต่างมีจุดมุ่งหมายอันเดียวกันที่จะขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศไปในทิศทางอันเดียวกันกับยุทธศาสตร์ชาติ และหมุดหมายของการพัฒนาประเทศตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๓

ส่วนที่ ๖

การนำแผนไปสู่การปฏิบัติ

แผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม เป็นกรอบทิศทางในการพัฒนาประเทศ ในด้านเกษตรกรรม ซึ่งสามารถแปลงไปสู่การปฏิบัติได้ใน ๕ ระดับ ดังนี้

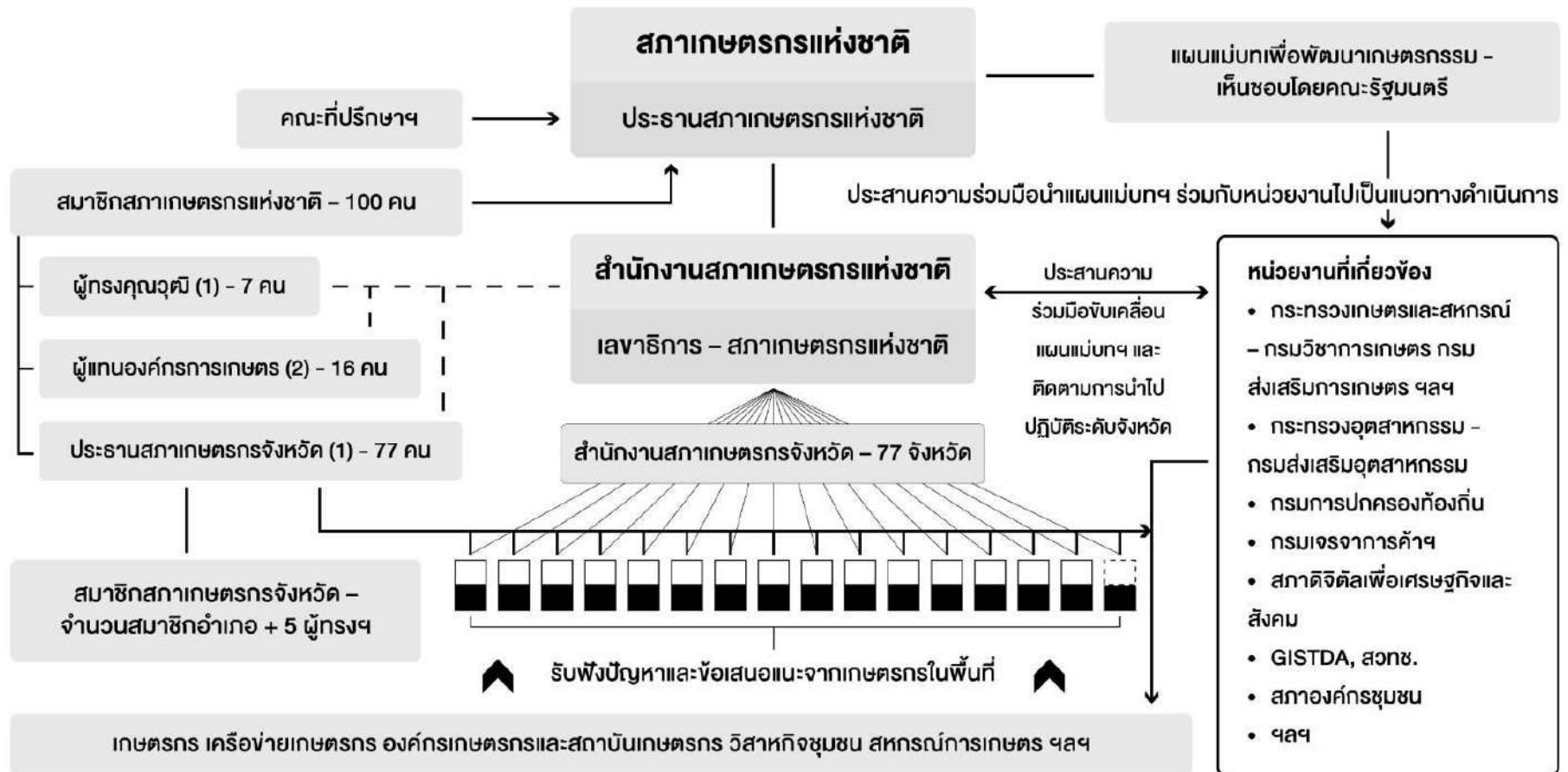
- ๑) การนำแผนไปสู่การปฏิบัติของหน่วยราชการส่วนกลาง
- ๒) การนำแผนไปสู่การปฏิบัติของหน่วยราชการส่วนภูมิภาค
- ๓) การนำแผนไปสู่การปฏิบัติของหน่วยราชการส่วนท้องถิ่น
- ๔) การประสานภาคีพัฒนานอกภาครัฐการเพื่อนำแผนไปสู่การปฏิบัติ
- ๕) ข้อเสนอต่อรัฐบาลและหน่วยงานกลไกของรัฐในการพัฒนาภาคเกษตรกรรม

ในภาพรวม

๖.๑ การนำแผนไปสู่การปฏิบัติของหน่วยราชการส่วนกลาง

เพื่อให้แผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม ได้รับการแปลงไปสู่การปฏิบัติให้บรรลุผลสำเร็จตามวิสัยทัศน์ และเป้าหมายของแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรมได้นั้น ทั้งสภาเกษตรกรแห่งชาติ และหน่วยราชการส่วนกลาง และส่วนภูมิภาค ต้องร่วมมือกันขับเคลื่อนตามแนวทาง ดังนี้

บทบาทหน้าที่ของสภาเกษตรกรแห่งชาติในการขับเคลื่อนแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม

รูปภาพที่ ๓๓ บทบาทหน้าที่ของสภาเกษตรกรแห่งชาติในการขับเคลื่อนแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม

ที่มา : คณะกรรมการจัดทำและขับเคลื่อนแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม. สภาเกษตรกรแห่งชาติ. ๒๕๖๗.

๑) บทบาทหน้าที่ของสภาเกษตรกรแห่งชาติ

สภาเกษตรกรแห่งชาติในฐานะองค์กรที่ทำหน้าที่ตามบทบัญญัติของพระราชบัญญัติสภาเกษตรกรแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๓ มาตรา ๑๑(๔) ที่บัญญัติให้ทำหน้าที่จัดทำแผนแม่บทพัฒนาเกษตรกรรม และมาตรา ๔๒ ที่กำหนดให้สภาเกษตรกรแห่งชาติ ทำแผนแม่บทพัฒนาเกษตรกรรม เสนอต่อนายกรัฐมนตรีพิจารณาถ้อยแถลงแล้วเสร็จภายใน ๓๐ วัน เพื่อเสนอให้คณะรัฐมนตรีให้ความเห็นชอบต่อไป นอกจากนี้ตามพระราชบัญญัติสภาเกษตรกรแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๓ ยังได้บัญญัติในมาตรา ๔๓ สภาเกษตรกรแห่งชาติจะมีอำนาจหน้าที่ ในการติดตามและตรวจสอบการปฏิบัติตามแผน รวมทั้งรายงานให้นายกรัฐมนตรีทราบถึงปัญหาและอุปสรรคที่สามารถนำแผนไปสู่การปฏิบัติได้ สภาเกษตรกรแห่งชาติ ในฐานะองค์กรตัวแทนของเกษตรกรที่ได้สะท้อนปัญหาความต้องการและมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศด้านเกษตรกรรม ซึ่งจะต้องประสานกลไกภาครัฐในระดับราชการส่วนกลาง อันได้แก่ กระทรวงและกรม เพื่อสร้างภาคีร่วมกันพัฒนาประเทศไปในทิศทางเดียวกัน โดยมีบทบาทหน้าที่ ดังนี้

๑.๑) สื่อสารและถ่ายทอดยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศด้านเกษตรกรรม ได้แก่ หน่วยงานภาครัฐระดับกระทรวงและกรมให้เข้าใจทิศทาง เป้าหมาย แนวทาง และผลสำเร็จในส่วนราชการที่เกี่ยวข้องให้สามารถแปลงแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรมไปสู่การปฏิบัติได้ โดยมีความสอดคล้องกับทิศทางและการพัฒนาของแผนพัฒนา ๕ ปี และแผนปฏิบัติราชการประจำปีของหน่วยงานนั้น ๆ ซึ่งมีอำนาจหน้าที่ในการดำเนินงานพัฒนาตามบทบาทหน้าที่ของหน่วยงาน (Function) ในการประสานหน่วยราชการส่วนกลาง เพื่อสื่อสารและถ่ายทอดยุทธศาสตร์การพัฒนาเกษตรกรรม สภาเกษตรกรแห่งชาติ มีหน้าที่จัดประชุมสัมมนาเพื่อประสานแผนแม่บทพัฒนาเกษตรกรรม และแผนพัฒนาของส่วนราชการระดับกระทรวงและกรมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเกษตรกรรม ทั้งการพัฒนาระดับปฐมภูมิ ทุตติภูมิ และตติภูมิ โดยวิเคราะห์และชี้ให้เห็นว่าบทบาทและหน้าที่ของส่วนราชการต่าง ๆ ในส่วนกลางมีประเด็นที่สอดคล้องตามเป้าหมายของแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม

๑.๒) การประชุมสัมมนาเพื่อประสานแผนแม่บทพัฒนาเกษตรกรรมเข้าสู่แผนปฏิบัติการประจำปี (Operation plan) และแผนปฏิบัติราชการระยะ ๕ ปี ของส่วนราชการระดับกระทรวงและกรม ทั้งนี้ เพื่อให้การขับเคลื่อนแผนแม่บทพัฒนาเกษตรกรรมนำไปสู่การปฏิบัติหน้าที่เห็นผลเป็นรูปธรรม นอกจากสภาเกษตรกรแห่งชาติจะทำหน้าที่ในการประสานแผนพัฒนา ๕ ปี ของส่วนราชการที่เกี่ยวข้องแล้ว เพื่อให้มั่นใจว่าแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรมได้รับการแปลงไปสู่การปฏิบัติ สภาเกษตรกรแห่งชาติจะต้องประสานเพื่อยึดความเข้าใจในเป้าหมายและทิศทางการพัฒนาและแนวทางตามยุทธศาสตร์ไปสู่การปฏิบัติโดยจัดประชุมสัมมนาเพื่อร่วมกับวิเคราะห์แผนให้สามารถทำเป็นแผนปฏิบัติการประจำปีของส่วนราชการ รวมไปถึงสามารถวิเคราะห์เพื่อแปลงเป็นโครงการหรือกิจกรรมที่นำไปจัดทำงบประมาณประจำปี ในลักษณะที่แนวทางการพัฒนาเป็นไปตามแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรมให้มีความสอดคล้องกับบทบาทหน้าที่ของหน่วยงานนั้น

๑.๓) ติดตามและตรวจสอบการปฏิบัติตามแผน การติดตามและตรวจสอบการปฏิบัติงานตามแผนแม่บท เป็นอำนาจหน้าที่ของสภาเกษตรกรแห่งชาติที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๔๓ และพระราชบัญญัติสภาเกษตรกรแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๓ ดังนั้นเพื่อในการขับเคลื่อนแผนแม่บทพัฒนาเกษตรกรรมมีการนำไปปฏิบัติเป็นรูปธรรมชัดเจนขึ้น นอกจากการประชุมสัมมนาเพื่อประสานแผนปฏิบัติราชการระยะ ๕ ปีและแผนปฏิบัติราชการประจำปี รวมทั้งแผนการจัดทำแผนงบประมาณประจำปีของส่วนราชการระดับกระทรวงและกรมแล้ว สภาเกษตรกรแห่งชาติ จะทำหน้าที่ในการจัดประชุมสัมมนาเพื่อให้ส่วนราชการที่เป็นภาคีการพัฒนาภาคเกษตรกรรมได้แลกเปลี่ยนสื่อสารข้อมูลและสารสนเทศในการนำแผนไปสู่การปฏิบัติ เพื่อสภาเกษตรกรแห่งชาติจะได้ประมวลและวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อจัดทำรายงานเสนอต่อนายกรัฐมนตรีตามอำนาจหน้าที่ต่อสภาเกษตรกรแห่งชาติที่บัญญัติในมาตรา ๔๓

๒) บทบาทหน้าที่ของส่วนราชการและกรม

โดยบทบัญญัติของพระราชบัญญัติสภาเกษตรกรแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๓ ไม่ได้กำหนดให้สภาเกษตรกรแห่งชาติเป็นหน่วยที่ต้องนำแผนไปปฏิบัติโดยตรง แต่ต้องอาศัยความร่วมมือกับหน่วยราชการที่เป็นภาคีการพัฒนาภาคเกษตรกรรมร่วมกันขับเคลื่อนแผนไปสู่การปฏิบัติ ทั้งนี้ พระราชบัญญัติสภาเกษตรกรแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๓ ได้บัญญัติในมาตรา ๔๒ ให้อำนาจหน้าที่แก่สภาเกษตรกรแห่งชาตินำเสนอต่อนายกรัฐมนตรีเพื่อพิจารณากลับกรอง และเสนอให้คณะรัฐมนตรีให้ความเห็นชอบ ดังนั้นเมื่อคณะรัฐมนตรีให้ความเห็นชอบแล้ว จึงเป็นหน้าที่ของหน่วยราชการที่เป็นกลไกของรัฐที่จะต้องนำแผนไปสู่การปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ (function) ของส่วนราชการนั้น

การที่ส่วนราชการระดับกระทรวงและกรม จะสามารถนำแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรมไปสู่การปฏิบัติสามารถดำเนินการได้ดังนี้

๒.๑ ศึกษา วิเคราะห์เป้าหมาย ยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนาตามแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรมในประเด็นที่มีความสอดคล้องเป้าหมายยุทธศาสตร์และอำนาจหน้าที่ของ ส่วนราชการนั้น เพื่อแปลงประเด็นสำคัญในส่วนที่เกี่ยวข้อง บรรจุในแผนพัฒนา ๕ ปี ของกระทรวงและกรมที่เป็นภาคีในการพัฒนาภาคเกษตรกรรม

๒.๒ ศึกษา วิเคราะห์เป้าหมาย ยุทธศาสตร์และแผนแม่บทนำมาแปลงสู่แผนปฏิบัติงานของหน่วยงานเพื่อจัดเป็นแผนของงบประมาณประจำปีของหน่วยงานในรูปแบบโครงการและกิจกรรมที่สามารถระบุได้ว่ามีความสอดคล้องกันระหว่างเป้าหมายของแผนพัฒนาเกษตรกรรมและแผนปฏิบัติการของหน่วยงานนั้น

๒.๓ จัดทำรายงานผลการนำแผนไปปฏิบัติในส่วนที่เกี่ยวข้องกับแผนพัฒนาเกษตรกรรมทั้งระดับการแปลงแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรมสู่แผนปฏิบัติราชการของหน่วยงาน ขึ้นจัดทำคำของบประมาณ และการดำเนินงานโครงการหรือกิจกรรมในพื้นที่ รวมทั้งปัญหาและอุปสรรคที่ไม่สามารถปฏิบัติตามแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรมได้ โดยสภาเกษตรกรแห่งชาติจะประสาน

ความร่วมมือเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลสารสนเทศร่วมกันกับหน่วยราชการภาคีพัฒนา ในเวทีถอดบทเรียนในการนำแผนไปสู่การปฏิบัติ และหาแนวทางการปรับปรุงวิธีการหรือกระบวนการร่วมกันเพื่อให้การนำแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรมไปสู่การปฏิบัติได้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น รวมถึงสภาเกษตรกรแห่งชาติจะได้มีข้อมูลสารสนเทศที่มาจากหน่วยราชการที่นำแผนไปปฏิบัติจัดทำเป็นรายงานเสนอนายกรัฐมนตรีตามอำนาจหน้าที่ของสภาเกษตรกรแห่งชาติในขั้นตอนต่อไป

๖.๒ การนำแผนไปปฏิบัติในส่วนภูมิภาค

หน่วยราชการในส่วนภูมิภาค ได้แก่ จังหวัด และส่วนราชการสังกัดกระทรวงกรมต่าง ๆ ในระดับจังหวัด การบริหารราชการส่วนภูมิภาคมีโครงสร้างการบริหารการพัฒนาอยู่ ๒ รูปแบบ ได้แก่ ๑) คณะกรรมการบริหารนโยบายตามยุทธศาสตร์ชาติระดับกลุ่มจังหวัด ระดับจังหวัด และระดับอำเภอ ซึ่งมีอำนาจหน้าที่ในการจัดทำแผนพัฒนากลุ่มจังหวัด แผนพัฒนาจังหวัด และแผนพัฒนาอำเภอ โดยแผนทั้งสามระดับนี้มีความสอดคล้อง มุ่งสู่เป้าหมายเดียวกัน ๒) คณะกรรมการและอนุกรรมการพัฒนาการเกษตรและสหกรณ์จังหวัด มีอำนาจหน้าที่ในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรและสหกรณ์จังหวัด แผนนี้จะถูกนำไปบูรณาการเป็นส่วนหนึ่งของแผนพัฒนาจังหวัดในด้านการเกษตร

การขับเคลื่อนผลักดันแผนแม่บทพัฒนาเกษตรกรรมไปสู่การปฏิบัติในระดับจังหวัด มีแนวทางดำเนินการได้ดังนี้

๑) บทบาทหน้าที่ของสภาเกษตรกรจังหวัดและสำนักงานสภาเกษตรกรจังหวัด

สภาเกษตรกรจังหวัดและสำนักงานสภาเกษตรกรจังหวัด สามารถผลักดันแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรมไปสู่การปฏิบัติได้ดังนี้

๑.๑) สภาเกษตรกรจังหวัดทำหน้าที่ตามมาตรา ๓๓ (๒) แห่งพระราชบัญญัติสภาเกษตรกรแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๓ ที่บัญญัติให้สภาเกษตรกรจังหวัด มีอำนาจหน้าที่ “ประสานนโยบายและดำเนินงานระหว่างองค์กรเกษตรกร กลุ่มเกษตรกร สถาบันวิจัย สถาบันการศึกษา และหน่วยงานของรัฐ” สภาเกษตรกรจังหวัด อาศัยอำนาจหน้าที่ดังกล่าวในการประสานนโยบายกับหน่วยงานของรัฐเพื่อให้มีการนำแผนแม่บทพัฒนาเกษตรกรรมไปสู่การปฏิบัติในระดับจังหวัด โดยมีการบรรจุสาระสำคัญ ทิศทาง เป้าหมาย และแนวทางดำเนินการเอาไว้ในแผนพัฒนากลุ่มจังหวัด แผนพัฒนาจังหวัด และแผนพัฒนาการเกษตรและสหกรณ์

การประสานนโยบายกับหน่วยงานของรัฐในระดับจังหวัด มีอยู่ ๒ รูปแบบ ได้แก่

๑.๑.๑) การประสานนโยบายจากบนลงล่าง (Top-down) หมายถึง รัฐบาลหรือหน่วยงานของรัฐในระดับกระทรวง กรม มีนโยบายให้จังหวัดหรือส่วนราชการระดับจังหวัดปฏิบัติ หากนโยบายนั้นเป็นแนวทางอย่างกว้างว่ารัฐจะดำเนินการเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย สภาเกษตรกรจังหวัด สามารถให้ความเห็นและข้อเสนอแนะแนวทางการปฏิบัติแก่กรรมการ อนุกรรมการ หรือหน่วยงานนั้นได้ โดยยึดแนวทางตามแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม

๑.๑.๒) การประสานนโยบายจากล่างขึ้นบน (Bottom-up) หมายถึง การเสนอแนวทางการปฏิบัติตามแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรมให้มีการบรรจุสาระสำคัญเอาไว้ในแผนพัฒนากลุ่มจังหวัด แผนพัฒนาจังหวัด และแผนพัฒนาการเกษตรและสหกรณ์ ในการจัดทำแผนดังกล่าวนี้ จะมีผู้แทนของสภาเกษตรกรจังหวัด ซึ่งโดยทั่วไปคือประธานสภาเกษตรกรจังหวัด จะได้รับการแต่งตั้งให้เป็นกรรมการหรืออนุกรรมการในการจัดทำแผนดังกล่าว ผู้แทนสภาเกษตรกรจังหวัด สามารถให้ข้อเสนอแนะความคิดเห็นในการนำแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรมไปบรรจุไว้ในแผนดังกล่าว ซึ่งสามารถดำเนินการได้หลายช่องทาง เช่น การทำหนังสือราชการอย่างเป็นทางการ เสนอความเห็น การเสนอความเห็นในฐานะกรรมการ อนุกรรมการ ในการประชุมหรือสัมมนา เพื่อจัดทำแผนดังกล่าว

๑.๒) สำนักงานสภาเกษตรกรจังหวัด ทำหน้าที่ในการสนับสนุนสภาเกษตรกรจังหวัดตามอำนาจหน้าที่ในมาตรา ๓๘ แห่ง พระราชบัญญัติสภาเกษตรกรแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๓ ตามอนุ (๑) คือทำหน้าที่เป็นเลขานุการของสภาเกษตรกรจังหวัดและหน้าที่ตามอนุ (๒) คือ “รวบรวม ศึกษา และวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการดำเนินงานของสภาเกษตรกรจังหวัด” ตามอำนาจหน้าที่ดังกล่าวนี้ สำนักงานสภาเกษตรกรจังหวัดจะต้องทำการศึกษา วิเคราะห์ทั้งแผนพัฒนาเกษตรกรรม ทิศทาง และยุทธศาสตร์ของแผนพัฒนากลุ่มจังหวัด แผนพัฒนาจังหวัด แผนพัฒนาการเกษตรและสหกรณ์จังหวัด จัดทำเป็นรายงานข้อเสนอต่อสภาเกษตรกรจังหวัด หรือประธานสภาเกษตรกรจังหวัด เพื่อเป็นข้อมูลสนับสนุนผู้แทน สภาเกษตรกรจังหวัดที่เป็นกรรมการหรืออนุกรรมการ ในการจัดทำแผนดังกล่าว

นอกจากนี้ สำนักงานงานสภาเกษตรกรจังหวัด ยังต้องทำหน้าที่ตามมาตรา ๓๘ อนุ (๕) คือ “ประสาน การดำเนินงานกับเกษตรกร องค์กรเกษตรกรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง” เพื่อทำหน้าที่เป็นเลขานุการของสภาเกษตรกรแห่งชาติ ในการประสานงานกับจังหวัดและหน่วยราชการระดับจังหวัด ให้มีการนำแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรมที่สำนักงานสภาเกษตรกรจังหวัด ได้ศึกษา วิเคราะห์แล้วว่าควรจัดทำกิจกรรมหรือโครงการที่เหมาะสมต่อการให้เกษตรกรในพื้นที่ได้รับประโยชน์สูงสุด ได้ถูกบรรจุไว้ในแผน รวมถึงการช่วยเหลือสภาเกษตรกรจังหวัดในการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการนำแผนแม่บทพัฒนาเกษตรกรรมไปปฏิบัติในระดับจังหวัด

๒) บทบาทหน้าที่ของจังหวัดและหน่วยงานระดับจังหวัดที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเกษตรกรรม การที่จะให้องค์กรที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำแผนระดับจังหวัดนำแผนพัฒนาเกษตรกรรมไปบรรจุไว้ในแผนพัฒนากลุ่มจังหวัด แผนพัฒนาจังหวัด และแผนพัฒนาการเกษตรและสหกรณ์ จังหวัดได้นั้น ขึ้นอยู่กับระดับความสัมพันธ์ของสภาเกษตรกรจังหวัด และ สำนักงานสภาเกษตรกรจังหวัด กับองค์กรนั้น ๆ ซึ่งต้องมีการประสานงาน การสื่อสารถ่ายทอดทิศทาง และวิธีของแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรมให้มีความเข้าใจ รวมถึงมีการวิเคราะห์ให้มีการนำไปปฏิบัติในทิศทางที่สอดคล้องกัน

โดยทั่วไปแล้วการจัดทำแผนพัฒนากลุ่มจังหวัด แผนพัฒนาจังหวัด และแผนพัฒนาการเกษตรและสหกรณ์จังหวัด จะอาศัยข้อมูลความเห็นและความต้องการจากองค์กรต่าง ๆ

ทั้งในภาคราชการและภาคนอกราชการ รวมทั้งกลุ่มองค์กรต่าง ๆ ในพื้นที่จังหวัดเป็นความเห็นที่มาจากปัญหาและความต้องการจากระดับล่าง (Bottom – up) มาประกอบในการจัดทำแผนในการที่จะให้เกิดการบูรณาการแผนร่วมกันระหว่างแผนแม่บทพัฒนาเกษตรกรรม และแผนพัฒนากลุ่มจังหวัด แผนพัฒนาจังหวัด และแผนพัฒนาการเกษตรและสหกรณ์จังหวัด หน่วยงานระดับจังหวัดที่รับผิดชอบในการจัดทำแผนดังกล่าว อาจร้องขอให้สภาเกษตรกรจังหวัด หรือ สำนักงานสภาเกษตรกรจังหวัด ทำหน้าที่ในการรับฟังความเห็นจากเกษตรกร และองค์กรเกษตรกร โดยสำนักงานสภาเกษตรกรจังหวัด ทำการศึกษา วิเคราะห์ปัญหาและความต้องการของเกษตรกร และกลุ่มเกษตรกร มีแนวทางในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาตามกรอบทิศทางของแผนพัฒนาเกษตรกรรมเสนอความเห็นไปยังกรรมการหรืออนุกรรมการจัดทำแผนนั้น

นอกจากนี้ หน่วยงานรับผิดชอบในการจัดทำแผนระดับจังหวัดยังสามารถประสานกับสภาเกษตรกรจังหวัดหรือสำนักงานสภาเกษตรกรจังหวัด เพื่อร่วมกันวิเคราะห์แผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม และแผนพัฒนาต่าง ๆ ระดับจังหวัดว่าจะสามารถบูรณาการร่วมกันอย่างไร เพื่อให้เกิดการนำไปปฏิบัติให้บรรลุเป้าหมายในทิศทางเดียวกัน

๖.๓ การนำแผนไปปฏิบัติในระดับท้องถิ่น

แผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรมสามารถนำไปปฏิบัติในระดับท้องถิ่นได้ โดยผ่านการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในรูปแบบต่าง ๆ ที่สำคัญได้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัด องค์การบริหารส่วนตำบล และเทศบาล ซึ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดังกล่าวนี้ จะมีเครื่องมือในการบริหารการพัฒนา คือ แผนพัฒนาท้องถิ่น ๕ ปี และแผนปฏิบัติการประจำปี

การที่จะขับเคลื่อนผลักดันให้มีการนำแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรมไปปฏิบัติในระดับท้องถิ่นผ่านแผนพัฒนาของท้องถิ่น สามารถดำเนินการตามบทบาทหน้าที่ได้ดังนี้

๑) บทบาทของสำนักงานสภาเกษตรกรจังหวัด ทำหน้าที่ตามมาตรา ๓๘ (๒) คือ “รวบรวม ศึกษา และวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการดำเนินงานของสภาเกษตรกร” แนวทางในการผลักดันให้มีการนำแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรมไปปฏิบัติในระดับท้องถิ่น สำนักงานสภาเกษตรกรจังหวัด จะทำหน้าที่ในการสนับสนุน สภาเกษตรกรจังหวัด และสมาชิกสภาเกษตรกรที่เป็นผู้แทนเกษตรกรระดับอำเภอ และสมาชิกสภาเกษตรกรที่เป็นผู้ทรงคุณวุฒิในการประสานงานกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

การทำหน้าที่ตามมาตรา ๓๘ (๒) ของสำนักงานสภาเกษตรกรจังหวัด เพื่อสนับสนุนสมาชิกสภาเกษตรกรจังหวัด จะทำการรวบรวม ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

๑.๑) รวบรวม ศึกษาและวิเคราะห์แผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่าง ๆ เพื่อวิเคราะห์ว่าสามารถพัฒนา ตาม ๑ หลัก อันได้แก่ หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (ปรัชญา) (Philosophy of Sufficient Economy) ๒ ฐาน (Foundation) ๓ ทิศ (Ways) ๑๑ ทาง (Means) และ ๓๒ วิธี (Initiative) ของแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม โดยแปลงเป็นกิจกรรมและโครงการจัดทำเป็นรายงานข้อเสนอให้แก่สมาชิกสภาเกษตรกรในเขตอำเภอนั้น ๆ

๑.๒) ศึกษา วิเคราะห์แผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรมเพื่อแปลงเป็นกิจกรรมหรือโครงการที่สามารถนำไปปฏิบัติได้ในระดับท้องถิ่น จัดทำเป็นรายงานข้อเสนอต่อสภาเกษตรกรจังหวัด

๒) บทบาทของสมาชิกสภาเกษตรกรจังหวัด สมาชิกสภาเกษตรกรที่เป็นผู้แทนระดับอำเภอ และสมาชิกที่เป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่มีถิ่นพำนักในเขตอำเภอนั้น ทำหน้าที่ในการสนับสนุนการนำแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรมไปสู่การปฏิบัติในระดับท้องถิ่นได้ ตามแนวทาง ดังนี้

๒.๑) ศึกษา ทำความเข้าใจรายงานการวิเคราะห์เพื่อบูรณาการแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรมและแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ สำนักงานสภาเกษตรกรจังหวัด ได้จัดทำรายงานเสนอ สภาเกษตรกรจังหวัด และสภาเกษตรกรจังหวัด มีมติมอบหมายให้สมาชิกสภาเกษตรกรที่เป็นผู้แทนระดับอำเภอประสานกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ ทั้งนี้เป็นการทำหน้าที่ของสภาตามมาตรา ๓๓ (๒) คือ “ประสานนโยบายและการดำเนินงานระหว่างองค์กรเกษตรกร เกษตรกร สถาบันวิจัย สถาบันการศึกษา และหน่วยงานของรัฐ” ซึ่งหน่วยงานของรัฐที่สมาชิกสภาเกษตรกรต้องทำการประสานในที่นี้ คือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่

๒.๒) ประสานองค์กรเกษตรกร กลุ่มเกษตรกร เพื่อจัดทำข้อเสนอการพัฒนาท้องถิ่นด้านเกษตรกรรมที่สอดคล้องกับ ทิศ ทาง และวิถี ตามแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม เพื่อนำเสนอต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อให้มีการบรรจุเอาไว้ในแผนพัฒนาท้องถิ่น และแผนปฏิบัติการประจำปีของท้องถิ่น

มาตรา ๒๑ ให้สภาองค์กรชุมชนตำบล มีภารกิจดังนี้

(๑) ส่งเสริมและสนับสนุนให้สมาชิกองค์กรชุมชนอนุรักษ์หรือฟื้นฟูจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะหรือวัฒนธรรมอันดีของชุมชนและของชาติ

•
•
•

(๔) เสนอแนะปัญหาและแนวทางแก้ไขและการพัฒนาต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อนำไปประกอบการพิจารณาในการจัดทำแผนพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

(๕) เสนอแนะปัญหาและแนวทางแก้ไข หรือความต้องการของประชาชนอันเกี่ยวกับการจัดทำบริการสาธารณะของหน่วยงานของรัฐ หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

(๖) จัดให้มีเวทีการปรึกษาหารือกันของประชาชนเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการให้ความคิดเห็นต่อการดำเนินโครงการหรือกิจกรรมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือหน่วยงานของรัฐหรือเอกชนที่มีผลหรืออาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม หรือ ทรัพยากรธรรมชาติ สุขภาพอนามัย คุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชน ทั้งนี้ องค์กรปกครอง

ส่วนท้องถิ่น หรือหน่วยงานของรัฐ ซึ่งเป็นผู้ดำเนินการหรือเป็นผู้อนุญาตให้
ภาคเอกชนดำเนินการต้องนำความเห็นดังกล่าวมาประกอบการพิจารณาด้วย

-
-
-

ตามภารกิจดังกล่าว จะเห็นว่าสภาองค์กรชุมชนมีบทบาทสำคัญในการจัดทำข้อเสนอ
เชิงนโยบาย แผนพัฒนา โครงการและกิจกรรมต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดังนั้น สมาชิก
สภาเกษตรกรที่เป็นผู้แทนระดับอำเภอ ควรประสานความสัมพันธ์กับสภาองค์กรชุมชนเพื่อสื่อสาร
สร้างความเข้าใจในเป้าหมาย ทิศทาง และสาระสำคัญและร่วมกันพัฒนาความคิดแปลงแผนแม่บท
พัฒนาเกษตรกรรมเป็นข้อเสนอเชิงนโยบายต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การขับเคลื่อนดังกล่าวนี้
เป็นกระบวนการที่เป็นหัวใจของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่น

๓. บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เมื่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้รับรายงาน
การวิเคราะห์ข้อเสนอแนะในการบูรณาการแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม และแผนพัฒนาท้องถิ่น
ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นจากสำนักงานสภาเกษตรกรจังหวัด สามารถสนับสนุนการนำ แผน
แม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรมไปสู่การปฏิบัติในท้องถิ่นได้ ดังนี้

๓.๑) นำสาระสำคัญเข้าสู่การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น หรือนำเข้าสู่การปรับแผนท้องถิ่น
ที่ได้จัดทำไว้แล้ว เสนออนุมัติการปรับแผนต่อสภาท้องถิ่น

๓.๒) นำวิธีการพัฒนาที่ได้วิเคราะห์ออกมาในรูปของกิจกรรมหรือโครงการเข้าสู่
แผนปฏิบัติการประจำปี

๓.๓) ประสานกับสำนักงานสภาเกษตรกรจังหวัด เพื่อร่วมกันดำเนินการ หรือร่วมกัน
ติดตามประเมินผลการปฏิบัติตามแผน

ปัจจัยสำคัญในการนำแผนแม่บทไปสู่การปฏิบัติให้สำเร็จได้นั้น ขึ้นอยู่กับการประสานงาน
ของสภาเกษตรกรจังหวัด กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยมีสำนักงานสภาเกษตรกรจังหวัด
เป็นหน่วยสนับสนุนการประสานงาน เพื่อให้การดำเนินงานพัฒนาท้องถิ่นเกิดประโยชน์สูงสุด
แก่เกษตรกรในพื้นที่

๖.๔ การประสานภาคีร่วมพัฒนาประเทศด้านเกษตรกรรม

ภาคเกษตรกรรมมีมิติความเชื่อมโยงกับประเด็นหลากหลายด้าน เช่น เศรษฐกิจ
สังคมและวัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม สุขภาพและโภชนาการ นวัตกรรมและเทคโนโลยี ฯลฯ
การขับเคลื่อนแผนแม่บทจำเป็นต้องประสานความร่วมมือกับภาคีพัฒนาประเทศด้านเกษตรกรรม
ในมิติต่าง ๆ ในห่วงโซ่คุณค่าเพื่อให้เกิดผลลัพธ์ที่มีประสิทธิภาพและยั่งยืน การร่วมมือกับภาคีพัฒนา
ช่วยให้การขับเคลื่อนกลยุทธ์สามารถครอบคลุมทุกด้านของห่วงโซ่คุณค่า ตั้งแต่การผลิต การแปรรูป
การตลาด ไปจนถึงการบริโภค ความร่วมมือดังกล่าวช่วยให้มีการแลกเปลี่ยนความรู้ เทคโนโลยี

และนวัตกรรมใหม่ ๆ ซึ่งช่วยเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันและปรับตัวเข้ากับการเปลี่ยนแปลงของบริบทของภาคเกษตรกรรม สภาพภูมิอากาศ เศรษฐกิจ และตลาดโลก

การขับเคลื่อนงานพัฒนาและยกระดับศักยภาพในภาคเกษตรกรรม มิติความเชื่อมโยงกับบทบาทและภารกิจหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่

มิติแต่ละด้าน	ภาคีที่เกี่ยวข้อง	บทบาทและความเชื่อมโยงกับภาคเกษตรกรรม
การเงินและเศรษฐกิจ	ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ การเกษตร (ธกส.) สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (สสว.) สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (กระทรวงเกษตรและสหกรณ์) ฯลฯ	การเงินการลงทุน การพัฒนาศักยภาพธุรกิจ เศรษฐกิจ สถิติ การเกษตร การส่งเสริมสร้างมูลค่าเพิ่มด้านเศรษฐกิจและการตลาด
การค้าในประเทศและส่งออก	กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ สำนักงานมาตรฐานสินค้า (กระทรวงพาณิชย์) สภาหอการค้าแห่งประเทศไทย สมาคมค้าปลีกแห่งประเทศไทย สมาคมการค้าตลาดกลางค้าส่งสินค้าเกษตรไทย สมาคมตลาดสดแห่งประเทศไทย ฯลฯ	ส่งเสริมการค้าและพัฒนาการตลาดและสินค้าเกษตรทั้งในประเทศและต่างประเทศ... ทั้งค้าส่งและค้าปลีก หลากหลายช่องทาง เช่น โมเดิร์นเทรดและซูเปอร์มาร์เก็ต โฮมเดลิเวอรี่ ฯลฯ
สังคม ชุมชน และแรงงาน	กรมการพัฒนาชุมชน กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (กระทรวงมหาดไทย) สถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ (องค์การมหาชน) กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน ศูนย์พัฒนาการเมืองภาคพลเมือง สถาบันพระปกเกล้า สภาองค์กรชุมชน ฯลฯ	-พัฒนาชุมชน -สร้างอาชีพ -ทักษะความสามารถ -สร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน
อุตสาหกรรมและการแปรรูป	กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม (กระทรวงอุตสาหกรรม) สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย สถาบันอาหาร (NFI) ฯลฯ	การพัฒนาศักยภาพด้านการแปรรูปและพัฒนาผลิตภัณฑ์เกษตรและอาหาร
การวิจัยด้านการเกษตร/อาหาร	สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.) สำนักงานพัฒนาการวิจัยการเกษตร	ส่งเสริมและสนับสนุนด้านการวิจัยและนวัตกรรมเกี่ยวข้องกับภาคเกษตรและอาหาร

มิติแต่ละด้าน	ภาคที่เกี่ยวข้อง	บทบาทและความเชื่อมโยงกับภาคเกษตรกรรม
	(องค์การมหาชน) สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ ฯลฯ	
การศึกษาและสถาบันด้านการศึกษา	กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ และนวัตกรรม – มหาวิทยาลัยและสถาบันการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับภาคเกษตรกรรม วิทยาลัยเทคนิค วิทยาลัยอาชีวศึกษา วิทยาลัยการอาชีพ ฯลฯ	การบริการและสนับสนุนด้านการศึกษา วิชาการ งานวิจัยที่รวมทั้งบริการต่างๆที่เกี่ยวข้องกับภาคเกษตร
สิ่งแวดล้อม	องค์การบริหารจัดการองค์การบริหารจัดการก๊าซเรือนกระจก (องค์การมหาชน) สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ (องค์การมหาชน) ฯลฯ	ส่งเสริมและขับเคลื่อนงานพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อม และเศรษฐกิจที่เกี่ยวข้องด้านความยั่งยืน
สุขภาพและโภชนาการ	สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา (อย.) กรมอนามัย กรุงเทพมหานคร ฯลฯ	ข้อกำหนดและกฎระเบียบด้านอาหาร และการส่งเสริมด้านสุขภาพ และโภชนาการ
มาตรฐานและกฎระเบียบ	สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ (มกอช.) กรมวิชาการเกษตร กรมปศุสัตว์ กรมประมง (กระทรวงเกษตรและสหกรณ์) ฯลฯ	มาตรฐานและการส่งเสริมด้านมาตรฐาน กฎระเบียบด้านสินค้าเกษตร/ปัจจัยการผลิตด้านการเกษตร
นวัตกรรมและเทคโนโลยี	สำนักงานพัฒนาเทคโนโลยีอวกาศและภูมิสารสนเทศ (องค์การมหาชน) (GISTDA) สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล (DEPA) สภาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม สมาคมโดรนเกษตรประเทศไทย ฯลฯ	เทคโนโลยีใหม่ๆที่เกี่ยวข้องกับอวกาศ และภูมิสารสนเทศ นวัตกรรมและเทคโนโลยีด้านดิจิทัล ซอร์ฟแวร์และปัญญาประดิษฐ์
การขนส่งสินค้าและโลจิสติกส์	บริษัทไปรษณีย์ไทย จำกัด การรถไฟแห่งประเทศไทย และธุรกิจแพลตฟอร์มด้านการขนส่งสินค้าและขนส่งอื่นๆ ฯลฯ	ส่งเสริมและพัฒนาระบบการขนส่งผลผลิต สินค้าเกษตร และปัจจัยการผลิตทางการเกษตร

มิติแต่ละด้าน	ภาคีที่เกี่ยวข้อง	บทบาทและความเชื่อมโยงกับภาคเกษตรกรรม
การส่งเสริมด้านสุขภาพ	สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ฯลฯ	ส่งเสริมและพัฒนาภาคีเครือข่ายด้านสุขภาพ (ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ)
การส่งเสริมการท่องเที่ยว อาหาร และเศรษฐกิจชุมชน	สำนักงานท่องเที่ยวจังหวัด สมาคมไทยธุรกิจการท่องเที่ยว (ATTA) สมาคมภัตตาคารและภาคีเครือข่ายร้านอาหารไทย สมาคมพ่อครัวไทย ฯลฯ	ส่งเสริมการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจชุมชน บริการด้านอาหาร
หน่วยงานพัฒนาในภาคเอกชน	มูลนิธิชัยพัฒนา มูลนิธิโครงการหลวง สมาคมพัฒนาประชากรและชุมชน มูลนิธิชีววิถี (BIOTHAI) องค์การความร่วมมือระหว่างประเทศของเยอรมัน (GIZ) ฯลฯ	ส่งเสริมการพัฒนาด้านเกษตร ทรัพยากร สิ่งแวดล้อม ความหลากหลายด้านชีวภาพ

ความจำเป็นของการประสานความร่วมมือเชิงกลยุทธ์กับภาคีเครือข่ายข้างต้นนี้ จะช่วยเสริมแกร่งภาคเกษตรกรรมอย่างเป็นระบบ เพื่อรับมือกับความท้าทายที่เกษตรกรต้องเผชิญในหลากหลายมิติ สามารถพัฒนาแนวทางการแก้ไขปัญหาที่ครอบคลุมและมีความยั่งยืน โดยการใช้ทรัพยากรและศักยภาพของแต่ละฝ่ายให้เกิดประโยชน์สูงสุด ซึ่งจะส่งผลให้เกิดการพัฒนาที่สมดุลและยั่งยืน รวมถึงการเสริมสร้างเศรษฐกิจฐานรากและชุมชน ความมั่นคงทางอาหาร และความเป็นอยู่ที่ดีของเกษตรกรในระยะยาว

๖.๕ ข้อเสนอต่อรัฐบาลและหน่วยงานกลไกของรัฐในการพัฒนาภาคเกษตรกรรมในภาพรวม

จากการวิเคราะห์แนวทางการดำเนินงานตามพระราชบัญญัติสภาเกษตรกรแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๓ มาตรา ๔๑ ที่กำหนดให้สภาเกษตรกรแห่งชาติจัดทำแผนแม่บท โดยผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสีย รวมทั้งเชื่อมโยงกับแผนแม่บทระดับจังหวัด และต้องมีส่วนสำคัญอย่างน้อย จำนวน ๑๑ เรื่อง ซึ่งเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาภาคเกษตรกรรมของประเทศไทย ตั้งแต่ระดับการผลิต การแปรรูป การตลาดจนถึงการส่งออก รวมทั้งการสนับสนุนให้มีความมั่นคงทางอาหารและเสริมสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของสินค้าเกษตร สภาเกษตรกรแห่งชาติ ขอสรุปข้อเสนอต่อรัฐบาลและหน่วยงานกลไกของรัฐในการพัฒนาภาคเกษตรกรรมในภาพรวม เพื่อให้หน่วยงานได้นำแนวทางการพัฒนาแผนงานโครงการภายใต้แผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรมไปจัดทำแผนของกระทรวง กรม ที่เกี่ยวข้องในอันที่จะเป็นการเพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตรและรายได้ให้แก่เกษตรกรต่อไป โดยมีรายละเอียดดังตาราง

ตารางที่ ๒ ข้อเสนอต่อรัฐบาลและหน่วยงานกลไกของรัฐในการพัฒนาภาคเกษตรกรรมในภาพรวม

ลำดับ ที่	ประเด็นกรอบแนวทาง ตามมาตรา ๔๑ ๑๑ ทาง (Means)	แนวทางการพัฒนาแผนงาน โครงการของหน่วยงาน	หน่วยงานที่นำแผน ไปสู่การปฏิบัติ
๑	ม.๔๑(๑) การพัฒนาศักยภาพ การส่งเสริมและสนับสนุน การรวมกลุ่มของเกษตรกร องค์กรเกษตรกร กลุ่มเกษตรกร และ ยุวเกษตรกร ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (ทิศที่ ๑ และ ทิศที่ ๓)	๑) พัฒนาศักยภาพผู้นำเกษตรกร ให้มีเจตคติและทักษะให้รู้เท่าทัน บริบทการเปลี่ยนแปลงทาง การเกษตร ๒) ขยายกลุ่มเครือข่ายเกษตรกร ให้ครอบคลุมแต่ละสาขาการ ประกอบอาชีพทางการเกษตร ๓) พัฒนาและส่งเสริมการขยาย กลุ่มเครือข่ายองค์กรเกษตรกรให้ มีความเข้มแข็งและสามารถ เชื่อมโยงธุรกิจเกษตรเพื่อสร้าง มูลค่าสินค้าเกษตรสู่ความยั่งยืน ๔) การพัฒนาเสริมสร้างความ เข้มแข็งของเกษตรกรผู้ทำนา ด้วยศูนย์ข้าวเปลือกชุมชน ๕) เสริมสร้างยุวเกษตรกรและ เกษตรกรรุ่นใหม่ (Smart Farmer) ให้แพร่หลายมากขึ้น และส่งเสริมความภาคภูมิใจใน การประกอบอาชีพเกษตรกรรม ๖) ส่งเสริมสนับสนุนการทำ การเกษตรตามแนวทางปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียง รวมทั้ง การขยายผลการดำเนินงานโคก หนอง นา โมเดล ฯลฯ ๗) การเตรียมความพร้อมเข้าสู่ สังคมสูงอายุของเกษตรกร	หน่วยงานรับผิดชอบหลัก : ๑) กรมส่งเสริมการเกษตร ๒) กรมส่งเสริมสหกรณ์ หน่วยงานสนับสนุน : ๑) กรมพัฒนาชุมชน ๒) กรมส่งเสริมการปกครอง ท้องถิ่น ๓) กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม ๔) กรมการค้าภายใน ๕) กระทรวงสาธารณสุข ๖) สำนัก งาน ก อง ทู น สนับสนุนการเสริมสร้าง สุขภาพ ๗) สำนักงานหลักประกัน สุขภาพแห่งชาติ ๘) สำนักงานคณะกรรมการ สุขภาพแห่งชาติ ๙) สถาบันพัฒนาองค์กร ชุมชน (องค์การมหาชน) ๑๐) กระทรวงพัฒนาสังคมฯ ๑๑) จังหวัด/กลุ่มจังหวัด ๑๒) องค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่น

ลำดับ ที่	ประเด็นกรอบแนวทาง ตามมาตรา ๔๑ ๑๑ ทาง (Means)	แนวทางการพัฒนาแผนงาน โครงการของหน่วยงาน	หน่วยงานที่นำแผน ไปสู่การปฏิบัติ
		๘) การพัฒนาสุขอนามัยของเกษตรกร ๙) การยกระดับเกษตรกรสู่การเป็นผู้ประกอบการ	
๒	ม.๔๑(๒) การส่งเสริมการพัฒนา การคุ้มครองพื้นที่เกษตรกรรม และการแก้ไขปัญหาดินและที่ดิน โดยส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิเกษตรกรให้ มีกรรมสิทธิ์หรือสิทธิในที่ดินเพื่อประกอบเกษตรกรรมของตนเองอย่างทั่วถึง (ทิศที่ ๑ และ ทิศที่ ๒)	๑) สนับสนุนการเข้าถึงสิทธิในที่ดินทำกินให้แก่เกษตรกร ๒) การปรับปรุงแก้ไข ระเบียบข้อกฎหมาย นโยบายต่าง ๆ ที่เป็นอุปสรรคต่อการเข้าถึงสิทธิในที่ดินทำกินของเกษตรกร ๓) เร่งรัดในการช่วยเหลือประชาชนที่ไม่มีที่ดินทำกินและได้อยู่อาศัยหรือทำกินในเขตป่าตามแนวทางในการพัฒนาพื้นที่ตามพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๒ และพระราชบัญญัติ สงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๖๒ ๔) เร่งรัดการแก้ปัญหาการทับซ้อนพื้นที่ป่าไม้กับพื้นที่ ส.ป.ก ๕) การสนับสนุนการปรับปรุงบำรุงดินในพื้นที่เกษตรกรรมให้เหมาะสมกับการเพาะปลูกของเกษตรกร ๖) การเพาะปลูกพืชให้เหมาะสมกับศักยภาพพื้นที่ (Agri-Map) ๗) ให้ความเข้มงวดในการบังคับใช้กฎหมายโดยนำพื้นที่เกษตรไปดำเนินการนอกภาคเกษตรกรรม เช่น บ้านจัดสรร รีสอร์ท โรงแรม โรงงานอุตสาหกรรม ฯลฯ	หน่วยงานรับผิดชอบหลัก : ๑) กรมป่าไม้ ๒) กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช ๓) กรมที่ดิน ๔) กรมพัฒนาที่ดิน หน่วยงานสนับสนุน : ๑) สำนักงานปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ๒) กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง ๓) กรมส่งเสริมการเกษตร ๔) กรมส่งเสริมสหกรณ์ ๕) กรมพัฒนาชุมชน ๖) กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น ๗) คณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ (คทช.) ๘) กรมโยธาธิการและผังเมือง ๙) จังหวัด/กลุ่มจังหวัด ๑๐) องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น

ลำดับ ที่	ประเด็นกรอบแนวทาง ตามมาตรา ๕๑ ๑๑ ทาง (Means)	แนวทางการพัฒนาแผนงาน โครงการของหน่วยงาน	หน่วยงานที่นำแผน ไปสู่การปฏิบัติ
๓	ม.๕๑(๓) การสร้างความ เป็นธรรมด้านราคา ผลผลิตทางการเกษตร โดยคำนึงถึงการส่งเสริม ให้สินค้าเกษตรได้รับ ผลตอบแทนสูงสุด (ทิศที่ ๑ และทิศที่ ๓)	๑) การแก้ไขปัญหาการค้าโคเนื้อ ตกต่ำโดยการพัฒนาห่วงโซ่ อุปทานโคเนื้อเพื่อยกระดับ เสถียรภาพด้านราคาอย่างยั่งยืน ได้แก่ งดการนำเข้าโคจาก ประเทศเมียนมา งดการนำเข้า เนื้อโคที่ผิดกฎหมาย เร่งรัดการ เจรจาเพื่อเพิ่มปริมาณการ ส่งออก ตรวจสอบสารเร่งเนื้อ แดง และจัดตั้งองค์การส่งเสริม กิจการโคเนื้ออย่างเป็นรูปธรรม ๒) การแก้ไขปัญหาการค้าผลผลิต ปาล์มน้ำมันตกต่ำทั้งระบบ และ ให้มี พ.ร.บ.รองรับ และมี หน่วยงานรับผิดชอบโดยตรง ๓) การสนับสนุนให้มีตลาดกลาง สินค้าเกษตรที่สำคัญ เช่น โรง เชือดชุมชน ล้างชุมชน ลานเท ปาล์มน้ำมันชุมชน ฯลฯ โดย กำหนดเป็นข้อกำหนดระบบ โครงสร้างราคาสินค้าเกษตร ๔) การแปรรูปสินค้าเกษตรเพื่อ ยกระดับราคาสินค้าเกษตร ตลอดจนการสร้างมาตรฐาน สินค้าเกษตรให้มีความปลอดภัย ต่อผู้บริโภคและสิ่งแวดล้อม ๕) พืช ผัก และผลไม้ จัดระบบ ห่วงโซ่อุปทาน รวมทั้งระบบห้อง เย็น (Coldchain) ยกระดับ มาตรฐานการผลิตพืช ผัก ผลไม้ ให้สอดคล้องตามข้อกำหนดที่	หน่วยงานรับผิดชอบหลัก : ๑) กรมปศุสัตว์ ๒) กรมการค้าภายใน ๓) สำนักงานมาตรฐาน สินค้าเกษตรและอาหาร แห่งชาติ หน่วยงานสนับสนุน : ๑) กรมการค้าต่างประเทศ ๒) กรมศุลกากร ๓) กรมส่งเสริมการเกษตร ๔) กรมวิชาการเกษตร ๕) กรมส่งเสริมสหกรณ์ ๖) กรมส่งเสริมการปกครอง ส่วนท้องถิ่น ๗) กระทรวงสาธารณสุข ๘) จังหวัด/กลุ่มจังหวัด ๙) องค์การปกครองส่วน ท้องถิ่น

ลำดับ ที่	ประเด็นกรอบแนวทาง ตามมาตรา ๕๑ ๑๑ ทาง (Means)	แนวทางการพัฒนาแผนงาน โครงการของหน่วยงาน	หน่วยงานที่นำแผน ไปสู่การปฏิบัติ
		ตลาดผู้ซื้อยอมรับ รวมทั้งจัดทำระบบตรวจสอบย้อนกลับของผลผลิตได้และพัฒนาผลิตภัณฑ์ตลอดจนพัฒนาการเชื่อมโยงกับตลาดผู้ซื้อ ส่งเสริมการรวมกลุ่มของผู้ผลิต พัฒนาศูนย์รวบรวมผลผลิตขั้นต้น (ศูนย์รวบรวม/ล้าง) ฯลฯ รวมทั้งสร้างโอกาสให้เกิดมูลค่าเพิ่มระดับเกษตรกร ๖) สมุนไพร - พืชและอื่น ๆ เป็นทรัพยากรที่ต้องได้รับการศึกษาวิจัย เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ อาหาร ยาและผลิตภัณฑ์ทางการแพทย์ เครื่องสำอางและประติมากรรม ฯลฯ ควรได้รับการพัฒนาตั้งแต่การผลิตระดับเกษตรกร การแปรรูปขั้นต้น โรงงานสกัดและแปรรูป เพื่อใช้ประโยชน์ในหลากหลายอุตสาหกรรม ๗) การประกันภัยพืชผลทางการเกษตร ๘) การผลิตสินค้าเกษตรทดแทนการนำเข้า	
๔	ม.๔๑(๔) การพัฒนาแหล่งน้ำและจัดระบบชลประทานเพื่อเกษตรกรรม (ทิศที่ ๑ ทิศที่ ๒ และทิศที่ ๓)	๑) ในพื้นที่ภาคเหนือตอนบน การจัดการระบบการบริหารจัดการในภาคเหนือตอนบน ซึ่งมีทิศทางการไหลของน้ำลงสู่แม่น้ำโขง มีแม่น้ำกก อิง ให้ขุดลอกแหล่งน้ำขนาดกลางห้วยหนอง คลอง บึง ให้มีลักษณะ	หน่วยงานรับผิดชอบหลัก : ๑) กรมชลประทาน ๒) กรมทรัพยากรน้ำ ๓) กรมทรัพยากรน้ำบาดาล หน่วยงานสนับสนุน : ๑) กรมพัฒนาที่ดิน ๒) กรมป่าไม้

ลำดับ ที่	ประเด็นกรอบแนวทาง ตามมาตรา ๔๑ ๑๑ ทาง (Means)	แนวทางการพัฒนาแผนงาน โครงการของหน่วยงาน	หน่วยงานที่นำแผน ไปสู่การปฏิบัติ
		แก้มลิง และทำธนาคารน้ำใต้ดิน และบริหารจัดการน้ำ กก อิง โขง สร้างระบบชลประทานครอบคลุมทุกพื้นที่เกษตรกรรม ในจังหวัด เชียงราย พะเยา และเชียงใหม่ ซึ่งเป็นต้นน้ำของแม่น้ำกก แม่น้ำอิง ๒) ในพื้นที่ภาคเหนือ ควรจัดหา ระบบการผันน้ำเข้าสู่เขื่อนภูมิพล เขื่อนสิริกิติ์ และเขื่อนแควน้อยบำรุงแดน เพื่อเพิ่มปริมาณน้ำเหนือเขื่อนและนำมาใช้ประโยชน์เพื่อเกษตรกรรม ในพื้นที่ ๓) ในพื้นที่ลุ่มน้ำยม ควรมีแหล่งเก็บกักน้ำและแหล่งพื้นที่หน่วงน้ำเพื่อป้องกันน้ำท่วมในพื้นที่ตอนล่าง เช่น จังหวัดสุโขทัย พิษณุโลกฯ ๔) สำหรับพื้นที่ลุ่มน้ำบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก จะต้องพัฒนาเป็นพื้นที่หน่วงน้ำเพื่อป้องกันน้ำท่วมและเป็นแหล่งเก็บกักน้ำเพื่อการเกษตรในช่วงฤดูแล้ง ๕) ด้านพื้นที่ จังหวัดตาก กำแพงเพชร และนครสวรรค์ ควรพัฒนาแม่น้ำปิง เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพระบบส่งน้ำให้เข้าถึงพื้นที่แปลงนาของเกษตรกร ทั้ง ๓ จังหวัด ๖) พัฒนาประสิทธิภาพแหล่งเก็บน้ำขนาดใหญ่เพื่อเชื่อมโยง	๓) กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช ๔) สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ (สทนช.) ๕) สถาบันสารสนเทศทรัพยากรน้ำ (องค์การมหาชน) (สสน.) ๖) โครงการหลวง เช่น มูลนิธิอุทกพัฒน์ เป็นต้น ๗) หน่วยงานภาคเอกชนฯ ๘) จังหวัด/กลุ่มจังหวัด

ลำดับ ที่	ประเด็นกรอบแนวทาง ตามมาตรา ๕๑ ๑๑ ทาง (Means)	แนวทางการพัฒนาแผนงาน โครงการของหน่วยงาน	หน่วยงานที่นำแผน ไปสู่การปฏิบัติ
		โครงข่ายน้ำเพื่อช่วยเหลือเกษตรกรในการประกอบอาชีพเกษตรกรรม เช่น กว๊านพะเยา บึงสีไฟ บึงบอระเพ็ด หนองหาร ทะเลสาบหนองหาน ทะเลบัวแดง บึงระหาน ทะเลสาบสงขลา เป็นต้น ๗) พื้นที่ลุ่มน้ำเจ้าพระยา-ป่าสัก ในภาคกลาง ควรพัฒนาแผนบูรณาการด้านน้ำ ให้มีปริมาณน้ำใช้สำหรับการเพาะปลูกในพื้นที่เกษตรได้ตลอดทั้งปี ๘) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ควรพัฒนาระบบชลประทาน โดยการผันน้ำจากแม่น้ำโขงหรือแม่น้ำ อื่น ๆ เช่น แม่น้ำมูล แม่น้ำชี ลำน้ำสงคราม ลำน้ำเสียว ห้วยสำราญ ห้วยพะยุง ห้วยทับทัน ห้วยทา ห้วยแฮด เข้าสู่พื้นที่การเกษตร รวมทั้งการจัดหาแหล่งน้ำใต้ดินสำหรับพื้นที่นอกเขตชลประทานให้ทั่วถึง ๙) ในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ให้มีการสร้างฝาย/เขื่อน ขนาดเล็กตามลำน้ำ และเร่งสร้างแหล่งเก็บน้ำขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ ให้ครอบคลุมทุกจังหวัด ๑๐) ในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ให้มีการผันน้ำจากเขื่อน หรือแหล่งชลประทาน	

ลำดับ ที่	ประเด็นกรอบแนวทาง ตามมาตรา ๕๑ ๑๑ ทาง (Means)	แนวทางการพัฒนาแผนงาน โครงการของหน่วยงาน	หน่วยงานที่นำแผน ไปสู่การปฏิบัติ
		ในพื้นที่โดยระบบท่อส่งน้ำเติมลงในแหล่งเก็บน้ำสาธารณะในระดับหมู่บ้านตำบล และอำเภอ ๑๑) ด้านภาคตะวันออก ควรเพิ่มประสิทธิภาพแหล่งน้ำในการกักเก็บและการส่งน้ำให้เข้าถึงพื้นที่แหล่งปลูกไม้ผลที่สำคัญและพืชเศรษฐกิจอื่น ๆ ของประเทศ ๑๒) ในพื้นที่ภาคใต้ ให้มีการสร้างฝาย/เขื่อน ขนาดเล็กตามลำน้ำ และเร่งสร้างแหล่งเก็บน้ำขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ ให้ครอบคลุมทุกจังหวัดของภาคใต้ ๑๓) การสนับสนุนแหล่งน้ำขนาดเล็กนอกเขตชลประทาน (บ่อจิ๋ว) ให้ทั่วถึงในพื้นที่การเกษตรและเพียงพอความต้องการของภาคเกษตรกรรม	
๕	ม.๕๑(๕) การอนุรักษ์การฟื้นฟู และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพเพื่อการเกษตร (ทิศที่ ๑ ทิศที่ ๒ และทิศที่ ๓)	๑) การบูรณาการพัฒนา อนุรักษ์ และฟื้นฟูทรัพยากรป่าต้นน้ำในพื้นที่ภาคเหนือและภาคอื่น ๆ ให้ครอบคลุมทั้งประเทศ ๒) สนับสนุนการบริหารจัดการที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพน้ำ ให้เหมาะสมในการทำการเกษตร และอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำไม่ให้แหล่งน้ำเป็นพิษ	หน่วยงานรับผิดชอบหลัก : ๑) กรมป่าไม้ ๒) กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช หน่วยงานสนับสนุน : ๑) กรมพัฒนาที่ดิน ๒) กรมทรัพยากรน้ำ ๓) กรมทรัพยากรน้ำบาดาล

ลำดับ ที่	ประเด็นกรอบแนวทาง ตามมาตรา ๕๑ ๑๑ ทาง (Means)	แนวทางการพัฒนาแผนงาน โครงการของหน่วยงาน	หน่วยงานที่นำแผน ไปสู่การปฏิบัติ
		๓) สนับสนุนการปรับปรุงดินในพื้นที่เกษตรกรรมด้วยการไม่เผาวัสดุการเกษตรเพื่อลดฝุ่นควัน PM ๒.๕ ๔) ส่งเสริมสนับสนุนการเกษตรกรรมลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกและเพิ่มรายได้ให้แก่เกษตรกรด้วยคาร์บอนเครดิต ๕) การลดการเผาในพื้นที่เกษตรกรรม ๖) การทำฝนหลวงเพื่อช่วยลดปัญหาหมอกควัน ๗) การพัฒนาระบบเกษตรกรรมเท่าทันต่อสภาพภูมิอากาศ (Climate Smart Agriculture) ๘) ส่งเสริมสนับสนุนงานวิจัยและพัฒนาการผลิตบรรจุภัณฑ์สินค้าเกษตรเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมจากวัสดุทางการเกษตร เช่น พางข้าว กาบหุ้มลำต้นไผ่ ลำต้นไผ่ อัดแผ่น เป็นต้น	๔) กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง ๕) กรมชลประทาน ๖) กรมควบคุมมลพิษ ๗) กรมส่งเสริมการเกษตร ๘) กรมส่งเสริมสหกรณ์ ๙) กรมพัฒนาชุมชน ๑๐) กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ๑๑) กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม ๑๕) สำนักงานพัฒนาเทคโนโลยีอวกาศและภูมิสารสนเทศ (GISTDA) ๑๖) กระทรวงสาธารณสุข ๑๗) กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ๑๘) กรมฝนหลวงและการบินเกษตร ๑๙) จังหวัด/กลุ่มจังหวัด ๒๐) องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น
๖	ม.๕๑(๖) การค้นคว้าวิจัย และพัฒนาภูมิปัญญา พันธุ์กรรมพืชและสัตว์ท้องถิ่นนวัตกรรมเทคโนโลยีที่เหมาะสม และการถ่ายทอดองค์ความรู้ที่ได้	๑) การยกระดับและพัฒนาศักยภาพเกษตรกร องค์กรเกษตรกรและยุวเกษตรกรในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมดิจิทัลภาคเกษตรกรรม ๒) การพัฒนาชุมชนนวัตกรรมการผลิตเฝือกพรางข้าวเชิงพาณิชย์ด้วยนวัตกรรมแบบเปิด เพื่อ	หน่วยงานรับผิดชอบหลัก : ๑) กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม ๒) กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ๓) กรมการข้าว ๔) กรมวิชาการเกษตร

ลำดับ ที่	ประเด็นกรอบแนวทาง ตามมาตรา ๕๑ ๑๑ ทาง (Means)	แนวทางการพัฒนาแผนงาน โครงการของหน่วยงาน	หน่วยงานที่นำแผน ไปสู่การปฏิบัติ
	คั่นคว่ำ วิจัย และพัฒนา เพื่อประโยชน์ ทางเกษตรกรรม และ เกษตรอุตสาหกรรม (ทิศที่ ๑ และทิศที่ ๓)	สร้างรายได้ให้เกษตรกร ลด ปัญหาผลกระทบจาก PM ๒.๕ อย่างยั่งยืนด้วยรูปแบบเศรษฐกิจ <u>BCG</u> ๓) การผลิตข้าว การพัฒนาสาย พันธุ์ ข้าว และพัฒนาระบบ เกษตรกรรม เพื่อพัฒนาการปลูก ข้าวและวิทยาการหลังการเก็บ เกี่ยว เพื่ออุตสาหกรรม การแปรร รูป และการส่งออก รวมทั้งการ นำข้าวมาเป็นอาหารสัตว์อย่าง ครบวงจร ๔) สนับสนุนงบประมาณด้าน การคั่นคว่ำ วิจัย และพัฒนาภูมิ ปัญญา พันธุ์กรรมพืชและสัตว์ ท้องถิ่น นวัตกรรมเทคโนโลยีที่ เหมาะสม เพื่อประโยชน์ทาง เกษตรกรรม และเกษตร อุตสาหกรรมให้กับส่วนราชการที่ เกี่ยวข้องกับการวิจัยและพัฒนา รวมทั้งมหาวิทยาลัยภาควิชาการ ด้วย ๕) การแก้ไขปัญหาโรคศัตรูพืช โดยการนำงานวิจัยและพัฒนา ของภาควิชาการมาใช้บริหาร จัดการช่วยลดต้นทุนและเพิ่ม ผลผลิต	หน่วยงานสนับสนุน : ๑) สำนักงานพัฒนา เทคโนโลยีอวกาศและภูมิ สารสนเทศ (GISTDA) ๒) กรมส่งเสริมการเกษตร ๓) กรมส่งเสริมการปกครอง ท้องถิ่น ๔) กรมส่งเสริมสหกรณ์ ๕) กรมพัฒนาชุมชน ๖) กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม ๗) กรมการค้าภายใน ๘) กรมวิทยาศาสตร์บริการ ๙) จังหวัด/กลุ่มจังหวัด
๗	ม.๔๑(๗) การเสนอแนะ แนวทางในการเข้าถึง แหล่งทุน และการแก้ไข	๑) ส่งเสริมการรวมกลุ่ม เกษตรกรให้มีอำนาจการต่อรอง สามารถเข้าถึงแหล่งทุนเพื่อ พัฒนาด้านการเกษตร	หน่วยงานรับผิดชอบหลัก : ๑) ธนาคารของรัฐ ๒) กรมส่งเสริมสหกรณ์ หน่วยงานสนับสนุน :

ลำดับ ที่	ประเด็นกรอบแนวทาง ตามมาตรา ๕๑ ๑๑ ทาง (Means)	แนวทางการพัฒนาแผนงาน โครงการของหน่วยงาน	หน่วยงานที่นำแผน ไปสู่การปฏิบัติ
	ปัญหาหนี้สินของ เกษตรกร (ทิศที่ ๑ และทิศที่ ๓)	๒) ให้สถาบันการเงินผ่อนปรน ระเบียบ ข้อบังคับฯ โดยให้ เกษตรกรที่มีที่ดินทำกินแต่ไม่มี เอกสารสิทธิ์ให้สามารถใช้บุคคล ค้ำประกันเงินกู้แทน ๓) ขยายเวลาชำระหนี้ ในกรณี เกษตรกรเข้าร่วมโครงการ ภาครัฐและผ่อนปรนอัตรา ดอกเบี้ย ๔) เร่งรัดการประชาสัมพันธ์ สร้างการรับรู้ให้แก่เกษตรกรที่ อยู่ห่างไกลในการเข้าถึงแหล่งทุน และการแก้ไขปัญหาหนี้สินของ เกษตรกร	๑) กรมส่งเสริมการเกษตร ๒) กรมส่งเสริมการปกครอง ท้องถิ่น ๓) กรมส่งเสริมสหกรณ์ ๔) กรมพัฒนาชุมชน ๕) กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม ๖) กรมการค้าภายใน ๗) กรมประชาสัมพันธ์ ๘) จังหวัด/กลุ่มจังหวัด
๘	ม.๔๑(๘) การส่งเสริม คุ้มครองสิทธิเกษตรกร และการเพิ่มสิทธิและ บทบาทของเกษตรกรที่ เกี่ยวข้องกับการทำกิน และการเข้าถึงแหล่ง ทรัพยากรที่จำเป็นต่อ การประกอบการเกษตร (ทิศที่ ๒)	๑) การได้รับผลกระทบจากช้าง ป่าบุกรุกที่ทำกินของเกษตรกร ๒) การแก้ไขปัญหาการระบาดของ ของปลาหมอหางดำที่ส่งผล กระทบต่อระบบนิเวศน์และมี แนวโน้มที่จะขยายตัวในวงกว้าง ๓) การแก้ไขปัญหาด้านข้อ ระเบียบกฎหมายที่มีผลกระทบ ต่อชาวประมงพื้นบ้าน ๔) สนับสนุนการใช้พลังงาน สะอาดช่วยเหลือเกษตรกร เช่น พลังงานแสงอาทิตย์ พลังงานลม พลังงานน้ำ เป็นต้น ๕) สนับสนุนการรักษาสุขภาพ อนามัยของเกษตรกรที่ได้รับ ผลกระทบจากการใช้เคมีเกษตร	หน่วยงานรับผิดชอบหลัก : ๑) กรมป่าไม้ ๒) กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช ๓) สำนักงานการปฏิรูป ที่ดินเพื่อเกษตรกรรม หน่วยงานสนับสนุน : ๑) กรมประมง ๒) กรมพลังงานทดแทนและ อนุรักษ์พลังงาน ๓) กระทรวงสาธารณสุข ๔) กระทรวงพัฒนาสังคม และความมั่นคงของมนุษย์ ๕) สำนักงานหลักประกัน สุขภาพแห่งชาติ ๖) กรมส่งเสริมการปกครอง ท้องถิ่น

ลำดับ ที่	ประเด็นกรอบแนวทาง ตามมาตรา ๔๑ ๑๑ ทาง (Means)	แนวทางการพัฒนาแผนงาน โครงการของหน่วยงาน	หน่วยงานที่นำแผน ไปสู่การปฏิบัติ
		๖) ส่งเสริมการจัดสวัสดิการ สังคมให้กับเกษตรกร	๗) หน่วยงานภาควิชาการ ๘) จังหวัด/กลุ่มจังหวัด
๙	ม.๔๑(๙) การสร้าง เครือข่ายองค์กร เกษตรกร เชื่อมโยง และพัฒนาความร่วมมือ ในด้านการผลิตทาง เกษตรกรรม การแปรรูป การตลาด และการ บริโภคเพื่อการยังชีพ ระหว่างเครือข่ายองค์กร เกษตรกรกับภาครัฐ และภาคเอกชน (ทิศที่ ๑ และทิศที่ ๓)	๑) พัฒนาและเสริมสร้างสหกรณ์ ให้มีความเข้มแข็งในด้านต่างๆ ได้แก่ การผลิต การแปรรูปขั้นต้น การตลาด และการนำเทคโนโลยี ใหม่ๆ มาเพิ่มประสิทธิภาพใน รูปแบบอุตสาหกรรมชุมชน ๒) การบูรณาการความร่วมมือ จากหน่วยงานภาครัฐวิสาหกิจ ภาคเอกชนต่าง ๆ ในการนำ เทคโนโลยีและนวัตกรรมบริหาร จัดการข้อมูลเชิงยุทธศาสตร์ เพื่อยกระดับสินค้าเกษตร อุตสาหกรรมชุมชนอย่างครบวงจร (การผลิต-การแปรรูป-การตลาด) พร้อมขับเคลื่อนเครือข่ายทุก ระดับทั่วประเทศ ๓) การเชื่อมโยงเกษตรกรกับผู้ ให้บริการทางการเกษตร ๔) เชื่อมโยงเครือข่าย และพัฒนา ความร่วมมือระหว่างเครือข่าย องค์กรเกษตรกรกับภาครัฐและ ภาคเอกชนให้สามารถสร้าง มูลค่าเพิ่มของสินค้าเกษตร ๕) สนับสนุนการเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์เพิ่มช่องทางการ จำหน่ายสินค้าเกษตร	หน่วยงานรับผิดชอบหลัก : ๑) กรมส่งเสริมสหกรณ์ ๒) กรมส่งเสริมการเกษตร ๓) กรมการค้าภายใน หน่วยงานสนับสนุน : ๑) กรมพัฒนาชุมชน ๒) กรมปศุสัตว์ ๓) กรมวิชาการเกษตร ๔) กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม ๕) กรมส่งเสริมการ ปกครองท้องถิ่น ๖) สำนักงานเศรษฐกิจ การเกษตร ๗) กรมประชาสัมพันธ์ ๘) จังหวัด/กลุ่มจังหวัด ๙) องค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่น
๑๐	ม.๔๑(๑๐) การสนับสนุน ส่งเสริมการให้คำปรึกษา อบรม ถ่ายทอดองค์	๑) พัฒนาศักยภาพการบริหาร จัดการเกษตรกรรมทั้งระบบด้วย เทคโนโลยีอวกาศ Gistda และ	หน่วยงานรับผิดชอบหลัก : ๑) กรมส่งเสริมการเกษตร ๒) กรมการพัฒนาชุมชน

ลำดับ ที่	ประเด็นกรอบแนวทาง ตามมาตรา ๕๑ ๑๑ ทาง (Means)	แนวทางการพัฒนาแผนงาน โครงการของหน่วยงาน	หน่วยงานที่นำแผน ไปสู่การปฏิบัติ
	ความรู้ เทคโนโลยีด้าน เกษตรกรรม และการ จัดการแก่เกษตรกรและ ยุวเกษตรกร (ทิศที่ ๑)	แอปพลิเคชัน Dargon Fly มาประยุกต์ใช้ในพื้นที่ร่วมกับ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ๒) พัฒนาองค์ความรู้สมัยใหม่ โดยคำปรึกษา อบรม ถ่ายทอด เทคโนโลยีด้านเกษตรกรรม การจัดการแก่เกษตรกร และยุว เกษตรกร ๓) การให้บริการข้อมูลข่าวสาร ของหน่วยงานภาครัฐเพื่อ สนับสนุนการผลิต การแปรรูป การตลาดแก่เกษตรกรและยุว เกษตรกร ๔) ควรมีโครงสร้างหลักสูตรใน สถาบันอุดมศึกษาที่เกี่ยวข้องกับ เทคโนโลยีด้านเกษตรกรรม นวัตกรรมและการจัดการแก่ ผู้สนใจศึกษาและพัฒนาภาค เกษตรกรรมในอนาคต	๓) กรมส่งเสริม อุตสาหกรรม หน่วยงานสนับสนุน : ๑) กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และ นวัตกรรม ๓) สำนักงานพัฒนา เทคโนโลยีอวกาศและภูมิ สารสนเทศ (GISTDA) ๔) กรมส่งเสริมการปกครอง ท้องถิ่น ๕) กรมวิทยาศาสตร์และ บริการ ๖) กรมวิชาการเกษตร ๗) สำนักงานเศรษฐกิจการ เกษตร ๘) สภาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจ และสังคมแห่งประเทศไทย ๙) กรมประชาสัมพันธ์ ๑๐) จังหวัด/กลุ่มจังหวัด
๑๑	ม.๕๑(๑๑) การปรับปรุง การบริหารจัดการ กองทุนที่เกี่ยวข้องกับ การเกษตรที่มีอยู่ให้ สามารถรองรับการ ช่วยเหลือเกษตรกรอย่าง ครบวงจรและลดการ ซ้ำซ้อน รวมถึงการจัดตั้ง กองทุนเพื่อวัตถุประสงค์ ดังกล่าว (ทิศที่ ๑)	๑) ควรขยายขอบข่ายของ กองทุนให้ครอบคลุมถึงปัญหาที่ สำคัญของประเทศที่เกี่ยวข้องกับ ด้านการเกษตรและตัวเกษตรกร เอง เช่น พ.ร.บ.กองทุนทุเรียน ไทย พ.ร.บ.กองทุนสวัสดิการ เกษตรกร พ.ร.บ.กองทุนสำรอง เลี้ยงชีพเกษตรกร เป็นต้น ๒) ควรทบทวนแนวทางการ บริหารกองทุนที่มีอยู่เป็นจำนวน	หน่วยงานรับผิดชอบหลัก : ๑) กระทรวงเกษตรและ สหกรณ์ หน่วยงานสนับสนุน : ๑) กระทรวงการคลัง ๒) สำนักนายกรัฐมนตรี ๓) สภาเกษตรกรแห่งชาติ

ลำดับ ที่	ประเด็นกรอบแนวทาง ตามมาตรา ๕๑ ๑๑ ทาง (Means)	แนวทางการพัฒนาแผนงาน โครงการของหน่วยงาน	หน่วยงานที่นำแผน ไปสู่การปฏิบัติ
		มาก โดยปรับลดกองทุนที่ไม่สำคัญออกหรือการปฏิรูปกองทุนด้านการเกษตรให้เหมาะสมกับปัจจุบัน ๓) ควรมีสำนักงานบริหารกองทุนที่เกี่ยวข้องกับเกษตรกรรมในการบริหารจัดการกองทุนที่มีอยู่ในประเทศไทยให้มีความเป็นเอกภาพ	

ที่มา : ข้อมูลจาก Summary report ณ วันที่ ๖ กรกฎาคม ๒๕๖๗ สำนักงานสภาเกษตรกรแห่งชาติ
NATIONAL FARMERS COUNCIL

: แบบสำรวจข้อมูลและรายงานผลการปฏิบัติงานของสภาเกษตรกรจังหวัด ๗๗ จังหวัด ณ วันที่ ๒ กรกฎาคม ๒๕๖๗

วิเคราะห์โดย : ๑) ดร.ประทีป ตระกูลสา ๒) ดร.พิทักษ์ สุภนันทการ ๓) ผศ.ทศพล สมพงษ์

ส่วนที่ ๗

การตรวจสอบและติดตามการปฏิบัติงานตามแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม

ตามพระราชบัญญัติสภาเกษตรกรแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๓ มาตรา ๔๓ กำหนดให้สภาเกษตรกรแห่งชาติมีหน้าที่จัดทำแผนแม่บทฯ ติดตาม และตรวจสอบการปฏิบัติงานตามแผนแม่บท รวมถึงการรายงานปัญหาและอุปสรรคที่ไม่สามารถดำเนินการตามแผนแม่บทได้ เพื่อให้มั่นใจว่าการดำเนินงานต่าง ๆ เป็นไปตามแผนและบรรลุเป้าหมาย รวมทั้งสามารถมีกระบวนการและกลไกปรับปรุงได้เมื่อจำเป็น เนื่องจากบริบททางการเกษตร เปลี่ยนไปจากเดิม และอยู่ท่ามกลางกระแสแห่งการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ เช่น เศรษฐกิจ สังคม การเมือง สภาพภูมิอากาศ และเทคโนโลยีใหม่ ๆ ฯลฯ การประเมินและติดตามผลการดำเนินงานอย่างสม่ำเสมอช่วยให้สามารถปรับตัวได้อย่างรวดเร็ว และเพิ่มขีดความสามารถเชิงการแข่งขันของภาคเกษตรกรรม

๗.๑ หลักการประเมินและติดตามการดำเนินงานแผนแม่บทฯ

การประเมินและติดตามผลการดำเนินการตามแผนแม่บทเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนนโยบายภาคเกษตรกรรม การประเมินและติดตามผลการดำเนินการตามแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรมถือเป็นกระบวนการสำคัญที่ช่วยให้การดำเนินนโยบายมีประสิทธิภาพและสามารถตรวจสอบความก้าวหน้าได้อย่างเป็นระบบ โดยอาศัยอำนาจตาม มาตรา ๑๒ และ มาตรา ๑๓ ของพระราชบัญญัติสภาเกษตรกรแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๓ ซึ่งกำหนดบทบาทหน้าที่ของคณะรัฐมนตรีและสภาเกษตรกรแห่งชาติ ในการประเมินผลและเสนอแนะการดำเนินงานด้านเกษตรกรรม

๑. บทบัญญัติตามมาตรา ๑๒ : กลไกการติดตามผล

"มาตรา ๑๒ ให้คณะรัฐมนตรีจัดทำรายงานผลการพิจารณาหรือผลการดำเนินงานของคณะรัฐมนตรีในเรื่องที่สภาเกษตรกรแห่งชาติเสนอ เพื่อเสนอต่อสภาเกษตรกรแห่งชาติ"

มาตรานี้กำหนดให้ คณะรัฐมนตรี ต้องจัดทำ รายงานผลการพิจารณาหรือผลการดำเนินงานเกี่ยวกับข้อเสนอที่รับจาก สภาเกษตรกรแห่งชาติ ซึ่งรวมถึง แผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม ฉบับนี้ และต้องรายงานกลับมายังสภาเกษตรกรแห่งชาติอย่างเป็นทางการ

วัตถุประสงค์ของมาตรา ๑๒

๑.๑ สร้างกลไกติดตามผล เพื่อให้แน่ใจว่าข้อเสนอของสภาเกษตรกรแห่งชาติได้รับการพิจารณาและดำเนินการอย่างเป็นรูปธรรม

๑.๒ เสริมสร้างความโปร่งใสในการบริหารภาครัฐ โดยคณะรัฐมนตรีมีหน้าที่รายงานความคืบหน้า หรือเหตุผลที่ยังไม่ได้ดำเนินการ ตามแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม

๑.๓ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในนโยบายภาครัฐ รับรองว่าความเห็นของเกษตรกรผ่าน สภาเกษตรกรแห่งชาติ จะได้รับการพิจารณาโดยรัฐบาล

๑.๔ เสริมบทบาทของสภาเกษตรกรแห่งชาติในการติดตามและเสนอแนะ สภาเกษตรกรแห่งชาติสามารถตรวจสอบ ติดตาม และเสนอแนวทางแก้ไขเพื่อให้แน่ใจว่านโยบายด้านเกษตรกรรมได้รับการขับเคลื่อนอย่างเป็นรูปธรรม

๒. บทบัญญัติตามมาตรา ๑๓ การมีส่วนร่วมของสภาเกษตรกรแห่งชาติ

"มาตรา ๑๓ การใดที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ส่วนรวมของเกษตรกร สภาเกษตรกรแห่งชาติอาจร้องขอเข้าไปมีส่วนร่วมในการเสนอความเห็นเพื่อประกอบการพิจารณาของคณะรัฐมนตรี นายกรัฐมนตรี หรือรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้องได้"

มาตรานี้กำหนดให้ สภาเกษตรกรแห่งชาติ มีสิทธิร้องขอเข้าร่วม เสนอความเห็นต่อคณะรัฐมนตรี นายกรัฐมนตรี หรือรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้อง ในกรณีที่เรื่องดังกล่าวมีผลกระทบต่อผลประโยชน์ของเกษตรกร ซึ่งเป็นช่องทางสำคัญที่ช่วยให้ สภาเกษตรกรแห่งชาติสามารถมีบทบาทในการกำหนดทิศทางและการดำเนินงานของภาครัฐ

๓. การสนับสนุนสภาเกษตรกรแห่งชาติให้ทำหน้าที่อย่างเป็นระบบ

เพื่อให้การติดตามและประเมินผลการดำเนินการตามแผนแม่บทเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ รัฐบาลควรสนับสนุนสภาเกษตรกรแห่งชาติอย่างเป็นระบบ ในด้านต่าง ๆ ดังนี้ :

๓.๑ จัดตั้งระบบติดตามและประเมินผลแบบมีส่วนร่วม สร้างกลไกติดตามความก้าวหน้าของการดำเนินงานแผนแม่บทอย่างเป็นระบบ และจัดให้มีคณะทำงานร่วมระหว่าง สภาเกษตรกรแห่งชาติ กับหน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้อง

๓.๒ พัฒนาเครื่องมือวัดผลและตัวชี้วัดที่ชัดเจน ใช้ตัวชี้วัดที่แผนแม่บทนี้สะท้อนความสำเร็จของแผนแม่บท เช่น รายได้ของเกษตรกร การเพิ่มขึ้นของผลผลิตทางการเกษตร และความสามารถในการแข่งขันของเกษตรกร

๓.๓ ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีและฐานข้อมูลในการติดตามผล และใช้ Big Data และระบบสารสนเทศทางการเกษตรในการวิเคราะห์และติดตามสถานการณ์ภาคเกษตรกรรม

๓.๔ เพิ่มความร่วมมือกับภาคส่วนต่าง ๆ สนับสนุนให้ สภาเกษตรกรแห่งชาติ มีบทบาทในการเชื่อมโยงกับ หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และสถาบันวิชาการ เพื่อร่วมกันขับเคลื่อนแผนแม่บท

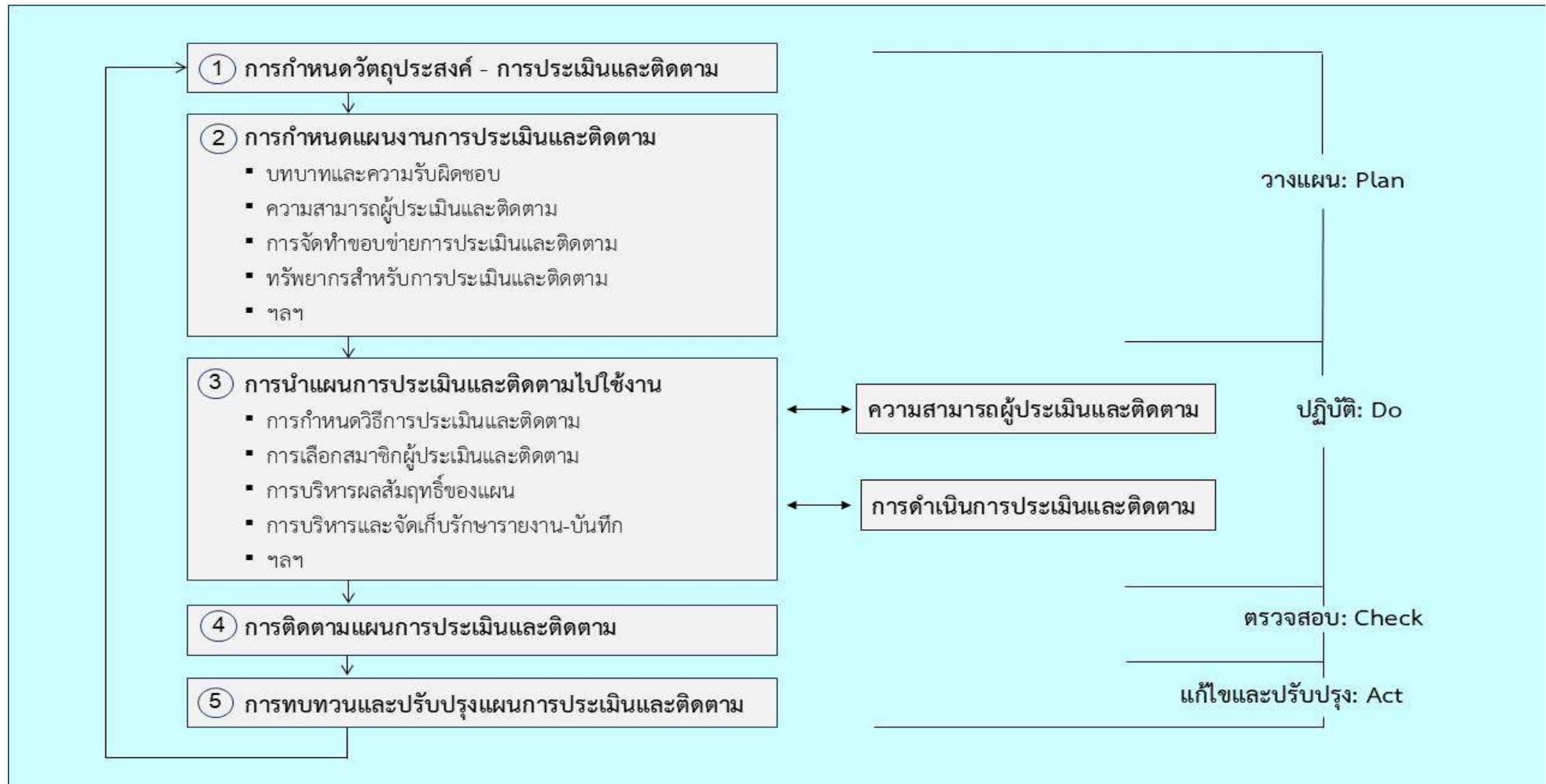
๔. บทบัญญัติตามมาตรา ๔๓ : สภาเกษตรกรแห่งชาติ

ให้สภาเกษตรกรแห่งชาติ มีอำนาจหน้าที่ติดตามและตรวจสอบการปฏิบัติงานตามแผนแม่บท พร้อมทั้งรายงานปัญหาอุปสรรคที่ไม่อาจดำเนินการตามแผนแม่บท และเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาดังกล่าวให้นายกรัฐมนตรีพิจารณา

๕. สรุปแนวทางการดำเนินงาน

การประเมินและติดตามผลการดำเนินงานตามแผนแม่บทเป็นกระบวนการสำคัญที่ต้องอาศัยความร่วมมือระหว่าง สภาเกษตรกรแห่งชาติและภาครัฐ โดยมีกลไกทางกฎหมายตามมาตรา ๑๒ มาตรา ๑๓ และมาตรา ๔๓ เป็นเครื่องมือสำคัญในการตรวจสอบและติดตามผลการสนับสนุนให้สภาเกษตรกรแห่งชาติมีบทบาทอย่างเป็นระบบ จะช่วยให้การพัฒนาเกษตรกรรมของไทยเดินหน้าอย่างมีทิศทาง โปร่งใส ยั่งยืน และตอบสนองต่อความต้องการของเกษตรกรได้อย่างแท้จริง

๗.๒ แนวทางการประเมินและติดตามผลการดำเนินการนำแผนแม่บทฯ ไปปฏิบัติ ประกอบด้วยขั้นตอนหลัก ๆ ๕ ขั้นตอน ดังนี้

รูปภาพที่ ๓๔ แนวทางการประเมินผลและติดตามผลการดำเนินงานตามแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรมตามหลักการ PDCA (Plan-Do-Check-Act)

ที่มา : คณะกรรมการจัดทำและขับเคลื่อนแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม. สภาเกษตรกรแห่งชาติ. ๒๕๖๗.

คำอธิบาย แนวทางการดำเนินการประเมินและติดตามการดำเนินการแผนแม่บทเพื่อการพัฒนาเกษตรกรรม

๗.๒.๑ การกำหนดวัตถุประสงค์และขอบข่ายของแผนการประเมินและติดตาม

๑.๑ วัตถุประสงค์ (Objectives)

การประเมินและติดตามการดำเนินการของแผนแม่บท อาจมีวัตถุประสงค์ที่หลากหลาย ซึ่งทีมผู้ประเมินและติดตามผลจะต้องกำหนดให้ชัดเจนตั้งแต่เริ่มต้น เช่น

(๑) ประเมินประสิทธิภาพและประสิทธิผลการดำเนินการของแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม

(๒) ติดตามสถานะและทราบความคืบหน้าของการดำเนินการแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม

(๓) การปรับปรุงและสนับสนุนการดำเนินงานของหน่วยงานที่มีศักยภาพในการนำแผนแม่บทเพื่อการพัฒนาเกษตรกรรมไปปฏิบัติ

(๔) ติดตามและสืบสวนหาสาเหตุของปัญหา-อุปสรรค เพื่อรายงานต่อผู้บริหาร

๑.๒ ขอบข่าย (Scope)

การกำหนดขอบข่ายในการประเมินและติดตามผลการดำเนินงานตามแผนแม่บท ควรกำหนดและระบุข้อมูลหน่วยงาน โครงการ พื้นที่ และกิจกรรมให้ชัดเจนจะช่วยให้การวางแผนการดำเนินการประเมินและติดตามได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๗.๒.๒ การกำหนดแผนงานการประเมินและติดตาม

การกำหนดแผนงานการประเมินควรประกอบด้วยหลักการและขั้นตอนต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

๒.๑ การแต่งตั้งคณะผู้ประเมินและติดตามผล ผู้ตรวจประเมินควรประกอบไปด้วยสมาชิกที่มีหลากหลายทักษะและประสบการณ์ (Multi-disciplinary team)

๒.๒ ให้การพิจารณาถึงความสามารถของคุณสมบัติ และประสบการณ์ผู้ประเมิน ซึ่งผู้จะทำการประเมินและติดตามแผนฯ ควรมีคุณสมบัติดังต่อไปนี้

(๑) มีความรู้และความสามารถในการประเมินติดตามการดำเนินงาน

(๒) มีความเข้าใจเกี่ยวกับแผนแม่บทเพื่อการพัฒนาเกษตรกรรมเป็นอย่างดี

(๓) มีความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารโครงการ (Project management) เป็นอย่างดี

(๔) มีทักษะในการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ และมีปฏิภาณไหวพริบดี

๒.๓ กำหนดบทบาทและความรับผิดชอบของผู้ประเมินและติดตามผลการดำเนินงาน จำนวนสมาชิกในทีมผู้ประเมินจะต้องเหมาะสมกับภารกิจ ขอบข่ายกิจกรรม และปริมาณงาน

(๑) หัวหน้าผู้ประเมิน

(๒) สมาชิกทีมผู้ประเมิน

(๓) ผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้อง อาจเป็นคนที่องค์กรหรือนอกองค์กรก็ได้

๒.๔ กำหนดรูปแบบวิธีการ และเครื่องมือในการประเมินและติดตามแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม

(๑) วิธีการ (Methodology) จะใช้วิธีการประเมินแบบใด จะเป็นแบบลงพื้นที่หน้างาน (Onsite evaluation) ณ สถานที่ (สำนักงาน และโครงการ) ใช้วิธีการประเมินทางไกล (Remote evaluation) (เช่น ใช้วิธีการประเมินแบบออนไลน์) หรือทั้งสองวิธีประกอบกัน

(๒) เครื่องมือ (Tools) จะใช้เครื่องมือใด เช่น ซอฟต์แวร์/โปรแกรมการเก็บข้อมูล หรือแพลตฟอร์มดิจิทัล หรือเครื่องมืออื่น ๆ

(๓) รูปแบบรายงาน (Report format) จะต้องกำหนดรูปแบบการรายงานไว้ให้ชัดเจน เพื่อรายงานแก่ผู้บริหาร รวมทั้งส่งรายงานให้แก่นายกรัฐมนตรี

๒.๕ กำหนดระยะเวลาในการประเมินและติดตามจะใช้ระยะเวลาเท่าใด

๒.๖ ประเมินค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ค่าตอบแทนทีมงานผู้ประเมิน ค่าใช้จ่ายในการเดินทาง ค่าอาหารและที่พัก รวมถึงค่าใช้จ่ายสืบเนื่องอื่น ๆ เป็นต้น

๒.๗ สื่อสารและแจ้งแผนการประเมินและติดตามผลแก่หน่วยงานที่จะดำเนินการตรวจประเมินรวมทั้งผู้เกี่ยวข้อง

๒.๘ ทบทวนข้อกำหนดและตัวชี้วัด (KPIs) และการจัดทำรายการประเมินและติดตามผล (Evaluation checklist)

๒.๙ วางแผนและจัดทำเอกสารแนวทางการดำเนินการดำเนินการประเมินและติดตาม (Evaluation checklist and guidelines)

๒.๑๐ ทำความเข้าใจกับทีมผู้ประเมินเกี่ยวกับกระบวนการตามข้อ ๒.๖ แก่สมาชิกทีม

๒.๑๑ กำหนดรูปแบบการรายงานผลการติดตามและการแก้ไขปัญหา เพื่อให้นายกรัฐมนตรีสามารถทราบถึงสถานการณ์และความคืบหน้าในการปฏิบัติงานตามแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม

๗.๒.๓ การดำเนินการประเมินและติดตามผลการปฏิบัติ

การดำเนินการประเมินและติดตามการนำแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรมไปปฏิบัติ เป็นกระบวนการที่สำคัญมากที่จะส่งผลต่อความสำเร็จในการประเมินและติดตามผล ซึ่งควรพิจารณาในประเด็นการปฏิบัติที่สำคัญ ดังต่อไปนี้

๓.๑ การประชุมเปิด ควรประชุมร่วมกับฝ่ายบริหารขององค์กรที่นำแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรมไปปฏิบัติ แนะนำทีมงานผู้ประเมิน รายละเอียดต่างๆในแผนการประเมินและกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง เพื่อสร้างความร่วมมือในการให้ข้อมูล และเตรียมเอกสาร หลักฐานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

๓.๒ ทบทวนเอกสารเกี่ยวข้องกับเกณฑ์การประเมินและตัวชี้วัด (Evaluation criteria and KPIs) ซึ่งได้มีการกำหนดไว้แล้ว (ที่ระบุไว้ในส่วนที่ ๖) และรายการประเมินและติดตามผล (Checklist)

- (๑) ข้อมูลจากเอกสารการดำเนินงานองค์กร/ หน่วยงาน/ แผนกที่จะทำการประเมิน
- (๒) เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการโครงการ (เช่น ระเบียบปฏิบัติ แผนงาน บันทึกหรือเอกสารอื่นที่เกี่ยวข้อง)
- (๓) รายการประเมินและติดตามครั้งที่ผ่านๆมา (ถ้ามี)
- (๔) ข้อบกพร่อง ปัญหา-อุปสรรคด้านการปฏิบัติที่รับทราบกัน
- (๕) ฯลฯ

๓.๓ รวบรวมข้อมูลแหล่งต่าง ๆ ที่จำเป็นและเกี่ยวข้อง (เช่น รายงานความคืบหน้าโครงการ บันทึกรายงานการประชุมสรุปงาน ข้อมูลจากระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ ฯลฯ) รวมทั้งการสัมภาษณ์ และพูดคุยกับผู้บริหารและพนักงานผู้ปฏิบัติงานโดยตรง

๓.๔ เพื่อให้กระบวนการประเมินและติดตามผลมีประสิทธิภาพ มีข้อพึงปฏิบัติของผู้ประเมิน ในระหว่างการดำเนินการประเมินและติดตามการปฏิบัติการแผนแม่บทฯ

- (๑) ผู้ประเมินแผนฯ ควรให้ความสำคัญกับประเด็นหลักๆ
- (๒) ให้ความสนใจกับข้อมูล สถิติ และหลักฐานสำคัญที่จะสนับสนุนความสัมพันธ์ของ กิจกรรมและผลการดำเนินงาน
- (๓) การให้ข้อมูลและควรมีหลักฐานสนับสนุนที่เพียงพอ และสมเหตุสมผล
- (๔) การที่จะสามารถประเมินถึงความสอดคล้อง และสถานการณ์ดำเนินการโครงการ จริงๆ อาจต้องใช้ข้อมูลและหลักฐานหลาย ๆ อย่างประกอบกัน
- (๕) มองภาพใหญ่ ไม่ควรเสียเวลาในจุดใดจุดหนึ่งมากเกินไป
- (๖) ฯลฯ

๓.๕ วางแผนและควบคุมเวลาให้เป็นไปตามตารางเวลาที่กำหนดไว้ให้ได้มากที่สุด

๓.๖ ประชุมสรุป และตกลงกับผู้แทนของผู้รับการประเมินกรณีมีประเด็นข้อมูลที่จะต้อง ส่งเพิ่มเติมที่หลัง (ถ้ามี)

๓.๗ การเตรียมข้อมูลจัดทำรายงาน ระหว่างการดำเนินการประเมินสถานการณ์นำแผน แม่บทฯ ไปสู่การปฏิบัติ ผู้ประเมินจะพบว่าประเด็นที่ไม่สอดคล้องต่าง ๆ ผู้ประเมินสามารถ จัดหมวดหมู่ ดังนี้

- (๑) ประเด็นหลัก (Major issues) เป็นประเด็นสำคัญ ที่จะส่งผลให้การนำแผนดังกล่าว ไปปฏิบัติไม่สามารถบรรลุผลสำเร็จ
- (๒) ประเด็นย่อย (Minor issues) เป็นประเด็นปลีกย่อย และอุปสรรคต่างๆที่อาจทำให้ การนำแผนไปปฏิบัติไม่มีเกิดประสิทธิผลตามที่คาดหวัง
- (๓) โอกาสในการปรับปรุง (Opportunity for improvement) เป็นข้อสังเกตทั้ง ผู้ประเมินแผนฯ และหน่วยงานผู้รับการประเมินเห็นร่วมกันว่าจะนำไปสู่การปรับปรุง

๓.๘ จัดทำรายงานการประเมินและติดตามในรูปแบบมาตรฐาน ส่งรายงานให้แก่ผู้บริหาร คณะกรรมการจัดทำแผนแม่บท และผู้เกี่ยวข้อง

๗.๒.๔ การติดตามแผนการดำเนินการประเมินและติดตาม

เพื่อให้การประเมินและติดตามแผนฯ มีประสิทธิภาพและเกิดความต่อเนื่อง ทีมผู้ประเมินสามารถกำหนดและจัดทำแผนการเพื่อติดตามสิ่งที่ไม่สอดคล้องตามแผน ซึ่งผู้ประเมินควรทำความเข้าใจ กับการติดตามหลังการประเมินดังกล่าว ทีมงานผู้ประเมินอาจทำได้โดยการลงพื้นที่ ณ สำนักงานหน่วยงานนั้น หรือมอบหมายให้สภาเกษตรกรจังหวัดนั้น ๆ ติดตามการปฏิบัติ และปรับปรุงงานได้ หรือดำเนินการผ่านระบบทางไกลผ่านระบบออนไลน์ ก็สามารถทำได้

การติดตามและประเมินผลการดำเนินการตามแผนแม่บทฯ มีความจำเป็นและสำคัญ ในหลากหลายประการ ดังต่อไปนี้

๔.๑ ช่วยให้ผู้สามารถตรวจสอบได้ว่าแผนแม่บทที่ได้วางไว้มีความก้าวหน้าตามที่กำหนดหรือไม่ และทำให้เห็นภาพรวมของการดำเนินการ

๔.๒ การประเมินผลเป็นการวัดผลสำเร็จของการดำเนินการว่าได้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ในแผนหรือไม่ ซึ่งช่วยในการตัดสินใจว่าควรดำเนินการต่อในทิศทางเดิมหรือปรับเปลี่ยนแนวทางการดำเนินการ

๔.๓ สร้างความร่วมมือที่ดีระหว่างหน่วยงานที่จัดทำแผนแม่บทฯ และหน่วยงานที่มีศักยภาพที่จะนำแผนนั้นไปสู่การปฏิบัติ ทั้งในปัจจุบันและอนาคต

๔.๔ การติดตามและประเมินผลช่วยให้ทราบถึงข้อดีและข้อเสียของแผนเดิม ซึ่งสามารถนำมาใช้ปรับปรุงแผนในอนาคตให้เหมาะสมและมีประสิทธิภาพมากขึ้น

๔.๕ ทำให้ทราบว่า ทรัพยากรที่จัดสรรให้แก่โครงการต่างๆ ในแผนแม่บทถูกใช้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพหรือไม่ ซึ่งเป็นข้อมูลสำคัญในการจัดสรรทรัพยากรในอนาคต

๔.๖ เป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างความร่วมมือในการดำเนินการตามแผนฯ ช่วยให้ผู้เกี่ยวข้องสามารถตรวจสอบและมีความเชื่อมั่นในกระบวนการพัฒนาภาคเกษตรกรรมร่วมกัน

๔.๗ การติดตามและประเมินผลช่วยให้สามารถปรับตัวและเปลี่ยนแปลงแผนการพัฒนาเกษตรกรรมให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมใหม่ ๆ ได้ทันที

กล่าวโดยสรุปแล้ว การติดตามและประเมินผลเป็นกระบวนการที่สำคัญในการทำให้มั่นใจว่าแผนแม่บทเพื่อการพัฒนาเกษตรกรรม ได้รับการนำไปปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพและสามารถบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ได้

๗.๒.๕ การทบทวนและการปรับปรุงแผนการประเมินและติดตาม รวมทั้งข้อเสนอแนะ

การปรับปรุงแผนแม่บท

ขั้นตอนนี้ถือว่าเป็นกระบวนการและกลไกสำคัญสำหรับการปรับปรุงแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม ให้มีความทันสมัย เหมาะสมกับบริบทและเงื่อนไขต่าง ๆ ที่เปลี่ยนแปลงไปที่จะส่งผลกระทบต่อทั้งประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการนำแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรมไปปฏิบัติใช้โดยหน่วยงานและภาคีที่มีศักยภาพ

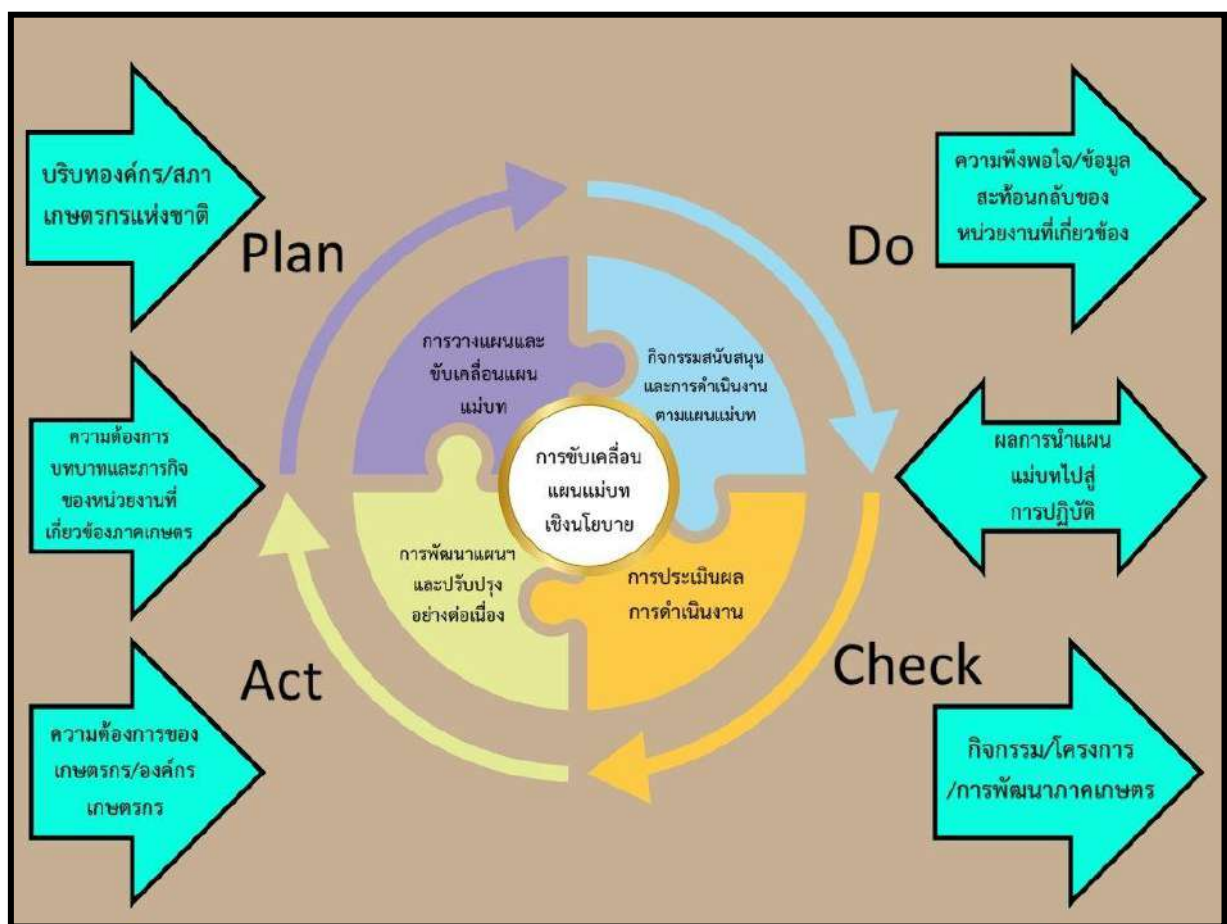
- การที่จะนำไปสู่การปรับเปลี่ยนและปรับปรุงแผนแม่บทนั้นมีปัจจัยหลัก ๆ อยู่ ๒ ประการ คือ
๑. ข้อมูลปัญหา อุปสรรค และข้อจำกัดต่าง ๆ (เชิงระบบ กลไก โครงสร้าง และนโยบายที่เกี่ยวข้อง) ของหน่วยงานที่มีศักยภาพที่จะนำไปปฏิบัติ ซึ่งทีมผู้ประเมินสรุปประเด็นและนำเสนอต่อคณะกรรมการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ฯ สภาเกษตรกร
 ๒. สภาพแวดล้อมและเงื่อนไขสำคัญที่เปลี่ยนแปลงไป เช่น สภาพแวดล้อมวิกฤติอย่างรุนแรง นโยบายของภาครัฐ เงินใจ กฎระเบียบและกฎหมาย เทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ ๆ ฯลฯ

ส่วนที่ ๘

การปรับปรุงแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม

บทนำ

แผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม จะต้องได้รับการปรับปรุงเป็นระยะ ๆ ตามช่วงเวลาที่เหมาะสมเพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ บริบทและเงื่อนไขที่เปลี่ยนแปลงไป กระบวนการปรับปรุงแผนฯ ดังกล่าวจะต้องมีดำเนินการอย่างมีแบบแผนและกำหนดไว้ล่วงหน้าอย่างเป็นระบบ เพื่อส่งเสริมการปรับปรุงอย่างต่อเนื่องเชิงระบบและกลไก ตามหลักการ PDCA (Plan-Do-Check-Act) ดังรูปภาพที่ ๓๕ ซึ่งจะช่วยให้แผนแม่บทฯ ได้รับการปรับปรุงให้มีความสมบูรณ์และสามารถตอบสนองต่อความต้องการของเกษตรกร และมีความเหมาะสมต่อการเปลี่ยนแปลงในสภาพแวดล้อมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

รูปภาพที่ ๓๕ แสดงกลไกการปรับปรุงอย่างต่อเนื่องสำหรับแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม
ที่มา : คณะกรรมการแผนแม่บทเพื่อการพัฒนาเกษตรกรรม. สภาเกษตรกรแห่งชาติ. ๒๕๖๗.

๘.๑ ความสำคัญและความจำเป็นสำหรับการปรับปรุงแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม

การปรับปรุงแผนแม่บทของสภาเกษตรกรแห่งชาติให้มีความเหมาะสมอยู่เสมอ มีความสำคัญมากในการขับเคลื่อนงานพัฒนาภาคเกษตรกรรมของประเทศ เพราะจะช่วยกำหนดแนวทางและกลยุทธ์ในการสนับสนุนและพัฒนาเกษตรกร รวมถึงการจัดการทรัพยากรอย่างเหมาะสม ประเด็นความสำคัญและความจำเป็นสำหรับการปรับปรุงแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม สามารถสรุปได้ดังนี้

๑. ช่วยในการตอบสนองต่อความต้องการของเกษตรกรได้ดีขึ้น ทั้งในด้านการสนับสนุนทางเทคนิควิชาการ การพัฒนาศักยภาพเกษตรกร/เครือข่ายเกษตรกร การยกระดับมาตรฐานการผลิตรวมถึงเข้าถึงและเชื่อมโยงกับตลาดผู้ซื้อทั้งในและต่างประเทศ

๒. เพื่อสร้างความร่วมมือที่ดีระหว่างสภาเกษตรกรแห่งชาติกับหน่วยงานภาครัฐ (กระทรวง ทบวง กรม) ภาคีเครือข่าย รวมทั้งองค์กรพัฒนาเอกชน (NGOs) ที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาและสนับสนุนภาคเกษตรกรรม

๓. ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการขับเคลื่อนแผนพัฒนาเกษตรกรรมทั้งระดับชาติและระดับจังหวัด โดยการสนับสนุนด้านข้อมูลทางวิชาการ กฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง รวมถึงนวัตกรรมและเทคโนโลยีใหม่ ๆ

๔. ช่วยกำหนดแนวทางในการพัฒนาภาคเกษตรกรรมสู่ความยั่งยืน โดยคำนึงถึงการใช้ทรัพยากรต่าง ๆ อย่างมีประสิทธิภาพ

๕. ช่วยส่งเสริมการวิจัยค้นคว้าและพัฒนาทางวิชาการและวิธีการใหม่ ๆ ในการปรับปรุงการผลิตและการจัดการทางการเกษตร

๘.๒ แนวทางและขั้นตอนการปรับปรุงแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม

สภาเกษตรกรแห่งชาติ กำหนดแนวทางการปฏิบัติสำหรับคณะกรรมการจัดทำแผนแม่บทฯ กำหนดแนวทางและขั้นตอนการดำเนินการปรับปรุงแผนแม่บท ซึ่งแนวทางการดำเนินการดังกล่าว ต้องอยู่บนพื้นฐานหลักธรรมาภิบาลองค์กร ได้แก่ หลักการมีส่วนร่วม หลักความคุ้มค่า หลักความโปร่งใส หลักคุณธรรมและจริยธรรม ฯลฯ

๑. สภาเกษตรกรแห่งชาติ กำหนดให้มีระบบและกลไกสำหรับการทบทวนและปรับปรุงแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม อย่างน้อยทุก ๆ ๒ ปี หรือเมื่อมีปัจจัยและเงื่อนไขที่จะส่งผลกระทบต่อแผนฯ อย่างมีนัยสำคัญ

๒. การพิจารณาปรับปรุงแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรมของสภาเกษตรกรแห่งชาติ สามารถพิจารณาจากปัจจัยที่สำคัญหลาย ๆ ประการ ดังต่อไปนี้:

๒.๑ ผลจากการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานตามแผนแม่บทฯ และมีประเด็นที่ส่งผลกระทบต่อแผนฯ เช่น ข้อมูลปัญหา อุปสรรค และข้อจำกัดต่าง ๆ (เชิงระบบ กลไก โครงสร้าง และปัจจัยเชิงนโยบายที่เกี่ยวข้อง) รวมทั้งประเด็นโอกาสที่สำคัญจากการปรับปรุงแผนฯ

๒.๒ การเปลี่ยนแปลง บริบท และเงื่อนไขสำคัญที่จะส่งผลกระทบการนำแผนแม่บทไปปฏิบัติ เช่น

- (๑) การเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศหรือเหตุภัยพิบัติทางธรรมชาติที่รุนแรงและส่งผลกระทบต่อระบบการเกษตรและภาคเกษตรกรรม
- (๒) ทิศทาง และนโยบายของหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการสนับสนุนและบูรณาการแผนพัฒนาเกษตรกรรมในระดับส่วนกลาง ภูมิภาค หรือระดับท้องถิ่น
- (๓) เงื่อนไขและความต้องการของตลาดและส่งออกที่เปลี่ยนแปลงไปและส่งผลกระทบต่อภาคการผลิตในภาคเกษตร
- (๔) นวัตกรรมและเทคโนโลยีใหม่ๆ ทางเกษตร เช่น การใช้ระบบอัตโนมัติในการผลิต สามารถปรับปรุงประสิทธิภาพการเกษตรได้ การใช้ เทคโนโลยีด้านดาวเทียม และภูมิสารสนเทศ การสำรวจอวกาศ การเก็บวิเคราะห์ข้อมูลและพยากรณ์ด้านภูมิอากาศที่แม่นยำ ฯลฯ
- (๕) การเปลี่ยนแปลงนโยบาย เศรษฐกิจ และกฎหมายโดยหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง กับภาคเกษตรกรรม และส่งผลกระทบต่อการพิจารณาทบทวนแผนแม่บทฯ
- (๖) ปัญหาอุบัติใหม่ ซึ่งส่งผลกระทบในวงกว้างและส่งผลต่อการปรับเปลี่ยนนโยบายและกฎระเบียบทั้งในระยะกลางและระยะยาว
- (๗) ประเด็นอื่นๆ

การพิจารณาปัจจัยเหล่านี้จะช่วยให้แผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรมของสภาเกษตรกรแห่งชาติ มีความยืดหยุ่นและเหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน การปรับปรุงแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม จึงไม่เพียงแต่ช่วยประสานความร่วมมือในภาคส่วนที่เกี่ยวข้องเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิตในภาคเกษตร แต่ยังเป็นการเตรียมพร้อมในการรับมือกับความท้าทายที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องในอนาคต ซึ่งจะช่วยเสริมสร้างความยั่งยืนและความมั่นคงให้กับภาคเกษตรกรรมของประเทศไทยในระยะยาว

บรรณานุกรม

จิรัฐ เจนพิงพร และ ปัญจพัฒน์ ประสิทธิ์เดชสกุล. (๒๕๖๕). เปลี่ยนวงจรชีวิตเกษตรกรจาก ‘วงจรถดถอย’ สู่ ‘วงจรโอกาส’: ตอนที่ ๑. คอลัมน์ “แจ้งสีเบียร์” นสพ. กรุงเทพธุรกิจ ฉบับที่ ๑๘/๒๕๖๕ วันที่ ๒๗ ก.ย. ๒๕๖๕.

จิรัฐ เจนพิงพร และคณะ. (๒๕๖๒). “พลวัตการทำเกษตรไทย และนัยต่อผลตอบแทนและความเสี่ยงของครัวเรือนเกษตรกร”. aBRIDGEd, PIER.

นโยบายพักหนี้เกษตรกร เป็นแค่ยาชาที่รอการผ่าตัดใหญ่
(<https://theactive.net/data/debt-break-policy/>).

ดิลกะ ลัทธพิพัฒน์. (๒๕๕๓). ความเหลื่อมล้ำของโอกาสทางการศึกษากับแนวโน้มของค่าจ้างในประเทศไทย. สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. การสัมมนาวิชาการประจำปี ๒๕๕๓, ๑ สิงหาคม ๒๕๖๕ < http://tdri.or.th/wp-content/uploads/๒๐๑๒/๑๐/sec๓.๑_paper.pdf>

ธัญรส สวงหงส์. (๒๕๖๑), เกษตรกรรมยั่งยืนภายใต้แผนฯ ๑๒, สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. ๑ ก.พ. ๒๕๖๑ โรงพิมพ์สร้าง.

บัญญัติ คำบุญเหลือ และคณะ. (๒๕๖๕). “ปรับวิธีเพาะปลูกพืชอย่างไร ให้เพิ่มผลผลิตได้อย่างดี”. FAQ Issue ๑๙๗. ธนาคารแห่งประเทศไทย.

พุทธิธนา นันทะวรการ และจตุพร เทียรมา. (๒๕๕๓). เกษตรยั่งยืน ความหวังสร้างโลกเย็น พลิกวิกฤตโลกร้อน ด้วยวิถีเกษตรกรรมที่ยั่งยืน. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ.

มูลนิธิสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. (๒๕๕๘). โครงการศึกษาภาวะหนี้สินเกษตรกรและแนวทางการปรับปรุงศักยภาพการดำเนินงานกองทุนในกำกับดูแลของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์.

วลีรัตน์ สุพรรณชาติ. (๒๕๖๒). ผลตอบแทนจากการลงทุนวิจัยและพัฒนาด้านการเกษตรของภาครัฐและเอกชนในประเทศไทย. แก่นเกษตร ๔๗ (๕) : ๑๐๗๗-๑๐๘๘.

สำนักงานสภาเกษตรกรแห่งชาติ. (๒๕๖๖). ผลการสำรวจด้วย Delphi Research Technique กับกลุ่มผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการเกษตรไทย.

โสมาตรม์ จันทรัตน์ บุญธิดา เสงี่ยมเนตร วิษณุ อรรถวานิช และจิรัฐ เจนพิงพร (๒๕๖๒). “สถานการณ์สูงวัยกับผลิตภาพและการทำเกษตรของครัวเรือนเกษตรกรไทย”. aBRIDGEd, PIER.

https://www.wealthplustoday.com/post_special_reports/kresearch/ศุ บุญ ย์ วิ จัย
กสิกรไทย.

ภาคผนวก

พระราชบัญญัติ
สภาเกษตรกรแห่งชาติ
พ.ศ. ๒๕๕๓

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.
ให้ไว้ ณ วันที่ ๑๖ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๕๓
เป็นปีที่ ๖๕ ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ
ให้ ประกาศ ว่า

โดยที่เป็นการสมควรมีกฎหมายว่าด้วยสภาเกษตรกรแห่งชาติ
จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอมของ
รัฐสภา ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติสภาเกษตรกรแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๓”

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา
เป็นต้นไป

มาตรา ๓ ในพระราชบัญญัตินี้

“เกษตรกรรม” หมายความว่า การเพาะปลูก การเลี้ยงสัตว์ การประมง และกิจการอื่นที่
เกี่ยวข้องตามที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดในราชกิจจานุเบกษา โดยการเสนอแนะของสภาเกษตรกร
แห่งชาติ

“เกษตรกร” หมายความว่า ผู้ประกอบอาชีพเกษตรกรรม

“องค์กรเกษตรกร” หมายความว่า กลุ่มเกษตรกรที่ได้ขึ้นทะเบียนไว้ตามพระราชบัญญัตินี้

“แผนแม่บท” หมายความว่า แผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม

“สภาเกษตรกรจังหวัด” หมายความว่า สภาเกษตรกรกรุงเทพมหานครด้วย

“สำนักงาน” หมายความว่า สำนักงานสภาเกษตรกรแห่งชาติ

“สำนักงานสภาเกษตรกรจังหวัด” หมายความว่า สำนักงานสภาเกษตรกร
กรุงเทพมหานครด้วย

“หัวหน้าสำนักงานสภาเกษตรกรจังหวัด” หมายความว่า หัวหน้าสำนักงาน
สภาเกษตรกรกรุงเทพมหานคร ด้วย

“เลขาธิการ” หมายความว่า เลขาธิการสภาเกษตรกรแห่งชาติ

“รัฐมนตรี” หมายความว่า รัฐมนตรีผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๔ ให้นายกรัฐมนตรีรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวง
เกษตรและสหกรณ์รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ เฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับการดำเนินการตาม บท
เฉพาะกาล

ให้นายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์มีอำนาจออกประกาศเพื่อ
ปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้
ประกาศนั้นเมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

หมวด ๑ สภาเกษตรกรแห่งชาติ

มาตรา ๕ ให้มีสภาเกษตรกรแห่งชาติ ประกอบด้วยสมาชิكدังต่อไปนี้

- (๑) ประธานสภาเกษตรกรจังหวัดเป็นสมาชิกสภาเกษตรกรแห่งชาติโดยตำแหน่ง
- (๒) สมาชิกซึ่งสมาชิกตาม (๑) เลือกจากตัวแทนองค์กรเกษตรกรด้านพืช ด้านสัตว์
ด้านประมง และด้านเกษตรกรรมอื่น ๆ จำนวนสิบหกคน โดยกระจายตามความสำคัญและครอบคลุม
สาขาอาชีพเกษตรกรรมในแต่ละด้าน ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่สภาเกษตรกร
แห่งชาติกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา
- (๓) สมาชิกผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งสมาชิกตาม (๑) และ (๒) เลือกจากผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ
และประสบการณ์ด้านเกษตรกรรม จำนวนเจ็ดคน โดยมาจากด้านพืช ด้านสัตว์ และด้านประมง
อย่างน้อยด้านละหนึ่งคน ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่สภาเกษตรกรแห่งชาติกำหนด
โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

สมาชิกตาม (๒) ต้องเป็นสมาชิกขององค์กรเกษตรกรที่ได้ขึ้นทะเบียนไว้กับสำนักงานทั้งนี้
ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่สภาเกษตรกรแห่งชาติกำหนด

มาตรา ๖ ภายในหกสิบวันนับแต่วันที่มีการประกาศรายชื่อสมาชิกสภาเกษตรกรจังหวัดครบ
ทุกจังหวัด ให้สภาเกษตรกรจังหวัดแต่ละจังหวัดส่งชื่อประธานสภาเกษตรกรจังหวัดมายังเลขาธิการ
และให้เลขาธิการจัดให้มีการประชุมของประธานสภาเกษตรกรจังหวัด ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่
ได้รับรายชื่อดังกล่าวเมื่อเลือกสมาชิกตามมาตรา ๕ (๒)

ในกรณีที่มีเหตุกรณีใด ๆ ทำให้การส่งชื่อประธานสภาเกษตรกรจังหวัดมายังเลขาธิการไม่
ครบทุกจังหวัด แต่ได้มีการส่งชื่อประธานสภาเกษตรกรจังหวัดมายังเลขาธิการแล้วไม่น้อยกว่าร้อยละ
เก้าสิบของจำนวนประธานสภาเกษตรกรจังหวัดทั้งหมด ให้ถือว่าสมาชิกตามมาตรา ๕ (๑)
ประกอบด้วยสมาชิกจำนวนดังกล่าว และให้สมาชิกตามมาตรา ๕ (๑) จำนวนดังกล่าวเลือกสมาชิก
ตามมาตรา ๕ (๒) ต่อไป

ให้สมาชิกตามมาตรา ๕ (๑) และ (๒) ที่ได้มาตามวรรคสองเลือกสมาชิกผู้ทรงคุณวุฒิตาม
มาตรา ๕ (๓) เพื่อให้ครบองค์ประกอบของสภาเกษตรกรแห่งชาติ

มาตรา ๗ สมาชิกสภาเกษตรกรแห่งชาติต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้าม ดังต่อไปนี้

- (๑) มีสัญชาติไทย
- (๒) มีอายุไม่ต่ำกว่ายี่สิบห้าปีบริบูรณ์
- (๓) เป็นเกษตรกรซึ่งเป็นสมาชิกขององค์กรเกษตรกรมาแล้วไม่น้อยกว่าหนึ่งปี ทั้งนี้

เฉพาะกรณีสมาชิกตามมาตรา ๕ (๒)

- (๔) ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย
- (๕) ไม่เป็นข้าราชการการเมือง ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง สมาชิกสภาท้องถิ่น ผู้บริหารท้องถิ่น หรือกรรมการ ที่ปรึกษา หรือเจ้าหน้าที่ของพรรคการเมือง
- (๖) ไม่เป็นข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้าง ซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำของ ราชการส่วนกลาง ราชการส่วนภูมิภาค ราชการส่วนท้องถิ่น หรือหน่วยงานอื่นของรัฐ
- (๗) ไม่เป็นพระภิกษุสามเณร นักพรต หรือนักบวช
- (๘) ไม่เป็นบุคคลซึ่งทางราชการ หรือรัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานอื่นของรัฐ หรือหน่วยงาน เอกชน ไล่ออก ปลดออก ให้ออก หรือเลิกจ้างเพราะเหตุทุจริตต่อหน้าที่
- (๙) ไม่เป็นบุคคลวิกลจริตหรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ
- (๑๐) ไม่เคยถูกจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่ได้พ้นโทษดังกล่าวมาแล้ว ไม่น้อยกว่าห้าปีหรือเป็นโทษสำหรับความผิดที่กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ

มาตรา ๘ สมาชิกสภาเกษตรกรแห่งชาติมีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละสี่ปี นับแต่วันที่ ประกาศรายชื่อตามมาตรา ๑๕ และจะดำรงตำแหน่งติดต่อกันเกินสองวาระไม่ได้ให้สมาชิกสภา เกษตรกรแห่งชาติซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามวาระ ยังคงปฏิบัติหน้าที่ต่อไปได้จนกว่าจะมีการประกาศ รายชื่อสมาชิกสภาเกษตรกรแห่งชาติชุดใหม่

มาตรา ๙ นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระตามมาตรา ๘ สมาชิกสภาเกษตรกร แห่งชาติพ้นจากตำแหน่งเมื่อ

- (๑) ตาย
- (๒) ลาออก
- (๓) ขาดคุณสมบัติ หรือมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๗
- (๔) สภาเกษตรกรแห่งชาติมีมติให้พ้นจากตำแหน่งด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสอง ในสามของจำนวนสมาชิกทั้งหมดที่มีอยู่
- (๕) ลาออกจากองค์กรเกษตรกรที่ตนเป็นตัวแทนในการได้รับเลือกเป็นสมาชิกตาม มาตรา ๕ (๒)
- (๖) ถูกจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่ในความผิดอันได้กระทำโดยประมาท หรือความผิดลหุโทษ
- (๗) ขาดหรือลาการประชุมติดต่อกันเกินกว่าห้าครั้งโดยไม่มีเหตุอันควร

มาตรา ๑๐ ในกรณีที่สมาชิกสภาเกษตรกรแห่งชาติพ้นจากตำแหน่งก่อนครบวาระและยังมี สมาชิกสภาเกษตรกรแห่งชาติเหลืออยู่เกินกว่ากึ่งหนึ่งของสมาชิกทั้งหมด ให้เลือกสมาชิกสภา

เกษตรกรแห่งชาติแทนตำแหน่งที่ว่าง ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในมาตรา ๕ และให้ผู้ได้รับเลือกนั้นอยู่ในตำแหน่งเท่ากับวาระที่เหลืออยู่ของผู้ซึ่งตนแทน เว้นแต่วาระการดำรงตำแหน่งของสมาชิกเหลืออยู่ไม่ถึงเก้าสิบวัน ไม่ต้องมีการเลือกสมาชิกสภาเกษตรกรแห่งชาติแทนตำแหน่งที่ว่าง

ในระหว่างที่ตำแหน่งสมาชิกสภาเกษตรกรแห่งชาติว่างลงตามวรรคหนึ่งให้สภาเกษตรกรแห่งชาติประกอบด้วยสมาชิกเท่าที่เหลืออยู่

ในกรณีที่สมาชิกสภาเกษตรกรแห่งชาติพ้นจากตำแหน่งก่อนครบวาระเกินกว่ากึ่งหนึ่งของสมาชิกทั้งหมด ให้ถือว่าสภาเกษตรกรแห่งชาติสิ้นสุดลง และให้มีการเลือกสมาชิกสภาเกษตรกรแห่งชาติใหม่ภายในเก้าสิบวัน

มาตรา ๑๑ สภาเกษตรกรแห่งชาติมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(๑) เสนอต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อกำหนดนโยบายการส่งเสริมและพัฒนาความเข้มแข็งเกษตรกร และองค์กรเกษตรกร ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง การผลิต การแปรรูป การตลาด และการคุ้มครองพื้นที่เกษตรกรรม

(๒) เสนอต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อกำหนดนโยบายและแนวทางการส่งเสริมและพัฒนาการทำเกษตรแบบผสมผสาน ระบบวนเกษตร ระบบเกษตรธรรมชาติ ระบบไร่นาสวนผสม ระบบเกษตรอินทรีย์ และเกษตรกรรมรูปแบบอื่น

(๓) ให้คำปรึกษาและข้อเสนอต่อคณะรัฐมนตรีในการแก้ไขปัญหาของเกษตรกร การพัฒนาเกษตรกรรม รวมทั้งการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

(๔) เสนอแผนแม่บทต่อคณะรัฐมนตรี

(๕) เสนอต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อกำหนดแนวทางการส่งเสริม และสนับสนุนการวิจัยและพัฒนาองค์ความรู้ทางด้านพันธุกรรมพืชและสัตว์ท้องถิ่น ผลผลิตทางเกษตรกรรม และผลิตภัณฑ์ที่ได้จากการแปรรูปผลผลิตทางเกษตรกรรม

(๖) เสนอต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อกำหนดแนวทางการประกันความเสี่ยงของราคาและผลผลิตทางเกษตรกรรม รวมทั้งการกำหนดสวัสดิการให้แก่เกษตรกร

(๗) เสริมสร้างความร่วมมือและประสานงานกับภาครัฐและเอกชนทั้งในประเทศและต่างประเทศ และองค์กรระหว่างประเทศ เพื่อพัฒนาเกษตรกรรม

(๘) พัฒนาและเสริมสร้างความเข้มแข็งแก่เกษตรกรและองค์กรเกษตรกร

(๙) ให้ความเห็นต่อนโยบาย กฎหมาย หรือข้อตกลงที่เกี่ยวข้องและมีผลกระทบต่องานเกษตรกรรม

(๑๐) ให้คำปรึกษาและขอแนะนำแก่เกษตรกร องค์กรเกษตรกร และตามที่สภาเกษตรกรจังหวัด เสนอ

(๑๑) แต่งตั้งคณะกรรมการ คณะอนุกรรมการ คณะทำงาน หรือที่ปรึกษาตามความจำเป็น

(๑๒) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของสภาเกษตรกรแห่งชาติหรือตามที่คณะรัฐมนตรีมอบหมาย

มาตรา ๑๒ ให้คณะรัฐมนตรีจัดทำรายงานผลการพิจารณาหรือผลการดำเนินงานของคณะรัฐมนตรีในเรื่องที่สภาเกษตรกรแห่งชาติเสนอ เพื่อเสนอต่อสภาเกษตรกรแห่งชาติ

มาตรา ๑๓ การใดที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ส่วนรวมของเกษตรกร สภาเกษตรกรแห่งชาติอาจร้องขอเข้าไปมีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็นเพื่อประกอบการพิจารณาของคณะรัฐมนตรีนายกรัฐมนตรี หรือรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้องได้

มาตรา ๑๔ สภาเกษตรกรแห่งชาติ มีประธานสภาหนึ่งคนและรองประธานสภาสองคน

มาตรา ๑๕ เมื่อสภาเกษตรกรแห่งชาติมีสมาชิกครบถ้วนตามมาตรา ๕ หรือถือว่าครบถ้วนตามมาตรา ๖ แล้ว ให้เลขาธิการประกาศรายชื่อสมาชิกสภาเกษตรกรแห่งชาติในราชกิจจานุเบกษา ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ประกาศรายชื่อสมาชิกสภาเกษตรกรแห่งชาติ ให้เลขาธิการจัดให้มีการประชุมสภาเกษตรกรแห่งชาติเพื่อให้สมาชิกได้มาประชุมเป็นครั้งแรก ในการประชุมครั้งแรก ให้ที่ประชุมสภาเกษตรกรแห่งชาติมอบหมายผู้มีอาวุโสสูงสุดเป็นประธานเพื่อดำเนินการเลือกประธานและรองประธานสภาเกษตรกรแห่งชาติจากสมาชิกสภาเกษตรกรแห่งชาติ ตามมาตรา ๕ (๑) โดยให้ถือเสียงข้างมากของจำนวนสมาชิกทั้งหมดของสภาเกษตรกรแห่งชาติเป็นเสียงชี้ขาด

มาตรา ๑๖ ให้ประธานสภาเกษตรกรแห่งชาติจัดให้มีการประชุมสภาเกษตรกรแห่งชาติสองเดือนต่อหนึ่งครั้ง โดยแต่ละครั้งให้มีกำหนดเวลาร่วมกันไม่เกินเจ็ดวัน เว้นแต่ในกรณีมีเหตุจำเป็นเร่งด่วน ประธานสภาเกษตรกรแห่งชาติจะเรียกประชุมเป็นวาระพิเศษเพิ่มขึ้นก็ได้ หรือเมื่อมีสมาชิกสภาเกษตรกรแห่งชาติจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามของสมาชิกสภาเกษตรกรแห่งชาติทั้งหมดเข้าชื่อกันทำหนังสือร้องขอต่อประธานสภาเกษตรกรแห่งชาติ ให้เรียกประชุมเพื่อพิจารณาเรื่องจำเป็นได้

มาตรา ๑๗ การประชุมสภาเกษตรกรแห่งชาติต้องมีสมาชิกมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่จึงจะเป็นองค์ประชุม

ในการประชุมสภาเกษตรกรแห่งชาติ ถ้าประธานสภาเกษตรกรแห่งชาติไม่มาประชุมหรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้รองประธานสภาเกษตรกรแห่งชาติคนที่หนึ่ง หรือคนที่สองตามลำดับทำหน้าที่ประธานในที่ประชุม

ในกรณีประธานสภาเกษตรกรแห่งชาติ และรองประธานสภาเกษตรกรแห่งชาติไม่มาประชุมหรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้ที่ประชุมเลือกสมาชิกคนหนึ่ง ตามมาตรา ๕ (๑) เป็นประธานในที่ประชุม

การวินิจฉัยชี้ขาดของที่ประชุมให้ถือเสียงข้างมาก สมาชิกคนหนึ่งให้มีเสียงหนึ่งในการลงคะแนน ถ้าคะแนนเสียงเท่ากันให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด

มาตรา ๑๘ ประธานสภาเกษตรกรแห่งชาติมีอำนาจหน้าที่ดำเนินกิจการของสภาเกษตรกรแห่งชาติ ให้เป็นไปตามข้อบังคับที่สภาเกษตรกรแห่งชาติกำหนด รวมทั้งให้มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

(๑) ดำเนินการประชุมและมีอำนาจออกคำสั่งใด ๆ ตามความจำเป็นเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยในการประชุม

(๒) ควบคุมและดำเนินกิจการของสภาเกษตรกรแห่งชาติให้เป็นไปตามข้อบังคับและมติของสภาเกษตรกรแห่งชาติ

(๓) อำนาจและหน้าที่อื่นตามที่กฎหมายบัญญัติไว้
ให้รองประธานสภาเกษตรกรแห่งชาติมีอำนาจหน้าที่ตามที่ประธานสภาเกษตรกรแห่งชาติมอบหมาย และปฏิบัติหน้าที่แทนเมื่อประธานสภาเกษตรกรแห่งชาติไม่อยู่หรือไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้

มาตรา ๑๙ ให้สมาชิกสภาเกษตรกรแห่งชาติ คณะกรรมการ คณะอนุกรรมการหรือคณะทำงาน ได้รับค่าเบี้ยประชุม ค่าเบี้ยเลี้ยง ค่าใช้จ่าย และสิทธิประโยชน์อื่น ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ ตามระเบียบที่สภาเกษตรกรแห่งชาติกำหนดโดยความเห็นชอบของกระทรวงการคลัง

หมวด ๒

สำนักงานสภาเกษตรกรแห่งชาติ

มาตรา ๒๐ ให้จัดตั้งสำนักงานสภาเกษตรกรแห่งชาติขึ้นเป็นหน่วยงานของรัฐ มีฐานะเป็นนิติบุคคลที่ไม่เป็นส่วนราชการหรือรัฐวิสาหกิจตามกฎหมายว่าด้วยวิธีการงบประมาณหรือกฎหมายอื่น เรียกโดยย่อว่า “สกก.” โดยมีสำนักงานตั้งอยู่ที่กรุงเทพมหานครหรือปริมณฑล มีอำนาจหน้าที่ดังนี้

(๑) รับผิดชอบงานด้านธุรการ และทำหน้าที่เป็นเลขานุการของสภาเกษตรกรแห่งชาติ

(๒) รวบรวม ศึกษา วิจัย พัฒนา และวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการดำเนินงานของสภาเกษตรกรแห่งชาติ สภาเกษตรกรจังหวัด สำนักงาน และสำนักงานสภาเกษตรกรจังหวัด

(๓) ประชาสัมพันธ์ให้เกษตรกร และองค์กรเกษตรกร ได้ทราบถึงนโยบาย แผนแม่บท และการดำเนินงานของสภาเกษตรกรแห่งชาติ

(๔) รับขึ้นทะเบียนเกษตรกรและองค์กรเกษตรกร

(๕) จัดให้มีฐานข้อมูลทะเบียนเกษตรกรและองค์กรเกษตรกร ระบบข้อมูลและการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการเกษตรและกิจการอื่นที่เกี่ยวข้อง ทั้งในด้านการบริหารจัดการ การวิจัย การผลิตการแปรรูป การตลาด และราคาทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ รวมทั้งการใช้ประโยชน์จากข้อมูลสารสนเทศทางภูมิศาสตร์

(๖) ประสานการดำเนินงานกับสภาเกษตรกรจังหวัด และหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง

(๗) จัดทำรายงานประจำปีของสภาเกษตรกรแห่งชาติ

(๘) ปฏิบัติหน้าที่อื่นใดตามที่สภาเกษตรกรแห่งชาติมอบหมาย

การปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ของสำนักงานตามวรรคหนึ่ง ต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี ทั้งนี้ ตามที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดในราชกิจจานุเบกษาโดยการเสนอแนะของสภาเกษตรกรแห่งชาติ

มาตรา ๒๑ กิจการของสำนักงานไม่อยู่ภายใต้บังคับแห่งกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองแรงงาน กฎหมายว่าด้วยแรงงานสัมพันธ์ กฎหมายว่าด้วยการประกันสังคม และกฎหมายว่าด้วยเงินทดแทน ทั้งนี้ เลขาธิการ พนักงาน และลูกจ้างของสำนักงานต้องได้รับประโยชน์ตอบแทนไม่น้อยกว่าที่กำหนดไว้ในกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองแรงงาน กฎหมายว่าด้วยการประกันสังคม และกฎหมายว่าด้วยเงินทดแทน

มาตรา ๒๒ ให้ประธานสภาเกษตรกรแห่งชาติแต่งตั้งเลขาธิการ ซึ่งมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามดังต่อไปนี้

- (๑) มีสัญชาติไทย
- (๒) มีอายุไม่ต่ำกว่าสามสิบห้าปีบริบูรณ์แต่ไม่เกินหกสิบปีบริบูรณ์ในวันรับสมัคร
- (๓) มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ มีผลงานและประสบการณ์เป็นที่ประจักษ์ ที่จะปฏิบัติงานให้ สำนักงาน ได้
- (๔) ไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๗ (๔) (๕) (๖) (๗) (๘) (๙) และ (๑๐)
- (๕) ไม่เป็นลูกจ้างในองค์กรเอกชนที่มีตำแหน่งและมีเงินเดือนประจำ

หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการสรรหาเลขาธิการ ให้เป็นไปตามที่สภาเกษตรกรแห่งชาติกำหนด

มาตรา ๒๓ การดำรงตำแหน่ง การพ้นจากตำแหน่ง และการกำหนดเงื่อนไขในการทดลองการปฏิบัติงาน การปฏิบัติงานในหน้าที่เลขาธิการ และการประเมินผลการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามสัญญาจ้างที่สภาเกษตรกรแห่งชาติกำหนด โดยให้มีกำหนดระยะเวลาจ้างคราวละไม่เกินสี่ปี

ให้เลขาธิการได้รับเงินเดือน ค่าจ้าง หรือค่าตอบแทนอื่น ตามที่สภาเกษตรกรแห่งชาติกำหนด

มาตรา ๒๔ ให้สภาเกษตรกรแห่งชาติมีอำนาจอกระเปียบหรือข้อบังคับเกี่ยวกับการบริหารงานภายในสำนักงาน และสำนักงานสภาเกษตรกรจังหวัด อำนาจเช่นนี้ให้รวมถึง

- (๑) การแบ่งส่วนงานภายในสำนักงาน และสำนักงานสภาเกษตรกรจังหวัด
- (๒) การอกระเปียบหรือข้อบังคับเกี่ยวกับการกำหนดคุณสมบัติ การคัดเลือก การบรรจุ การแต่งตั้ง การกำหนดตำแหน่ง การกำหนดอัตราเงินเดือนหรือค่าจ้าง การกำหนดบำเหน็จและสิทธิประโยชน์อื่น การเลื่อนเงินเดือนหรือค่าจ้าง การถอดถอน วินัยและการลงโทษทางวินัย การออกจากตำแหน่ง การร้องทุกข์และการอุทธรณ์การลงโทษของพนักงานและลูกจ้าง
- (๓) การอกระเปียบหรือข้อบังคับเกี่ยวกับการบริหารและจัดการการเงิน การพัสดุ และทรัพย์สินของสำนักงาน และสำนักงานสภาเกษตรกรจังหวัด โดยความเห็นชอบของกระทรวงการคลัง

มาตรา ๒๕ ให้เลขาธิการเป็นผู้บังคับบัญชาพนักงานและลูกจ้าง และรับผิดชอบการบริหารกิจการของสำนักงาน และสำนักงานสภาเกษตรกรจังหวัด ให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของสภาเกษตรกรแห่งชาติ ระเบียบ ข้อบังคับและนโยบายที่สภาเกษตรกรแห่งชาติกำหนด ทั้งนี้ ภายใต้การกำกับดูแลของประธานสภาเกษตรกรแห่งชาติ

มาตรา ๒๖ ให้เลขาธิการเป็นผู้แทนของสำนักงานในกิจการของสำนักงานที่เกี่ยวข้องบุคคลภายนอก

มาตรา ๒๗ ให้เลขาธิการแต่งตั้งพนักงานของสำนักงานไม่เกินสองคนเป็นรองเลขาธิการคนหนึ่งและรองเลขาธิการคนที่สองเพื่อช่วยปฏิบัติงานของสำนักงาน และในกรณีที่ตำแหน่งเลขาธิการว่างลงและยังไม่มีกรรมการแต่งตั้งเลขาธิการคนใหม่ หรือในกรณีที่เลขาธิการไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้เป็นการชั่วคราว ให้ประธานสภาเกษตรกรแห่งชาติแต่งตั้งรองเลขาธิการคนหนึ่งเป็นผู้รักษาการแทนเลขาธิการ และในกรณีที่เลขาธิการและรองเลขาธิการคนหนึ่งไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ให้ประธานสภาเกษตรกรแห่งชาติแต่งตั้งรองเลขาธิการคนที่สองเป็นผู้รักษาการแทน

ให้ผู้รักษาการแทนเลขาธิการมีอำนาจหน้าที่เช่นเดียวกับเลขาธิการ

มาตรา ๒๘ ให้สำนักงานมีรายได้ดังต่อไปนี้

(๑) เงินอุดหนุนตามมาตรา ๒๙

(๒) เงินช่วยเหลือจากหน่วยงานของรัฐหรือเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมและพัฒนาเกษตรกรรม

(๓) เงินหรือทรัพย์สินที่มีผู้ยกให้

(๔) ดอกผลและรายได้อื่น ๆ

รายได้ของสำนักงานไม่เป็นรายได้ที่ต้องนำส่งกระทรวงการคลังตามกฎหมายว่าด้วยเงินคงคลังกฎหมายว่าด้วยวิธีการงบประมาณ หรือกฎหมายอื่น

มาตรา ๒๙ ให้สำนักงานเสนอของบประมาณจากรัฐบาลตามมติของสภาเกษตรกรแห่งชาติ เพื่อจัดสรรเป็นเงินอุดหนุนของสภาเกษตรกรแห่งชาติ และสภาเกษตรกรจังหวัด

ให้รัฐบาลลดหย่อนค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานให้เพียงพอกับการดำเนินงานของสภาเกษตรกรแห่งชาติและสภาเกษตรกรจังหวัด

การใช้จ่ายเงินอุดหนุนตามมาตรา ๒๙ ให้เป็นไปตามระเบียบที่สภาเกษตรกรแห่งชาติกำหนด โดยความเห็นชอบของกระทรวงการคลัง

มาตรา ๓๐ ให้สำนักงานจัดทำงบดุล งบการเงินและบัญชีทำการส่งผู้สอบบัญชีภายในเก้าสิบวันนับแต่วันสิ้นปีบัญชี

ให้สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินเป็นผู้สอบบัญชีของสำนักงานและให้ทำการตรวจสอบรับรองบัญชีและการเงินทุกประเภทของสำนักงานรวมทั้งประเมินผลการใช้จ่ายเงินและทรัพย์สินของสำนักงาน โดยแสดงให้เห็นด้วยว่าการใช้จ่ายดังกล่าวเป็นไปตามวัตถุประสงค์ ประหยัด และได้ผลตามเป้าหมายเพียงใดแล้วทำรายงานเสนอผลการสอบบัญชีต่อสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา และคณะรัฐมนตรีโดยไม่ชักช้า

หมวด ๓ สภาเกษตรกรจังหวัด

มาตรา ๓๑ ให้มีสภาเกษตรกรจังหวัด ประกอบด้วย

(๑) สมาชิกที่ได้รับการเลือกตั้ง จำนวนสิบหกคน ในกรณีที่จังหวัดใดมีจำนวนอำเภอมากกว่าสิบหกอำเภอ ให้เพิ่มจำนวนผู้แทนเกษตรกรในจังหวัดนั้นให้เท่ากับจำนวนของอำเภอ

(๒) สมาชิกผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งสมาชิกตาม (๑) เลือกจากผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญด้านเกษตรกรรม จำนวนห้าคน โดยมาจากด้านพืช ด้านสัตว์ และด้านประมง อย่างน้อยด้านละหนึ่งคน

ให้สำนักงานจัดให้มีการเลือกตั้งเพื่อให้ได้สมาชิกตาม (๑) และการเลือกเพื่อให้ได้สมาชิกผู้ทรงคุณวุฒิตาม (๒) ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่สภาเกษตรกรแห่งชาติกำหนด โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา ๓๒ เมื่อสภาเกษตรกรจังหวัดมีสมาชิกครบถ้วนตามมาตรา ๓๑ แล้ว ให้เลขาธิการประกาศรายชื่อสมาชิกสภาเกษตรกรจังหวัดในราชกิจจานุเบกษา ภายในเวลาสิบห้าวัน

มาตรา ๓๓ สภาเกษตรกรจังหวัดมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(๑) พัฒนาและเสริมสร้างความเข้มแข็งแก่เกษตรกรและองค์กรเกษตรกรภายในจังหวัด

(๒) ประสานนโยบายและการดำเนินงานระหว่างองค์กรเกษตรกร เกษตรกร สถาบันวิจัย สถาบันการศึกษา และหน่วยงานของรัฐ

(๓) ส่งเสริมและสนับสนุนการรวมกลุ่มขององค์กรเกษตรกร กลุ่มเกษตรกร และยุวเกษตรกรในจังหวัด ในรูปแบบต่าง ๆ

(๔) เสนอแผนพัฒนาเกษตรกรรมระดับจังหวัดต่อสภาเกษตรกรแห่งชาติเพื่อบูรณาการเป็นแผนแม่บทเสนอต่อคณะรัฐมนตรีต่อไป

(๕) สนับสนุนและส่งเสริมการศึกษา การฝึกอบรม และการถ่ายทอดเทคโนโลยีแก่เกษตรกรและยุวเกษตรกร เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการประกอบอาชีพเกษตรกรรมอย่างครบวงจรและยั่งยืน

(๖) เสนอนโยบายและแนวทางในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวข้องกับภาคเกษตรกรรมรวมทั้งราคาผลผลิตทางเกษตรกรรมที่ไม่เป็นธรรมต่อสภาเกษตรกรแห่งชาติ

(๗) ให้คำปรึกษาและขอแนะนำแก่เกษตรกรหรือองค์กรเกษตรกร

(๘) แต่งตั้งคณะทำงานเพื่อดำเนินการใด ๆ ให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามพระราชบัญญัตินี้

(๙) ปฏิบัติหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมายจากสภาเกษตรกรแห่งชาติ

มาตรา ๓๔ สมาชิกสภาเกษตรกรจังหวัดต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามดังต่อไปนี้

(๑) เป็นเกษตรกรที่มีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัด

(๒) มีสัญชาติไทย

(๓) มีอายุไม่ต่ำกว่ายี่สิบห้าปีบริบูรณ์

(๔) ไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๗ (๔) (๕) (๖) (๗) (๘) (๙) และ (๑๐)

มาตรา ๓๕ สมาชิกสภาเกษตรกรจังหวัดมีประธานสภาหนึ่งคนและรองประธานสภาสองคน

ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ประกาศรายชื่อสมาชิกสภาเกษตรกรจังหวัด ตามมาตรา ๓๒ ให้สำนักงานสภาเกษตรกรจังหวัด จัดให้มีการประชุมสภาเกษตรกรจังหวัดเพื่อให้สมาชิกได้มาประชุมเป็นครั้งแรก เพื่อเลือกประธานและรองประธานสภาเกษตรกรจังหวัดแต่ละแห่งและให้นำความในมาตรา ๑๕ วรรคสามมาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๓๖ ประธานสภาเกษตรกรจังหวัดมีอำนาจหน้าที่ดำเนินการของสภาเกษตรกรจังหวัดให้เป็นไปตามข้อบังคับของสภาเกษตรกรแห่งชาติ และสภาเกษตรกรจังหวัด

รองประธานสภาเกษตรกรจังหวัดมีอำนาจหน้าที่ตามที่ ประธานสภาเกษตรกรจังหวัดมอบหมาย และปฏิบัติหน้าที่แทนเมื่อประธานสภาเกษตรกรจังหวัดไม่อยู่หรือไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้

มาตรา ๓๗ ให้นำความในมาตรา ๘ มาตรา ๙ มาตรา ๑๐ มาตรา ๑๗ และมาตรา ๑๙ มาใช้บังคับกับสภาเกษตรกรจังหวัดโดยอนุโลม

หมวด ๔

สำนักงานสภาเกษตรกรจังหวัด

มาตรา ๓๘ ให้จัดตั้งสำนักงานสภาเกษตรกรจังหวัดขึ้น เรียกโดยย่อว่า “สจจ.” มีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

(๑) รับผิดชอบงานด้านธุรการ และทำหน้าที่เป็นเลขานุการของสภาเกษตรกรจังหวัด

(๒) รวบรวม ศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการดำเนินงานของสภาเกษตรกรจังหวัด

(๓) ประชาสัมพันธ์ให้เกษตรกร และองค์กรเกษตรกร ได้ทราบถึงนโยบาย แผนพัฒนาเกษตรกรรมจังหวัด และการดำเนินงานของสภาเกษตรกรจังหวัด

(๔) จัดให้มีระบบฐานข้อมูลและการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร ผลงานการวิจัยและองค์ความรู้เกี่ยวกับการผลิต ผลผลิต การแปรรูป ผลิตภัณฑ์เกษตรกรรม รวมทั้งการตลาดทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ

(๕) ประสานการดำเนินงานกับเกษตรกร องค์กรเกษตรกร และหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง

(๖) จัดทำรายงานประจำปีของสภาเกษตรกรจังหวัด

(๗) ปฏิบัติหน้าที่อื่นใดตามที่สภาเกษตรกรแห่งชาติ และสภาเกษตรกรจังหวัดมอบหมาย

มาตรา ๓๙ ให้เลขาธิการแต่งตั้งพนักงานของสำนักงานเป็นหัวหน้าสำนักงานสภาเกษตรกรจังหวัด

มาตรา ๔๐ ให้หัวหน้าสำนักงานสภาเกษตรจังหวัดเป็นผู้บังคับบัญชาพนักงานและลูกจ้าง และรับผิดชอบการบริหารงานของสำนักงานสภาเกษตรจังหวัด ให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ระเบียบข้อบังคับ และนโยบายที่สภาเกษตรกรแห่งชาติกำหนด ทั้งนี้ ภายใต้การบังคับบัญชาของเลขาธิการ และการกำกับดูแลของประธานสภาเกษตรกรจังหวัด

หมวด ๕

แผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม

มาตรา ๔๑ ให้สภาเกษตรกรแห่งชาติจัดทำแผนแม่บท โดยผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสีย รวมทั้งเชื่อมโยงกับแผนแม่บทระดับจังหวัด และต้องมีสาระสำคัญอย่างน้อย ดังต่อไปนี้

(๑) การพัฒนาศักยภาพ การส่งเสริม และการสนับสนุนการรวมกลุ่มของเกษตรกรองค์กรเกษตรกร กลุ่มเกษตรกร และยุวเกษตรกร ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

(๒) การส่งเสริม การพัฒนา การคุ้มครองพื้นที่เกษตรกรรม และการแก้ไขปัญหาดินและที่ดินโดยส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิเกษตรกรให้มีกรรมสิทธิ์หรือสิทธิในที่ดินเพื่อประกอบเกษตรกรรมของตนเองอย่างทั่วถึง

(๓) การสร้างความเป็นธรรมด้านราคาผลผลิตทางเกษตรกรรมโดยคำนึงถึงการส่งเสริมให้สินค้าเกษตรได้รับผลตอบแทนสูงสุด

(๔) การพัฒนาแหล่งน้ำและจัดระบบชลประทานเพื่อเกษตรกรรม

(๕) การอนุรักษ์ การฟื้นฟู และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพ เพื่อการเกษตร

(๖) การค้นคว้า วิจัย และพัฒนาภูมิปัญญา พันธุ์กรรมพืชและสัตว์ท้องถิ่น นวัตกรรมเทคโนโลยีที่เหมาะสม และการถ่ายทอดองค์ความรู้ที่ได้จากการค้นคว้า วิจัย และพัฒนาเพื่อประโยชน์ทางเกษตรกรรม และเกษตรอุตสาหกรรม

(๗) การเสนอแนะแนวทางในการเข้าถึงแหล่งทุน และการแก้ไขปัญหาหนี้สินของเกษตรกร

(๘) การส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิเกษตรกร และการเพิ่มสิทธิและบทบาทของเกษตรกรที่เกี่ยวข้องกับการทำกินและการเข้าถึงแหล่งทรัพยากรที่จำเป็นต่อการประกอบการเกษตร

(๙) การสร้างเครือข่ายองค์กรเกษตรกร เชื่อมโยง และพัฒนาความร่วมมือในด้านการผลิตทางเกษตรกรรม การแปรรูป การตลาด และการบริโภคเพื่อการยังชีพระหว่างเครือข่ายองค์กรเกษตรกรกับภาครัฐ และภาคเอกชน

(๑๐) การสนับสนุน ส่งเสริมการให้การศึกษา อบรม ถ่ายทอดความรู้ เทคโนโลยีด้านเกษตรกรรม และการจัดการองค์กรเกษตรกรและยุวเกษตรกร

(๑๑) การปรับปรุงการบริหารจัดการกองทุนที่เกี่ยวกับการเกษตรที่มีอยู่ให้สามารถรองรับการช่วยเหลือเกษตรกรอย่างครบวงจรและลดการซ้ำซ้อน รวมถึงการจัดตั้งกองทุนเพื่อวัตถุประสงค์ดังกล่าว

แผนแม่บทตามวรรคหนึ่งอาจกำหนดรายละเอียดวิธีปฏิบัติ และระยะเวลาในการดำเนินการให้ชัดเจนด้วยก็ได้

มาตรา ๔๒ เมื่อสภาเกษตรกรแห่งชาติจัดทำแผนแม่บทแล้ว ให้เสนอนายกรัฐมนตรีพิจารณาวิเคราะห์ และกลั่นกรอง เพื่อเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณาต่อไป

การพิจารณาของนายกรัฐมนตรีตามวรรคหนึ่ง ให้ดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในสามสิบวัน

มาตรา ๔๓ ให้สภาเกษตรกรแห่งชาติมีอำนาจหน้าที่ติดตามและตรวจสอบการปฏิบัติงานตามแผนแม่บท พร้อมทั้งรายงานปัญหาและอุปสรรคที่ไม่อาจดำเนินการตามแผนแม่บท และเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาดังกล่าวให้นายกรัฐมนตรีพิจารณา

บทเฉพาะกาล

มาตรา ๔๔ ในวาระเริ่มแรกให้ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ทำหน้าที่เลขาธิการและหัวหน้าสำนักงานสภาเกษตรกรกรุงเทพมหานคร และให้เกษตรและสหกรณ์จังหวัดทำหน้าที่หัวหน้าสำนักงานสภาเกษตรกรจังหวัด ทั้งนี้ ไม่เกินสองปีนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

ให้ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์จัดข้าราชการของสำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์หรือสำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดมาช่วยปฏิบัติงานของสภาเกษตรกรแห่งชาติหรือสภาเกษตรกรจังหวัด แล้วแต่กรณีเป็นการชั่วคราว

มาตรา ๔๕ ให้ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และเกษตรและสหกรณ์จังหวัดจัดให้มีการเลือกตั้งผู้แทนเกษตรกรตามมาตรา ๔๖ มาตรา ๔๗ มาตรา ๔๘ และมาตรา ๔๙ เพื่อให้ได้มาซึ่งสมาชิกสภาเกษตรกรจังหวัดชุดแรก

มาตรา ๔๖ รายชื่อเกษตรกรผู้มีสิทธิเลือกตั้งผู้แทนเกษตรกรระดับหมู่บ้าน ให้พิจารณาจากบัญชีครัวเรือนเกษตรกรที่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้ขึ้นทะเบียนไว้ แล้วโดยให้เกษตรกรที่บรรลุนิติภาวะทุกคนในแต่ละครัวเรือนเป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้งผู้แทนเกษตรกร รวมทั้งพิจารณาจากบัญชีรายชื่อเกษตรกรที่ได้ขึ้นทะเบียนเกษตรกรเพิ่มเติมตามวรรคสอง

ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และเกษตรและสหกรณ์จังหวัด จัดให้มีการประกาศรับขึ้นทะเบียนเกษตรกรเพื่อให้เกษตรกรที่บรรลุนิติภาวะและมีได้ขึ้นทะเบียนครัวเรือนเกษตรกรไว้ แต่ประสงค์จะใช้สิทธิในการเลือกตั้งได้มาขึ้นทะเบียนเกษตรกรเพิ่มเติม มีกำหนดเวลาไม่น้อยกว่าสามสิบวัน

ภายในหกสิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และสำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดประกาศบัญชีรายชื่อเกษตรกรผู้มีสิทธิเลือกตั้งผู้แทนเกษตรกรระดับหมู่บ้านของแต่ละพื้นที่นั้น

มาตรา ๔๗ ภายในสามสิบวันนับแต่วันประกาศรายชื่อเกษตรกรตามมาตรา ๔๖ วรรคสาม ให้ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และเกษตรและสหกรณ์จังหวัดจัดให้มีการเลือกตั้งผู้แทนเกษตรกรระดับหมู่บ้าน ที่มีคุณสมบัติตามมาตรา ๓๔ ให้ได้ผู้แทนเกษตรกรหมู่บ้านละหนึ่งคน ภายในสิบห้าวันนับแต่วันเลือกตั้งผู้แทนเกษตรกรระดับหมู่บ้านให้ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และเกษตรและสหกรณ์จังหวัด ประกาศบัญชีรายชื่อผู้แทนเกษตรกรระดับหมู่บ้านที่ได้รับการเลือกตั้ง

มาตรา ๔๘ ภายในสามสิบวันนับแต่วันประกาศรายชื่อผู้แทนเกษตรกรระดับหมู่บ้าน ตามมาตรา ๔๗ วรรคสอง ให้ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และเกษตรและสหกรณ์จังหวัดจัดให้มีการเลือกตั้งผู้แทนเกษตรกรระดับตำบล โดยให้ผู้แทนเกษตรกรระดับหมู่บ้านในแต่ละตำบลเลือกตั้งกันเอง ให้ได้ผู้แทนเกษตรกรตำบล ตำบลละหนึ่งคน

ภายในสิบห้าวันนับแต่วันเลือกตั้งผู้แทนเกษตรกรระดับตำบล ให้ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และเกษตรและสหกรณ์จังหวัด ประกาศบัญชีรายชื่อผู้แทนเกษตรกรระดับตำบลที่ได้รับการเลือกตั้ง

มาตรา ๔๙ ภายในสามสิบวันนับแต่วันประกาศรายชื่อผู้แทนเกษตรกรระดับตำบลตาม มาตรา ๔๘ วรรคสอง ให้ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และเกษตรและสหกรณ์จังหวัด จัดให้มีการเลือกตั้งผู้แทนเกษตรกรเพื่อเป็นสมาชิกสภาเกษตรกรจังหวัด โดยให้ผู้แทนเกษตรกรระดับตำบล ในแต่ละอำเภอเลือกตั้งกันเอง ให้ได้ผู้แทนเกษตรกรอำเภอ อำเภอละหนึ่งคน ในกรณีที่จังหวัดใดมีจำนวนอำเภอน้อยกว่าสิบหกอำเภอ ให้ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์และ เกษตรและสหกรณ์จังหวัด จัดให้ผู้แทนเกษตรกรระดับตำบลตามมาตรา ๔๘ วรรคสอง เลือกตั้ง กันเอง ให้ได้ผู้แทนเกษตรกรรวมกัน จำนวนสิบหกคน โดยให้ผู้แทนเกษตรกรอำเภอ อำเภอละไม่ น้อยกว่าหนึ่งคน ทั้งนี้ ผู้แทนเกษตรกรในแต่ละอำเภอให้มีจำนวนมากน้อยตามสัดส่วนของเกษตรกรที่ ได้ขึ้นทะเบียนไว้ของแต่ละอำเภอ

มาตรา ๕๐ ภายในสิบห้าวันนับแต่วันเลือกตั้งผู้แทนเกษตรกรตามมาตรา ๔๙ วรรคหนึ่งหรือ วรรคสอง ให้ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และเกษตรและสหกรณ์จังหวัด ประกาศบัญชีรายชื่อ ผู้แทนเกษตรกรที่ได้รับการเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาเกษตรกรจังหวัด พร้อมทั้งแจ้งรายชื่อเพื่อให้ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ดำเนินการแต่งตั้งเป็นสมาชิกสภาเกษตรกรจังหวัด และ ให้ประกาศรายชื่อสมาชิกสภาเกษตรกรจังหวัดในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา ๕๑ ภายในสี่สิบห้าวันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษามาตรา ๕๐ ให้ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และเกษตรและสหกรณ์จังหวัด เรียกประชุมสมาชิกสภา เกษตรกรจังหวัดเพื่อเลือกประธานและรองประธานสภาเกษตรกรจังหวัด โดยให้สมาชิกสภาเกษตรกร จังหวัดในแต่ละจังหวัดเลือกกันเอง

มาตรา ๕๒ ในวาระเริ่มแรก ให้รัฐมนตรีกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการรับขึ้นทะเบียนองค์กรเกษตรกร และจัดให้มีการรับขึ้นทะเบียนองค์กรเกษตรกรตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขดังกล่าว ภายในหกสิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ และกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการได้มาซึ่งสมาชิกสภาเกษตรกรแห่งชาติตามมาตรา ๕ (๒) และ (๓) ชัดแรก

มาตรา ๕๓ การรับขึ้นทะเบียนองค์กรตามมาตรา ๕๒ ให้มีระยะเวลาไม่น้อยกว่าเก้าสิบวัน แต่ไม่เกินหนึ่งร้อยห้าสิบวันนับแต่วันเริ่มเปิดให้มีการขึ้นทะเบียนองค์กรเกษตรกรครั้งแรกให้ ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์มีอำนาจอนุมัติการขึ้นทะเบียนองค์กรเกษตรกรในกรุงเทพมหานคร และเกษตรและสหกรณ์จังหวัดมีอำนาจอนุมัติการขึ้นทะเบียนองค์กรเกษตรกรในจังหวัดอื่น

มาตรา ๕๔ ในกรณีมีปัญหาอันเนื่องมาจากการเลือกตั้ง ให้เกษตรและสหกรณ์จังหวัดหรือ ผู้อำนวยการสำนักแผนงานและโครงการพิเศษ สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์เป็นผู้ วินิจฉัยแล้วแต่กรณี

คำวินิจฉัยตามวรรคหนึ่ง ให้อุทธรณ์ต่อปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้ภายในสิบห้าวัน นับจากวันได้รับแจ้งคำวินิจฉัย

คำวินิจฉัยอุทธรณ์ของปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ให้เป็นที่สุด

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

อภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ

นายกรัฐมนตรี

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ โดยที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยกำหนดให้รัฐต้องดำเนินการคุ้มครองและรักษาประโยชน์ของเกษตรกรในการผลิต การแปรรูป และการตลาดส่งเสริมให้เกษตรกรได้รับผลตอบแทนสูงสุด รวมทั้งส่งเสริมการรวมกลุ่มของเกษตรกร ในรูปของสภาเกษตรกร เพื่อวางแผนเกษตรกรรมและรักษาผลประโยชน์ร่วมกันของเกษตรกร เพื่อ สนับสนุนสิทธิและการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการกำหนดนโยบายและวางแผนการพัฒนา เกษตรกรรมอย่างเป็นระบบเพื่อให้รัฐรักษาเสถียรภาพด้านราคาและความมั่นคงในอาชีพเกษตรกร เพิ่มศักยภาพและยกระดับคุณภาพชีวิตของเกษตรกรให้ดีขึ้นทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง อย่างต่อเนื่อง ให้เป็นไปเพื่อเกษตรกรอย่างแท้จริงและมีกระบวนการตรวจสอบการใช้อำนาจอรรถด้านการ ปฏิบัติตามนโยบายเกษตรกรรม อันจะนำไปสู่การพัฒนาภาคเกษตรกรรมและระบบเศรษฐกิจ โดยรวมของประเทศอย่างยั่งยืนในอนาคต ดังนั้น เพื่อให้บรรลุตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญในการ จัดตั้งสภาเกษตรกรแห่งชาติ เพื่อให้ทำหน้าที่เป็นตัวแทนของเกษตรกรการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เกี่ยวกับเกษตรกรรม จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

รายชื่อคณะผู้จัดทำแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม ฉบับที่ ๒ พ.ศ.๒๕๖๘ - ๒๕๗๕

คณะกรรมการจัดทำและขับเคลื่อนแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม

๑. นายทศพล สมพงษ์	ประธานสภาเกษตรกรจังหวัดสกลนคร	ประธานกรรมการ
๒. นายเรือง ศรีนาราง	ประธานสภาเกษตรกรจังหวัดตราด	รองประธานกรรมการ
๓. นายพิทักษ์ สุนันทการ	ผู้ทรงคุณวุฒิด้านพืช	รองประธานกรรมการ
๔. นายอำนาจ บุญนะ	ประธานสภาเกษตรกรจังหวัดนครสวรรค์	กรรมการ
๕. นายอุดม จันทร์ติงวงศ์	ประธานสภาเกษตรกรจังหวัดเชียงราย	กรรมการ
๖. นายเกษมศานต์ ศรีโพทอง	ประธานสภาเกษตรกรจังหวัดศรีสะเกษ	กรรมการ
๗. นายเดือน คิตติจิริง	ประธานสภาเกษตรกรจังหวัดสุรินทร์	กรรมการ
๘. นายศักดิ์ดา เนติพัฒน์	ประธานสภาเกษตรกรจังหวัดสมุทรสาคร	กรรมการ
๙. นายวิโรจน์ พันธุ์นนท์	ประธานสภาเกษตรกรจังหวัดเพชรบุรี	กรรมการ
๑๐. นายกิตติพล ตะพานแก้ว	ประธานสภาเกษตรกรจังหวัดลพบุรี	กรรมการ
๑๑. นายธีพงศ์ ตันติเพชรภรณ์	ประธานสภาเกษตรกรจังหวัดพังงา	กรรมการ
๑๒. นายพันธ์ศักดิ์ จิตรรัตน์	ประธานสภาเกษตรกรจังหวัดกระบี่	กรรมการ
๑๓. นายมุฮัมมัดนัสรี เงาะ	ประธานสภาเกษตรกรจังหวัดปัตตานี	กรรมการ
๑๔. นายสุภาพ มุสิกะสิริ	ประธานสภาเกษตรกรจังหวัดพัทลุง	กรรมการ
๑๕. นายปรีชา บัวทองจันทร์	ตัวแทนองค์กรเกษตรกรด้านเกษตรกรรมอื่นๆ	กรรมการ
๑๖. นายพลิชฐ์ สุขสวัสดิ์	ตัวแทนองค์กรเกษตรกรด้านพืช	กรรมการ
๑๗. นายโอภาส ชาญยงค์	ตัวแทนองค์กรเกษตรกรด้านพืช	กรรมการ
๑๘. นายประทีป ตระกูลสา	ตัวแทนองค์กรเกษตรกรด้านเกษตรกรรมอื่นๆ	กรรมการ
๑๙. ผู้อำนวยการสำนักยุทธศาสตร์และวิชาการ		เลขานุการ

ที่ปรึกษาคณะกรรมการจัดทำและขับเคลื่อนแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม

๑. รศ.ดร. ดำรงค์ วัฒนา	รองกรรมการผู้อำนวยการ ศูนย์บริการวิชาการแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
๒. นายชัยรัตน์ อุดรเดชะ	ผู้เชี่ยวชาญด้านนโยบายและยุทธศาสตร์
๓. ดร.พรหมณี ข้าเลิศ	ผู้เชี่ยวชาญด้านจัดทำยุทธศาสตร์
๔. นายชัยโรจน์ มีแดง	ผู้เชี่ยวชาญด้านการนำยุทธศาสตร์ไปสู่การปฏิบัติ

คณะทำงานวิชาการภายใต้คณะกรรมการจัดทำและขับเคลื่อนแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม

๑. นายสำออง แก้วประดับ	หัวหน้าสำนักงานสภาเกษตรกรจังหวัดลพบุรี	ประธานคณะทำงาน
๒. นายเมธัสสิทธิ์ ลักคนทินวงศ์	หัวหน้าสำนักงานสภาเกษตรกรจังหวัดราชบุรี	รองประธาน
๓. นายภูผา บัวบุญ	หัวหน้างานสภาเกษตรกรจังหวัด สกลนคร	คณะทำงาน
๔. นางสาวเพ็ญภา หัสรังค์	หัวหน้าสำนักงานสภาเกษตรกรจังหวัดปราจีนบุรี	คณะทำงาน
๕. นายยศพรดี รัตนอังศิริกุล	หัวหน้าสำนักงานสภาเกษตรกรจังหวัดสิงห์บุรี	คณะทำงาน
๖. นายศุภเดช แสนภูมิโนเทศ	หัวหน้าสำนักงานสภาเกษตรกรจังหวัดพิจิตร	คณะทำงาน
๗. นางสาวบุษกร กิจโป	หัวหน้ากลุ่มงานยุทธศาสตร์	คณะทำงาน
๘. นางสาวสรญา วิรงค์	หัวหน้าส่วนยุทธศาสตร์ สำนักงานสภาเกษตรกรจังหวัดสกลนคร	คณะทำงานและเลขานุการ
๙. นายฤทธิรุทร เขตราชพรณ	หัวหน้าส่วนยุทธศาสตร์ สำนักงานสภาเกษตรกรจังหวัดลพบุรี	คณะทำงานและ ผู้ช่วยเลขานุการ

ที่ปรึกษาคณะทำงานวิชาการ

- ๑ นายประทีป ตระกูลสา สมาชิกสภาเกษตรกรแห่งชาติ ประเภทตัวแทนองค์กรเกษตรกรด้านเกษตรกรรมอื่นๆ
- ๒ รศ.ดร.ดำรง วัฒนา รองกรรมการผู้อำนวยการ ศูนย์บริการวิชาการแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ๓ ดร.พรมณี ขำเลิศ ผู้เชี่ยวชาญด้านจัดทำยุทธศาสตร์ ศูนย์บริการวิชาการแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

คณะอนุกรรมการขับเคลื่อน ติดตาม และประเมินผลแผนพัฒนาเกษตรกรรม

๑. ดร.ประทีป ตระกูลสา	ตัวแทนองค์กรเกษตรกรด้านเกษตรกรรมอื่นๆ	ประธานอนุกรรมการ
๒. นายปรีชา บัวทองจันทร์	ตัวแทนองค์กรเกษตรกรด้านเกษตรกรรมอื่นๆ	อนุกรรมการ
๓. นายสมพงษ์ ภูพานเพชร	ผู้ทรงคุณวุฒิด้านสัตว์	อนุกรรมการ
๔. นายเกษมศานต์ ศรีโพธิ์ทอง	ประธานสภาเกษตรกรจังหวัดศรีสะเกษ	อนุกรรมการ
๕. รศ.ดร.โอภาส พิมพา	ผู้เชี่ยวชาญด้านการส่งเสริมระบบ เกษตรกรรม	อนุกรรมการ
๖. นายพันศักดิ์ จิตรรัตน์	ประธานสภาเกษตรกรจังหวัดกระบี่	อนุกรรมการ
๗. นายสุวิทย์ ร่วมรักษ์	ประธานสภาเกษตรกรจังหวัดอุบลราชธานี	อนุกรรมการ
๘. ดร.ดำรงศ ปินทะนา	ผู้ทรงคุณวุฒิด้านพืช	อนุกรรมการ
๙ นายกิตติพล ตะพานแก้ว	ประธานสภาเกษตรกรจังหวัดลพบุรี	อนุกรรมการ
๑๐. น.ส.กนกวรรณ ตันติคะเนติ	หัวหน้าสำนักงานสภาเกษตรกรจังหวัดตาก	อนุกรรมการและเลขานุการ
๑๑. น.ส.ณัฐรดา บุญยฤทธิ์	หัวหน้าส่วนยุทธศาสตร์และการวางแผน	ผู้ช่วยเลขานุการ

คณะกรรมการพัฒนาการสื่อสารแผนพัฒนาเกษตรกรรม

๑. นายพิทักษ์ สุนันทการ	ผู้ทรงคุณวุฒิด้านพืช	ประธานคณะกรรมการ
๒. นายภูมิพัฒน์ ศรี เาะ	ประธานสภาเกษตรกรจังหวัดปัตตานี	อนุกรรมการ
๓. นายอุดม จันทะวงค์	ประธานสภาเกษตรกรจังหวัดเชียงราย	อนุกรรมการ
๔. นายเดือน คิตติ์จริง	ประธานสภาเกษตรกรจังหวัดสุรินทร์	อนุกรรมการ
๕. นายพิษณุ สุขสวัสดิ์	ตัวแทนองค์กรเกษตรกรด้านพืช	อนุกรรมการ
๖. นายพิภพ ยูวาพัฒน์	ตัวแทนองค์กรเกษตรกรด้านเกษตรกรรมอื่นๆ	อนุกรรมการ
๗. นายศักดิ์ชาย พรหมโท	ผู้ทรงคุณวุฒิด้านพืช	อนุกรรมการ
๘. นางสาวอุทุมพร วงษ์พิพันธุ์	ตัวแทนองค์กรเกษตรกรด้านเกษตรกรรมอื่นๆ	อนุกรรมการ
๙. นายอลงกรณ์ สุวรรณเวช	ผู้เชี่ยวชาญด้านการสื่อสารการตลาด	อนุกรรมการ
๑๐. นายกันย์ ทัพเนตร	หัวหน้าสำนักงานสภาเกษตรกรจังหวัดนครปฐม	อนุกรรมการและเลขานุการ
๑๑. นายศศิ ศัลลภรักษา	หัวหน้ากลุ่มเผยแพร่ประชาสัมพันธ์	ผู้ช่วยเลขานุการ

สมาชิกสภาเกษตรกรแห่งชาติ

๑. นายณัฏฐ์ จำเ	ประธานสภาเกษตรกรแห่งชาติ
๒. นายไชยวิทย์ บัวงาม	ประธานสภาเกษตรกรจังหวัดราชบุรี
๓. นายชาญยุทธ ขาวข้าวไร่	สมาชิกสภาเกษตรกรจังหวัดนครปฐม

สำนักงานสภาเกษตรกรแห่งชาติ

๑. นายณรงค์รัตน์ ม่วงประเสริฐ	เลขาธิการสภาเกษตรกรแห่งชาติ
๒. นายศรีณัยพงศ์ พึ่งเกียรติ	รองเลขาธิการสภาเกษตรกรแห่งชาติ
๓. นายชยพล ถิลา	ผู้ตรวจการประจำภาค
๔. นายสำออง แก้วประดับ	ผู้ตรวจการประจำภาค
๕. นายเมธีสิทธิ์ ลั่นคนทิงวงศ์	ผู้อำนวยการสำนักบริหารกลาง
๖. นายภูผา บัวบุญ	ผู้อำนวยการสำนักยุทธศาสตร์และวิชาการ
๗. นายยศพรรัตน์ รัตนอังศิริกุล	สำนักประเมินนโยบายเกษตรกรรม
๘. นางสาวเพ็ญนภา หัสรงค์	หัวหน้าสำนักงานสภาเกษตรกรจังหวัดปราจีนบุรี
๙. นางสาวสกาเดือน ขันยั้ง	หัวหน้าส่วนการต่างประเทศ
๑๐. นางสาวณัฐธิดา บุญยฤทธิ์	หัวหน้าฝ่ายบริหารทั่วไป
๑๑. นางสาวธัญชนก บำรุงจิตต์	หัวหน้าส่วนสนับสนุนวิชาการ ๑
๑๒. นางสาวสุรารักษ์ ไตรราษฎร์	หัวหน้าส่วนสนับสนุนวิชาการ ๒
๑๓. นางสาวกิริติยา สวัสดิภาพ	หัวหน้าส่วนสนับสนุนวิชาการ ๓

สำนักงานสภาเกษตรกรแห่งชาติ

๑๔. นางสาวสกาเตือน ขยันยิ่ง

๑๕. นางสาววิฐา หลักคำ

๑๖. นางสาวบุษกร กิจไพบ

๑๗. นางสาวสรญา วิรงค์

๑๘. นายฤทธิธร เขตราพรรณ

๑๙. นายประทวน เทียงธรรม

๒๐. นางศจี ณะกาแก้ว

๒๑. นางสาวจงใจ บรรดา

๒๒. ว่าที่ร้อยตรีหญิงเบญจมาศ อนันตพันธุ์

๒๓. นายประทวน เทียงธรรม

๒๔. นางสาวสุนันทา กองแก้ว

๒๕. นายธนฤต หงส์วัชรเดชา

๒๖. นายทรงพล ตุงคราวี

๒๗. นางสาวชลธิชา ดีกล้า

๒๘. นางสาวจุฑามาศ ปิ่นฟ้า

๒๙. นางสาวอรรรณา บุญยรัตพันธุ์

๓๐. นางสาวนุชรี จำเล

๓๑. นางสาววัลลภา บุญสุวรรณ

๓๒. นางสาวอภิสร วัฒนกิจรุ่งโรจน์

หัวหน้าส่วนการต่างประเทศ

หัวหน้าส่วนติดตามและประเมินผลนโยบายเกษตรกรรม

หัวหน้าส่วนยุทธศาสตร์

หัวหน้าส่วนยุทธศาสตร์ สำนักงานสภาเกษตรกรจังหวัดสกลนคร

หัวหน้าส่วนยุทธศาสตร์ สำนักงานสภาเกษตรกรจังหวัดลพบุรี

หัวหน้าส่วนยุทธศาสตร์ สำนักงานสภาเกษตรกรจังหวัดสิงห์บุรี

หัวหน้าส่วนอำนวยการ สำนักงานสภาเกษตรกรจังหวัดราชบุรี

หัวหน้าส่วนยุทธศาสตร์การเกษตร

สำนักงานสภาเกษตรกรจังหวัดราชบุรี

หัวหน้าส่วนยุทธศาสตร์การเกษตร

สำนักงานสภาเกษตรกรจังหวัดสมุทรสงคราม

หัวหน้าส่วนยุทธศาสตร์ สำนักงานสภาเกษตรกรจังหวัดสิงห์บุรี

นักจัดการงานทั่วไปปฏิบัติการ

นักวิเคราะห์นโยบายและแผนปฏิบัติการ

นักวิเคราะห์นโยบายและแผนปฏิบัติการ

นักวิเคราะห์นโยบายและแผนปฏิบัติการ

นักวิเคราะห์นโยบายและแผนปฏิบัติการ

นักวิชาการเผยแพร่ปฏิบัติการ

เจ้าหน้าที่สนับสนุนงานวิชาการ

เจ้าหน้าที่สนับสนุนงานวิชาการ

เจ้าหน้าที่สนับสนุนงานวิชาการ

ทำเนียบสมาชิกสภาเกษตรกรแห่งชาติ

นายนิยฤทธิ์ จำเล
ประธานสภาเกษตรกรแห่งชาติ

ร.อ.อุบล พุทธรักษ์
รองประธานสภาเกษตรกรแห่งชาติ
คนที่ ๑

นายวันสาด ศรีสุวรรณ
รองประธานสภาเกษตรกรแห่งชาติ
คนที่ ๒

สมาชิกสภาเกษตรกรแห่งชาติ ภาคเหนือ

นายจรินทร์ จันทะบุตร
ประธานสภาเกษตรกร
จังหวัดกำแพงเพชร

นายอุดม จันท์ตะวงศ์
ประธานสภาเกษตรกร
จังหวัดเชียงราย

ว่าง
ประธานสภาเกษตรกร
จังหวัดเชียงใหม่

นายวันชัย เฉยชู
ประธานสภาเกษตรกร
จังหวัดตาก

นายอำนาจ บุญนะ
ประธานสภาเกษตรกร
จังหวัดนครสวรรค์

นายพงศกร พุดตอง
ประธานสภาเกษตรกร
จังหวัดน่าน

สมาชิกสภาเกษตรกรแห่งชาติ ภาคเหนือ (ต่อ)

นายประพันธ์ เทียนวิหาร
ประธานสภาเกษตรกร
จังหวัดพะเยา

นายวันชัย ทัดเที่ยง
ประธานสภาเกษตรกร
จังหวัดพิจิตร

ร้อยเอกอุบล พุทธรักษ์
ประธานสภาเกษตรกร
จังหวัดพิษณุโลก

นายเทพ เพี้ยมะลิ่ง
ประธานสภาเกษตรกร
จังหวัดเพชรบูรณ์

นายทรงศักดิ์ สันป่าแก้ว
ประธานสภาเกษตรกร
จังหวัดแพร่

นายสถาพร ศรีวันขึ้น
ประธานสภาเกษตรกร
จังหวัดแม่ฮ่องสอน

สมาชิกสภาเกษตรกรแห่งชาติ ภาคเหนือ (ต่อ)

นายประพัฒน์ ปัญญาชาติรักษ์
ประธานสภาเกษตรกร
จังหวัดลำปาง

นายนคร นิติประเสริฐ
ประธานสภาเกษตรกร
จังหวัดลำพูน

นายวิจิต ดีहनอ
ประธานสภาเกษตรกร
จังหวัดสุโขทัย

นายบัญชา อรุณเขต
ประธานสภาเกษตรกร
จังหวัดอุดรธานี

นายมนูญ ดอกกุหลา
ประธานสภาเกษตรกร
จังหวัดอุทัยธานี

สมาชิกสภาเกษตรกรแห่งชาติ ภาคกลาง

นายเทพชัย ปรีสง่า
ประธานสภาเกษตรกร
กรุงเทพมหานคร

นายเสถียร มาเจริญรุ่งเรือง
ประธานสภาเกษตรกร
จังหวัดกาญจนบุรี

นายประพันธ์ จันทรสร
ประธานสภาเกษตรกร
จังหวัดจันทบุรี

นายประยูร เทพนม
ประธานสภาเกษตรกร
จังหวัดฉะเชิงเทรา

นายไพชนนต์ กังวลกิจ
ประธานสภาเกษตรกร
จังหวัดชลบุรี

นายมานะ จันผ่อง
ประธานสภาเกษตรกร
จังหวัดชัยนาท

สมาชิกสภาเกษตรกรแห่งชาติ ภาคกลาง (ต่อ)

นายเรือง ศรีนารัง
ประธานสภาเกษตรกร
จังหวัดตราด

นายบุญนาค ภูมิราช
ประธานสภาเกษตรกร
จังหวัดนครนายก

นายนัยฤทธิ์ จำเล
ประธานสภาเกษตรกร
จังหวัดนครปฐม

นายสำเริง สุนทรแสง
ประธานสภาเกษตรกร
จังหวัดนนทบุรี

นายเกษม ชมบุญ
ประธานสภาเกษตรกร
จังหวัดปทุมธานี

นายสมยศ เผ่าพันธ์
ประธานสภาเกษตรกร
จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

สมาชิกสภาเกษตรกรแห่งชาติ ภาคกลาง (ต่อ)

นายสุภาพ พุทธิสังข์
ประธานสภาเกษตรกร
จังหวัดปราจีนบุรี

นายสิงห์ชัย เรืองขจร
ประธานสภาเกษตรกร
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

นายวิโรจน์ พันธน์นัท
ประธานสภาเกษตรกร
จังหวัดเพชรบุรี

นายเสถียร เสือขวัญ
ประธานสภาเกษตรกร
จังหวัดระยอง

นายไชยสิทธิ์ บัวงาม
ประธานสภาเกษตรกร
จังหวัดราชบุรี

นายกิตติพล ตะพานแก้ว
ประธานสภาเกษตรกร
จังหวัดลพบุรี

สมาชิกสภาเกษตรกรแห่งชาติ ภาคกลาง (ต่อ)

นายวินิจ ม่วงนาค
ประธานสภาเกษตรกร
จังหวัดสมุทรปราการ

นายสมฤทธิ์ วงษ์สวัสดิ์
ประธานสภาเกษตรกร
จังหวัดสมุทรสงคราม

นายศักดิ์ดา เนติพัฒน์
ประธานสภาเกษตรกร
จังหวัด

นายบุญเรือง สีขาม
ประธานสภาเกษตรกร
จังหวัดสระแก้ว

นายปิยะ มีสวัสดิ์
ประธานสภาเกษตรกร
จังหวัดสระบุรี

นายวัฒนศักดิ์ สงวนสุข
ประธานสภาเกษตรกร
จังหวัดสิงห์บุรี

นายสงบ สุขสำราญ
ประธานสภาเกษตรกร
จังหวัดสุพรรณบุรี

นายทรงพล พูลสวัสดิ์
ประธานสภาเกษตรกร
จังหวัดอ่างทอง

สมาชิกสภาเกษตรกรแห่งชาติ ภาคอีสาน

นายวุฒิพงษ์ พลอยวิเลิศ
ประธานสภาเกษตรกร
จังหวัดกาฬสินธุ์

นายสุรพงษ์ พินิจมนตรี
ประธานสภาเกษตรกร
จังหวัดขอนแก่น

นายถาวร คัตวong
ประธานสภาเกษตรกร
จังหวัดชัยภูมิ

นายอดุลย์ คำไพ
ประธานสภาเกษตรกร
จังหวัดนครพนม

นายเต็มศักดิ์ บุญชื่น
ประธานสภาเกษตรกร
จังหวัดนครราชสีมา

นายประเสริฐ โพนพุด
ประธานสภาเกษตรกร
จังหวัดบึงกาฬ

สมาชิกสภาเกษตรกรแห่งชาติ ภาคอีสาน (ต่อ)

นายอภิศักดิ์ อังคสิทธิ์
ประธานสภาเกษตรกร
จังหวัดบุรีรัมย์

นายพิชิต รัตนเจริญ
ประธานสภาเกษตรกร
จังหวัดมหาสารคาม

นายสุรพร ผิวงาม
ประธานสภาเกษตรกร
จังหวัดมุกดาหาร

นายจตุรงค์ จันมา
ประธานสภาเกษตรกร
จังหวัดยโสธร

นายประจักษ์ บุญกาพิมพ์
ประธานสภาเกษตรกร
จังหวัดร้อยเอ็ด

นายวันชัย มีสิทธิ์
ประธานสภาเกษตรกร
จังหวัดเลย

สมาชิกสภาเกษตรกรแห่งชาติ ภาคอีสาน (ต่อ)

นายเกษมศานต์ ศรีโพหนอง
ประธานสภาเกษตรกร
จังหวัดศรีสะเกษ

นายทศพล สมพงษ์
ประธานสภาเกษตรกร
จังหวัดสกลนคร

นายเดียน คิตติจรัส
ประธานสภาเกษตรกร
จังหวัดสุรินทร์

นายจิระวัฒน์ ศรีบ้านโพ
ประธานสภาเกษตรกร
จังหวัดหนองคาย

นายเกรียงไกร ไทยอ่อน
ประธานสภาเกษตรกร
จังหวัดหนองบัวลำภู

นายวันนา บุญกลม
ประธานสภาเกษตรกร
จังหวัดอำนาจเจริญ

นายณัฐไกร นากลาง
ประธานสภาเกษตรกร
จังหวัดอุดรธานี

นายสุวิทย์ รุ่มรักษ์
ประธานสภาเกษตรกร
จังหวัดอุบลราชธานี

สมาชิกสภาเกษตรกรแห่งชาติ ภาคใต้

นายพันศักดิ์ จิตรัตน์
ประธานสภาเกษตรกร
จังหวัดกระบี่

นายธีระศักดิ์ ยมสวัสดิ์
ประธานสภาเกษตรกร
จังหวัดชุมพร

นายณัฐพร สินไชย
ประธานสภาเกษตรกร
จังหวัดตรัง

นายสุธีร์ มณีฉาย
ประธานสภาเกษตรกร
จังหวัดนครศรีธรรมราช

นายแวญโซะ สาแแม่
ประธานสภาเกษตรกร
จังหวัดนราธิวาส

นายอุ้มมัตน์สรี เจาะ
ประธานสภาเกษตรกร
จังหวัดปัตตานี

สมาชิกสภาเกษตรกรแห่งชาติ ภาคใต้ (ต่อ)

นายธีรพงศ์ ตันติเพชรภรณ์
ประธานสภาเกษตรกร
จังหวัดพังงา

นายสุภาพ มุสิกะศิริ
ประธานสภาเกษตรกร
จังหวัดพัทลุง

นายอาเจน รัศมี
ประธานสภาเกษตรกร
จังหวัดภูเก็ต

นายมาหามะอับดุลบารี ยีอรา
ประธานสภาเกษตรกร
จังหวัดยะลา

นายสุชีพ พัฒน์ทอง
ประธานสภาเกษตรกร
จังหวัดระนอง

นายวิโรจน์ เอี่ยมสุวรรณ
ประธานสภาเกษตรกร
จังหวัดสงขลา

นายโสภณ พรหมสุริยะ
ประธานสภาเกษตรกร
จังหวัดสตูล

นายวันสาด ศรีสุวรรณ
ประธานสภาเกษตรกร
จังหวัดสุราษฎร์ธานี

สมาชิกสภาเกษตรกรแห่งชาติ
ประเภท ตัวแทนองค์กรเกษตรกรด้านพืช

นายเสถียรพงษ์ ครบุรี
ตัวแทนองค์กรเกษตรกร
ด้านพืช

นายโอภาส ชาญยงค์
ตัวแทนองค์กรเกษตรกร
ด้านพืช

นายครรชิต วงศ์สุภา
ตัวแทนองค์กรเกษตรกร
ด้านพืช

นายพิชิต์ สุขสวัสดิ์
ตัวแทนองค์กรเกษตรกร
ด้านพืช

นายวัชรระ จำปาเทศ
ตัวแทนองค์กรเกษตรกร
ด้านพืช

นายศิริ เฮาสกุล
ตัวแทนองค์กรเกษตรกร
ด้านพืช

นายจักรพงศ์ โสนะแสง
ตัวแทนองค์กรเกษตรกร
ด้านพืช

นายมานพ อินทร์เทศ
ตัวแทนองค์กรเกษตรกร
ด้านพืช

สมาชิกสภาเกษตรกรแห่งชาติ
ประเภท ตัวแทนองค์กรเกษตรกรด้านสัตว์

นายอุเทน จำเล
ตัวแทนองค์กรเกษตรกร
ด้านสัตว์

นายณัฐภูมิ ประทีปะวินิช
ตัวแทนองค์กรเกษตรกร
ด้านสัตว์

นายคงฤทธิ์ บัวบุญ
ตัวแทนองค์กรเกษตรกร
ด้านสัตว์

สมาชิกสภาเกษตรกรแห่งชาติ
ประเภท ตัวแทนองค์กรเกษตรกรด้านประมง

นายสุทธิรัตน์ ชื่นอารมย์
ตัวแทนองค์กรเกษตรกร
ด้านประมง

สมาชิกสภาเกษตรกรแห่งชาติ
ประเภท ตัวแทนองค์กรเกษตรกรด้านเกษตรกรรมอื่นๆ

ตัวแทนองค์กรเกษตรกร
ด้านเกษตรกรรมอื่นๆ

ตัวแทนองค์กรเกษตรกร
ด้านเกษตรกรรมอื่นๆ

ตัวแทนองค์กรเกษตรกร
ด้านเกษตรกรรมอื่นๆ

ตัวแทนองค์กรเกษตรกร
ด้านเกษตรกรรมอื่นๆ

สมาชิกสภาเกษตรกรแห่งชาติ
ประเภท ผู้ทรงคุณวุฒิ

นายดำรงค์ ปินทะนา
ผู้ทรงคุณวุฒิ ด้านพืช

นายศรัทธาเทพ กาหยี
ผู้ทรงคุณวุฒิ ด้านพืช

นายประวิทย์ คงราช
ผู้ทรงคุณวุฒิ ด้านพืช

นายพิทักษ์ สุนันทการ
ผู้ทรงคุณวุฒิ ด้านพืช

นายศักดิ์ชาย พรหมโท
ผู้ทรงคุณวุฒิ ด้านพืช

นายพรชัย บัวประดิษฐ์
ผู้ทรงคุณวุฒิ ด้านประมง

คณะกรรมการจัดทำและขับเคลื่อนแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม

นายทศพล สมพงษ์
ประธานคณะกรรมการ

นายเรือง ศรีนาราง
รองประธานคณะกรรมการ

นายพิทักษ์ สุภนันท์การ
รองประธานคณะกรรมการ

นายอำนาจ บุญนะ
กรรมการ

นายอุดม จันทร์ตะวงค์
กรรมการ

นายเกษมศานต์ ศรีโพหนอง
กรรมการ

คณะกรรมการจัดทำและขับเคลื่อนแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม (ต่อ)

นายเดียน คิตติจรัส
กรรมการ

นายศักดิ์ดา เนติพัฒน์
กรรมการ

นายวิโรจน์ พันธุ์นันท
กรรมการ

นายกิตติพล ตะพานแก้ว
กรรมการ

นายธีพงษ์ ตันติเพชรภรณ์
กรรมการ

นายพันธ์ศักดิ์ จิตรรัตน์
กรรมการ

นายมุฮัมมัดนัสรี เสง
กรรมการ

นายสุภาพ มุสิกะสิริ
กรรมการ

นายปรีชา บัวทองจันทร
กรรมการ

คณะกรรมการจัดทำและขับเคลื่อนแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม (ต่อ)

นายพิชิต์ สุขสวัสดิ์
กรรมการ

นายประทีป ตระกูลสา
กรรมการ

นายอุฬา บัณฑิต
เลขานุการ

ทำเนียบผู้บริหารสำนักงานสภาเกษตรกรแห่งชาติ

นายณรงค์รัตน์ ม่วงประเสริฐ
เลขาธิการสภาเกษตรกรแห่งชาติ

นายศรัณย์พงศ์ พึ่งเกียรติ
รองเลขาธิการสภาเกษตรกรแห่งชาติ

- ว่าง -
รองเลขาธิการสภาเกษตรกรแห่งชาติ

นายชยพล ถิลา
ผู้ตรวจการประจำภาค

นายสำออง แก้วประดับ
ผู้ตรวจการประจำภาค

ทำเนียบผู้บริหารสำนักงานสภาเกษตรกรแห่งชาติ (ต่อ)

นางกุลรชา นาคมณี
สำนักการคลังและงบประมาณ

- ว่าง -
สำนักบริหารทรัพยากรบุคคล

นายเมธิตสิทธิ์ ลัตนทินวงศ์
สำนักบริหารกลาง

นายอิทธิพล บุญพินิจ
สำนักกฎหมายและคุ้มครอง
สิทธิเกษตรกร

นายภูผา บัวบุญ
สำนักยุทธศาสตร์และวิชาการ

นายกันย์ ทัพเนตร
สำนักกิจการสภา

ทำเนียบผู้บริหารสำนักงานสภาเกษตรกรแห่งชาติ (ต่อ)

นายศพรดี รัตนอังศิริกุล
สำนักประเมินนโยบาย
เกษตรกรรม

นางปวงชิดา อีรชนินกร
ศูนย์ขับเคลื่อนนโยบายและ
บริหารกิจการพิเศษ

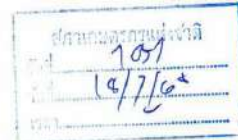

- ว่าง -
กลุ่มตรวจสอบภายใน

หนังสือเสนอความคิดเห็น ข้อคิดเห็น ข้อสังเกต และข้อเสนอแนะ จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ต่อแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม ฉบับที่ ๒ (พ.ศ.๒๕๖๘ - ๒๕๗๕)

ด่วนที่สุด

ที่ นร ๐๕๐๕/๑๗๘๗๕

สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี
ทำเนียบรัฐบาล กทม. ๑๐๓๐๐

๑๗ กรกฎาคม ๒๕๖๘

เรื่อง ขอความเห็นชอบร่างแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๘ - ๒๕๗๕)

เรียน ประธานสภาเกษตรกรแห่งชาติ

อ้างถึง หนังสือสภาเกษตรกรแห่งชาติ ด่วนที่สุด ที่ สกษ. ๐๑๐๑/๗๑ ลงวันที่ ๙ เมษายน ๒๕๖๘

สิ่งที่ส่งมาด้วย บัญชีสำเนาหนังสือที่ส่งมาด้วย

ตามที่ได้เสนอเรื่อง ขอความเห็นชอบร่างแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๘ - ๒๕๗๕) ไปเพื่อดำเนินการ ความละเอียดแจ้งแล้ว นั้น

กระทรวงการคลัง กระทรวงการต่างประเทศ กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงคมนาคม กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงพลังงาน กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงแรงงาน กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงอุตสาหกรรม สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี สำนักงานงบประมาณ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม และสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคได้เสนอความเห็น ข้อคิดเห็น ข้อสังเกต และข้อเสนอแนะไปเพื่อประกอบการพิจารณาของคณะรัฐมนตรีด้วย ความละเอียดปรากฏตามบัญชีสำเนาหนังสือที่ส่งมาด้วยนี้

คณะรัฐมนตรีได้ประชุมปรึกษาเมื่อวันที่ ๑๕ กรกฎาคม ๒๕๖๘ ลงมติเห็นชอบตามที่สภาเกษตรกรแห่งชาติเสนอ และให้สภาเกษตรกรแห่งชาติและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องรับความเห็นของกระทรวงการคลัง กระทรวงการต่างประเทศ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สำนักงานงบประมาณ และสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี รวมทั้งข้อคิดเห็น ข้อสังเกต และข้อเสนอแนะของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม กระทรวงสาธารณสุข สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคไปพิจารณาดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องต่อไปด้วย

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ ทั้งนี้ สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีได้แจ้งให้ผู้ที่เกี่ยวข้องตามบัญชีแนบท้ายทราบด้วยแล้ว

กรณ/อชปสทอ ๗๙ ๗๖๓๐๑๖๗๗

ขอแสดงความนับถือ

(นายณัฏฐฤทธิ์ จำเริญ)

ประธานสภาเกษตรกรแห่งชาติ

(นายธวัชชัย จันทร์ไพศาลสิน)

ที่ปรึกษาประจำสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ปฏิบัติราชการแทน

เลขาธิการคณะรัฐมนตรี

กองพัฒนายุทธศาสตร์และติดตามนโยบายพิเศษ

โทร. ๐ ๒๒๘๐ ๙๐๐๐ ต่อ ๑๖๔๒ (ชัยญินดา), ๑๕๒๒ (วิภา)

โทรสาร ๐ ๒๒๘๐ ๑๔๔๖ www.soc.go.th

ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ saraban@soc.go.th

บัญชีสำเนาหนังสือที่ส่งมาด้วย

เรื่อง ขอความเห็นชอบร่างแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๘ - ๒๕๗๕)

๑. สำเนาหนังสือกระทรวงการคลัง ด่วนที่สุด ที่ กค ๑๐๐๙/๙๐๗๐ ลงวันที่ ๑๕ กรกฎาคม ๒๕๖๘
๒. สำเนาหนังสือกระทรวงการต่างประเทศ ที่ กต ๐๗๐๒/๖๖๑ ลงวันที่ ๒๓ มิถุนายน ๒๕๖๘
๓. สำเนาหนังสือกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ด่วนที่สุด ที่ กก ๐๒๐๓/๑๕๒๐ ลงวันที่ ๒๕ เมษายน ๒๕๖๘
๔. สำเนาหนังสือกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ด่วนที่สุด ที่ พม ๐๒๐๙/๑๑๙๒๐ ลงวันที่ ๒๕ มิถุนายน ๒๕๖๘
๕. สำเนาหนังสือกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ด่วนที่สุด ที่ อว (ปคร) ๐๒๑๓/๑๑๙๖๙ ลงวันที่ ๑๘ มิถุนายน ๒๕๖๘
๖. สำเนาหนังสือกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ด่วนที่สุด ที่ อว (ปคร) ๐๒๑๓/๑๓๗๔๕ ลงวันที่ ๑๕ กรกฎาคม ๒๕๖๘
๗. สำเนาหนังสือกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ด่วนที่สุด ที่ กษ ๑๓๐๔/๓๒๑๕ ลงวันที่ ๓๐ เมษายน ๒๕๖๘
๘. สำเนาหนังสือกระทรวงคมนาคม ด่วนที่สุด ที่ คค (ปคร) ๐๘๐๘.๔/๑๖๖ ลงวันที่ ๘ พฤษภาคม ๒๕๖๘
๙. สำเนาหนังสือกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม ด่วนที่สุด ที่ ดศ ๐๑๐๐.๔/๑๗๓ ลงวันที่ ๑๙ พฤษภาคม ๒๕๖๘
๑๐. สำเนาหนังสือกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด่วนที่สุด ที่ ทส ๐๒๒๐.๒/๑๓๒๘ ลงวันที่ ๑๙ พฤษภาคม ๒๕๖๘
๑๑. สำเนาหนังสือกระทรวงพลังงาน ด่วนที่สุด ที่ พน ๐๒๑๑/๑๒๖ ลงวันที่ ๑๙ พฤษภาคม ๒๕๖๘
๑๒. สำเนาหนังสือกระทรวงพาณิชย์ ที่ พณ ๐๔๑๐/๒๙๔๕ ลงวันที่ ๓๐ พฤษภาคม ๒๕๖๘
๑๓. สำเนาหนังสือกระทรวงมหาดไทย ด่วนที่สุด ที่ มท ๐๒๑๑.๑/๘๗๐๔ ลงวันที่ ๑๓ พฤษภาคม ๒๕๖๘
๑๔. สำเนาหนังสือกระทรวงแรงงาน ด่วนที่สุด ที่ รง ๐๒๐๑.๒/๑๓๖๐ ลงวันที่ ๘ พฤษภาคม ๒๕๖๘
๑๕. สำเนาหนังสือกระทรวงแรงงาน ด่วนที่สุด ที่ รง ๐๑๐๐.๑/๒๒๑๔ ลงวันที่ ๙ กรกฎาคม ๒๕๖๘
๑๖. สำเนาหนังสือกระทรวงสาธารณสุข ด่วนที่สุด ที่ สธ ๐๒๐๙.๐๓/๑๙๒๒ ลงวันที่ ๒๑ พฤษภาคม ๒๕๖๘
๑๗. สำเนาหนังสือกระทรวงอุตสาหกรรม ด่วนที่สุด ที่ อก ๐๖๐๔/๓๐๐๕ ลงวันที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๖๘
๑๘. สำเนาหนังสือสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ด่วนที่สุด ที่ นร ๐๑๑๑/๒๙๘๕ ลงวันที่ ๒๑ เมษายน ๒๕๖๘
๑๙. สำเนาหนังสือสำนักงานงบประมาณ ด่วนที่สุด ที่ นร ๐๗๐๗/๕๕๘ ลงวันที่ ๙ กรกฎาคม ๒๕๖๘
๒๐. สำเนาหนังสือสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ด่วนที่สุด ที่ นร ๐๙๐๘/๘๘ ลงวันที่ ๒ พฤษภาคม ๒๕๖๘
๒๑. สำเนาหนังสือสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ด่วนที่สุด ที่ นร ๑๑๑๔/๑๙๒๓ ลงวันที่ ๒๙ เมษายน ๒๕๖๘
๒๒. สำเนาหนังสือสำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ด่วนที่สุด ที่ นร ๕๓๑๑/๑๐๘๖ ลงวันที่ ๒๒ เมษายน ๒๕๖๘
๒๓. สำเนาหนังสือสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค ด่วนที่สุด ที่ นร ๐๓๐๗/๑๔๐๐๗ ลงวันที่ ๙ กรกฎาคม ๒๕๖๘

บัญชีรายชื่อผู้ที่เกี่ยวข้องซึ่งได้แจ้งเรื่อง ขอความเห็นชอบร่างแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๘ - ๒๕๗๕) ให้ทราบ ดังนี้

๑. รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง
๒. รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ
๓. รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา
๔. รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
๕. รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม
๖. รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์
๗. รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม
๘. รัฐมนตรีว่าการกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม
๙. รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
๑๐. รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพลังงาน
๑๑. รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์
๑๒. รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย
๑๓. รัฐมนตรีว่าการกระทรวงแรงงาน
๑๔. รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข
๑๕. รัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม
๑๖. ปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี
๑๗. ผู้อำนวยการสำนักงานงบประมาณ
๑๘. เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา
๑๙. เลขาธิการสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
๒๐. ผู้อำนวยการสำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม
๒๑. เลขาธิการคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค

ด่วนที่สุด

ที่ กค ๑๐๐๘/ ๓๐๗๐

กระทรวงการคลัง
ถนนพระรามที่ ๖
กรุงเทพฯ ๑๐๕๐๐

๑๕ กรกฎาคม ๒๕๖๘

เรื่อง ขอความเห็นชอบร่างแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๘ - ๒๕๗๕)

เรียน เลขาธิการคณะกรรมการรัฐมนตรี

อ้างถึง หนังสือสำนักเลขาธิการคณะกรรมการรัฐมนตรี ด่วนที่สุด ที่ นร ๐๕๐๖/ว(ล) ๙๔๖๐ ลงวันที่ ๑๐ เมษายน ๒๕๖๘

ตามหนังสือที่อ้างถึง สำนักเลขาธิการคณะกรรมการรัฐมนตรีขอให้กระทรวงการคลังพิจารณาเสนอความเห็นในส่วนที่เกี่ยวข้องเพื่อประกอบการพิจารณาของคณะกรรมการรัฐมนตรี เรื่อง ขอความเห็นชอบร่างแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๘ - ๒๕๗๕) (ร่างแผนแม่บทฯ) ตามที่สภาเกษตรกรแห่งชาติได้เสนอ ความละเอียดแจ้งแล้ว นั้น

กระทรวงการคลังพิจารณาแล้ว ขอเรียนดังนี้

๑. ไม่ขัดข้องในหลักการของร่างแผนแม่บทฯ เนื่องจากการดำเนินการตามแผนแม่บทจะส่งผลเชิงบวกต่อเศรษฐกิจในหลายมิติ โดยเฉพาะการเพิ่มผลผลิตภาพ (Productivity) ของภาคเกษตรผ่านการส่งเสริมเทคโนโลยี นวัตกรรม และการจัดการที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งจะช่วยให้สินค้าเกษตรมีมูลค่าสูงขึ้น และสามารถแข่งขันได้ในตลาดโลก ส่งผลต่อการเพิ่มรายได้ภาคเกษตร การขยายตัวของ GDP สาขาเกษตรกรรม และการกระจายรายได้ไปสู่พื้นที่ชนบทอย่างทั่วถึง การสร้างเครือข่ายเกษตรแปรรูปในระดับชุมชนและสนับสนุนเกษตรกรเข้าสู่ห่วงโซ่อุปทานสากลจะก่อให้เกิดการกระตุ้นการลงทุน การจ้างงาน และลดความเหลื่อมล้ำเชิงโครงสร้างระหว่างเมืองกับชนบทได้ ซึ่งกระทรวงการคลังโดยกรมศุลกากรได้มีแนวทางดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้อง เช่น การเข้มงวดในการป้องกันการลักลอบนำเข้าสินค้าเกษตร ตามมาตรการควบคุมและสกัดกั้นการลักลอบนำเข้าสินค้าเกษตร การเข้มงวดในการตรวจสอบราคานำเข้าสินค้าเกษตรให้อยู่ในระดับมาตรฐานราคานำเข้าทั่วไปเพื่อไม่ให้กระทบกับราคาขายของเกษตรกรภายในประเทศ นอกจากนี้ คณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๕๖๘ เห็นชอบข้อเสนอโครงการ/รายการกระตุ้นเศรษฐกิจตามแผนการขับเคลื่อนเศรษฐกิจภายใต้กรอบวงเงิน ๑๕๗,๐๐๐ ล้านบาท (ข้อเสนอโครงการฯ) ตามที่กระทรวงการคลังเสนอ โดยด้านโครงสร้างพื้นฐานด้านน้ำ เช่น โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการน้ำอย่างยั่งยืน การพัฒนาพื้นที่เกษตรน้ำฝน เป็นต้น จะสามารถป้องกันอุทกภัยในช่วงฤดูฝน กักเก็บน้ำไว้สำหรับฤดูแล้ง และผลิตน้ำเพื่อสนับสนุนภาคเกษตรในพื้นที่ทั่วประเทศ นอกจากนี้ ยังมีด้านการลดผลกระทบภาคส่งออกและเพิ่มผลผลิตภาพด้านการเกษตร จะช่วยเพิ่มผลผลิตภาพทางการเกษตร เช่น การสนับสนุนให้เกษตรกรและผู้ประกอบการ SMEs ใช้ประโยชน์จากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี การปรับเปลี่ยนพื้นที่การเพาะปลูกให้เหมาะสม เป็นต้น อย่างไรก็ตาม การกำหนดให้มีการจัดตั้งกองทุนพัฒนาและปกป้องระบบเกษตรกรรมอาจมีความซ้ำซ้อนกับทุนหมุนเวียนในปัจจุบัน เช่น

๑.๑ กองทุนสงเคราะห์เกษตรกรที่มีวัตถุประสงค์เพื่อใช้จ่ายช่วยเหลือหรือส่งเสริมเกษตรกรในการส่งเสริมการผลิต การส่งเสริมการตรวจสอบและรับรองมาตรฐานคุณภาพ การรักษาเสถียรภาพ

/ขอกราบ...

ของราคาและการจำหน่ายผลิตผลเกษตรกรรม รวมทั้งการดำเนินการที่จำเป็นและเร่งด่วนเพื่อป้องกันและชดเชย อันจะเป็นผลเสียหายแก่เกษตรกร การศึกษาวิจัย เพื่อการพัฒนาการผลิต การแปรรูป หรือการตลาด

๑.๒ กองทุนปรับโครงสร้างการผลิตภาคเกษตรเพื่อเพิ่มขีดความสามารถการแข่งขันของประเทศ มีวัตถุประสงค์เพื่อปรับโครงสร้างการผลิตภาคเกษตร ปฏิรูปผลิตผลทางการเกษตร เพิ่มประสิทธิภาพการผลิต พัฒนาคุณภาพ ตลอดจนการแปรรูป การสร้างมูลค่าเพิ่มของสินค้าเกษตรและอาหาร และช่วยเหลือให้เกษตรกรปรับเปลี่ยนจากการผลิตสินค้าที่ไม่มีศักยภาพสู่สินค้าที่มีศักยภาพ รวมทั้งประกอบอาชีพอื่นด้วย

๑.๓ กองทุนรวมเพื่อช่วยเหลือเกษตรกรที่มีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยเหลือเกษตรกร เป็นทั้งระบบและครอบคลุมสินค้าเกษตรทุกชนิด

๑.๔ กองทุนหมุนเวียนเพื่อการกู้ยืมแก่เกษตรกรและผู้ยากจน เพื่อสนับสนุนให้เกษตรกร มีที่ดินทำกินของตนเองและปรับปรุงคุณภาพที่ดิน เป็นทุนในการประกอบอาชีพของผู้กู้ยืมให้มีรายได้สูงขึ้น ได้หรือได้ก่อนที่ดินคืนจากการขายฝากหรือจำนอง ชำระหนี้ตามสัญญากู้ยืมเงินซึ่งผู้กู้ยืมได้นำที่ดินหรือหนังสือ แสดงสิทธิในที่ดินให้เจ้าหนี้ยึดถือไว้เป็นประกัน ชื่อที่ดินที่ได้สูญเสียสิทธิหรือกรรมสิทธิ์ไป เนื่องจากการขายฝาก จำนอง หรือการกู้ยืมเงิน ชื่อที่ดินตามสิทธิแห่งกฎหมายว่าด้วยการเช่าที่ดินเพื่อเกษตรกรรม และให้ความช่วยเหลือ เป็นค่าใช้จ่ายแก่เกษตรกรและผู้ยากจนกรณีมีข้อพิพาทเรื่องกรรมสิทธิ์หรือสิทธิการเช่าที่ดินและค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ในการดำเนินคดี

ทั้งนี้ การจัดตั้งกองทุนพัฒนาและปกป้องระบบเกษตรกรรมต้องมีการวิเคราะห์วัตถุประสงค์ การดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพและคุ้มค่า รวมถึงผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นอย่างครบถ้วนและรอบด้าน เพื่อพัฒนาช่วยเหลือและสร้างความมั่นคงในอาชีพเกษตรกรรมอย่างยั่งยืน และประโยชน์สูงสุดของประเทศ ดังนั้น หากมีความจำเป็นที่ต้องจัดตั้งกองทุนพัฒนาและปกป้องระบบเกษตรกรรมสามารถกระทำได้ตาม บทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเท่านั้น และต้องเสนอคณะกรรมการนโยบายการบริหารทุนหมุนเวียนเพื่อพิจารณา เสนอความเห็นต่อคณะรัฐมนตรีตามนัยมาตรา ๖๓ แห่งพระราชบัญญัติวินัยการเงินการคลังของรัฐ พ.ศ. ๒๕๖๑ และมาตรา ๑๔ แห่งพระราชบัญญัติการบริหารทุนหมุนเวียน พ.ศ. ๒๕๕๘ โดยกองทุนจะต้อง มีลักษณะดังต่อไปนี้ (๑) มีความจำเป็นต้องจัดตั้งตามนโยบายของรัฐบาล (๒) ไม่มีการดำเนินการในลักษณะ เดียวกับการปฏิบัติงานของหน่วยงานของรัฐที่ขอจัดตั้ง และไม่ซ้ำซ้อนกับหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐอื่น หรือทุนหมุนเวียนที่ได้ดำเนินการอยู่แล้ว (๓) ไม่เป็นการประกอบกิจการแข่งขันกับภาคเอกชน รัฐวิสาหกิจ หรือกิจกรรมที่เอกชนหรือรัฐวิสาหกิจสามารถดำเนินการได้ตามนัยมาตรา ๑๕ แห่งพระราชบัญญัติการบริหาร ทุนหมุนเวียน พ.ศ. ๒๕๕๘

๒. การกำหนดแหล่งเงินของกองทุนพัฒนาและปกป้องระบบเกษตรกรรม และการจัดตั้ง สำนักงานกองทุนรวมแห่งชาติเพื่อพัฒนาเกษตรกรรมขึ้นใหม่ หากมาจากเงินทุนประเดิมหรือเงินอุดหนุน ที่รัฐบาลจัดสรรให้จากงบประมาณรายจ่ายประจำปี ต้องพิจารณาถึงความคุ้มค่า ต้นทุน และผลประโยชน์ เสถียรภาพ และความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคม ตลอดจนความยั่งยืนทางการคลังของรัฐ เพื่อให้เป็นไปตาม เจตนารมณ์ของบทบัญญัติมาตรา ๗ แห่งพระราชบัญญัติวินัยการเงินการคลังของรัฐ พ.ศ. ๒๕๖๑

๓. การเสนอกฎหมาย หากกำหนดให้หน่วยงานของรัฐ (กองทุน) ไม่ต้องนำเงินรายได้ หรือเงินอื่นใดส่งคลัง ให้กระทำได้เฉพาะกรณีมีความจำเป็นและเกิดประโยชน์ในการที่หน่วยงานของรัฐ

/(กองทุน) นั้น...

-๓-

(กองทุน) นั้น จะมีเงินเก็บไว้เพื่อการดำเนินงานตามอำนาจหน้าที่ของตน โดยจะต้องได้รับความเห็นชอบจากกระทรวงการคลังก่อนเสนอกฎหมายต่อคณะรัฐมนตรีตามนัยมาตรา ๒๕ แห่งพระราชบัญญัติวินัยการเงินการคลังของรัฐ พ.ศ. ๒๕๖๑

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(นายพิชัย ชุณหวชิร)

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง

สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง
กองนโยบายเศรษฐกิจมหภาค
โทร. ๐ ๒๒๗๓ ๙๐๒๐ ต่อ ๓๒๓๖ (วรรณวิภา)
โทรสาร ๐ ๒๒๙๘ ๕๖๐๒
ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ : wanwipa_s@fpo.go.th

สำเนาถูกต้อง

(นางสาววัลภา สุขผล)

นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการพิเศษ

๑๕ ก.ค. ๖๘

ที่ กต ๐๗๐๒/๖๖๑

กระทรวงการต่างประเทศ,
ถนนศรีอยุธยา กทม. ๑๐๔๐๐

๒๓ มิถุนายน ๒๕๖๘

เรื่อง ความเห็นต่อร่างแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๘-๒๕๗๕)

เรียน เลขาธิการคณะกรรมการรัฐมนตรี

อ้างถึง หนังสือสำนักเลขาธิการคณะกรรมการรัฐมนตรี ด่วนที่สุด ที่ นร ๐๕๐๖/ว(ล) ๔๔๖๐ ลงวันที่ ๑๐ เมษายน ๒๕๖๘

ตามที่สำนักเลขาธิการคณะกรรมการรัฐมนตรีขอให้กระทรวงการต่างประเทศเสนอความเห็นในส่วนที่เกี่ยวข้องเพื่อประกอบการพิจารณาของคณะกรรมการรัฐมนตรีต่อร่างแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๘ - ๒๕๗๕) ความละเอียดแจ้งแล้ว นั้น

กระทรวงการต่างประเทศพิจารณาแล้ว ขอเรียน ดังนี้

๑. ไม่ขัดข้องในหลักการและสาระโดยรวมของร่างแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๘-๒๕๗๕) ซึ่งมีวิสัยทัศน์เพื่อให้เกษตรกรเป็นพลังสำคัญในการผลักดันต่อการสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจและสังคม โดยมีพันธกิจขับเคลื่อนภาคเกษตรกรรมสู่ความมั่นคงและพอเพียงของเกษตรกรไทย และได้กำหนดแนวทางการขับเคลื่อนและปฏิบัติตามแผนแม่บทฯ อย่างบูรณาการระหว่างสภาเกษตรกรแห่งชาติในฐานะเจ้าภาพหลัก ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

๒. ร่างแผนแม่บทดังกล่าวมีความครอบคลุมและให้ความสำคัญกับบริบทในด้านการต่างประเทศ เช่น สถานการณ์เศรษฐกิจการเกษตรของโลก วิกฤติการณ์อาหารโลก ความขัดแย้งทางภูมิรัฐศาสตร์ และการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ โดยได้เสนอให้ประเทศไทยปรับกลยุทธ์การเติบโตอย่างครบวงจรตลอดห่วงโซ่การผลิตและห่วงโซ่มูลค่า ผ่านการดำเนินนโยบายเชิงรุกเพื่อรองรับสถานการณ์โลก เช่น การแสวงหาตลาดสินค้าเกษตรใหม่ ๆ ในต่างประเทศ การยกระดับสินค้าภูมิปัญญาท้องถิ่น การพัฒนาผลิตภาพและมาตรฐานด้านเกษตรกรรมไทยให้เป็นที่ยอมรับในตลาดต่างประเทศ โดยเฉพาะการปฏิบัติให้สอดคล้องกับข้อกำหนดทางกฎหมายและมาตรฐานสากล อาทิ ในด้านสิ่งแวดล้อม ซึ่งกระทรวงการต่างประเทศเห็นว่า ร่างแผนแม่บทดังกล่าวจะช่วยให้การพัฒนาเกษตรกรรมให้เป็นไปอย่างยั่งยืน และมีประสิทธิภาพ สร้างคุณค่าและประโยชน์ต่อเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทย รวมทั้งจะช่วยยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทยให้เป็นผู้นำด้านการเกษตรในระดับโลก และเป็นไปโดยสอดคล้องกับการดำเนินการเพื่อบรรลุเป้าหมายของการพัฒนาที่ยั่งยืนของสหประชาชาติ และการดำเนินการเพื่อเข้าเป็นสมาชิกองค์การความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (Organisation for Economic Co-operation and Development: OECD)

๓. อนึ่ง กระทรวงการต่างประเทศเห็นควรเสนอปรับถ้อยคำในร่างแผนแม่บทฯ ส่วนที่ ๔ “เป้าหมายของ ๑ หลัก ๒ ฐาน ๓ ทิศ ๑๑ ทาง ๓๒ วิถี” ข้อ ๔.๗.๕ ภายใต้หัวข้อย่อย หน่วยงานสนับสนุน (หน้า ๙๔ ของร่างแผนแม่บทฯ) จาก “กระทรวงการต่างประเทศ (กรมการค้าต่างประเทศ)” เป็น “กระทรวง

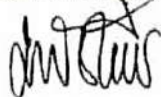
/พาณิชย์...

- ๒ -

พาณิชย์ (กรมการค้าต่างประเทศ)” เพื่อให้สอดคล้องกับการกิจและอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะในประเด็นการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับปัญหา-อุปสรรค กฎระเบียบและข้อกำหนดทางการค้า (ในประเทศและต่างประเทศ)

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาดำเนินการต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(นายมาริช เสงี่ยมพงษ์)

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ

สำเนาถูกต้อง

(นางสาววัลภา สุขผล)

นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการพิเศษ

๑๕ ก.ค. ๖๘

กรมเศรษฐกิจระหว่างประเทศ

กองสนเทศเศรษฐกิจ

โทรศัพท์ ๐ ๒๒๐๓ ๕๐๐๐ ต่อ ๑๔๑๒๗ (สุทธาทิพย์ฯ ๐๘๔ ๒๖๔ ๔๗๖๔)

ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ sutthathip.k@mfa.go.th

ด่วนที่สุด
ที่ กก ๐๒๐๓/ ๐๕๒๐

กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา
๕ ถนนราชดำเนินนอก กรุงเทพฯ ๑๐๑๐๐

๒๕ เมษายน ๒๕๖๘

เรื่อง การเสนอความเห็น เรื่อง ขอความเห็นชอบร่างแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม ฉบับที่ ๒
(พ.ศ. ๒๕๖๘ - ๒๕๗๕)

เรียน เลขาธิการคณะกรรมการรัฐมนตรี

อ้างถึง หนังสือสำนักเลขาธิการคณะกรรมการรัฐมนตรี ด่วนที่สุด ที่ นร ๐๕๐๖/ว(ล) ๙๕๖๐ ลงวันที่ ๑๐ เมษายน ๒๕๖๘

ตามหนังสือที่อ้างถึง สำนักเลขาธิการคณะกรรมการรัฐมนตรีขอให้กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา
เสนอความเห็นในส่วนที่เกี่ยวข้องเพื่อประกอบการพิจารณาของคณะกรรมการรัฐมนตรีโดยด่วน เรื่อง ขอความเห็นชอบ
ร่างแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๘ - ๒๕๗๕) ความละเอียดแล้ว นั้น

กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาพิจารณาแล้ว มีความเห็นว่า เห็นควรให้ความเห็นชอบ
ต่อร่างแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๘ - ๒๕๗๕) ตามที่สภาเกษตรกรแห่งชาติเสนอ
เนื่องจากแผนแม่บทฯ เป็นการพัฒนภาคเกษตรกรรม โดยมุ่งเน้นการแก้ปัญหาของเกษตรกรและเสริมสร้าง
ความมั่นคงทางอาชีพ ซึ่งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
ฉบับที่ ๑๓ อีกทั้งยังเชื่อมโยงกับแผนพัฒนาเกษตรกรรมระดับจังหวัดที่มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน
ในกระบวนการพัฒนา ทำให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน พร้อมทั้งยกระดับคุณภาพชีวิต
ของเกษตรกรในด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง รวมถึงเสริมสร้างเสถียรภาพด้านราคาและความมั่นคง
ในอาชีพเกษตรกร นอกจากนี้การพัฒนภาคเกษตรกรรมจะมีส่วนช่วยในการส่งเสริมการท่องเที่ยวในมิติต่าง ๆ
 อาทิ การท่องเที่ยวโดยชุมชนที่มีการเชื่อมโยงภาคเกษตรและการท่องเที่ยว การท่องเที่ยวเชิงอาหาร อันจะเป็น
การเพิ่มการเดินทางของนักท่องเที่ยว การพัฒนาการผลิตและบริการภาคเกษตรกรรม การกระจายรายได้สู่ชุมชน
นำมาซึ่งการพัฒนาเศรษฐกิจและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศได้ต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

ขอแสดงความนับถือ

(นายสรพงศ์ เทียนทอง)

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา

สำเนาถูกต้อง

สำนักงานปลัดกระทรวง
กองยุทธศาสตร์และแผนงาน
โทรศัพท์ ๐ ๒๖๘๓ ๑๖๑๔
ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ saraban.pkr@mots.go.th

(นางสาววิไลภา สุขผล)

นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการพิเศษ

๑๕ ก.ค. ๖๘

ต้นที่สด

ที่ พม ๐๒๐๘/๖๖๖๖๐

กระทรวงการพัฒนาลังคมและความมั่นคงของมนุษย์
๑๐๓๔ ถนนกรุงเกษม แขวงคลองมหานาค
เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย กทม. ๑๐๑๐๐

๖๕ มิถุนายน ๒๕๖๘

เรื่อง ขอความเห็นชอบร่างแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๘ - ๒๕๗๕)

เรียน เลขาธิการคณะรัฐมนตรี

อ้างถึง หนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ส่วนที่สุด ที่ นร ๐๕๐๖/ว(ล) ๙๔๖๐ ลงวันที่ ๑๐ เมษายน ๒๕๖๘

ตามหนังสือที่อ้างถึง สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี แจ้งขอให้กระทรวงการพัฒนาลังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เสนอความเห็นต่อการขอความเห็นชอบร่างแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๘ - ๒๕๗๕) ตามที่สภาเกษตรกรแห่งชาติเสนอ เพื่อประกอบการพิจารณาของคณะรัฐมนตรี ความละเอียดแจ้งแล้ว นั้น

กระทรวงการพัฒนาลังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เห็นด้วยในหลักการตามร่างแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๘ - ๒๕๗๕) และไม่ขัดข้องต่อการเป็นหน่วยงานสนับสนุนในการเพิ่มศักยภาพและยกระดับคุณภาพชีวิตของเกษตรกรให้สามารถเข้าถึงสิทธิและสวัสดิการสังคมขั้นพื้นฐานที่จำเป็นเพื่อให้เกษตรกรและครอบครัวมีความมั่นคงในชีวิตและความเสมอภาคทางสังคม รวมถึงส่งเสริมการมีส่วนร่วมและการรวมกลุ่มของเกษตรกรในการเป็นเครือข่ายหรือสมาชิกของสภาองค์กรชุมชนตำบล เพื่อให้มีโอกาสเข้าถึงทรัพยากรที่จำเป็นต่อการประกอบการเกษตรได้มากขึ้น อย่างไรก็ตาม กระทรวงการพัฒนาลังคมและความมั่นคงของมนุษย์ มีข้อสังเกตต่อประเด็นหน่วยงานสนับสนุนในทิศทางที่ ๑ การสร้างความเข้มแข็งของเกษตรกร ซึ่งได้กล่าวถึงส่วนราชการระดับกรมในสังกัด ได้แก่ กรมการพัฒนาชุมชน และสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) ทั้งนี้ กรมการพัฒนาชุมชน เป็นส่วนราชการระดับกรม สังกัดกระทรวงมหาดไทย มีได้อยู่ภายใต้สังกัดกระทรวงการพัฒนาลังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จึงขอให้หน่วยงานเจ้าของเรื่อง พิจารณาทบทวนรายละเอียดและความถูกต้องต่อประเด็นดังกล่าว เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ไม่คลาดเคลื่อน และให้ร่างแผนแม่บทฯ ฉบับนี้ มีความครอบคลุม ครบถ้วน สมบูรณ์ และเป็นกรอบการดำเนินงานสำคัญที่สามารถสร้างบทบาทและพลังให้แก่เกษตรกรไทยในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทย ได้อย่างยั่งยืน

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาดำเนินการต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(นายวรารัฐ ศิลปอาษา)

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนาลังคมและความมั่นคงของมนุษย์

สำนักงานปลัดกระทรวงฯ
กองยุทธศาสตร์และแผนงาน
โทร. ๐ ๒๖๕๙ ๖๔๔๔
โทรสาร ๐ ๒๖๕๙ ๖๔๔๘

สำเนาถูกต้อง

(นางสาววิมล สุขม)

นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการพิเศษ

๐๕ ก.ค. ๖๘

ด่วนที่สุด

ที่ อว (ปคร) ๐๒๑๗/๑ จส ๖๘

กระทรวงการอุดมศึกษา
วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม
ถนนพระรามที่ ๖ ราชเทวี กทม. ๑๐๔๐๐

๑๕ มิถุนายน ๒๕๖๘

เรื่อง ขอความเห็นชอบร่างแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๘ - ๒๕๗๕)

เรียน เลขาธิการคณะกรรมการการอุดมศึกษา

อ้างถึง หนังสือสำนักเลขาธิการคณะกรรมการการอุดมศึกษา ด่วนที่สุด ที่ นร ๐๕๐๖/ว(ล) ๙๔๖๐ ลงวันที่ ๑๐ เมษายน ๒๕๖๘
สิ่งที่ส่งมาด้วย ข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะ และข้อสังเกต ของกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม

ตามหนังสือที่อ้างถึง สำนักเลขาธิการคณะกรรมการการอุดมศึกษา ขอให้กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม เสนอความเห็นในส่วนที่เกี่ยวข้องเพื่อประกอบการพิจารณาของคณะกรรมการการอุดมศึกษา เรื่อง ขอความเห็นชอบร่างแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๘ - ๒๕๗๕) ความละเอียดแจ้งแล้ว นั้น

กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม พิจารณาแล้วเห็นควรให้ความเห็นชอบร่างแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๘ - ๒๕๗๕) เนื่องจากสอดคล้องกับนโยบายชาติ โดยเชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๓ ครอบคลุมมิติการพัฒนาที่หลากหลาย ทั้งการเสริมสร้างศักยภาพ การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และการเพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตรเป็นแผนแม่บทที่มีความชัดเจนและครอบคลุมการนำ “หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” มาเป็นแกนกลาง ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืน มีการกำหนดเป้าหมาย ทิศทางและจัดลำดับความสำคัญของแนวทางการดำเนินงานที่ชัดเจน มีเนื้อหาที่ค่อนข้างครอบคลุมในการมุ่งเน้นการแก้ปัญหาด้านเกษตรกรรม มีจุดเด่นที่สามารถนำไปเป็นกรอบแนวทางการขับเคลื่อนภาคเกษตรกรรมได้อย่างเหมาะสม และการมีส่วนร่วมจากระดับพื้นที่ด้วยกระบวนการรับฟังความคิดเห็นจากเกษตรกรทุกจังหวัด ภาครัฐ เอกชน และภาควิชาการ รวมถึงการใช้ข้อมูลจากแผนจังหวัด (๗๗ จังหวัด) มาร่วมสังเคราะห์ด้วย อย่างไรก็ตาม มีบางประเด็นที่ควรได้รับการปรับปรุงเพิ่มเติม เพื่อให้สามารถขับเคลื่อนแผนได้อย่างเป็นรูปธรรมและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดยมีข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะ และข้อสังเกต รายละเอียดตามสิ่งที่ส่งมาด้วย

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาดำเนินการต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(นางสาวศุภมาส อิศรภักดี)

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม

สำเนาถูกต้อง

สำนักงานปลัดกระทรวงฯ

โทร ๐ ๒๓๓๓ ๓๙๖๘

ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ cplo@mhesi.go.th

(นางสาววิภา สุขมล)

นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการพิเศษ

๑๕ ก.ค. ๖๘

สิ่งที่ส่งมาด้วย

ข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะ และข้อเสนอแนะของกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม
ต่อร่างแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๘ - ๒๕๗๕)

๑. วิสัยทัศน์ “เกษตรกรเป็นพลังสำคัญในการผลักดันการสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจ และสังคม”
ควรพิจารณาเพิ่มเติมมิติสิ่งแวดล้อมในวิสัยทัศน์ และปรับข้อความเพื่อให้มีสาระสำคัญที่
ครบถ้วนสมบูรณ์ โดยปรับใหม่เป็น “เกษตรกรไทยเป็นพลังสำคัญต่อการผลักดันการสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจ
สังคม และสิ่งแวดล้อม”

๒. พันธกิจ (Mission statement) “ขับเคลื่อนภาคเกษตรกรรมสู่ความมั่นคงและพอเพียงของ
เกษตรกรไทย”

ควรพิจารณาเพิ่มเติมความยั่งยืน โดยปรับใหม่เป็น “ขับเคลื่อนภาคเกษตรกรรมสู่
ความพอเพียงและยั่งยืนของเกษตรกรไทย”

๓. ภารกิจหลักภายใต้พันธกิจ ข้อที่ ๒ “เกษตรชาวนาตลาดขับเคลื่อนสภาพแวดล้อมสีเขียว”

ควรปรับข้อความใหม่เป็น “เกษตรชาวนาตลาดขับเคลื่อนระบบนิเวศเกษตรที่ยั่งยืน” เพื่อให้
สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๓

๔. วัตถุประสงค์ ข้อที่ ๒ “เพื่อขับเคลื่อนเกษตรสีเขียวที่สามารถสร้างรายได้ให้เกษตรกรและเป็น
มิตรต่อสิ่งแวดล้อม”

ควรพิจารณาใช้คำว่า “เกษตรกรรมยั่งยืน” แทน “เกษตรสีเขียว” เพื่อให้มีความหมาย
ที่ครอบคลุม โดยปรับใหม่เป็น “เพื่อขับเคลื่อนเกษตรกรรมยั่งยืนที่สามารถสร้างรายได้ให้เกษตรกรและเป็นมิตร
ต่อสิ่งแวดล้อม”

๕. ข้อ ๔.๒ สาระสำคัญตาม ๑ หลัก ๒ ฐาน ๓ ทิศ ๑๑ ทาง และ ๓๒ วิธี ข้อ ๔.๒.๕ วิธีในการ
ดำเนินงาน วิธีที่ ๓๑ “ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรชุมชน การพัฒนาพื้นที่ที่มีศักยภาพ เพื่อเชื่อมโยง
ภาคเกษตรและการท่องเที่ยว สร้างรูปแบบ/โมเดลเกษตรเชิงท่องเที่ยว โดยเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวสามารถ
เยี่ยมชม สัมผัสกับวิถีเกษตรที่มีการผสมผสานกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจในหลากหลายในระดับ
ชุมชน” (หน้า ๘๖)

ควรพิจารณาขยายความเพิ่มเติมจากข้อความเพื่อให้มีความชัดเจน โดยปรับข้อความใหม่เป็น
“ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรชุมชน การพัฒนาพื้นที่ที่มีศักยภาพ เพื่อเชื่อมโยงภาคเกษตรและการท่องเที่ยว
สร้างรูปแบบ/โมเดลเกษตรเชิงท่องเที่ยว โดยเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวสามารถเยี่ยมชม สัมผัสกับวิถีเกษตรที่มี
การผสมผสานกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจในหลากหลายมิติ และกระจายรายได้ในระดับชุมชน/
ท้องถิ่น”

๖. ข้อ ๔.๔ เป้าหมายและตัวชี้วัดรวม ข้อ ๔.๔.๒ ตัวชี้วัดและค่าเป้าหมาย ข้อ ๔ “รายได้เงินสด
สุทธิครัวเรือนเกษตรกร ไม่ต่ำกว่า ๕๓๗,๐๐๐ บาท ต่อครัวเรือน ภายในปี ๒๕๗๐” (หน้า ๘๖)

ควรพิจารณาปรับเพิ่มเติมข้อความเพื่อความชัดเจน เป็น “รายได้เงินสดสุทธิครัวเรือนเกษตรกร
ไม่ต่ำกว่า ๕๓๗,๐๐๐ บาท ต่อครัวเรือนต่อปี ภายในปี ๒๕๗๐”

/ ๗. ข้อ ...

๗. ข้อ ๔.๕ ทิศที่ ๑ การสร้างความเข้มแข็งของเกษตรกร (หน้า ๘๗)

๗.๑ ข้อ ๔.๕.๒) แนวทางการพัฒนา “เปลี่ยนความอ่อนแอเป็นความเข้มแข็งของเกษตรกร เพื่อนำไปสู่ความมั่นคงของเกษตรกร” โดยภาครัฐจะเสนอนโยบายเพื่อเป็นกรอบแนวคิดในการพัฒนา ซึ่งมีจำนวน ๕ ข้อ ข้อที่ ๔ “มุ่งสนับสนุน ส่งเสริมการให้การศึกษา อบรม ถ่ายทอดความรู้ เทคโนโลยีด้าน เกษตรกรรม และการจัดการแก่เกษตรกรและยุวเกษตรกร” (หน้า ๘๘)

ควรพิจารณาปรับข้อความเป็น “มุ่งเน้นสนับสนุน ส่งเสริมการศึกษาและพัฒนา วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรมเพื่อการเกษตรกรรม ที่สามารถนำไปใช้งานจริง และเข้าถึงเกษตรกร ทุกกลุ่ม อย่างเท่าเทียมและเป็นธรรม” ทั้งนี้ เพื่อให้ครอบคลุมประเด็นการนำวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และ นวัตกรรมไปใช้เพื่อการเกษตรกรรม

๗.๒ ข้อ ๔.๕.๔) แนวทาง/วิธี (หน้า ๘๘)

๗.๒.๑ ทางที่ ๑ พัฒนาศักยภาพเกษตรกร วิธีที่ ๑ “จัดทำฐานข้อมูลเชิงกลยุทธ์ สำหรับ การพัฒนาภาคเกษตรกรรม”

ควรพิจารณาปรับข้อความให้ชัดเจนเป็น “จัดทำฐานข้อมูลเกษตรกร/กลุ่ม เกษตรกร/องค์กรเกษตรกรรมต้นแบบ/เครือข่าย สำหรับการพัฒนาภาคเกษตรกรรม”

๗.๒.๒ ทางที่ ๒ ถ่ายทอดเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่เหมาะสมเพื่อประสิทธิภาพการผลิต วิธีที่ ๒ “นำเทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ ๆ มาใช้ในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและลดต้นทุน”

ควรพิจารณาปรับข้อความให้เหมาะสมเป็น “นำเทคโนโลยีและนวัตกรรม ที่เหมาะสม มาใช้ในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต ลดต้นทุน และสร้างมูลค่าเพิ่ม”

๘. ข้อ ๔.๖ ทิศที่ ๒ “การพัฒนาเกษตรสีเขียว” (หน้า ๙๐)

๘.๑ ควรพิจารณาปรับข้อความของทิศที่ ๒ เป็น “การพัฒนาเกษตรยั่งยืน” เพื่อให้สอดคล้อง กับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๓

๘.๒ ข้อ ๔.๖.๒) แนวทางการพัฒนา “มุ่งเน้นการทำการเกษตรที่สร้างความยั่งยืนด้วย สภาพแวดล้อมสีเขียว” โดยภาครัฐจะเสนอนโยบายเพื่อเป็นกรอบแนวคิดในการพัฒนา ซึ่งมีจำนวน ๔ ข้อ (หน้า ๙๐)

ควรพิจารณาเพิ่มเติมอีก ๑ ข้อ คือ “ส่งเสริมการทำเกษตรที่เป็นมิตรต่อสภาพแวดล้อม อย่างยั่งยืน โดยคำนึงถึงผลกระทบต่อประชาชนทุกภาคส่วน เช่น การกำหนดมาตรการ การใช้สารเคมีในพื้นที่ ที่มีความอ่อนไหวทางด้านสิ่งแวดล้อม พื้นที่ต้นน้ำ และลำธารสาธารณะ และ/หรือ ร่วมกันการลดการเผาไหม้ ในพื้นที่เกษตรอย่างเป็นรูปธรรม เป็นต้น” ทั้งนี้ เพื่อให้ครอบคลุม ครอบคลุม สมบูรณ์ ในประเด็นเกษตรกรรม ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

๘.๓ ข้อ ๔.๖.๔) แนวทาง/วิธี ทางที่ ๓ พัฒนาการผลิตสู่พื้นฐานเศรษฐกิจที่ยั่งยืนระดับชุมชน ซึ่งมีวิธี จำนวน ๓ ข้อ

ควรพิจารณาเพิ่มวิธี “ข้อที่ ๔ ส่งเสริมการวิจัย และพัฒนาการผลิตเพื่อสร้างนวัตกรรมที่ เหมาะสมระดับชุมชน” เพื่อให้มีประเด็นที่ครอบคลุม และกระพือการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม มีกับภารกิจที่สอดคล้องกับประเด็นดังกล่าว

๙. ข้อ ๖.๕ ข้อเสนอต่อรัฐบาลและหน่วยงานกลไกของรัฐในการพัฒนาภาคเกษตรกรรม ในภาพรวม ตารางที่ ๒ ข้อเสนอต่อรัฐบาลและหน่วยงานกลไกของรัฐในการพัฒนาภาคเกษตรกรรมในภาพรวม ประเด็นหน่วยงานสนับสนุนที่นำไปสู่การปฏิบัติ (หน้า ๑๓๕)

๙.๑ ขอแก้ไขชื่อของหน่วยงานสนับสนุนที่นำไปสู่การปฏิบัติ จาก “กรมวิทยาศาสตร์และบริการ” เป็น “กรมวิทยาศาสตร์บริการ” (หน้า ๑๔๔ และหน้า ๑๔๗)

๙.๒ ขอให้พิจารณาเพิ่มกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม เป็นหน่วยงานสนับสนุน ในประเด็นกรอบแนวทาง ตามมาตรา ๔๑ ดังนี้

๙.๒.๑ ตามมาตรา ๔๑ (๓) การสร้างความเป็นธรรมด้านราคา ผลผลิตทางการเกษตร โดยคำนึงถึงการส่งเสริมให้สินค้าเกษตรได้รับผลตอบแทนสูงสุด (ทิศที่ ๑ และทิศที่ ๓)

๙.๒.๒ ตามมาตรา ๔๑ (๕) การอนุรักษ์ การฟื้นฟู และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพเพื่อการเกษตร (ทิศที่ ๑ ทิศที่ ๒ และทิศที่ ๓)

๙.๒.๓ ตามมาตรา ๔๑ (๙) การสร้างเครือข่ายองค์กรเกษตรกรเชื่อมโยงและพัฒนาความร่วมมือในด้านการผลิตทางการเกษตร การแปรรูป การตลาดและการบริโภคเพื่อการยังชีพระหว่างเครือข่ายองค์กรเกษตรกรกับภาครัฐและภาคเอกชน (ทิศที่ ๑ และทิศที่ ๓)

๑๐. ภาพรวม

๑๐.๑ ควรมีบทสรุปผลการดำเนินงานของแผนแม่บทฉบับก่อนหน้า (๒๕๖๐ - ๒๕๖๔) เพื่อให้มีการนำไปเป็นบทเรียนและการประเมินผลเชิงนโยบาย

๑๐.๒ ควรพิจารณาปรับกรอบระยะเวลาของแผนให้สอดคล้องกับแผนระดับชาติหลัก ให้สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์ชาติและแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เพื่อให้หน่วยงานสามารถนำไปปฏิบัติและประเมินผลได้ง่าย

๑๐.๓ โครงสร้างภาษาและคำศัพท์เฉพาะ เช่น “ทิศ - ทาง - วิถี” อาจเข้าใจยาก และเป็นอุปสรรคต่อการแปลงไปสู่แผนงานจริง

๑๐.๔ ควรมีการพัฒนากลไกขับเคลื่อนในระดับพื้นที่ เช่น กลไกบูรณาการระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับกลุ่มเกษตรกรเพื่อให้เกิดการระดมทรัพยากร มีความต่อเนื่อง และยั่งยืนในการดำเนินงาน

๑๐.๕ ควรมีการสร้างเกษตรกรรุ่นใหม่ ถึงแม้ในแผนแม่บทมีการกล่าวถึง “ยุวเกษตรกร” แต่ควรเพิ่มมาตรการจูงใจคนรุ่นใหม่ให้กลับเข้าสู่ภาคการเกษตรอย่างเป็นระบบมากขึ้น เช่น ทุนตั้งต้น การฝึกอบรมร่วมกับภาคเอกชน และแพลตฟอร์มตลาด

๑๐.๖ ควรมีแนวทางบรรเทาความเสี่ยง เช่น ความเหลื่อมล้ำ การเข้าถึงของเกษตรกรรายย่อย และผลกระทบจากภัยธรรมชาติ

๑๐.๗ ควรมีการวิเคราะห์แนวโน้มอนาคตโลก (Global Foresight) ที่จะส่งผลต่อภาคเกษตรไทย เช่น การเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ ภูมิรัฐศาสตร์ หรือเทคโนโลยี

๑๐.๘ ควรจัดให้มีคู่มือหรือแผนปฏิบัติการ (Action Plan) เพิ่มเติม เพื่อให้หน่วยงานต่าง ๆ มีความเข้าใจที่ตรงกันเพื่อการออกแบบกิจกรรมได้สอดคล้องกับเป้าหมายที่กำหนด โดยควรมีกลไกและรายละเอียดการขับเคลื่อนสู่การปฏิบัติ เช่น โครงการหลัก ตัวชี้วัดกิจกรรม หน่วยงานรับผิดชอบหลัก/สนับสนุน และลำดับความสำคัญ

๑๐.๙ ควรมีการประเมินผลความสำเร็จหรือล้มเหลว เพื่อการปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้นในอนาคต โดยต้องเน้นผลลัพธ์ (Outcome) ผลกระทบ (Impact) นอกเหนือจากการพิจารณาผลผลิต (Output) ของ โครงการการนำเทคโนโลยีเกษตรสมัยใหม่มาใช้ เช่น การเกษตรแม่นยำ (Precision Agriculture) Genome Editing เพื่อการปรับปรุงพันธุ์ หรือ blockchain ในการตรวจสอบย้อนกลับ รวมถึงการสร้างช่องทาง การนำ ความรู้ และเทคโนโลยีสมัยใหม่ให้เข้าถึงเกษตรกรและบริษัทเอกชน

๑๐.๑๐ ควรมีการเพิ่มแนวคิดการพัฒนาการเกษตรด้วยแนวทาง “เกษตรเชิงฟื้นฟู (Regenerative Agriculture)” อย่างเป็นระบบ แม้แผนนี้จะเน้นเรื่องเกษตรสีเขียวและการฟื้นฟูทรัพยากร แต่ยังไม่มีการวิจัยทางวิชาการรองรับอย่างเข้มแข็ง หรือกรอบหรือแนวทางเฉพาะเจาะจงในเรื่องการออกแบบ ระบบเกษตรที่ “ช่วยฟื้นฟู” ดิน น้ำ ระบบนิเวศ และคาร์บอน การกักเก็บคาร์บอนในดิน ทั้งนี้ ในหลายประเทศ มีระบบ Carbon Credit for Farmers หรือ Payment for Ecosystem Services (PES) ซึ่งหากบรรจุไว้ในแผน จะเพิ่มโอกาสให้เกิดการขับเคลื่อนจริงในระดับพื้นที่

๑๐.๑๑ ควรมีการขับเคลื่อนสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมโดยเร็ว เพื่อประโยชน์ต่อเกษตรกร และภาคการเกษตรของประเทศไทยต่อไป

๑๐.๑๒ จากการวิเคราะห์ความเชื่อมโยงของร่างแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๘ - ๒๕๗๕) กับแผนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) ของประเทศ พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐ ฉบับปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๖๗ พบว่า ร่างแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม ฉบับที่ ๒ ดังกล่าว มีความสอดคล้องกับ แผนด้าน ววน. ทั้ง ๓ ทิศ ใน ๔ ทาง ได้แก่ ทิศที่ ๑ การสร้างความเข้มแข็งของเกษตรกร ทางที่ ๑ พัฒนา ศักยภาพเกษตรกร ทางที่ ๒ ถ่ายทอดเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่เหมาะสมเพื่อประสิทธิภาพการผลิต และทาง ที่ ๓ พัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่น ทิศที่ ๒ การพัฒนาเกษตรสีเขียว ทางที่ ๑ อนุรักษ์และพัฒนาระบบนิเวศน์ ทางการเกษตร ทางที่ ๒ พัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน แหล่งน้ำ และระบบชลประทาน ทางที่ ๓ พัฒนาการผลิต สู่พื้นฐานเศรษฐกิจที่ยั่งยืนระดับชุมชน และทางที่ ๔ ฟื้นฟูทรัพยากรต่าง ๆ เพื่อสร้างศักยภาพใหม่ทางการเกษตร และทิศที่ ๓ การเพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตรสู่ตลาดโลก ทางที่ ๑ สร้างความเป็นธรรมและยกระดับราคาสินค้าผลผลิต และทางที่ ๒ ยกระดับการผลิต การตลาด และขยายโอกาสเข้าถึงแหล่งทุน ทั้งนี้ แผนด้าน ววน. เป็นส่วนหนึ่ง ที่จะช่วยสนับสนุนให้แผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรมดังกล่าวบรรลุเป้าหมายตามตัวชี้วัดได้

ด่วนที่สุด

ที่ อว (ปร) ๐๒๑๓/๑๓๗/๕๕

กระทรวงการอุดมศึกษา
วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม
ถนนพระรามที่ ๖ ราชเทวี กทม. ๑๐๕๐๐

๑๕ กรกฎาคม ๒๕๖๘

เรื่อง ยืนยันการเสนอความเห็นเรื่อง ขอความเห็นชอบร่างแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม ฉบับที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๖๘ - ๒๕๗๕)

เรียน เลขาธิการคณะกรรมการรัฐมนตรี

อ้างถึง หนังสือสำนักเลขาธิการคณะกรรมการรัฐมนตรี ด่วนที่สุด ที่ นร ๐๕๐๖/๑๖๙๘๘ ลงวันที่ ๓ กรกฎาคม ๒๕๖๘

ตามหนังสือที่อ้างถึง สำนักเลขาธิการคณะกรรมการรัฐมนตรีขอให้กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม แจ้งยืนยันการเสนอความเห็นเรื่อง ขอความเห็นชอบร่างแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๘ - ๒๕๗๕) ความละเอียดแจ้งแล้ว นั้น

กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม พิจารณาแล้ว เห็นควรยืนยันตามความเห็นเดิม

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาดำเนินการต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

สุภาวณ

(นางสาวสุภาวณ หวังศุภกิจโกศล)

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม

สำเนาถูกต้อง

(นางสาววัลภา สุขผล)

นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการพิเศษ

๑๕ ก.ค. ๖๘

สำนักงานปลัดกระทรวง

โทร. ๐ ๒๓๓๓ ๓๔๖๘

โทรสาร ๐ ๒๓๓๓ ๓๔๓๘

ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ : cplo@mhesi.go.th

ด่วนที่สุด

ที่ กษ ๑๓๐๔/๓๒๑๕

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
ถนนราชดำเนินนอก กทม. ๑๐๒๐๐

๓๐ เมษายน ๒๕๖๘

เรื่อง ขอความเห็นชอบร่างแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๘ - ๒๕๗๕)

เรียน เลขาธิการคณะรัฐมนตรี

อ้างถึง หนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ด่วนที่สุด ที่ นร ๐๕๐๖/ว(ล) ๙๔๖๐ ลงวันที่ ๑๐ เมษายน ๒๕๖๘

ตามหนังสือที่อ้างถึง สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีขอให้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
เสนอความเห็นในส่วนที่เกี่ยวข้องเพื่อประกอบการพิจารณาของคณะรัฐมนตรี เรื่อง ขอความเห็นชอบร่างแผน
แม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๘ - ๒๕๗๕) ของสภาเกษตรกรแห่งชาติ ความละเอียด
แล้วแล้ว นั้น

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์พิจารณาแล้ว มีความเห็นเพิ่มเติมต่อร่างแผนแม่บทเพื่อพัฒนา
เกษตรกรรม ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๘ - ๒๕๗๕) โดยเห็นควรกำหนดเป้าหมายรายได้เงินสดสุทธิครัวเรือนเกษตรกร
ให้ครอบคลุมจนถึงปี ๒๕๗๕ ตามกรอบระยะเวลาของแผน และเพื่อให้การขับเคลื่อนสู่การปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง
ควรให้ความสำคัญกับการแปลงแผนไปสู่การปฏิบัติ รวมถึงการประเมินผลการบรรลุเป้าหมายของแผนดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาดำเนินการต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(นางนฤมล ภิญโญสินวัฒน์)

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

โทร. ๐ ๒๕๔๐ ๓๓๗๑-๒

โทรสาร ๐ ๒๕๗๕ ๒๕๙๓

ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ appsd.oae@gmail.com

สำเนาถูกต้อง

(นางสาววิมล สุขผล)

นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการพิเศษ

๑๕ ก.ค. ๖๘

ด่วนที่สุด

ที่ คค (ปคร) ๐๘๐๘.๔/๑๖๖

กระทรวงคมนาคม
ถนนราชดำเนินนอก
กรุงเทพฯ ๑๐๑๐๐

๙ พฤษภาคม ๒๕๖๘

เรื่อง ความเห็นต่อร่างแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๘ - ๒๕๗๕)

เรียน เลขาธิการคณะกรรมการรัฐมนตรี

อ้างถึง หนังสือสำนักเลขาธิการคณะกรรมการรัฐมนตรี ด่วนที่สุด ที่ นร ๐๕๐๖/ว(ล) ๙๔๖๐ ลงวันที่ ๑๐ เมษายน ๒๕๖๘

ตามหนังสือที่อ้างถึง สำนักเลขาธิการคณะกรรมการรัฐมนตรีขอให้กระทรวงคมนาคมเสนอความเห็นในส่วนที่เกี่ยวข้องเพื่อประกอบการพิจารณาของคณะกรรมการรัฐมนตรีโดยด่วน เรื่อง ขอความเห็นชอบร่างแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๘ - ๒๕๗๕) ของสภาเกษตรกรแห่งชาติ ความละเอียดแจ้งแล้ว นั้น

กระทรวงคมนาคมพิจารณาแล้วขอเรียนว่า สภาเกษตรกรแห่งชาติได้นำเสนอคณะกรรมการรัฐมนตรีเพื่อขอความเห็นชอบร่างแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๘ - ๒๕๗๕) เนื่องจากพระราชบัญญัติสภาเกษตรกรแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๓ กำหนดให้สภาเกษตรกรแห่งชาติมีอำนาจหน้าที่ในการจัดทำแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรมและเสนอแผนแม่บทต่อคณะกรรมการรัฐมนตรี เพื่อเป็นกรอบแนวทางในการบูรณาการขับเคลื่อนการพัฒนาทางเกษตรกรรมของภาคส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยกระทรวงคมนาคมได้มีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและระบบโลจิสติกส์ เพื่อรองรับการเดินทางและการขนส่งสินค้าให้เกิดความสะดวก รวดเร็วปลอดภัย และมีประสิทธิภาพ อันจะเป็นการส่งเสริมและพัฒนาระบบการขนส่งผลผลิต สินค้าเกษตร และปัจจัยการผลิตทางการเกษตรของประเทศไทยต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาดำเนินการต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(นายสุริยะ จึงรุ่งเรืองกิจ)

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม

สำเนาถูกต้อง

สำนักงานนโยบายและแผนการขนส่งและจราจร
สำนักแผนงาน
โทรศัพท์ ๐ ๒๒๑๕ ๑๕๑๕ ต่อ ๒๐๒๔ (กัลยกร)
โทรสาร ๐ ๒๒๑๕ ๔๖๑๖
ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ logisticsplan@otp.go.th

(นางสาววิภา สุขผล)
นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการพิเศษ

๑๕ ก.ค. ๖๘

ด่วนที่สุด

ที่ ศค ๐๑๐๐.๔/๑๓๓

กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม
ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติ ๘๐ พรรษา
อาคารรัฐประศาสนภักดี ถนนแจ้งวัฒนะ
เขตหลักสี่ กรุงเทพฯ ๑๐๒๑๐

๑๙ พฤษภาคม ๒๕๖๘

เรื่อง ขอบความเห็นชอบร่างแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๘ - ๒๕๗๕)

เรียน เลขาธิการคณะรัฐมนตรี

อ้างถึง หนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ด่วนที่สุด นร ๐๕๐๖/ว(ล) ๙๔๖๐ ลงวันที่ ๑๐ เมษายน ๒๕๖๘

ตามหนังสือที่อ้างถึง สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีขอให้กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม
เสนอความเห็นเรื่อง ขอบความเห็นชอบร่างแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๘ - ๒๕๗๕)
เพื่อประกอบการพิจารณาของคณะรัฐมนตรี ความละเอียดแจ้งแล้ว นั้น

กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมพิจารณาแล้ว ไม่ขัดข้องในหลักการต่อการขอความเห็นชอบ
ร่างแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๘ - ๒๕๗๕) ตามที่สภาเกษตรกรแห่งชาติเสนอ
โดยกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมพร้อมสนับสนุนการดำเนินการและให้ความร่วมมือในส่วนที่เกี่ยวข้อง
กับภารกิจของกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม อาทิ การพัฒนาฐานข้อมูลภาคเกษตรกรรม [สถาบันข้อมูลขนาดใหญ่
(องค์การมหาชน)] การส่งเสริมใช้เครื่องมือทางเทคโนโลยีหรือนวัตกรรมเพื่อการเกษตร เช่น โดรน แพลตฟอร์มดิจิทัล
(สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล) เพื่อการพัฒนาศักยภาพและเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจตามห่วงโซ่อุปทานและห่วงโซ่
คุณค่าของภาคเกษตรกรรมอย่างบูรณาการตามเป้าหมาย ทิศทาง และวิธีการดำเนินงานที่ร่างแผนแม่บทเพื่อพัฒนา
เกษตรกรรม ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๘ - ๒๕๗๕) ได้ระบุไว้

อนึ่ง กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมมีความเห็นเพิ่มเติมในส่วนของการวิเคราะห์
ภาพอนาคตที่ควรประเมินสถานการณ์โลกในมิติการค้าระหว่างประเทศมีความเปราะบางและจะมีผลกระทบ
ต่อห่วงโซ่อุปทานของสินค้าเกษตรและภาคเกษตรกรรม โดยพิจารณาให้ความสำคัญกับแนวทางการเตรียมพร้อม
เพื่อสร้างความมั่นคงให้ภาคเกษตรกรรมของประเทศให้สามารถรองรับการเปลี่ยนแปลงได้ทันต่อสถานการณ์
และเพื่อให้ร่างแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม ฉบับที่ ๒ ที่กำหนดระยะเวลาครอบคลุมปี พ.ศ. ๒๕๖๘ - ๒๕๗๕
สามารถตอบสนองต่อสถานการณ์ปัจจุบันได้อย่างสอดคล้องเท่าทันต่อผลกระทบทั้งในระยะสั้นและระยะยาว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาดำเนินการต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(นายประเสริฐ จันทรรวงทอง)

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม

สำนักงานปลัดกระทรวง
กองยุทธศาสตร์และแผนงาน
โทรศัพท์ ๐ ๒๑๔๑ ๖๓๕๕, ๐ ๒๑๔๑ ๖๓๗๘
ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ saraban@mdes.go.th

สำเนาถูกต้อง

(นางสาววิมลภา สุขผล)

นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการพิเศษ

ส่วนที่สี่

ที่ พส ๐๒๒๐.๒/ ๑ ๓ ๒ ๘

กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
๙๒ ซอยพหลโยธิน ๗ ถนนพหลโยธิน
แขวงพญาไท เขตพญาไท
กรุงเทพฯ ๑๐๔๐๐

๑๕ พฤษภาคม ๒๕๖๘

เรื่อง ขอความเห็นชอบร่างแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๘ - ๒๕๗๕)

เรียน เลขาธิการคณะรัฐมนตรี

อ้างถึง หนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ส่วนที่สี่ ที่ นร ๐๕๐๖/ว(ล) ๙๔๖๐ ลงวันที่ ๑๐ เมษายน ๒๕๖๘

ตามหนังสือที่อ้างถึง สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ขอให้กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเสนอความเห็น เรื่อง ขอความเห็นชอบร่างแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๘ - ๒๕๗๕) ความละเอียดแจ้งแล้ว นั้น

กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมพิจารณาแล้ว ไม่ขัดข้องในหลักการ ต่อร่างแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๘ - ๒๕๗๕) ตามที่สภาเกษตรกรแห่งชาติเสนอ ทั้งนี้ ควรให้ความสำคัญกับผลกระทบต่อระบบนิเวศของทรัพยากรธรรมชาติในภาพรวมทั้งระบบ อาทิ การใช้ปุ๋ย สารเคมี และแนวปฏิบัติในการทำเกษตร รวมถึงการทำเกษตรในพื้นที่ลุ่มน้ำ อันจะส่งผลให้ประเทศบรรลุเป้าหมายของการพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาดำเนินการ

ขอแสดงความนับถือ

(นายเฉลิมชัย ศรีอ่อน)

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

สำเนาถูกต้อง

(นางสาววิไล สุขผล)

นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการพิเศษ

๑๕ ก.ย. ๖๘

สำนักงานปลัดกระทรวง

โทร./โทรสาร ๐ ๒๒๖๕ ๖๓๐๗

ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ cplo.mnre@hotmail.com

ด่วนที่สุด

ที่ พน ๐๒๑๑/๑๕๖

กระทรวงพลังงาน

ศูนย์เอนเนอร์ยี่คอมเพล็กซ์ อาคารบี

ถนนวิภาวดีรังสิต กรุงเทพฯ ๑๐๙๐๐

๑๕ พฤษภาคม ๒๕๖๘

เรื่อง ความเห็นต่อร่างแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๘ - ๒๕๗๕)

เรียน เลขาธิการคณะกรรมการรัฐมนตรี

อ้างถึง หนังสือสำนักเลขาธิการคณะกรรมการรัฐมนตรี ด่วนที่สุด ที่ นร ๐๕๐๖/ว(ล) ๙๕๖๐ ลงวันที่ ๑๐ เมษายน ๒๕๖๘

ตามที่สำนักเลขาธิการคณะกรรมการรัฐมนตรีขอให้กระทรวงพลังงานเสนอความเห็นในส่วนที่เกี่ยวข้องเพื่อประกอบการพิจารณาของคณะรัฐมนตรี ความละเอียดแจ้งแล้ว นั้น

กระทรวงพลังงานพิจารณาแล้ว มีความเห็นว่าไม่มีข้อขัดข้องในหลักการต่อร่างแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๘ - ๒๕๗๕) โดยเห็นว่า สภาเกษตรกรแห่งชาติได้ดำเนินการจัดทำแผนแม่บทฯ ดังกล่าวผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากทุกภาคส่วนของประเทศ รวมทั้งเชื่อมโยงกับแผนพัฒนาเกษตรกรรมระดับจังหวัดเพื่อให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๓ ซึ่งจะช่วยสนับสนุนการยกระดับคุณภาพชีวิตของเกษตรกร และเสริมสร้างเสถียรภาพด้านราคาและความมั่นคงในอาชีพเกษตรกรโดยรวม ทั้งนี้ กระทรวงพลังงานยินดีให้การสนับสนุนการดำเนินการที่มีความเกี่ยวข้องกับการดำเนินการกิจของกระทรวงพลังงาน อาทิ การพัฒนาเกษตรสีเขียว และการสร้างความเข้มแข็งของเกษตรกร โดยการถ่ายทอดเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่เหมาะสม เพื่อเพิ่มศักยภาพและประสิทธิภาพการผลิต ตามความเหมาะสมต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาดำเนินการต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(นายพีระพันธุ์ สาลีรัฐวิภาค)

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพลังงาน

สำเนาถูกต้อง

(นางสาววิมลภา สุขผล)

นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการพิเศษ

๑๕ พ.ค. ๖๘

สำนักงานปลัดกระทรวงพลังงาน

กองส่งเสริมและพัฒนาพลังงานภูมิภาค

โทร. ๐ ๒๑๔๐ ๖๔๐๘

ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ krittayapk@energy.go.th

ที่ พณ ๐๔๑๐/ ๒๙๔๕

กระทรวงพาณิชย์
๕๐๓ ถนนนนทบุรี อำเภอเมือง
จังหวัดนนทบุรี ๑๑๐๐๐

๓๐ พฤษภาคม ๒๕๖๘

เรื่อง ขอความเห็นชอบร่างแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๘ - ๒๕๗๕)

เรียน เลขาธิการคณะรัฐมนตรี

อ้างถึง หนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ส่วนที่สดุ ที่ นร ๐๕๐๖/ว(ล) ๙๕๖๐ ลงวันที่ ๑๐ เมษายน ๒๕๖๘

ตามหนังสือที่อ้างถึง สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีขอให้กระทรวงพาณิชย์เสนอความเห็นในส่วนที่เกี่ยวข้อง กรณีสภาเกษตรกรแห่งชาติได้เสนอเรื่อง ขอความเห็นชอบร่างแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๘ - ๒๕๗๕) ฉบับปรับปรุง เพื่อประกอบการพิจารณาของคณะรัฐมนตรีความละเอียดแจ้งแล้ว นั้น

กระทรวงพาณิชย์ พิจารณาแล้ว มีความเห็นไม่ขัดข้องกับร่างแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๘ - ๒๕๗๕) ฉบับปรับปรุง ซึ่งมีเป้าหมายเพื่อใช้เป็นกรอบแนวทางในการบูรณาการขับเคลื่อนการพัฒนาแก้ปัญหาของเกษตรกรภาคเกษตรกรรม รวมทั้งคุ้มครองและรักษาประโยชน์ของเกษตรกรในการผลิต การแปรรูปและการตลาด ส่งเสริมการรวมกลุ่มของเกษตรกร รักษาเสถียรภาพด้านราคาและความมั่นคงในอาชีพให้เกษตรกร อันนำไปสู่การพัฒนาภาคเกษตรกรรมและระบบเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน ตามที่สภาเกษตรกรแห่งชาติเสนอ โดยผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและได้รับฟังข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องแล้ว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

ขอแสดงความนับถือ

(นายพิชัย นริพทะพันธุ์)
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์

สำเนาถูกต้อง

(นางสาววิภา สุพล)

นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการพิเศษ

กรมการค้าภายใน

โทร. ๐ ๒๕๐๗ ๕๖๓๓

ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ : ditplan๕๘@gmail.com

๑๕ ก.ค. ๖๘

ด่วนที่สุด

ที่ มท ๐๒๑๑.๑/ ๘๓๐๔

กระทรวงมหาดไทย

ถนนอัษฎางค์ กทม. ๑๐๒๐๐

๑๗ พฤษภาคม ๒๕๖๘

เรื่อง ขอความเห็นชอบร่างแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๘ - ๒๕๗๕)

เรียน เลขาธิการคณะรัฐมนตรี

อ้างถึง หนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ด่วนที่สุด ที่ นร ๐๕๐๖/ว(ล) ๙๔๖๐ ลงวันที่ ๑๐ เมษายน ๒๕๖๘

ตามหนังสือที่อ้างถึง สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีขอให้กระทรวงมหาดไทยเสนอความเห็นในส่วนที่เกี่ยวข้องเพื่อประกอบการพิจารณาของคณะรัฐมนตรี กรณีสภาเกษตรกรแห่งชาติเสนอ เรื่อง ขอความเห็นชอบร่างแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๘ - ๒๕๗๕) นั้น

กระทรวงมหาดไทยพิจารณาแล้วเห็นว่า ร่างแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๘ - ๒๕๗๕) เป็นกรอบแนวนโยบายสำคัญที่มีบทบาทในการวางทิศทางการพัฒนาเกษตรกรรมของประเทศไทยในระยะกลางถึงระยะยาว โดยการส่งเสริมให้เกษตรกรมีความรู้ด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรม และการพัฒนาเกษตรกรรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม จะช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตเกษตรกรและการส่งเสริมการเกษตรที่ยั่งยืน จึงเห็นชอบตามที่สภาเกษตรกรแห่งชาติเสนอ

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาดำเนินการต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(นายอนุทิน ชาญวีรกูล)

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

สำเนาถูกต้อง

(นางสาววิลา สุวรรณ)

นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการพิเศษ

๑๕ ก.ค. ๖๘

สำนักงานปลัดกระทรวง

สำนักนโยบายและแผน

โทร./โทรสาร ๐ ๒๒๒๑ ๒๒๔๓

ด่วนที่สุด

ที่ รง ๐๒๐๑.๒/๑๓๖๐

กระทรวงแรงงาน
ถนนมิตรไมตรี ดินแดง
กรุงเทพมหานคร ๑๐๕๐๐

๙ พฤษภาคม ๒๕๖๘

เรื่อง ขอความเห็นชอบร่างแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๘ - ๒๕๗๕)

เรียน เลขาธิการคณะรัฐมนตรี

อ้างถึง หนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ด่วนที่สุด ที่ นร ๐๕๐๖/ว(ล) ๙๔๖๐ ลงวันที่ ๑๐ เมษายน ๒๕๖๘

ตามหนังสือที่อ้างถึง สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีขอให้กระทรวงแรงงานพิจารณาเสนอความเห็นในส่วนที่เกี่ยวข้อง เรื่อง ขอความเห็นชอบร่างแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๘ - ๒๕๗๕) ของสภาเกษตรกรแห่งชาติ เพื่อประกอบการพิจารณาของคณะรัฐมนตรี ความละเอียดแจ้งแล้ว นั้น

กระทรวงแรงงานพิจารณาแล้ว เห็นด้วยกับร่างแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๘ - ๒๕๗๕) ตามที่สภาเกษตรกรแห่งชาติเสนอ เนื่องจากการดำเนินการตามแผนแม่บทฯ ดังกล่าว จะช่วยให้เกษตรกรสามารถเพิ่มผลผลิต เพิ่มคุณภาพสินค้าเกษตร เพิ่มรายได้ ลดความยากจน และยกระดับคุณภาพชีวิตของเกษตรกรในด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และสร้างเสถียรภาพด้านราคาและความมั่นคงในอาชีพเกษตรกร รวมทั้งยังมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในกระบวนการพัฒนา และเชื่อมโยงกับแผนพัฒนาเกษตรกรรมระดับจังหวัดเพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

ขอแสดงความนับถือ

(นายพิพัฒน์ รัชกิจประการ)

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงแรงงาน

สำเนาถูกต้อง

(นางสาววิภา สุขผล)

นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการพิเศษ

๑๕ ก.ค. ๖๘

สำนักงานปลัดกระทรวง

กองกลาง

โทรศัพท์ ๐ ๒๒๓๒ ๑๑๕๗

ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ saraban.mol@molmail.go.th

- ๒ -

๒๘. หนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ด่วนที่สุด ที่ นร ๐๕๐๗/๑๖๖๗๑ ลงวันที่ ๓ กรกฎาคม ๒๕๖๘
๒๙. หนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ด่วนที่สุด ที่ นร ๐๕๐๖/๑๖๙๕๓ ลงวันที่ ๓ กรกฎาคม ๒๕๖๘
๓๐. หนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ด่วนที่สุด ที่ นร ๐๕๐๖/๑๖๗๔๕ ลงวันที่ ๓ กรกฎาคม ๒๕๖๘
๓๑. หนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ด่วนที่สุด ที่ นร ๐๕๐๖/๑๖๗๕๒ ลงวันที่ ๓ กรกฎาคม ๒๕๖๘

สิ่งที่ส่งมาด้วย บัญชีแนบท้ายรายชื่อเรื่องการเสนอความเห็นต่อคณะรัฐมนตรี ของกระทรวงแรงงาน

ตามหนังสือที่อ้างถึง สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี แจ้งว่า ตามที่กระทรวงแรงงานได้เสนอความเห็นเพื่อประกอบการพิจารณาของคณะรัฐมนตรี และต่อมาได้มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้รัฐมนตรีพ้นจากความเป็นรัฐมนตรีและแต่งตั้งรัฐมนตรี ประกาศ ณ วันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๖๘ สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ขอทราบว่าการกระทรวงแรงงานประสงค์จะยืนยันเสนอความเห็นเพื่อประกอบการพิจารณาของคณะรัฐมนตรีตามเดิมหรือจะมีความเห็นเพิ่มเติมหรือไม่ ประการใด ความละเอียดแจ้งแล้ว นั้น

กระทรวงแรงงานพิจารณาแล้ว ขอแจ้งยืนยันตามความเห็นเดิม ตามบัญชีแนบท้ายรายชื่อเรื่องการเสนอความเห็นต่อคณะรัฐมนตรี ของกระทรวงแรงงาน ที่แนบมาพร้อมนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาดำเนินการต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(นายพงศ์กวิน จึงรุ่งเรืองกิจ)

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงแรงงาน

สำเนาถูกต้อง

สำนักงานรัฐมนตรี
กลุ่มงานประสานการเมือง
โทรศัพท์ ๐ ๒๒๓๒ ๑๐๑๖
โทรสาร ๐ ๒๒๔๗ ๕๕๗๒

(นางสาววิมลภา สุขสมล)

นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการพิเศษ

๑๕ ก.ค. ๖๘

ด่วนที่สุด

ที่ สร ๐๒๐๙.๐๓/๑๙๒๒

กระทรวงสาธารณสุข

ถนนติวานนท์ จังหวัดนนทบุรี ๑๑๐๐๐

๒๑ พฤษภาคม ๒๕๖๘

เรื่อง ขอความเห็นชอบร่างแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๘ - ๒๕๗๕)

เรียน เลขาธิการคณะรัฐมนตรี

อ้างถึง หนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ด่วนที่สุด ที่ นร ๐๕๐๖/ว(ล) ๙๕๖๐ ลงวันที่ ๑๐ เมษายน ๒๕๖๘

ตามหนังสือที่อ้างถึง สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี แจ้งกระทรวงสาธารณสุขให้ความเห็นเรื่อง ขอความเห็นชอบร่างแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๘ - ๒๕๗๕) เพื่อประกอบการพิจารณาของคณะรัฐมนตรี ตามที่สภาเกษตรกรแห่งชาติเสนอ ความละเอียดแจ้งแล้ว นั้น

กระทรวงสาธารณสุข พิจารณาในส่วนที่เกี่ยวข้องแล้ว เห็นสมควรให้ความเห็นชอบร่างแผนแม่บทฯ ตามที่สภาเกษตรกรแห่งชาติเสนอ ซึ่งร่างแผนแม่บทฯ ดังกล่าว จะเป็นเครื่องมือที่เป็นประโยชน์ในการพัฒนา ด้านเกษตรกรรมของประเทศไทย มุ่งไปสู่การเพิ่มมูลค่าผลผลิตทางการเกษตรสู่ตลาดสากล และยกระดับคุณภาพชีวิตของเกษตรกร พร้อมทั้งเสริมสร้างความมั่นคงด้านอาหารภายในประเทศอย่างยั่งยืน เพื่อโภชนาการที่เหมาะสมและสุขภาพที่ดีของประชาชน ทั้งนี้ กระทรวงสาธารณสุขไม่ขัดข้องในการนำไปปฏิบัติ และเพื่อให้ร่างแผนแม่บทฯ มีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น โดยมีข้อสังเกตและข้อเสนอแนะ ดังนี้

๑. ร่างแผนแม่บทฯ หากมีการกำหนดเป้าหมายรายยุทธศาสตร์ให้แยกจากเป้าหมายหลัก และมีตัวชี้วัดรายยุทธศาสตร์แต่ละปี ในระดับผลผลิต ผลลัพธ์ และผลสัมฤทธิ์ จะส่งผลให้ร่างแผนแม่บทฯ เป็นไปตามวิสัยทัศน์ มีความชัดเจนในการแปลงสู่การปฏิบัติ สามารถขับเคลื่อน ติดตาม กำกับ และประเมินผลตามร่างแผนแม่บทฯ อย่างเป็นรูปธรรมดียิ่งขึ้น

๒. กรณีนำไปสู่การปฏิบัติ ควรให้ความสำคัญกับเกษตรกรรมปลอดภัยตั้งแต่กระบวนการปลูกจนถึงการบริโภค เพื่อลดปัญหาสารเคมีตกค้างในพื้นที่เกษตรกรรมและผลผลิตซึ่งเป็นปัจจัยเสี่ยงต่อสุขภาพของเกษตรกรและผู้บริโภค และเป็นการส่งเสริมสุขภาพที่ดีของประชาชนในระยะยาว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาดำเนินการต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(นายสมศักดิ์ เทพสุทิน)

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข

สำเนาถูกต้อง

สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข

กองยุทธศาสตร์และแผนงาน

โทร. ๐ ๒๕๔๐ ๒๓๕๕

ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ spd.academic61@gmail.com

(นางสาววิไลลา สุขผล)

นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการพิเศษ

๑๕ ก.ค. ๒๕๖๘

ด่วนที่สุด

ที่ อก ๐๖๐๔/๓๐๐ ๕

กระทรวงอุตสาหกรรม

ถนนพระรามที่ ๖ แขวงทุ่งพญาไท

เขตราชเทวี กรุงเทพฯ ๑๐๔๐๐

๒๐ มิถุนายน ๒๕๖๘

เรื่อง ขอความเห็นชอบร่างแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๘ - ๒๕๗๕)

เรียน เลขาธิการคณะรัฐมนตรี

อ้างถึง หนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ด่วนที่สุด ที่ นร ๐๕๐๖/ว(ล) ๙๔๖๐ ลงวันที่ ๑๐ เมษายน ๒๕๖๘

ตามหนังสือที่อ้างถึงสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ขอให้กระทรวงอุตสาหกรรม เสนอความเห็นในส่วนที่เกี่ยวข้อง เพื่อประกอบการพิจารณาของคณะรัฐมนตรี เรื่อง ขอความเห็นชอบร่างแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๘ - ๒๕๗๕) ความละเอียดแจ้งแล้ว นั้น

กระทรวงอุตสาหกรรมพิจารณาแล้ว ขอเรียนว่าไม่ขัดข้องต่อร่างแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๘ - ๒๕๗๕) ของสภาเกษตรกรแห่งชาติ โดยมุ่งพัฒนาศักยภาพเกษตรกร ให้มีความเข้มแข็ง พร้อมสร้างโอกาสและรับมือต่อการเปลี่ยนแปลง ส่งเสริมให้ภาคเกษตรสามารถสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจให้กับประเทศ รวมทั้งช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตของเกษตรกรในด้านเศรษฐกิจ และสังคม พร้อมเสริมสร้างเสถียรภาพด้านราคาและความมั่นคงในอาชีพเกษตรกร นอกจากนี้ร่างแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม ได้มีแนวทางการถ่ายทอดเทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต และให้ความสำคัญกับนโยบายด้านสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นผลดีต่อภาคอุตสาหกรรมที่จะได้รับวัตถุดิบที่มีคุณภาพมาตรฐาน รองรับข้อกำหนดทางการค้าด้านสิ่งแวดล้อม ส่งผลต่อการเพิ่มศักยภาพในการผลิตของอุตสาหกรรมแปรรูปสินค้าเกษตรต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาดำเนินการต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(นายเอกนัฏ พร้อมพันธุ์)

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม

สำเนาถูกต้อง

(นางสาววิมลภา สุขผล)

นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการพิเศษ

๑๕ ก.ค. ๖๘

สำนักงานคณะกรรมการอ้อยและน้ำตาลทราย

กองยุทธศาสตร์และแผนงาน

โทร. ๐ ๒๔๓๐ ๖๘๑๓ ต่อ ๓๘๒๒

โทรสาร ๐ ๒๔๕๔ ๓๔๔๕

ส่วนที่สี่

ที่ นร ๐๑๑๑/๒๕๖๕

สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี
ทำเนียบรัฐบาล กทม. ๑๐๓๐๐

๒๑ เมษายน ๒๕๖๘

เรื่อง ร่างแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๘ - ๒๕๗๕)

เรียน เลขาธิการคณะกรรมการรัฐมนตรี

อ้างถึง หนังสือสำนักเลขาธิการคณะกรรมการรัฐมนตรี ส่วนที่สี่ ที่ นร ๐๕๐๖/ว(ล) ๙๔๖๐ ลงวันที่ ๑๐ เมษายน ๒๕๖๘

ตามหนังสือที่อ้างถึง สำนักเลขาธิการคณะกรรมการรัฐมนตรีขอให้สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี
เสนอความเห็นในส่วนที่เกี่ยวข้องเพื่อประกอบการพิจารณาของคณะกรรมการรัฐมนตรีโดยด่วน ความละเอียดแจ้งแล้ว นั้น

สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีพิจารณาแล้วเห็นว่า ร่างแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม
ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๘ - ๒๕๗๕) เป็นการดำเนินการตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติสภาเกษตรกรแห่งชาติ
พ.ศ. ๒๕๕๓ โดยมุ่งเน้นการแก้ปัญหาของเกษตรกรและเสริมสร้างความมั่นคงทางอาชีพ มีความสอดคล้องกับ
ยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๓ ซึ่งจะช่วยยกระดับคุณภาพชีวิต
ของเกษตรกรในด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง พร้อมทั้งเสริมสร้างเสถียรภาพด้านราคาและความมั่นคง
ในอาชีพเกษตรกร นอกจากนี้ ยังมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในกระบวนการพัฒนา และเชื่อมโยง
แผนพัฒนาเกษตรกรรมระดับจังหวัด เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืนตามกรอบ
กฎหมายที่เกี่ยวข้อง กอปรกับ นายกรัฐมนตรีได้พิจารณาเห็นชอบร่างแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม ฉบับที่ ๒
(พ.ศ. ๒๕๖๘ - ๒๕๗๕) และมีบัญชาให้สภาเกษตรกรแห่งชาติเสนอเรื่องต่อคณะกรรมการรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาต่อไป
ตามนัยมาตรา ๔๒ แห่งพระราชบัญญัติสภาเกษตรกรแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๓ จึงเห็นชอบด้วยกับร่างแผนแม่บท
เพื่อพัฒนาเกษตรกรรม ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๘ - ๒๕๗๕) เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องใช้เป็นกรอบแนวทาง
ในการบูรณาการการขับเคลื่อนการพัฒนาแก้ไขปัญหาเกษตรกร/ภาคเกษตรกรรมของภาคส่วนต่าง ๆ
และนำไปสู่การปฏิบัติที่อำนวยความสะดวกต่อเกษตรกรและภาคเกษตรกรรมของประเทศชาติโดยรวมต่อไป

อย่างไรก็ดี การดำเนินการเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม ควรคำนึงถึงผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นได้
ทั้งในด้านสิ่งแวดล้อม ความเท่าเทียมและความเสมอภาคในการเข้าถึงทรัพยากรหรือเทคโนโลยี รวมถึง
ภัยธรรมชาติและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่ไม่สามารถคาดการณ์ได้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(นางยุพา ทวีวัฒนะกิจบวร)
ปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี

สำนักแผนงานและกิจการพิเศษ

โทร. ๐ ๒๒๘๓ ๔๗๗๗

ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ : saraban@opm.go.th

สำเนาถูกต้อง

(นางสาววิภา สุขผล)

นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการพิเศษ

๐๕ ก.ค. ๖๘

ด่วนที่สุด

ที่ นร ๐๙๐๗/๕๕๘

สำนักงานประมาณ

๑๐๖๓ ถนนพหลโยธิน

แขวงพญาไท กรุงเทพฯ ๑๐๕๐๐

๙ กรกฎาคม ๒๕๖๘

เรื่อง ขอความเห็นชอบร่างแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๘ - ๒๕๗๕)

เรียน เลขาธิการคณะรัฐมนตรี

อ้างถึง หนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ด่วนที่สุด ที่ นร ๐๕๐๖/ว(ล) ๙๔๖๐

ลงวันที่ ๑๐ เมษายน ๒๕๖๘

ตามหนังสือที่อ้างถึง สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีขอให้สำนักงานประมาณเสนอความเห็นในส่วนที่เกี่ยวข้องเพื่อประกอบการพิจารณาของคณะรัฐมนตรี กรณีสภาเกษตรกรแห่งชาติเสนอเรื่อง ขอความเห็นชอบร่างแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๘ - ๒๕๗๕) เพื่อให้คณะรัฐมนตรีพิจารณา ดังนี้

๑. เห็นชอบร่างแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๘ - ๒๕๗๕)

๒. เห็นชอบมอบหมายให้สภาเกษตรกรแห่งชาติเป็นเจ้าภาพหลักร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ในการขับเคลื่อนแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๘ - ๒๕๗๕) สู่การปฏิบัติ ความละเอียดแจ้งแล้ว นั้น

สำนักงานประมาณพิจารณาแล้วขอเรียนว่า ร่างแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๘ - ๒๕๗๕) เป็นการดำเนินการตามนโยบาย ๑๑ มาตรา ๔๑ และมาตรา ๔๒ แห่งพระราชบัญญัติสภาเกษตรกรแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๓ โดยมีเป้าหมายเพื่อเป็นกรอบแนวทางในการบูรณาการขับเคลื่อนของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาภาคเกษตรกรรมสู่ความมั่นคงและพอเพียงของเกษตรกรไทย และมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาศักยภาพเกษตรกรให้มีความเข้มแข็งพร้อมสร้างโอกาสและรับมือกับการเปลี่ยนแปลง ขับเคลื่อนเกษตรสีเขียวที่สามารถสร้างรายได้ให้เกษตรกรและเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และให้ภาคการเกษตรสามารถสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจให้กับประเทศ ซึ่งมีความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๓ และผ่านการมีส่วนร่วมจากภาคส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ประกอบกับนายกรัฐมนตรีได้พิจารณาเห็นชอบแล้ว จึงเห็นสมควรที่คณะรัฐมนตรีจะพิจารณาให้ความเห็นชอบร่างแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๘ - ๒๕๗๕) ตามที่สภาเกษตรกรแห่งชาติเสนอ และมอบหมายให้สภาเกษตรกรแห่งชาติเป็นเจ้าภาพหลักร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการขับเคลื่อนแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๘ - ๒๕๗๕) สู่การปฏิบัติ

/ทั้งนี้ ...

- ๒ -

ทั้งนี้ สำหรับค่าใช้จ่ายที่จะเกิดขึ้นเพื่อขับเคลื่อนแผนแม่บทดังกล่าว เห็นควรให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๘ - ๒๕๗๕) ไปใช้เป็นกรอบแนวทางในการจัดทำแผนการปฏิบัติงานและแผนการใช้จ่ายงบประมาณ โดยคำนึงถึงความครอบคลุมทุกแหล่งเงิน ศักยภาพและความพร้อมในทุกมิติ ประโยชน์ที่ประชาชนจะได้รับ ความคุ้มค่าและความประหยัด รวมถึงผลสัมฤทธิ์หรือประโยชน์ที่จะได้รับอย่างยั่งยืน เพื่อเสนอขอตั้งงบประมาณรายจ่ายประจำปีตามความจำเป็นและเหมาะสมตามขั้นตอนต่อไป โดยค่าใช้จ่ายที่จะเกิดขึ้นในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๘ หากหน่วยงานมีความจำเป็นเร่งด่วนต้องดำเนินการ เห็นควรให้พิจารณาใช้จ่ายจากงบประมาณรายจ่ายที่ได้รับจัดสรรไว้แล้ว หรือพิจารณาปรับแผนการปฏิบัติงานและแผนการใช้จ่ายงบประมาณ หรือโอนเงินจัดสรรหรือเปลี่ยนแปลงเงินจัดสรร ตามระเบียบว่าด้วยการบริหารงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม หรือใช้จ่ายจากเงินนอกงบประมาณ แล้วแต่กรณี อย่างไรก็ตาม อย่างไรก็ดี ร่างแผนแม่บทดังกล่าวกำหนดให้มีการจัดตั้งกองทุนการพัฒนาและปกป้องระบบเกษตรกรรม ซึ่งหากเป็นการตั้งขึ้นเพื่อกิจการที่อนุญาตให้นำรายรับสมทบทุนไว้ใช้จ่ายได้ โดยไม่ต้องนำส่งคลังเป็นรายได้แผ่นดิน จะต้องดำเนินการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติการบริหารทุนหมุนเวียน พ.ศ. ๒๕๕๘ อย่างเคร่งครัด

จึงเรียนมาเพื่อโปรดนำเสนอความเห็นประกอบการพิจารณาของคณะรัฐมนตรีต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(นายอนันต์ แก้วกำเนิด)

ผู้อำนวยการสำนักงานงบประมาณ

สำเนาถูกต้อง

กองจัดทำงบประมาณด้านเศรษฐกิจ ๒

โทร. ๐ ๒๒๗๘ ๗๐๐๐ ต่อ ๑๕๕๗

ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ saraban@bb.go.th

(นางสาววิลา สุภาพล)

นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการพิเศษ

๑๕ ก.ย. ๖๖

ด่วนที่สุด

ที่ นร ๐๔๐๘/๘๘

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
๑ ถนนพระอาทิตย์ เขตพระนคร
กรุงเทพฯ ๑๐๒๐๐

๒ พฤษภาคม ๒๕๖๘

เรื่อง ขอความเห็นชอบร่างแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๘ - ๒๕๗๕)

เรียน เลขาธิการคณะรัฐมนตรี

อ้างถึง หนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ด่วนที่สุด ที่ นร ๐๕๐๖/ว(ล) ๙๔๖๐
ลงวันที่ ๑๐ เมษายน ๒๕๖๘

ตามหนังสือที่อ้างถึง สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีขอให้สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาเสนอความเห็นในส่วนที่เกี่ยวข้องกับเรื่องดังกล่าวตามที่สภาเกษตรกรแห่งชาติเสนอเพื่อประกอบการพิจารณาของคณะรัฐมนตรีโดยด่วน ความละเอียดทราบแล้ว นั้น

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาขอเรียนว่า ร่างแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๘ - ๒๕๗๕) นี้ เป็นแผนแม่บทที่จัดทำขึ้นเพื่อเป็นกรอบแนวทางในการบูรณาการขับเคลื่อนการพัฒนาและแก้ไขปัญหาของเกษตรกรและภาคเกษตรกรรมของภาคส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นการดำเนินการตามมาตรา ๑๑ (๔) ประกอบกับมาตรา ๔๑ และมาตรา ๔๒ แห่งพระราชบัญญัติสภาเกษตรกรแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๓ คณะรัฐมนตรีจึงสามารถพิจารณาให้ความเห็นชอบร่างแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๘ - ๒๕๗๕) ตามที่สภาเกษตรกรแห่งชาติเสนอได้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาดำเนินการต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(นายปกรณ์ นิลประพันธ์)

เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา

กองกฎหมายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
ฝ่ายกฎหมายที่ดิน สิ่งก่อสร้าง และการเกษตร
โทร. ๐ ๒๒๒๒ ๐๒๐๖ - ๙ ต่อ ๑๒๒๕ (นายพลรัฐวิฯ)
โทรสาร ๐ ๒๒๒๒ ๖๒๐๑
www.ocs.go.th
www.lawreform.go.th
ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ saraban@ocs.go.th

สำเนาถูกต้อง

(นางสาววิภา ลุขมล)

บันทึกความเห็นนโยบายและแผนชำนาญการพิเศษ

๒๕ ก.ค. ๒๕๖๘

ส่วนที่สี่

ที่ นร ๑๑๑๔/๑๔๒๓

สำนักงานสภาพัฒนาการ
เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
๙๖๒ ถนนกรุงเกษม กรุงเทพฯ ๑๐๑๐๐

๒๔ เมษายน ๒๕๖๘

เรื่อง ขอความเห็นชอบร่างแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๘-๒๕๗๕)

เรียน เลขาธิการคณะกรรมการ

อ้างถึง หนังสือสำนักเลขาธิการคณะกรรมการ ส่วนที่สี่ ที่ นร ๐๕๐๖/ว(ก) ๙๕๖๐ ลงวันที่ ๑๐ เมษายน ๒๕๖๘

ตามที่สำนักเลขาธิการคณะกรรมการ ขอให้สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เสนอความเห็นในส่วนที่เกี่ยวข้องเพื่อประกอบการพิจารณาของคณะกรรมการ เรื่อง ขอความเห็นชอบร่างแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๘ - ๒๕๗๕) ของสภาเกษตรกรแห่งชาติ ความละเอียดแจ้งแล้ว นั้น

สำนักงานฯ ได้พิจารณาแล้ว มีความเห็น ดังนี้

๑. ร่างแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๘ - ๒๕๗๕) ที่สภาเกษตรกรแห่งชาติเสนอ เป็นการดำเนินการตามพระราชบัญญัติสภาเกษตรกรแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๓ มาตรา ๑๑ (๔) มาตรา ๔๑ และมาตรา ๔๒ ที่กำหนดให้สภาเกษตรกรแห่งชาติจัดทำแผนแม่บทเสนอคณะกรรมการ โดยผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และให้เสนอนายกรัฐมนตรีพิจารณา วิเคราะห์ และกลั่นกรองเพื่อเสนอคณะกรรมการพิจารณา ซึ่งแผนแม่บทฯ ดังกล่าว เป็นแผนที่จัดทำขึ้นจากการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการสะท้อนความคิดจากล่างสู่บน จึงเป็นอีกหนึ่งเครื่องมือของรัฐในการกำหนดทิศทางการพัฒนาภาคเกษตรกรรมของประเทศไทยที่มีจุดมุ่งหมายหลักในการเพิ่มมูลค่าและคุณค่าของเกษตรกรในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย อย่างไรก็ตาม พระราชบัญญัติฯ ดังกล่าว ไม่ได้กำหนดให้สภาเกษตรกรแห่งชาติเป็นหน่วยงานที่ต้องนำแผนไปปฏิบัติโดยตรง จึงต้องอาศัยความร่วมมือกับหน่วยงานราชการที่เป็นภาคีการพัฒนาภาคเกษตรกรรมร่วมกันขับเคลื่อนแผนแม่บทฯ ไปสู่การปฏิบัติต่อไป ดังนั้น หน่วยงานภายใต้สภาเกษตรกรแห่งชาติในทุกระดับ อาทิ สภาเกษตรกรจังหวัด สำนักงานสภาเกษตรกรจังหวัด และสำนักงานสภาเกษตรกรแห่งชาติ จึงควรให้ความสำคัญกับบทบาทดังกล่าวเพื่อให้การสื่อสารเกี่ยวกับเป้าประสงค์ของการขับเคลื่อนแผนไปสู่การปฏิบัติเป็นไปอย่างครบถ้วนและสอดคล้องไปในทิศทางเดียวกัน

๒. ทั้งนี้ เพื่อให้การจัดทำแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม ฉบับที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๖๘ - ๒๕๗๕ เป็นกรอบทิศทางในการพัฒนาภาคเกษตรกรรมของประเทศไทยที่สมบูรณ์ยิ่งขึ้น และเกิดการนำไปสู่การปฏิบัติงานร่วมกันของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างเป็นรูปธรรม สำนักงานฯ มีข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ดังนี้

๒.๑ การประเมินผลแผนแม่บทฉบับที่ผ่านมา ซึ่งกระบวนการดังกล่าวมีความสำคัญต่อการรับทราบปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ ของภาคเกษตรกรรมไทย และสถานะการบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ รวมทั้งแนวทางการพัฒนาที่เป็นประโยชน์ควรดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ตลอดจนความจำเป็นในการทบทวนกลไกต่าง ๆ ให้เหมาะสมยิ่งขึ้น ดังนั้น จึงควรพิจารณาเพิ่มเติมข้อมูล ผลการดำเนินการที่สำคัญตามแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔ ในแผนแม่บทฯ ฉบับนี้ด้วย

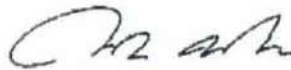
/๒.๒ การทบทวน...

- ๒ -

๒.๒ การทบทวนและปรับปรุงแผนแม่บทฯ ในระยะต่อไป สภาเกษตรกรแห่งชาติได้กำหนดระบบและกลไกสำหรับทบทวนและปรับปรุงแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรมอย่างน้อยทุก ๆ ๒ ปี หรือกรณีที่มีปัจจัยและเงื่อนไขที่จะส่งผลกระทบต่อนโยบาย อย่างมีนัยสำคัญไว้แล้ว อย่างไรก็ตาม กรอบระยะเวลา ๘ ปีของแผนแม่บทฯ ดังกล่าว จะคาบเกี่ยวกับระยะเวลาของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ห้วงที่ ๓ (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๖๕) และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๔ (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๖๕) ดังนั้น ในการทบทวนและปรับปรุงแผนแม่บทฯ ของสภาเกษตรกรแห่งชาติควรมีการพิจารณาถึงความสอดคล้องกับแผนระดับที่ ๒ ที่เกี่ยวข้อง อาทิ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๔ (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๖๕) เพื่อทบทวนตัวชี้วัด เป้าหมาย และกลยุทธ์เพื่อกำหนดแผนการขับเคลื่อนในช่วง พ.ศ. ๒๕๖๑-๒๕๖๕ ให้สอดคล้องกับบริบทและสถานการณ์การพัฒนาประเทศที่อาจเปลี่ยนแปลงไปในอนาคต

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาดำเนินการต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(นายณฐา พิชนันท์)

เลขาธิการสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

สำเนาถูกต้อง

(นางสาววัลภา สุขผล)

นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการพิเศษ

๑๕ ก.ค. ๖๘

กองยุทธศาสตร์และประสานการพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขัน

โทร. ๐๒-๒๘๐๔๐๘๕ ต่อ ๕๖๕๑

โทรสาร ๐ ๒๒๘๑ ๑๘๒๑

E-mail: athipong@nesdc.go.th

ด่วนที่สุด

ที่ นร ๕๓๑๑/๑๐๘๖

สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจ
ขนาดกลางและขนาดย่อม
ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติ ๘๐
พรรษาฯ (อาคารซี)
ถนนแจ้งวัฒนะ เขตหลักสี่
กรุงเทพฯ ๑๐๒๑๐

๒๒ เมษายน ๒๕๖๘

เรื่อง ร่างแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม ฉบับที่ ๒ (พ.ศ.๒๕๖๘-๒๕๗๕)

เรียน เลขาธิการคณะกรรมการ

อ้างถึง หนังสือสำนักเลขาธิการคณะกรรมการ ด่วนที่สุด ที่ นร ๐๕๐๖/ว(ล) ๙๔๖๐ ลงวันที่ ๑๐ เมษายน ๒๕๖๘

ตามหนังสือที่อ้างถึง สำนักเลขาธิการคณะกรรมการได้ขอให้สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจ
ขนาดกลางและขนาดย่อม (สสว.) พิจารณาเสนอความเห็นในส่วนที่เกี่ยวข้องกับร่างแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม
ฉบับที่ ๒ (พ.ศ.๒๕๖๘-๒๕๗๕) เพื่อประกอบการพิจารณาของคณะกรรมการ ความละเอียดทราบแล้ว นั้น

สำนักงานฯ พิจารณาแล้ว เห็นด้วยกับร่างแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม ฉบับที่ ๒
(พ.ศ.๒๕๖๘-๒๕๗๕) ซึ่งมีความสอดคล้องและเชื่อมโยงกับแผนการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม
ฉบับที่ ๕ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) ที่ขับเคลื่อนโดยสำนักงานฯ เป็นอย่างดี โดยเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการ
ส่งเสริมเกษตรกรสู่การเป็นธุรกิจแบบมืออาชีพ และการพัฒนามูลค่าเพิ่มผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาดำเนินการต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(นางสาวปณิดา ชินวัตร)

รองผู้อำนวยการสำนักงาน

รักษาการแทนผู้อำนวยการ

สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

สำเนาถูกต้อง

ฝ่ายนโยบายและแผนส่งเสริม SMEs

โทร. ๐ ๒๑๔๒ ๙๐๙๗

ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ saraban@sme.go.th

(นางสาววิไลลา สุขผล)

นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการพิเศษ

๑๕ ก.ค. ๒๕๖๘

ด่วนที่สุด

ที่ นร ๐๓๐๗/ ๑๕๐๐๗

สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค
ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติ ๘๐ พรรษา
อาคารรัฐประศาสนภักดี ชั้น ๕ ถนนแจ้งวัฒนะ
แขวงทุ่งสองห้อง เขตหลักสี่ กรุงเทพฯ ๑๐๒๑๐

กรกฎาคม ๒๕๖๘

เรื่อง แจ้งความเห็นต่อร่างแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๘ - ๒๕๗๕)

เรียน เลขาธิการคณะกรรมการรัฐมนตรี

- อ้างถึง ๑. หนังสือสำนักเลขาธิการคณะกรรมการรัฐมนตรี ด่วนที่สุด ที่ นร ๐๕๐๖/ว(ล) ๙๔๖๐ ลงวันที่ ๑๐ เมษายน ๒๕๖๘
๒. หนังสือสำนักเลขาธิการคณะกรรมการรัฐมนตรี ด่วนที่สุด ที่ นร ๐๕๐๖/ว(ล) ๑๔๙๖๕ ลงวันที่ ๑๘ มิถุนายน ๒๕๖๘

ตามหนังสือที่อ้างถึง ๑ สำนักเลขาธิการคณะกรรมการรัฐมนตรีได้ขอให้สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคเสนอความเห็นต่อร่างแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๘ - ๒๕๗๕) ในส่วนที่เกี่ยวข้องเพื่อประกอบการพิจารณาของคณะรัฐมนตรีโดยด่วน และตามหนังสือที่อ้างถึง ๒ สำนักเลขาธิการคณะกรรมการรัฐมนตรีได้เร่งรัดให้สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค เสนอความเห็นเรื่องดังกล่าว เพื่อประกอบการพิจารณาของคณะรัฐมนตรีโดยด่วน ความละเอียดแจ้งอยู่แล้ว นั้น

สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคพิจารณาแล้วเห็นว่า ร่างแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๘ - ๒๕๗๕) ได้กำหนด ๓ ทิศ ๑๑ ทาง ๓๒ วิถี ได้อย่างครอบคลุมทุกด้าน ภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จึงเห็นชอบต่อร่างแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๘ - ๒๕๗๕) ตามที่สภาเกษตรกรแห่งชาติเสนอ แต่มีข้อเสนอแนะในเรื่องกรอบระยะเวลาของร่างแผนแม่บทฯ ควรพิจารณาปรับช่วงเวลาจากเดิม พ.ศ. ๒๕๖๘ - ๒๕๗๕ เป็น พ.ศ. ๒๕๖๙ - ๒๕๘๐ เพื่อให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี และสอดคล้องกับการพิจารณางบประมาณเพื่อให้สามารถนำแผนไปสู่การปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

ขอแสดงความนับถือ

(นางสาวทรงศิริ จุ่มพล)

รองเลขาธิการ รักษาการแทน
เลขาธิการคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค

สำเนาถูกต้อง

กองนโยบายและยุทธศาสตร์การคุ้มครองผู้บริโภค

โทร. ๐ ๒๑๔๓ ๐๓๗๒

โทรสาร ๐ ๒๑๔๓ ๙๗๖๖

ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ : ocpb_policy@ocpb.mail.go.th

(นางสาววิภา สุขผล)

นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการพิเศษ

งฐ ก.ค. ๖๗

